

M.rod. 9.
7/45.

311.268

Mirod. O.

~~EM 5.~~
✓

44.

30325 311.268

[Handwritten signature]

MAGYAR NŐK ÉVKÖNYVE

ELSŐ ÉVFOLYAM

1861

SZERKESZTI

EMILIA

Kiadják: Engel és Mandello, Pesten.

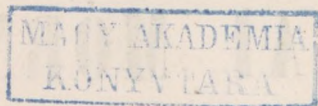
MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

54/966.

JÓKAI MÓRNAK

MINDAZOK NEVÉBEN,

A kik e könyvet irták

és

a kik reá előfizettek.

Tisztelet jeléül

EMILIA.

JANUARIUS.

Hónapi és hetinap			Rom. kathol. és protest. n a p t á r			Hónapi és hetinap			Rom. kathol. és protest. n a p t á r		
1	Kedd	Ujév napja	Ujév napja	Ábel, Béla	17	Csöt.	R. Antal	Antal			
2	Szerd.	Makár	Ábel, Béla	18	Pént.	Piroska	Piroska				
3	Csöt.	Genovéva sz.	Dániel	19	Szom.	Sarolta	Sára, Sarolta				
4	Pént.	Titus p.	Izabella								
5	Szom.	Simon	Simon Árpád								
6	Vasár.	F. Vizkereszt	F. Vizker. 3 K.	20	Vasár.	F. 2 Jéz. sz. n.	F. 2. Sebestyén				
7	Hétfő	Niketás püs.	Aristid	21	Hétfő	Ágnes szűz	Ágnes (Har.)				
8	Kedd	Szörény	Szörény	22	Kedd	Vincze	Vincze				
9	Szerd.	Julian	Márczel	23	Szerd.	B. Asz. eljeg.	Emerentia				
10	Csöt.	Remete Pál	Remete	24	Csöt.	Timoté	Timoté				
11	Pént.	Hygin p.	Matild	25	Pént.	Pál fordulása	Pál fordulása				
12	Szom.	Ernő	Probus	26	Szom.	Polikárp	Polikárp				
13	Vasár.	F. I Ephiph.	F. I Víz. ut.	27	Vasár.	F. Septuag.	F. Sept.				
14	Hétfő	Bódog (Fel.)	Bódog (Fel.)	28	Hétfő	Nagy Károly	Nagy Károly				
15	Kedd	Mór	Mór	29	Kedd	Szal. Ferencz	Valér				
16	Szerd.	Márcel	Géza	30	Szerd.	Mártin szűz	Adél				
				31	Csöt.	Marcella	Virgil (Gili)				

FEBRUARIUS.

Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r		Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r	
1 Pént.	Ignác	Ignác	15 Pént.	Faustin	Szegfüke
2 Szomb.	Gy. sz. B. A.	Gy. sz. B. A.	16 Szom.	Juliána	Juliána
3 Vasár.	F. Sex. Bal.	F. Sex. Bal.	17 Vasár.	F. 1. Quadrages	F. Invocavit
4 Hétfő	Fruzsina	Veronika	18 Hétfő	Flavián	Flavia
5 Kedd	Ágota	Ágota	19 Kedd	Konrád	Zsuzsánna
6 Szerd.	Dorottya	Dorottya	20 Szerd.	Kant. †	Nemesius
7 Csöt.	Romváld apát	Richárd	21 Csöt.	Miksa	Etelka
8 Pént.	Salomon	Salomon	22 Pént.	Péter †	N. Péter
9 Szom.	Apollonia	Apollonia	23 Szom.	Jéz. 5. tebe †	Lázár
10 Vasár.	F. Quin. Far. V.	F. Quinqua.	24 Vasár.	F. 2. Reminisc.	F. Reminisc.
11 Hétfő	Dezső	Adolf	25 Hétfő	Valburga sz.	Szilárd
12 Kedd	Húshagyó k.	Szendike	26 Kedd	Nesztor	Nesztor védő.
13 Szerd.	Hamvazó sz. †	Lóránc	27 Szerd.	Leander	Martial
14 Csöt.	Bálint	Bálint	28 Csöt.	Román ap.	Koránka

MARTIUS.

Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r		Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r	
1 Pént.	Jez. sz. t. kor.	Albin	17 Vasár.	F. 5 Judica	F. Judica
2 Szom.	Simplicius	Simplicius	18 Hétfő	Sándor. Ede	Sándor
3 Vasár.	F. 3 Oculi	F. Oculi	19 Kedd	József	József
4 Hétfő	Kázmér	Kázmér	20 Szerd.	Joachim	Ernest
5 Kedd	Adorján vért	Adorján	21 Csöt.	Benedek ap. ^a	Benedek
6 Szerd.	Bőjtköz. Fri.	Frigyes	22 Pént.	B.A. fájdalma	Octavia
7 Csöt.	Aquin. Tamás	Tamás	23 Szom.	Ottó	Ottó
8 Pént.	Ist. János	Zoltán	24 Vasár.	F. Palm. Vir.v.	F. Virágyas.
9 Szom.	Cyrl és Meth.	Rozina	25 Hétfő	Gyüm. o. B. A.	Gyüm. o.
10 Vasár.	F. 4 Laetare.	F. Laetare	26 Kedd	Manó	Manó
11 Hétfő	Heraklius	Róza	27 Szerd.	Rupert p.	Rupert Álm.
12 Kedd	Gergely p.	Gergely	28 Csöt.	N. Csütört.	N. Cs.
13 Szerd.	Rozina	Kriztina	29 Pént.	N. Péntek	N. Péntek
14 Csöt.	Matild kir	Matild	30 Szom.	N. Szomb.	N. Szomb.
15 Pént.	Kristóf	Kristóf	31 Vasár.	F. Husvét v.	F. Husvét v.
16 Szom.	Eusebia(Özs.)	Henriette			

APRILIS.

Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r		Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r	
1 Hétfő	Husvét h.	Husvét h.	16 Kedd	Kalliszt	Áron
2 Kedd.	Paul Ferencz	Rosamunda	17 Szerd.	Rudolf	Rezső, Rudolf
3 Szerd	Rikárd	Keresztély	18 Csöt.	Ede	Bálványka
4 Csöt.	Izidor p.	Ambrus	19 Pént.	Tódor	Tódor, Emma
5 Pént.	Irene szüz	Irén	20 Szom.	Victor	Absolon
6 Szom.	Olaj. János	Celestin			
7 Vasár.	F.1 Qua. Feb. v.	F. Quasim.	21 Vasár.	F. 3 Jubilate	F. Jubilate
8 Hétfő	Dénes p.	Dénes, Walt.	22 Hétfő	Cajus	Leonidas
9 Kedd	Dömötör	Dömötör	23 Kedd	Adalbert p.	Albert
10 Szerd.	Ezékiel p.	Ezékiel, Dan.	24 Szerd.	György	György
11 Csöt.	Leon p.	Leo és Leona	25 Csöt.	Márk. ev.	Márk
12 Pént.	Jézus dzsd.	Gyula	26 Pént.	Kilit p.	Ervin
13 Szom.	Justin	Ida	27 Szom.	Peregrin	Zita
14 Vasár.	F. 2. Misericord	F. Misericord	28 Vasár.	F. 4 Cantate	F. Cantate
15 Hétfő	Anasztazia sz.	Neszte	29 Hétfő	Antonia sz.	Sibilla
			30 Kedd	Katalin	Jósua

MAJUS.

Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r	Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r
1 Szerd.	Fülep és Jak.	Fülep és Jak.	
2 Csöt.	Athanáz	Zsigmond	17 Pént.
3 Pént.	Kereszt. felta.	Juvenál	18 Szom.
4 Szom.	Flórián vért.	Flórika	Ubald püspök
			Szépíke
			Libór püsp.
			Theodóz
5 Vasár.	F. 5 Rogate	F. Rogate	19 Vasár.
6 Hétfő	Kereszt- járó napok	Szamin. Beata (Áldott) Gizela Mihály jel.	20 Hétfő
7 Kedd			F. Pümkösd v.
8 Szerd.			Pümkösd h.
9 Csöt.	Aldozó csöt.	Aldozó csöt.	21 Kedd
10 Pént.	Antonin	Hermina	22 Szerd.
11 Szom.	Beatrix sz.	Aspázia	23 Csöt.
			24 Pént.
			25 Szom.
			F. 1 Trinitat
12 Vasár.	F. 6 Exaudt	F. Exaudt	F. Sz. Három.
13 Hétfő	Szervác	Szerváz	Krisz. sz. vér.
14 Kedd	Bonifác	Bonifác	Vilmos
15 Szerd.	Sófia	N. Sófia	Maximin
16 Csöt.	Nep. János	Csatár	Ur napja
			Petronella
			Kálvin János
			Emil
			Vilmos
			Izsák, Miksa
			Gyöngyila

JUNIUS.

Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r		Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r	
1 Szom.	Nikodém	Fortunat	16 Vasár.	F. 4 P. ut. F. 3 Sz. H. u.	
2 Vasár.	F. 2 P. ut.	F. 1 Sz. H. ut.	17 Hétfő	Adolf ap.	Leontina
3 Hétfő	Kornél	Klotild	18 Kedd	Marczel	Marianna
4 Kedd	Ul. Quirin	Berta	19 Szerd.	Gyárfás	Gyárfás
5 Szerd.	Vendel	Vendel	20 Csöt.	Silverius p.	Flóra
6 Csöt.	Norbert	Robert	21 Pént.	Alajos	Ráchel
7 Pént.	Jézus sz. szive	Pulcheria	22 Szom.	Ákos	Ákos
8 Szom.	Medárd	Medárd	23 Vasár.	F. 5 P. ut.	F. 4 Sz. H. u.
9 Vasár.	F. 3 P. ut.	F. 2 Sz. H. u.	24 Hétfő	Ker. János	Iván
10 Hétfő	Margit kir.	M. Margit	25 Kedd	Prosper	Márta
11 Kedd	Barnabás	Barnabás	26 Szerd.	János és Pál	Jeremiás
12 Szerd.	Tóbiás	Crescentia	27 Csöt.	László k. 7 al.	László
13 Csöt.	Pád. Antal	Tóbiás	28 Pént.	Leo	Arszlán
14 Pént.	N. Vazul	Modesta	29 Szom.	Péter és Pál	Péter Pál
15 Szom.	Vitus	Vid	30 Vasár.	F. 6. P. ut	F. 5 Sz. H. u.

JULIUS.

Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r		Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r	
1 Hétfő	Tivadar	Tivadar	17 Szerd.	Genovéva	Elek
2 Kedd.	Sarl. B. A.	Ottó	18 Csöt.	Arnold	Arnold
3 Szerd.	Kornél	Kornélia	19 Pént.	Paulai Vincze	Arzén
4 Csöt.	Ulrik p.	Aladár	20 Szom.	Illyés pr.	Illyés
5 Pént.	Vendel, Vilm.	Vilma			
6 Szom.	Isaiás	Ezsaiás.			
			21 Vasár.	F. 9 P. ut.	F. 8. Sz. H. u.
7 Vasár.	F. 7 P. ut.	F. 6. Sz. H. u.	22 Hétfő	Mária Magd.	Magdolna
8 Hétfő	Kilian p.	Luiza	23 Kedd	Liborius	Berta
9 Kedd	Lukréczia sz.	Anatólia	24 Szerd.	Marcel	Krisztina Ele.
10 Szerd.	Amália	Amália (Ilma)	25 Csöt.	Jakab ap.	Jakab
11 Csöt.	Pius p.	Elen. (Lóra)	26 Pént.	Anna, sz. M.a.	Anna
12 Pént.	Henrik cs.	Henrik	27 Szom.	Mártha	Mártha
13 Szom.	Margit sz.	Ödön			
			28 Vasár.	F. 10 P. ut.	F. 9 Sz. H. u.
14 Vasár.	F. 8 P. ut.	F. 7 Sz. H. ut.	29 Hétfő	Pantaleon	Szerafin
15 Hétfő	Apost. oszl.	Apost. oszl.	30 Kedd	Abdon	Judith
16 Kedd	Kármelh. B.A	Rúth (Szépik)	31 Szerd.	Loyolai Ign.	Hannibal

AUGUSTUS.

Hónapi és hetinap	Rom. kath. és protest. n a p t á r	Hónapi és hetinap	Rom. kath. és protest. n a p t á r
1 Csöt.	Vasas sz. Pét.	17 Szom.	Liberát ap. Ágoston
2 Pént.	Portiuncula		
3 Szom,	Sz. István fel.		
	Gertrúd Guztáv Lydia		
4 Vasár.	F. 11. P. ut.	18 Vasár.	F. 13 P. ut.
5 Hétfő	Havi B. A.	19 Hétfő	Joakhim
6 Kedd	Ur sz. változ.	20 Kedd	István k.
7 Szerd	Donát p.	21 Szerd.	Bernád
8 Csöt.	Czirjék	22 Csöt.	Timoté
9 Pént.	Román	23 Pént.	B. Fülöp
10 Szom.	Lőrincz	24 Szom.	Bertalan a.
	F. 10 Sz. H. u.		F. 12 Sz. H. u.
	Osvald		Emilia
	Villámka		István k.
	Donát		Bernát
	Czirjék		Jenő
	Emőd		Zakheus
	Lőrincz		Bertalan
11 Vasár.	F. 12 P. ut.	25 Vasár.	F. 14 P. ut.
12 Hétfő	Klára	26 Hétfő	Soma
13 Kedd	Ipoly	27 Kedd	Kalazanczi
14 Szerd	Ózséb	28 Szerd.	Ágoston p.
15 Csöt.	B. A. menybe.	29 Csöt.	K. János fej.
16 Pént.	Rókhus	30 Pént.	Limai Róza
	N. B. Asszony	31 Szom.	Rajmund
	Jákrius		F. 13 Sz. H. u.
			Sámuel
			Gebhard
			Ágoston
			K. János
			Róza
			Rebeka

SEPTEMBER.

Hónapi és hetinap			Rom. kathol. és protest. n a p t á r			Hónapi és hetinap			Rom. kathol. és protest. n a p t á r		
1	Vasár.	F. 15 P. ut. Óra.	F. 14 Sz. H. u.	16	Hétfő	Eufémia	Ludmilla	17	Kedd	Lambert d.	Lambert
2	Hétfő	Justus	Tóbiás. Eph.	18	Szerd.	† Kántor	Irén	19	Csöt.	Junarius	Konstantin
3	Kedd	Mansvét p.	Salome	20	Pént.	† Eustach	Erikerika	21	Szom.	† Máté	Máté Ján.
4	Szerd.	Rozália Szüz	Mózes								
5	Csöt.	Victorin p.	Hercules								
6	Pént.	Zakariás	Mágnes								
7	Szom.	Regina sz.	Regina								
8	Vasár.	F. 16 ut Kisa.	F. 15 Sz. H. u.	22	Vasár.	F. 18 P. ut.	F. 17 Sz. H. u.	23	Hétfő	Tekla	Tekla
9	Hétfő	Gorgon Bruno	Adunár	24	Kedd	Gellért	Gellért	25	Szerd.	Kleofás	Farkas
10	Kedd	Toledói Mikl.	Döme	26	Csöt.	Cziprián	Nilus	27	Pént.	Kozma	Demjén
11	Szerd.	Prot. é. Jacint	Ábrahám	28	Szom.	Venczel k.	Venczel				
12	Csöt.	Guidó	Tóbiás								
13	Pént.	Leontina	Leontina								
14	Szom.	Keresztfelm.	Salamon								
15	Vasár.	F. 17 P. u. M. n.	F. 16 Sz. H. u.	29	Vasár.	F. 19 P. ut.	F. 18 Sz. H. u.	30	Hétfő	Jeromos	Jeromos

OCTOBER.

Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r		Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r	
1 Kedd	Remigius	Remigius	17 Csöt.	Hedvig özv.	Heron
2 Szerd.	Teophil	Lúczian	18 Pént.	Lukács ev.	Lukács
3 Csöt.	József a kupert	Kandid	19 Szom.	Alkant. Péter	Ferd., Nánd.
4 Pént.	Seraf. Feren.	Ferencz			
5 Szom.	Aladár	Aurelia			
6 Vasár.	F. 20 P. u. o. ü.	F. 19 Sz. H. u.	20 Vasár.	F. 22 P. u. Át. b.	F. 21 Sz. H. u.
7 Hétfő	Justin Hilar.	Etelka	21 Hétfő	Orsolya sz.	Vidor
8 Kedd	Virgitta	Pelagia	22 Kedd	Mór q. Kordu.	Kordula
9 Szerd.	Dénes p.	Dénes	23 Szerd.	Kapitszrán J.	Szevér
10 Csöt.	Borgia Fer.	Gedeon	24 Csöt.	Ráfáel főan.	Ráfáella
11 Pént.	Filom. sz.	Burghard	25 Pént.	Krizanthus	Vilma
12 Szom.	Miksa p.	Miksa	26 Szom.	Dömöt. vért.	Dömötör
13 Vasár.	F. 21 P. ut.	F. 20 Sz. H. u.	27 Vasár.	F. 23 P. ut.	F. 22 Sz. H. u.
14 Hétfő	Kallist p.	Fortunáta	28 Hétfő	Simon és Jüda	Simon Jüda
15 Kedd	Hedvig Teréz	Teréz, Terka	29 Kedd	Zenób.	Nárczis
16 Szerd.	Gál ap.	Gál	30 Szerd.	Klaudius	Klaudia
			31 Csöt.	Farkas püsp.	Reform. ünn.

Perényi Imréné.

NOVEMBER.

Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r		Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r	
1 Pént. 2 Szom.	Minden Szentek Hallottak eml.	Mindszent Tobias	16 Szom.	Edmund Ott.	Ödön
3 Vasár. 4 Hétfő 5 Kedd 6 Szerd. 7 Csöt. 8 Pént. 9 Szom.	F. 24 P. ut. Borrom. Kár. Imre h. Lénárd Engelbert Godofréd Tivadar	F. 23 Sz. H. u. Blandina Imre Lénárd Adolf Godofréd Tivador	17 Vasár. 18 Hétfő 19 Kedd. 20 Szerd. 21 Csöt. 22 Pént. 23 Szom.	F. 26 P. ut. B.A. Hilda Erzsébet özv. V. Bódog B. A. beavat Cziczelle Kelemen pápa.	F. 25 Sz. H. u. Ottó M. Erzsébet Jólán Amália Cziczelle Kelgemen
10 Vasár. 11 Hétfő 12 Kedd 13 Szerd. 14 Csöt. 15 Pént.	F. 25 P. ut. Márton p. Márton pápa Szaniszló Szerapion Lipót hv.	F. 24 Sz. H. u. Márton Jónás Jenő, Arkád. Klement Lipót	24 Vasár. 25 Hétfő 26 Kedd. 27 Szerd. 28 Csöt. 29 Pént. 30 Szom.	F. 27 P. ut. Katalin sz. Vác rem. Virgil Sosethen Saturin András ap.	F. 26. Sz. H. u. Katalin Konrád Virgil, Günth. Rufus Walter Endre

DECEMBER.

Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r		Hónapi és hetinap	Rom. kathol. és protest. n a p t á r	
1 Vasár.	F. 1 Advent.	F. 1 Adv.	17 Kedd	Flórián	Lázár
2 Hétfő	Bibiana	Olivia	18 Szerd.	† Kántor	Karacs Achil.
3 Kedd	Xaveri Fer.	Feren. Atala	19 Csöt.	Nemesius	Maura
4 Szerd.	Borbála	Borbála (Bor)	20 Pént.	† Teofil ot.	Ámon
5 Csöt.	Sabbás ap.	Abigáil	21 Szom.	† Tamás ap.	Tamás
6 Pént.	Miklós püsp.	Miklós			
7 Szom.	Ambrus püsp.	Ambrus			
8 Vasár.	F. 2 Ad. N. B. A.	F. 2 Adv.	22 Vasár.	F. 4 Advent	F. 4 Adv.
9 Hétfő	Leokádia sz.	Caesar	23 Hétfő	Viktória sz.	Viktoria
10 Kedd	Judith	Judith	24 Kedd	Ádám és Éva	Ádám, Éva
11 Szerd.	Damázus p.	Damáz	25 Szerd.	N. Karácson.	N. Karácson.
12 Csöt.	Maxentius	Szilárdka	26 Csöt.	István vért.	István
13 Pént.	Lucza sz.	Lucza	27 Pént.	János ev.	János ev.
14 Szom.	Spiridion p.	Nikáz	28 Szom.	Apró Szentek	Apró szentek
15 Vasár.	F. 3. Advent	F. 3 Adv.	29 Vasár.	F. Tamás ot.	F. Jonathán
16 Hétfő	Etelka	Albina Fehér.	30 Hétfő	Dávid k.	Dávid
			31 Kedd	Szilvester	Szilv. Hadur

TARTALOM.

	<i>Lap.</i>
A fürdés.	3.
Öltözés és öltözködés.	4.
Hajkenőcs és a hajnak kellő ápolása.	5.
Néhány hajkenőcs készítési módja.	5.
Az ugynevezett zöld hajkenőcs.	5.
A pecsétet a ruhából kivenni.	6.
A vasedényt úgy tartani, hogy a benne főtt étel meg ne feketedjék.	6.
A rozsdás vasedényt kitisztítani és a rozsdától óvni.	7.
Az ugynevezett aromás eczet, szobalevegő tisztítására.	7.
Kalapra való tollat kitisztítani.	7.
Húst, halat és rákot néhány napig eltartani.	7.
Tejfölt sokáig eltartani.	8.
Írósvajat sokáig eltartani.	8.
A lipitai túróhoz hasonló jó minőségű túrot készíteni.	8.
A jóféle oltó készítmódja.	9.
Tojást eltartani.	9.
Sonkapácz készítmódja.	9.
Gyümölcsöt friss állapotban eltartani.	10.
Néhány szokásos finom tészta- és sütemények készítmódja.	11.
Bábakenyér (Kuglhupf)	11.
Pereczkék.	11.
Koczkatészta.	11.
Püspökkenyér	11.
Farsangi fánk.	12.
Theához való sós tészta- és sütemények.	12.
Hegyes tészta.	12.
Rostélyos tészta.	12.
Mondolás tészta- és sütemények.	12.
Báli csókocskák	13.
Gyümölcs-torta.	13.
Meggyel töltött sütemény.	13.
Fűszeres tészta.	13.
A magyar béles készítmódja.	14.

	<i>Lap.</i>
Egy hónapra való ebéd és vacsora.	15.
A beteg szobája. V ö r ö s s E s z t e r t ő l	18.
Néhány szó a gyermekápolás köréből. Dr. B ó k a i J á n o s t ő l	20.
Magyar nők Pantheonja.	30.
Gizella. (Sz.-István neje.)	31.
Szent Margit.	32.
Mária királyné.	33.
Zách Klára.	35.
Izabella.	36.
Szilágyi Erzsébet.	37.
Bornemissza Anna.	38.
Guthi Ország Anna.	39.
Rozgonyi Istvánné.	39.
Lórántfy Zsuzsánna.	40.
Perényi Imréné.	41.
Homonnai Gáborné.	42.
Százsorszápek.	44.
Kezd már tombolni. . . . . Szendrey Juliától.	61.
A szenvedőkhöz. A t a l á t ő l	61.
Ne hidd. . . . . Pichler Vilmától.	62.
Ki tanított? . . . . . Jakabfalvai Herminától.	62.
Érzelmim folyamán. . . . . Malvinától.	63.
Kis hja. . . . . Beszélyke, Hegedüs Irmától.	64.
Anyám csókja. Izidorától.	69.
Arra kértél. . . . . Kalmár Rózától.	70.
Jolán. Ballada. Rizától.	70.
Menj halni lant. Wohl Jankától.	71.
Leány, nő, anya. B. Josika Juliától.	72.
Nellihez. A t a l á t ő l	84.
Megtört szív. Teréztől.	85.
Iker-nővéremhez. Pichler Vilmától.	86.
Virágomhoz. Malvinától.	86.
Lengyel Brigitta. Történeti beszély, Tullmon Jozefától.	87.
Elszállt a fecsképár. . . . . Flórától.	99.
Az elhagyott vidékben. Dalmady Borcsától.	99.
Ne kérj tőlem szerelmet. Malvinától	100.
A csalogány. Szombati F.-tól.	100.
A magyarhölgy hivatása. Veréczy Juliától.	101.
A beteg leány. Szendrey Juliától.	105.
A hazatérő. Lollitól.	105.
Pór menyasszony dala. Metzner F.-tól.	106.
Epedés. 1857. Rízától.*)	106.

*) A könyvben tévedésből: Izidorától van szedve.

	<i>Lap.</i>
Legyünk egyszerűek. Beszély, Reményi Katalintól.	107.
Szeressük. Izidórától.	122.
Bánatom föllege. Kalmár Rózától.	123.
Az anya panasza gyermeke sírján. Rízától.	123.
Májusi dal. Szombati F.-tól.	123.
Eszmék a hazai nevelés körül. Sztankó-Csapliczky Lilától.	124.
Magyar gyermekek éneke. Szendrey Juliától.	130.
Egy barátómhoz. Izidórától.	131.
Setét, borongó. . . . Malvinától.	131.
A vágy. Pichler Vilmától.	132.
Alkonyatkor. Honi Etelkától.	132.
Újkori térítő. Beszély, Emiliától.	133.
Érdemkönyv	179.
Műipar	204.
Rövid utmutatás a háztartási könyvek vezetésére	208.
Jegyzettár 24 lap.	
Számlatár 12 lap.	
Ruhamosási rovatok 4 lap.	

Igazítások.

A 30-dik lapon felülről 24-dik sor „hirünk és nevünk“ helyett: hirük és nevük							
„ 63	„	„	7	„	„ „Érzel, mim“	„	Érzelmim
„ 67	„	alulról	2	„	„parancsszavára“	„	parancs szavára
„ 71	„	„	4	„	„elhalts zellemeknek“	„	elhalt szellemeknek
„ 86	„	„	6	„	„Virgámhoz“	„	Virágomhoz

A HÁZTARTÁS KÖRÜL.

A HAZTARTAS KÖRUL

1.) A fürdés. *)

A fürdés annyira szükséges egészségünk fentartására, hogy azt ennek kockáztatása nélkül nem mellőzhetjük.

Kinek tehát csak némileg is módjában van fürdőszobát tartani, azt el ne mulasztja; ellenkezőleg, legalább fürdőkádat tartson, vagy ennek hiányában — ha csak lehetséges — naponként mossa meg magát tetőtől talpig hideg vízzel. A gyengébb alkotásuak először lágy meleggel kezdjék, és apránként szoktassák magukat a hidegebb vízhez, míg nem a friss kút-víz is kellemessé válik. Ennek folytonos gyakorlata mellett tapasztalni fogják, mily végtelen hasznos ez nem csak az egészségre nézve, hanem a hideg vízbe mosdás által az egész test ruganyosságot is nyer, az időbeli változások nem hatnak gyengítőleg az ekként edzett testre, a ránczok még idősebb korban sem állnak rutitólal elő, az egész test bőre igen sokáig üde állapotban marad. Egyébiránt a gyengélkedő egészségűek, kivált mellbajokban szenvedők, húzamos ideig a langyos 20 - 25 foknyi meleget használják; a túlmeleg nagyon elpuhítja a testet.

Fürdés után jól megtörülközve egy keveset pihenni kell. — Gyermek részire ajánlatos a korpás víz. 30 itczényi vízhez ugyan is elegendő 4 iteze korpá, mely egy zacskóba töltetvén, a vízben hagyatik, míg az kel-

*) A ki csak keveset foglalkozott is a konyhászat és az ezzel kapcsolatban levő háztartás elméletével, tudja, hogy mint minden szaktudománynak, úgy annak is sajátosság, határozott jellegű műnyelve van; nem valami ékes, virágos nyelv, az igaz; de az efféle dolgozatok nem is annyira a műítészek, mint inkább a jó gazdasszonyok számára vannak írva, és nekem nem volt bátorságom, a reformator szerepét fölvállalni ilyen fontos ügyben; innen az, hogy e háztartási apró czilkkek épen olyan nyelven vannak írva, a melyen anyáink, nagyanyáink az úgynevezett „házi recipék“-et szokták volt írni. Nagyon kívánatos volna ugyan, hogy e szakban is a sok idegen szótól szabaduljunk; és ha hazánk t. gazdasszonyai egyik-másik idegen konyhászati kifejezés helyett jó magyar szót tudnának, nagyon kérem, közöljék azt vélem, hogy jövőben hasznát vegyem és lehetőleg terjeszszem. Egyébiránt ha van „konyha latinság“, miért ne lehetne „konyha magyarság“ is.

lőleg felmelegszik; a fürdés alkalmával aztán a korpás zacskó belőle kivéttetik.

A fürdés alatt teljes nyugodtság kívántatik; ilyenkor sem olvasásnak, sem aggasztó gondnak nincs helye; valamint a testet kellemesen üdíti a czélszerű fürdés, a kedélynek is illő élvezetet kell engedni.

2. Öltözés és öltözködés.

Említeni sem kell, hogy a tiszta öltözet mindenkinek felett első az egészség fentartására; nem is említve azt, hogy a tiszta embert mindenki jobban kedveli.

Igyekezzenek tehát mindenki megszerezni a csinos öltözködéshez kívántató ügyességet és ízlést. Valamint más egyebet, úgy ezt is tanulmányozni kell.

Nem ritkán látni szép és drága kelméből készült ruhába öltözött nőket, a kik alig tűnnek szembe, noha a ruhadarabok egyenként véve kitünőek rajtuk; ennek egyik oka az izléstelen összeállítás, a színek össze nem illő vegyülete általi túlczifrázás. A kit a természet különösen női bájjal áldott meg, annak nincs szüksége sok színű tarkaságra; annak elég a tiszta és jól szabott ruha. A nyávogó páva inkább reá szorúlt a fényes tollakra, mint a fölségesen éneklő csalogány.

Hányat látni a társas életben igen értékes ruhába öltözve, a nélkül, hogy ez által figyelmet tudnának kelteni? — Az idős nő mosolyra indít viritó színű piperében öltözve; tiszteletet gerjeszt ellenben a korhoz illő öltözet. Sőt a fiatalok is igen jól teszik, ha legfőlebb is csak három színt mutató öltözéket vesznek föl; még a virágbokréta sem szép, ha a sok különböző szín igen czirmossá teszi. Ellenben mily kellemes a rózsa, ha ágán két három zöld levél között fejlődő bimbajából egy szín burokjából nyiladozik!

A fiatalok leginkább világos színű öltönyt viseljenek, és a kevés színvegyület úgy legyen elrendezve, hogy a fejék legvilágosabb szín legyen, a mell és derék valamivel sötétebb, a ruha alább ismét sötétebb. A felruha: mente, vagy hunyadi-köpeny: fehér, vagy más szövet lehet. Lehet magából a ruhakelméből is nagy gallért használni. A fejkötőre nézve is a fiatalnak fehér, az idősnek fekete illik.

A női öltözéknek nem mellözhetetlen kelléke, hogy túlfinom és nagyon drága legyen; az egyszerű színezetű, kellő tiszta, jó szabású öltözék sokkal kecsesebb, mint az oda nem illő túlczifrázott csecsebecse.

3. Hajkenőcs és a hajnak kellő ápolása.

A hajzat egyik fődiszét teszi a nőknek, nagy gondot kíván tehát annak ápolása, hogy a fejnek ezen ékessége ne csak megmaradjon, hanem az arcnak is nevelje kellemét.

A hajzat védni kell a portól; érzefsüt nem kell használni; a nagy és sokszori izzadás igen ártalmas; viaszkos vászon bélésű füveget nem kell viselni, avas kenőccsel sem kell kenni; a tisztán kifésülést egy napig sem kell elmulasztani; legalább minden héten egyszer a hajzat gyenge szappanos vízben kell mosni, és mosás után finom tiszta fehér ruhával megtörölvén, finom faolajjal megkenni, nehogy a mosás után kiszáradván, megkeményedjék.

Ily gond és ápolás mellett nemcsak megmarad a haj, hanem kellő simaságát és rugonyosságát is sokáig megtartja.

4. Nehány hajkenőcs készítési módja.

*Peruviai hajkenőcs*hez egy negyed font koncvelő kell, mely egy 24 óráig tiszta hideg vízben áztatandó, még pedig azon idő alatt a vizet legalább négyszer kell megújítani, az előbbenit, mely már tisztátlan, róla letöltvén. Az ily módon megtisztult velőt szőrszítára kell rakni, hogy a víz belőle teljesen leszivárogyon. Ezután a jól megszikkadt velőt jól meg kell törni, egész a habzásig. Ezután mintegy 10 uj krnyi peruvian balzsamot kell vele jól összevegyíteni, és egy ahoz alkalmas edénybe használat végett tiszta hűvös helyre félre tenni.

5. Az ugynevezett zöld hajkenőcshez

kell, kívánt mennyiségben $1\frac{1}{2}$ negyed font fris sertésháj, mely tiszta hideg vízben jól kiszivattatik. Ezután igen apróra daraboltatván, egy itezés mázos bögrébe téve, vízzel töltött fazékba tétetik, mely felforraltatván, a bele helyezett mázos edényben a háj tökéletesen kiolvad, különösen vigyáztván, hogy a forró víz valahogy bele ne bugyadjon a mázos edénybe nehogy a tiszta háj zsirvízzel vegyüljön. Az ekként egészen kiolvadt hájzsir, leszüretik. Ez alkalommal a már előre elkészített mindenféle jó szagu kerti zöld virágok, mint: muskátli, levendula, fodormenta, széles menta, zsálya, citromfű, borsfű, istenfa, mirha, rozmarin félfél markonként összevágva, a leszürt tiszta zsirral összevegyittetik, és ismét az előbbi mód

szerint mázos bögrébe téve, vízzel telt fazékban ismét gőzben főzetik, mintegy hat óra hosszat, mely után tiszta fehér ruhán átszűretik, és ahoz való edénybe téve, használat végett tiszta hűvös helyre tétetik.

Ily-féle kenőcsöt egész évre valót is lehet egyszerre készíteni, mivel soha meg nem avasodik.

Igy készítettett azon hajkenőcs, mely néhai Teleky Borbála grófnő haját másfél rőf hosszúra nevelvén, azt mind végig sűrű és ifjatos állapotban megtartotta.

6. Az ugynevezett pecsétet a ruhából kivenni.

A vörös bor, és egyéb gyümölcstől esett pecsétet, különösen asztali ruhákból következőkép lehet kivenni.

A fehér vagy csapó földet — mely minden más egyéb vegyítéktől megtisztittatik — porrá törve, egy tyúktojás nagyságban tyúktojás sárgájával össze kell gyúrni, és nagy mogyorónyi nagyságban ki kell szaggatni, és e golyókat megszáritva használat végett száraz helyre tenni. — A ruhában levő pecsétet meg kell vizezni, és a fenemlitett golyóval mindkét felől bedörögni, és ezután kimosni; vagy mikor a ruha kimosott állapotban van, kénfüstre kell tartani, és azon részt kiöblíteni.

A tinta- és rozsdafoltot a sóskasavany veszi ki.

Némely gyengébb foltokat kivesz a citrom leve is. Erősebb foltokat hamuzsirrall vagy választó vízzel szoktak kivenni, ugy mindazáltal, hogy elébb ezen erős szerek vízzel vegyítettnek; mert különben, kivált a szőrszövetet azonnal elrágnák, sőt kender- vagy lencszövetben is kárt tehetnének.

A fentírt szerek nem létében a jó konyhaszappan is jó szolgálatot tehet, leginkább szőrszövetnél. Zsír-foltokat kivesz még a jó erős pálinka és a lúgvíz; ez utóbbi szőrszöveteknél vigyázva használandó.

7. A vasedényt ugy tartani, hogy a benne főtt étel meg ne feketedjék.

A vasedényt lágy meleg vízzel tele kell tölteni, és 3 negyednyi törmöritett (concentrált) kénsavanyt szüntelen keverve, cseppenként a vízbe kell tölteni, ezen folyadékot két óra hosszat benne kell hagyni, ezután tiszta vízzel kimosván, azt köporral tisztára kisurolni, és minekutána ismét lugos vízzel jól kimosatott, végre tiszta vízzel kell kiöblíteni, és jól megtörölni. Ily karban tartott vasedényben a főtt étel nem feketedik meg.

8. A rozsdás vasedényt kitisztítani és a rozsdától óvni.

A rozsdás vasedényt időről időre borseprővel és kőporral kell kisurolni, és minekutána tiszta vízzel jól kimosatott, jól ki kell szárítani, ezután korpával jól ki kell dörzsölni. Ez meg levén, posztódarabbal, melyre egy kevés zsír vagy olaj tétetett, erősen ki kell dörzsölni, mely által a vas megóvattik a nedvességtől, és következőképp a rozsdától.

9. Az úgynevezett aromás eczet, szobalevegő tisztítására.

Valódi jó boreczetbe egy darab oltatlan mész tétetik, mely a megoldás után leülepedvén, a fent marad folyadék róla letöltetik. Ezután az üledék napon vagy egyéb meleg helyen megszárittatik. Használat alkalmával egy részére néhány csep kénsavany töltetik, és az ebből eredő gőz kiválólag jó levegőtisztító.

10. Kalapra való tollat kitisztítani.

Tiszta folyóvízben egy darab finom velencei szappant forró vízben egész habzásig felolvasztunk, illetőleg elfőzünk, és míg ez egészen kihűl, a kimosandó toll tiszta, sima deszkára tétetik, és a szappanlébe mártott puha szivaecscsal szépen addig mosatik, mindig egyfelé húzogatós által, míg minden szenny róla lenem tisztul; így mosatik meg a másik oldala is. Ezután tiszta, lágy-meleg vízben kiöblintetik. Most már tiszta fehér kendőre finom száraz itató papír terítettik, és felibe a toll szépen kiegyengettetik; minekutána már a víz róla lecsorgott, reá fektetik, e felibe ismét szép fehér gyenge itatos papír tétetik, ezután tiszta fehér kendővel letakartatik.

Ily módon a toll kiszikkadván, rendes állását megtarja, kivált ha egy keveset a tenyér közt kiegyenlítettik és száraz papírra fektetve, parázs felett kiszárittatik, különösen vigyázzván, hogy a toll pörzsölést ne kapjon. A melengetés közben fel is kell annak bodorodni. Némely esetben a parázs felibe egy kis bűdöskő virágot is szokás hinteni, hogy a toll kellemesebb színt kapjon.

11. Húst, halat és rákot néhány napig eltartani.

A fris húst, jól megtörülgetve, tiszta korpával be kell hinteni és egy arra készült lámpás alaku kaliczkába, mely köröskörül alkalmas szűnyog-

hálóval beborítatik, kell helyezni, és szellős árnyékos helyre kiakasztani. Némelyek az alkalmas edénybe helyezett húrra jól megaludt tejet szoktak tölteni, mely alatt a hús szintén eláll néhány napig.

A meglőtt vad, vagy szárnyas állat, ha a béle jó idejében kivettetik, jobban eláll a bőrében és tollában, ha a béle helye száraz zabbal megtöltetik, és az egész állat zabba takartatik.

Az oly halat, mely több napi úton szállítandó, friss eleven korában szép zöld fübe kell helyezni, és a szájába egy darab pálinkás kenyeret kell helyezni, melynek nagyságát a hal mekkorasága határozza meg. A haltól a levegőt nem kell elzárni, sem annak az út alkalmával nem kell nagyon rázkodni.

Az elszállítandó rákot alkalmas edénybe tett friss csalány közé kell rakni, mely ha harmatosan rakatik le, annál jobb.

12. Tejfelt sokáig eltartani.

A tiszta tejfel sűrű vászonzacskóba töltetik, és minekutána belőle minden savórész leszívargott, hűvös és szellős helyre akasztatik fel. Az által is eltartatik a tejfel, ha illő mennyiségű lisztte tört cukor hintetik közibe.

A közönséges túró, minekutána öntés után a savórész belőle jól kicsurgott, ha felváltva hideg vízben tartatik, soká eláll.

13. Irósvajat sokáig eltartani.

Az irósvaj köpülés után, tenyér közti paskolás által minden vízréstől elválasztatik, ezután egy keveset megsózva, egy arra rendelt mázos vagy fa edénybe lenyomatik, úgy mindazáltal, hogy még az edénybe az irósvaj felibe jó erős sós víz töltethessék. Így befedve, pinczében vagy jégveremben tartathatik. Használás esetében a sós víz letöltetvén róla, azt jól ki kell mosni, és a sótól megszabadítani. Ezután igen apróra daraboltatván, köpülőbe töltött friss tej közé kell tenni, és azzal összeköpülni; ez által teljesen visszanyerendi jó ízét és mindenre leendő használhatóságát.

14. A lipantai túróhoz hasonló jó minőségű túró készíteni.

Ősz felé a nagy borjas tehéntől fejni szokott kövér tejet kifejés után azonnal, míg meleg, bekell oltani, mely mintegy két óra múlva már meg-

alszik. Ez szokott hegyes zacskóba töltetvén, minekutána belőle a víz-rész egészen lecsurgott, igen jól meggyúratik, és keveset megsózva, bődönbe nyomatik. Ha az efféle túró több ízben készítettetik, az előbbit az ujjal mindig össze kell gyúrni, és jól befedve télire eltenni.

15. A jóféle oltó készítmódja.

A bornyú- vagy sertésgyomor tisztán kimosatván, tört sóval erősen bedörzsöltetik, ezután a gyomor belsejébe is a só bőven tétetvén, azt be kell varrni, és jól kiszáritani, úgy, hogy midőn használat végett belőle egy darabocská levágatik, néha baltához kelljen folyamodni.

Gyakori használat tekintetéből a gyomornak egy jó része levágatik, ez apróra daraboltatik, és jól megmosatván, tiszta korpával behintetik. Igy tiszta bögrébe téve, jóféle fehér ecetet kell reá tölteni, és 8 napig ázni engedni. Ezen oltófolyadékából egy evő kanálnyi elegendő három itczényi édes tejhez, hogy illően megaludják.

16. Tojást eltartani.

Boldog- és Kisasszony napok között gyűjtött tojást szoktak leginkább télire eltenni, azt tartván a tapasztalt gazdasszonyok, hogy az leginkább eláll. A megválogatott tiszta tojást meszes vízbe kell rakni. Egy darab oltatlan mézre tiszta vizet töltvén, azt oly bőségben kell önteni, hogy a leülepedés után elegendő tiszta víz legyen. Midőn annyira meghiggadt, hogy átlátszó lesz, le kell egy alkalmas edénybe tölteni, és a tojásokat illően belehelyezni, vigyázni azonban, hogy télen a víz meg ne fagyjon. Jól eláll még, ha kilyukgatott deszkán véggel úgy állittatik fel, hogy egész vége szabadon hagyatik, magában értetvén, hogy a kilyukgatott deszka polcz minőségben is használtathatik.

Nagyobb háztartásnál igen ajánlatos azon időben, mikor a tojás legnagyobb bőségben van, sok levéltésztát gyúrni, és apró koczkás alakban jól kiszáritva, télire alkalmas vászonzacskókban, száraz és szellős helyen tartva eltenni.

Nyáron készíttethetik az úgynevezett *tarhonya* is, mely télen úgy levesben, mint kásaalakban jól használtathatik. Az alsó megyékben ezen neme a tésztának mellözhetetlen.

17. Sonka-pác készítmódja.

Például: 4 sonkához szükséges:

Négy nagy fokhagyma fej.

Négy lat fenyőmag.

Négy lat coriandrum mag.

Négy lat szegfű bors.

Négy lat salétrom.

A salétrom megtörve, egy iteze vízben felolvasztatik; a fokhagyma megtisztítva, szintén tésztává töretik; a többi szerek is finomul összetörve egybevegyítettnek. Így az összetett és kavart szerek négy egyenlő részre osztatnak.

Ekkor a már konyhasóval jól behintett sonkák egyenként salétromos vízzel meglocsolatnak, kivált vastag husos részei; azután fokhagymával bekenetnek, végre a több összetört vegyítéssel behintetnek, és az erre rendelt edénybe berakva lenyomatnak. A sonkák, ha nagyok, legalább három hétig tartatnak ezen páczban, még pedig a lefolyt lével minden nap megöntöztetnek; e mellett minden harmadnap megforgattatnak, hogy azok a pácz által egyaránt megáztassanak.

Két hétig kell azokat tölgy- vagy cserfafüst felett tartani, ha tudniillik a füst szakadatlan élesztetik, ellenkezőleg tovább is fentartatnak.

Némelyek a fenyőmagot, mások a fokhagymát nem kedvelik, vagy a coriandrum magot mellözik. Egyik vagy másik nélkül is megállhat a pácz, hanem a szegfű bors és salétrom mellözhetlen.

18. Gyümölcsöt friss állapotban eltartani.

Tiszta fehér homokot jó vastagon koczka alakban elterítünk, akkora nagyságban, mint a gyümölcs mennyisége kívánandja; ennek tetejébe tiszta víz öntetik, mely ha leszivárog, ismételtetik, mindaddig, míg a víz a homokot tisztára mossa, melyet a leszivárgó víz tisztasága mutat meg. Ezután a homok jól kiszárittatván, erős pálinkával behintetik, és azzal összekevertetik. Az ismét megszáritott homok jó egy ujjnyi vastagon egy fa- vagy száraz cserép edénybe hintetik, e felibe kiválogatott és el nem érett gyümölcs rakatik, úgy azonban, hogy egymást ne érje; e felibe ismét egy ujjnyi vastag homok terítettetik, azután gyümölcs, és így tovább, míg az edény tele nem lesz. Az ily módon elrakott gyümölcs edényestől hűvös és száraz helyre tétetik, minekutána annak teteje kellőleg befedetik; mert ha levegő férhet hozzá, vagy elrohad, vagy elaszik; azért felülről elegendő homok terítettessék reá.

Néhány szokásos finom tésztasütemények készítési módja.

1. Bábakenyér (Kuglhupf.)

Fél font finom liszthez készíts elő 10 lat irós vaját, 8 tojás sárgájával vegyítve, egész habzásig dörzsöld össze; ezután tégy belé 2 lat czukrot, 2 lat serélesztőt, és mikor már vagy fél órát keverted, 3 tojás fehérét habbá törve. Így kidolgozva, a tésztát egy ahoz való edénybe szépen bele-
tenni, és illően fűtött helyen rózsapirosra meg kell sütni.

2. Pereczkék.

Háromnegyed font finom lisztet tégy a nyújtó deszkára, valamint félfont irós vaját, egy negyedfont czukrot és három tojás sárgáját is; ezen tésztát jól ki kell gyúrni, és belőle tetszés szerint pereczkéket csinálni, és azokat czukorral meghintve érclemezre — tepsibe — téve, sárgás pirosra sütni.

3. Koczkatészta.

Miután a lisztet, irósvajat, czukrot és tojást hajában egyforma mennyiségben megmérted, az irós vaját erősen és jól el kell dörzsölni, ahoz a tojás sárgáját és czukrot apránként vegyíteni; midőn már jól habzik, a kimért liszt vele összevegyittetik. Ezután a tepsire lemezt irós vajjal jól be kell kenni, és a tésztát ujjnyi vastagsággal erre kenni. A megsült tésztának felére tetszés szerint befőtt gyümölcsöt tölteni, a másik felét pedig reá borítva, apró szeletekre metélni, és feltálalni.

4. Püspökkenyér.

Tizenkét lat finom liszthez adj: apró szőlőt, mazsolát, mandolát és czukrot, mindenikből egyenként 12—12 latot, citrom haját apróra vagdálva, és nyolcz tojás sárgáját, jól összehabarva; a fentirt anyagokat tedd össze, végül még a tojás fehérének habját is, és együtt jól összekeverve, egy belől irósvajjal megkent, ahoz való edénybe rakd, és illően befűtött helyen szép pirosra hagyd megsülni.

5. Farsangi fánk.

Egy font finom liszthez készíts habzásig dörgölt írósvajat tíz latot, 14 tojás sárgáját, 4 lat jó élesztőt, fél iteze tejet, egy kevés sót és cukrot. Ezeket mind jól összekeverve, és úgy szólván fakanál-fejjel erősen megverve félreteszszük, és letakarva annak megkeltét bevárva, szokott módon ki kell szakgatni, és forró zsiron sötétpirosra sütni.

6. Theához való sós tésztarudacsok.

Egy iteze liszthez tégy a deszkára fél font írósvajat, két egész tojást, kettőnek pedig csak a sárgáját, ezeken kívül kevés tejet, egy lat élesztőt és sót; ezeket összevegyítve jól ki kell gyúrní, és nyujtófával egy ujjnyi vastagságra kell vékonyítani. Így ezen tésztalepényből apró rudacsokakat, pereczkéket stb. készíthetsz, melyek sóval behintetvén, fűtött kemenczében kisüttetnek.

7. Meggyes tészta.

Tíz lat cukor, 12 tojás sárgájával jól összetörve, 4 lat tisztított és összetört mondola és fél meszelynyi zsemlyemorzsa, kevés citromhéjjal, és a habbá vert tojás fehérével vegyítve, ezen anyagot jól össze kell keverni, és alkalmas edénybe téve, mely elébb írósvajjal megkenetik, akár friss meggyel, akár cseresznyével megrakatik, és piros sárgára megsüttetik.

8. Rostélyos tészta.

Fél font finom liszthez $\frac{1}{4}$ font jól kitörött írósvajat, 5 tojás sárgáját apródonkint és egy kevés cukrot, továbbá fél meszely tejsűrűt, 2 lat élesztőt összevegyítve, az anyagot jól meg kell keverni. Egy kis kelés után annak egy részét elnyujtva írósvajjal bekent lemezre terítjük és barack-befőzöttel bekenve, a megmaradt tésztaból rostélyt csinálunk reá, még egyszer kelni hagyjuk, és hamarjában megsüttjük.

9. Mondolás tésztarudacsok.

Egy negyed font finom liszthez tégy 4 tojásfehéréből készült habot, továbbá $\frac{1}{4}$ font törött cukrot, $\frac{1}{2}$ font tisztított és finomra vágott mondolát,

és jól megkavarva, kenjed ostyára, és két ujjnyi széles darabokra metélve, rakd lemezekre, tepsire, és süsd meg világos sárga színre.

10. Báli csókocskák.

Tizennyolcz lat finom liszthez adj jól megtörött 12 lat írósvajjat, 8 lat törött czukrot, és ezeket egy tojás sárgájával gyúrd ki jól, ezután egy jó késfoknyi vastagságra elnyujtván, az ugynevezett kerekvagdalóval kimetéltetik; azután készíts egy más tésztát, ehhez végy még 12 lat hámozott mondolát finomra törve, 12 lat törött czukrot, egy kevés citromhéjjat és habbá vert négy tojás-fehérrrel vegyítsd, mely keverék a csókocskák tetejére egy-egy kanállal rakatik. Lehet még a közepébe finom befőzöttet is tenni. Ezen készlet kisütésére igen mérsékelt meleg kívántatik.

11. Gyümölcs-torta.

Egy negyed font liszthez adj 2 lat tört czukrot, hat lat kidolgozott írósvajjat, egy tojás sárgáját jól összekavarván; ezeket jól összegyúrd, melyet torta-lemezre edénybe téve, illendően meg kell sütni, és gyümölcsessel megtölteni. Készíts továbbá $\frac{1}{4}$ font törött czukorból, 5 tojás sárgájából, $\frac{1}{4}$ font finomra törött mondolából egy vegyítéket, melyet a felmaradt s habbá vert tojás fehérével jól összekavarva, töltsd reá a már megsült tésztára, és még egyszer süsd meg illendően.

12. Meggyel töltött sütemény.

Hat tojás sárgáját egy negyed font törött czukorral törjed össze habzásig, tégy hozzá $\frac{1}{4}$ font tisztított jól összetört mondolát, kevés apróra vágott citromhéjjat, 2 $\frac{1}{4}$ lat zsemlyemorzsát, és a bevert tojások felhabozott fehérét, és ezeket keverd jól össze. Ezután kenj meg írósvajjal egy, erre készült edényt, azt gyengén hintsd meg finom lisztel, és a fentírt anyagnak töltsd bele felét, abba rakj meggyet, ezután töltsd reá a másik felét is, és süsd egy óra hosszáig.

13. Fűszeres tészta.

Egy negyed font tiszta tört mondolához tégy $\frac{1}{4}$ font citromhéjhoz dörgölt czukrot, továbbá 4 lat tisztított mazsolát, fahéjat, szegfűt törj össze, adj hozzá 2 lat finom lisztet, és ezen anyagokat kavard tésztává, és ezt

késfoknyi vastagságú lepényre kinyújtva és szeletekre elvagdálva, írósvajjal húzd be, és szép sötétes sárgára süsd ki.

14. A magyar béles készítmódja.

A szükséghez képest a legfinomabb lisztből jól kigyurt rétestésztát $\frac{1}{4}$ óráig pihenni hagyván, végy jó apróra tört egy fontnyi dióbelet, ezt vegyítsd össze $\frac{3}{4}$ font törött czukorral, $\frac{2}{4}$ font magtalan, s e mellet apróra vágott mazsola-szőlővel, kevés szerecsendió-virággal, vagy igen apróra vágott citromhéjjal, ezen anyagokat egybetéve, hintsd meg kevés édes tejsűrűvel. Ezután forró tűzhelyre kell helyezni, és mikor a czukor elolvadva egyesül a dióbéllal, még csak akkor vegyítjük közé a mazsolát. Így a töltelék elkészülvén, a már megpihent tésztát szépen a tepsik felett tenyerek segítségével ki kell húzni. A béleses tepsik rendre már az asztalon készen állnak, írósvajjal már előre illendően megkenve. Midőn a kihúzott tésztából három réteg a tepsik fenekén fekszik egymás hátán, a tölteléknek $\frac{1}{10}$ -dét a tésztára hintjük; e felibe ismét három réteg tészta borítatik, erre jön a tölteléknek 2-ik $\frac{1}{10}$ része. Ez így folytatatik mindaddig, míg a béles harmincz réteggé nem lesz, megjegyezvén, mikép az utolsó töltelék is 3 rétegnek kell befedni. A tepsiken kívül eső tészták szélei három ujjnyi távolságra egymástól bevágnak, a felhólyagzás elmellőzése végett. A tészták felszine késfokkal nyomva, 3 ujjnyi nagyságú kockákra kiczifráztatik. A bélesnek gyenge fűtésű melegen kell sülni, nehogy a hártýákból álló sütemény megégjen.

A magunk tapasztalataiból indulván ki, némi szolgálatot vélünk tenni a következő havi étlap közlésével. Magától értetik, hogy a választandó ételekre nézve a jó gazdaasszony saját belátását követheti.

Egy hónapra való ebéd és vacsora.

1-ső héten.

Vasárnap.

Húsleves metélt tásztával; hideg hús, metélő hagyma- (snidling) mártással; töltött káposzta; sült kappan; fánk fahéjjal hintve.
Este: rántott csibe.

Hétfőn.

- 1.) Marhahús-leves, kenyér és tojással.
- 2.) Hideg hús, egres(piszke)mártással.
- 3.) Paraj (spenot), zsemlye, tojásba sütve.
- 4.) Túrós metélt.
- 5.) Vesepecsenye vadlével.
Este: palacsinta.

Kedden.

- 1.) Húsleves, májas gombóczezal.
- 2.) Hideg hús, fokhagyma mártással.
- 3.) Burgonya tejjel, savanyúan, sült sertéshússal borítva.
- 4.) Túrós lepény.
- 5.) Sült liba, salátával.
Este: paprikás hús.

Szerdán.

- 1.) Húsleves, riskásával.
- 2.) Száraz hús, paradicsom mártással.

- 3.) Sárgarépa, rántott májjal borítva.
- 4.) Túrós derelye.
- 5.) Csirke becsinált; paprikásan, tejjel, citrommal.
Este: dara, tejbé főzve.

Csütörtökön.

- 1.) Húsleves sült pite (Séberl) tésztával.
- 2.) Száraz hús, kapormártással.
- 3.) Savanyú káposzta dagadóval, tejjel kaporral.
- 4.) Pite-tészta sütemény.
- 5.) Rántott báránnyal, salátával.
Este: paprikás báránnyal.

Pénteken.

- 1.) Tejfölös leves.
- 2.) Töltött tojás.
- 3.) Kalaráb, rostélyossal borítva.
- 4.) Almás rétes.
- 5.) Sült hal.
Este: paprikás hal.

Szombaton.

- 1.) Húsleves, fölvert galuskával.
- 2.) Száraz hús, ribizli mártással.
- 3.) Zöld borsó csirkével.
- 4.) Savanyú alma kirántva.
- 5.) Paprikás marhahús.
Este: rostélyos pecsenye.

2-ik héten.

Vasárnap.

- 1.) Marhahús leves, csigatésztával.
- 2.) Száraz hús, tejfölös tormával.
- 3.) Savanyú káposzta, vagy répa,

- 4.) Bajor rétes, mazsolával töltve.
- 5.) Sült kacska, salátával.
Este: paprikás.

Hétfőn.

- 1.) Húsleves, aprókásával.
- 2.) Száraz hús, savanyú almamártással.
- 3.) Szemes zöld borsó, rántott csirkével.
- 4.) Rest derelye vagy túros gombóc.
- 5.) Töltött sült marha hús.

Este : zsemlye morzsóka (smorn)

Kedden.

- 1.) Húsleves, czifra tésztával.
- 2.) Száraz hús, zöldség mártással.
- 3.) Pörkölt káposzta, oldalassal.
- 4.) Felfújt zsemlyedara.
- 5.) Sült kolbász és hurka.

Este : sonka.

Szerdán.

- 1.) Húsleves, májgombóczkával.
- 2.) Száraz hús, ecetes tormával.
- 3.) Korai hajtás (podlupka) káposzta, szalonna szelet és rostélyossal.
- 4.) Szilvaizes (lekváros) derelye.
- 5.) Töltött sült galambok.

Este : nyelv.

Vasárnap.

- 1.) Húsleves rizszsel
- 2.) Szárazhús, tejfölös tormával.
- 3.) Töltött káposzta.
- 4.) Fánk.
- 5.) Sült pulyka, salátával.

Este : hideg pulyka sült.

Hétfőn.

- 1.) Húsleves, kárfiollal, tejföllel.
- 2.) Szárazhús, paradicsom mártással.
- 3.) Téli borsó áttörve, sült sertéshussal borítva.
- 4.) Liszt morzsóka.
- 5.) Bornyúhús sülve, salátával.

Este : sonka.

Csütörtökön.

- 1.) Húsleves, töltött karalábéval.
- 2.) Száraz hús, zeller mártással.
- 3.) Zöldbab, savanyú tejföllel, rostélyossal borítva.
- 4.) Tolófánk.
- 5.) Sült csirke, salátával.

Este : riskása, jércze tyúkkal.

Pénteken.

- 1.) Paradicsomalma leves, zsemlyével.
- 2.) Olasz rántotta.
- 3.) Kelkáposzta töltve.
- 4.) Túros csusza, apró tepertővel.
- 5.) Csuka, tormával.

Este : hal, savanyú lével.

Szombaton.

- 1.) Húsleves, reszelt tésztával.
- 2.) Száraz hús, kovászos ugorkával.
- 3.) Burgonya, édes lével, kolbászsal rakva.
- 4.) Paprikás juhhús.

Este : vese, savanyúan.

3-ik héten.**Kedden.**

- 1.) Húsleves, dara galuskával.
- 2.) Szárazhús, zsemlye mártással.
- 3.) Savanyított karaláb, tejföllel és főtt marhahússal.
- 4.) Cseh lepény (böemische Talken).
- 5.) Paprikás csirke.

Este : kolbász és hurka.

Szerdán.

- 1.) Húsleves csorgatott tésztával.
- 2.) Száraz hús, savanyú czéklával.
- 3.) Fehér bab, áttörve, rostélyossal borítva.
- 4.) Rizskása kirántva.
- 5.) Fehér pecsenye, piritott vöröshagymával.

Este : savanyú tojás.

Csütörtökön.

- 1.) Húsleves zsemlyével, kömény-maggal.
  - 2.) Száraz hús, zöldségmártással.
  - 3.) Savanyú káposzta, sertéshússal.
  - 4.) Túrós rétes.
  - 5.) Sült kappan, salátával.
- Este: tarhonya, paprikás hússal.

Pénteken.

- 1.) Paradicsom leves, rizskásával.
- 2.) Rántotta, metélő hagymával.
- 3.) Sárgarépa, sült sertés szeletekkel.

- 4.) Burgonyás tészta, piritott morzsával.
  - 5.) Sült ponty.
- Este: kocsonya.

Szombaton.

- 1.) Húsleves, rövid metélttel.
  - 2.) Száraz hús, ugorkamártással.
  - 3.) Lencse, áttörve.
  - 4.) Tejben párolt (dünstelt) metélt.
  - 5.) Vagdalt sült marhahús.
- Este: sült burgonya, vajjal és legyurt túró.

4-ik héten.**Vasárnap.**

- 1.) Húsleves, tüdős táskával.
  - 2.) Száraz hús, zellermártással.
  - 3.) Töltött káposzta.
  - 4.) Zsirban sült perezkék.
  - 5.) Bárány czímer, töltve, salátával.
- Este: Paprikás bárányhús.

Hétfőn.

- 1.) Húsleves, csipkedett tésztával.
  - 2.) Száraz hús, egressel vagy meggyel.
  - 3.) Kelkáposzta, szalonnaszelettel és sült hússal borítva.
  - 4.) Darás kockás száraz tészta.
  - 5.) Sertéshús, sült, salátával.
- Este: pite tészta.

Kedden.

- 1.) Húsleves, lúdmájás galuskával.
  - 2.) Száraz hús, fokhagyma-mártással.
  - 3.) Burgonya, savanyúan, tejfellel, rostélyos sülttel fedve.
  - 4.) Tejfölös rétes.
  - 5.) Hízott lúd sült, salátával.
- Este: Tejben rizs.

Szerdán.

- 1.) Húsleves, kockás tésztával.
  - 2.) Száraz hús, almamártással.
  - 3.) Fehérrépa, oldalassal főve.
  - 4.) Kiborított piritott metélt.
  - 5.) Rostélyos burgonya, savanyú lével.
- Este: pogácsa.

Csütörtökön.

- 1.) Húsleves, aprókásával.
  - 2.) Száraz hús, tejfölös tormával.
  - 3.) Pörkölt káposzta, oldalassal és kolbászzsal.
  - 4.) Túrós perezkék, kirántva.
  - 5.) Sült nyúlhús.
- Este: Nyúl-eleje paprikásan vagy savanyúan becsinálva.

Pénteken.

- 1.) Piritott tarhonyaleves.
  - 2.) Burgonya kása (vagy piré).
  - 3.) Paraj, bundás zsemlyével (pofésen).
  - 4.) Poudding bor-zsufával, tojásos borlével (chaud' eau).
  - 5.) Paprikás juhhús vagy marhatokány.
- Este: bornyúmáj.

Szombaton.

- 1.) Marhahús leves, csorgatott piritott tésztával.
- 2.) Szárazhús, paradicsom mártással.

- 3.) Kása, juh-hússal.
  - 4.) Töltött palacsinta.
  - 5.) Sült malacz.
- Este: Túrós tészta.

A beteg szobája.

A beteg szobájának nem kell sem utczára, sem konyha mellett lenni; mert mind a két helyen sok alkalmatlanságot tapasztalna a szenvedő beteg.

A választott szoba elegendő tágas legyen, hogy könnyen lehessen benne mozogni; a beteg ágya egy helyeztessék, hogy körül hozzá lehessen férni; azonban légvonal útjában még se legyen. Lábtól egy ellenzék spanyolfal védje holmi beférkezhető szellőtől, melyet a bent járkálók is okozhatnak. Egyébiránt a szobát tiszta levegővel kell ellátni, mely különös üdülésül szolgál a betegnek, nagyon vigyázva azonban, hogy valamiképp meghülés ne történjék.

A beteg ágya előtt éjjeli szekrényke, vagy asztalka álljon a szükséges edényekkel, és rajta egy kézi csengetyű; ezenkívül a szükséges ital is kéznél legyen, hogy a beteg is könnyen hozzá férjen, mikor netalán a szolgálatra rendelt személy nem volna jelen; mert a beteg türehtlen levén, annak a perczek is igen hosszuknak tetszenek.

A beteg körül szükséges csinosagra és tisztaságra nagyon kell tekinteni, úgy, hogy ha a betegnek nehezére esik is egy keveset a ruha és ágybeli változtatás, szép bánással és gyöngéd eljárással reá kell édesgetni; mert a tisztaság egyik óvszere a beteg testnek; a szép fehér ruha és tiszta ágybeli felüdüti a beteget. — Nem felesleg a nyoszolya elejét egy kis függönnyel ellátni, mely az ágy alá láthatást eltakarja a szem elől.

Naphosszat a szobát csak félig kell kivilágítani, az ablakokat takaró zöld színű függöny még a beteg szemének sem ártalmas. — Az éjjeli világitásra különös gondnak kell lenni. Az úgynevezett napvirág-olajnak legkevesebb szaga van, ha a mérséklámpában használt bél vékony, vagy épen az úgynevezett pohárlámpa alkalmaztatik, melyben az úszó lapos kerek fácskába tűzött bél kevésbé ki húzatik. — E tekintetben majd legjobb az úgynevezett éjjeli milly-gyertya, mely vékony béllal van ellátva. Minden füstölő világitást gondosan kell kerülni, mert az a betegnek kiállhatatlan mellfájást szokott okozni.

Alig szükséges megemlíteni, hogy a megrendelt orvos szer pontos

beadására különös felügyelet legyen, mert sokszor egy percznyi mulasztás a beteg életébe kerülhetne.

A beteg szobáját minden nap gondosan ki kell szellőztetni, úgy mindazáltal, hogy a beteg elébb fedezve legyen a betoluló levegő ellen. Ha a beteg eltűrheti, eczetgőzzel, vagy egyéb légtisztító füsttel is fel lehet a szoba levegőjét frisíteni; a mellbetegek azonban ilyesmit nem igen tűrhetnének. Vannak mindamellett körülmények, hogy midőn p. a szoba legét holmi ragályos szagoktól kell tisztítani, akkor legjobb a beteget más szobába távolítani, míg a szoba végkép kiszellőztetik.

Különösen ovakodni kell, nehogy a beteg szobájában valami támadjon, mely kedvetlen zajt, mint például lábcoszogást, vagy kopogást okozna. A kellemetlen suttogás, és sok észrevétellel megbéllelt beszéd nagyon kedvetlenül hat a beteg fülébe. A beteg szobája nem azon hely, hol egymással társalogjunk, vagy mint sok nénikének szokása, a beteg felett sápi-tozzunk, mint például: „Óh, óh! beh oda van; régen beteg lehet. Hm hm! de az Istenért, csak utána nézzenek, ide bizony ügyes orvos kell!” Mily hatást gyakorolnak az ilyen beszédek még a leghatározottabb betegekre is? A gyengét elrémiti, az erőt bosszantja.

Az ajtókat csendesen kell betenni, a csikorgókat megolajozni, még a távolabb levő ajtókat sem kell csapkodni, a székeket minden zörgés nélkül kell rakogatni, valahogy a nyoszolyát nem kell meglökni. Ezek mind az egészséges embernek is ellenére vagynak, hát még a betegnek!

A beteglátogatótól gyengédtelenség volna piperésen öltözni, és magát feszesen és szelesen viselni. Ha a beteg szobájában egyszerre több látogató jelen meg, igen ellenkeznek a beteg kedélyével, valamelyiknek mulatságokról összehordott beszédjét hallgatni; mert ez még inkább nevelné a beteg bajját, és annak egész lénye keserőséggel telnek el. Mellőzni kell tehát mindent, mi a betegnek keserőséget okozhatna.

A látogatók ovakodjanak magukon vagy magukkal bármily illatszert is vinni; mert a beteg ember igen ideges levén, a legjobb illat is kellemetlenül hat rá.

Igen sokat lehetne még ide jegyezni, mely mind czélszerű és hasznos lenne a betegre nézve; de a hely szűke miatt nem lehet nagyon kiterjeszkedni. De különben is, minthogy többnyire nők az ápolók, kiket a jó Isten, áldásul, oly nemes ösztönrel és tehetséggel ajándékozott meg, hogy maguktól is kitalálják, mit tegyenek legczélszerűbben betegeik javára: leginkább csak jó akarat, készség- és béketűréssel páros kitartás legyen társ-lakója a beteg szobájának.

Vöröss Eszter.

Néhány szó a gyermekápolás köréből. *

Lehet-e nagyobb örömet, tisztább házi boldogságot képzelni, mint midőn a családanya szeretett övéin végigtekintve, ép színű, erős alkatú, vidám gyermekesortot lát maga körül!

Ha az anya e boldogságot élvezni akarja, szükség, hogy gyermeke még mint kiseded oly ápolásban részesüljön, mely czélszerűségénél fogva a gyermek következő gyarapodása által nyujtsa biztos zálogát a hozzá kötött remények teljesülésének.

Ne gondold *édesanya*, ki gyermeked ápolata felett talán most is aggódol, hogy itt valami nagyon mesterséges ápolásról leend szó, vagy hogy én tán felette magasztos nézetek alapjára szándékozom fektetni tárgyamat. Koránt sem! Az én elvem a gyermekápolás körül igen egyszerű; és úgy vagyok meggyőződve hogy *annál czélszerűbb az, minél természetesebb.*

Ezen alapelvől indulva, egyszerű leend tanácsom is, általában azt foglalván magában, mit az eddigi szokásos gyermekápolás körül mellőzendőnek, és mit a természet útmutatása nyomán követendőnek vélek.

Ha kedves gyermekeinket czélszerű ápolásban részeltetjük, nemcsak azonnali gyarapodásukat segítjük elő, hanem ez által még számtalan oly káros befolyást is elháríthatunk, melyeknek a zsenge szervezetű test különben alig bírna ellentállani. A ferde ápolás által leginkább e zsenge korban hintetnek el azon kóroanyagok magvai, melyek később *görvély-* és *angolkór* alakjában termik meg mérges gyümölcseiket, és mint ilyenek korunkban valódi ostorai az emberiségnek.

Ezen betegségek fejlődését semmi sem segíti annyira elő, mint épen a czélszerűtlen ápolás, nevezetesen pedig a kiseddek mesterkéltn táplálása, mely nem tekintve a gyermektest szerveinek sajátosságait, és mellözve

*) E jeles, tartalomdus cikket hazánk kitűnő gyermekorvosa, *Dr. Bókai*, a pesti gyermek-kórház kitűnő és emberszerető igazgatója volt szíves az „Évkönyv” számára megírni; ez egy értekezésre nézve tehát hűtlen lettem a programmban kimondott elvemhez; de tudom, hogy mint magam, úgy minden hű anya — mert csak anyák számára van e cikk írva — örülni fog, hogy ilyen nagy szakavatottsággal irt, tanulságos értekezés, — a minőt úgy sem várhatunk nőtől — ez Évkönyvben megjelent.

a természet útmutatásait, napjainkban leginkább megrögzött előítéletek és rossz szokások befolyása alatt áll.

E tárgyat illető nézeteim közlésére szót emelek; azt azért teszem, mert úgy vagyok meggyőződve, hogy ennek követése sokkal több általános hasznot vonand maga után, mint ha egyes betegségek elleni házi szerek vagy gyógymódokat érintenék, melyek avatlan kezekben úgy is ritkán használnak, sőt többször ártanak.

A kised legtermészetesebb tápszere az *anyatej*; mert ebben mindazon tulajdonokat feltaláljuk, mik a gyermek táplálására szükségesek, és mert benne mindazon alkatrészek megvannak, melyek a test minden egyes szervének képződésére és az összes egésznek gyarapodására megkívántatnak. A tej tehát oly általános tápszerű tekintendő, mely egymaga képes az életet fentartani. — Fájdalommal kell mégis bevallanunk, hogy a természet ezen törvényétől napjainkban oly gyakran történik eltérés, még pedig az alsóbb néposztályban nem annyira, mint épen a társasélet felsőbb rétegeiben! Hanyatló sarjadékunk satnyulásának okát nem lehetne-e ezen napról napra tovább harapódzó visszaélésben keresni?

Ha a természetben körütekintünk, mindenütt azon bölcs intézkedést látjuk, hogy a tejjel táplálkozó minden teremtsnél mindig az anya maga táplálja kicsinyét; miért tenne tehát egyedül az ember kivételt? miért taposná ő lábaival a legnemesebb ösztönt, midőn csak akkor követheti a legtermészetesebb utat, ha a természetből merített példákat híven követi?

Szám szerinti összeállításokból világosan kiderült, hogy saját anyjok tejjével táplált 100 gyermek közül az élet első évében csak 8 halt el; dajkák által táplált 100 közül ellenben 29; anya- és dajkatéj nélkül mesterségesen táplált, úgynevezett szárazon nevelt 100 gyermek két harmad részénél pedig, tehát 100 közül 67-nél, halálos betegségek fejlődtek ki.

Ezen számokban nem fogunk megütközni, ha meggondoljuk, miszerint az önszoptatás tulajdonképen nem egyéb a születés előtti táplálás folytatásánál. Valamint a magzat születése előtti állapotában az anya vérével tápláltatott, melynek minden sajátosságai az új lény képződésébe átmentek, hasonló módon folytattatik ezen táplálási mód a születés után is az anyatej által. Mert a tej, mint vegytani vizsgálataink igazolják, nem egyéb, mint az anyának átváltozott vére, mely tej ismét az emésztés által könnyen megint vérré válik.

A táplálásra szükséges anyagok az anyatejben mindig helyes irányban vannak jelen, és ez arány mindenkor a kised szükségéhez alkal-

mazva van jelen. Világos ennél fogva, hogy a kisdéd legezélszerűbb tápszere egyedül csak anyatej lehet, mely után a dajka teje második helyen ajánlható.

Fontos ok nélkül tehát nem engedhető meg, hogy az anya magát legszentebb kötelességétől könnyedén föloldja, és ujszülöttjét bérelt dajka gondviselésére bizza, ki többnyire csak a nyomor által ösztönöztetve, sokszor még ellenszenvvel vállalja el ezen kötelességet és kinek kebelén a kisdéd nélkülözni kénytelen azon gyöngéd anyai szeretetet, melyet a mindenható minden szüle szívébe ültetett.

Szabályul tekintem, hogy minden anya, ha az arra megkívántató kellek birtokában van, saját gyermekét önmaga dajkálja; de lehetnek más részt körülmények, melyek e szabálytól való eltérést nemcsak megengedik, de sürgetik is. Ilyenek az öröklött betegségek: mint görvély, gümőkór, vagy csak a hajlam is ez utóbbi betegségre, mely közönségesen aszkór vagy sorvadás neve alatt ismeretes. Ide tartozik az angolkór, mely gerinczgörbülések, kinövések, végtag-elhajlások által külöli magát; továbbá a ragályos betegségek, akár azelőtt, akár végre csak a dajkálás alatt jelentkeztek légyen azok. Hasonló akadály még az általános elgyengülés is, melyből következtethetni lehet, hogy az anya egészsége a gyermek ápolás által kárt vallhatna.

Hol az anya általi táplálást egy, vagy több is van jelen gátló körülmények közül, ott az oly dajkára bízandó, ki a czélnak legjobban megfelelő pótléket nyújtand.

Dajka általi táplálás a mesterséges táplálás (etetés) felett minden tekintetben előnnyel bír. A szoptatás mindkét módja annyiban megegyező, miszerint a tápszer az emberi szervezetből eredvén, a szopás által közvetlenül az élőtestből vétetik fel.

De mivel azon kívánalmak, miket a dajkákhoz kötünk, igen sokféle, és mert tapasztalásból ismerem a dajkaválasztás körül naponta történő hibákat, melyek miatt azok gyakori változtatása a családi ügyek-bajok között jelentékeny helyet foglal el: ennél fogva e tekintetben némi útmutatással szolgálni, — a mennyire ez ilyen nem szaktudományos műben lehetséges — tudom nem leendő felesleges.

Azon anyák, kik gyermekeik táplálását dajkákra bízni kénytelenek valának, bizonyosan egyetértenek velem, midőn azt állítom, hogy azok megválasztásánál, ha lelkiismeretesek akarunk lenni, igen sok nehézséggel kell küzdeni.

Ily nehézségek leginkább nagy városokban merülnek fel, hol erkölcsös férjezett nőt felette ritkán van alkalmunk dajkával választgatni. — Valóban ez egymaga is elég ok az aggodalomra, ha meggondoljuk, hogy gyermekünknek a megválasztandó dajkából kellend életerőt és testi épiséget merítenie! Mert hiszen azon reményben választjuk a dajkát, hogy a kised arcza vidorságot és színt, bőre teljes ép küllemet, izmai erőt, csontjai szilárdságot, agya szellemi hajlamokat, szive nemes tulajdonságokat — e forrásból nyerend!

Igaz, a jó dajka a gyermek üdülését, erősödését hathatósan képes elősegíteni; de szintén igaz az is, hogy ennek ellenkezője a kised gyöngeklkedésének, sorvadásának egyedüli oka is lehet.

Figyelmünket tehát a dajkaválasztásnál több pontra kell irányoznunk. Tekintetbe veendő:

Az egészségi állapot és testalkat. A választandó dajka testi- és lelkileg tökéletesen egészséges legyen. Nem kívántatik épen zömök alkat vagy kövérségei hajlam; mert a nyúlánk testalkatu, finom fehér bőru, gyöngédebb küllemü asszony, ha különben egészséges, ezért a dajkaságra nem kevésbbé alkalmas. — Továbbá legyen arczkifejezése nyájas, színezete élénk, tekintete nem kancsalító, foga ép, foghúsa tömött piros, lehelete szagtalan, orra pedig ép és nem beesett.

Azon körülményre, valjon szőke vagy barna legyen-e a választandó dajka, nem nagy fontosság helyzendő. Mindenik egyiránt megfelelhet kötelességének, csak a többi tulajdonokkal bírjon. Ugyanez áll arra nézve is, hogy falusi- vagy városi dajka bir-e nagyobb előnnyel? A szigorubb vizsgálat más gyanús betegségek iránt mindig az orvosra bizandó.

Fontos még a *tejmennyiség* meghatározása is, mely abból derül ki, hogy 2—4 óra alatt ismét képes legyen a kisedet táplálni.

Bajosabb a tej *minőségének* megismerése, részint azért, mert a közönséges vizsgálati módok csalhatnak, részint pedig mivel maga a tejminősége igen viszonylagos, úgy, hogy ugyanazon tej élvezete mellett az egyik gyermek a legjobban épülhet és gyarapodhatik, holott azt a másik épen nem tűrheti.

A tejnek érzékeink által fölismeretető *tulajdonai*: szín, szag, íz, sűrűség, nem állnak mindig öszhangzásban annak vegyi öszsetételével. A tej jobb vagy rosszabb minősége, alkatrészeinek helyes arányától függ.

Általában megjegyzendő, hogy a választandó dajka teje fehérés, ké-

kelő színű, édeskés szagú, kellemes édes ízű, és se nagyon vizes, se nagyon sűrű ne legyen.

Arra is ügyelettel legyünk, ha valjon könnyen ürül-e ki a tej, vagy nehezen.

A tej tulajdonainak megítélésére a *dajka saját gyermekének kinézése* mindig legbiztosabb jelül szolgál.

A választandó dajka *életkora* a hol lehet szintén tekintetbe veendő. Nem szükséges, hogy a dajka az anyával tökéletesen egykorú legyen, csak a megkivántató kellekekkel birjon és 20—30 év közt álljon. Igen fiatal, vagy a 36-ik éven túl levő egyének kevésbé ajánlhatók.

Határozottan rosszallom azon szokást, midőn 2—3 hónapos kisedhez 9, 10 vagy 12 hónapos dajka fogadtatik; mert a dajka teje és a gyermek születése közti feltűnő időkülönbség a kisedre nézve nem maradhat káros befolyás nélkül; ily tej az emésztési zsigerek állapotának meg nem felelvén, emésztési zavarokat támaszt, melyek súlyosabb kóros bántalmak fejlődésére igen könnyen szolgáltathatnak okot.

Ha a választandó dajka teste ép és erős, és ha benne az eddigi említett kellekek mind öszpontosúlva vannak is: szükséges még ezek felett, mikép *jelleme* és *erkölcsi magaviselete* se hagyjon kívánni valót! Csak ekkor várhatni, hogy nehéz kötelességének lelkiismeretesen eleget teend és a reá bizott kisedet szeretettel, örömmel, türelemmel és gyöngéden ápolandja. A hanyag, mérges, és egyéb rosz tulajdonokkal biró dajka jelleméből, ép úgy mint testi bajaiból, különféle káros következmények háromolhatnak az emőre, míg a jó erkölcsű, nyájas, szorgalmas, józan és vidám nő, a reá bizott gyermek jóléte iránt kezességül szolgál. Oly dajka kezében, kinél testi előnyök a lelki tulajdonokkal ilyszerű öszhangzásban állanak, bizton várhatjuk gyermekünk gyarapodását; ily körülmények a kised testi és lelki fejlődésére csak kedvező befolyással lehetnek és a dajkában a gyermek iránt oly benső szeretet fogamzik, mely sokszor még évek múlva sem alszik el!

Miután a dajkával az érintett kellekek mindenikére nézve tisztába jöttünk, nem leend felesleges végre, ha még gyermekét is vizsgálat alá vesszük; mert bárminő ajánlatosnak mutatkozzék is a dajka külseje, még is ha gyermeke öröklött kiütésekben, görvély, angol- vagy aszkórbán szenved: ezekből részint vérvegyületi bajokra, részint pedig a tejminőség hibás és nem eléggé tápláló mivoltára következtethetünk. Ily esetben a kedvező külső nem elég ajánlás a dajka felfogadására.

* * *

Arra nézve, hogy a kised a dajkával egy ágyban ne háljon, úgy hiszem, elegendő a dajkák ezen kényelmének következtében a kisedeken ejtett sérülések szomorú példáira hivatkoznom; de kárhozzátnom kell másrészt e rossz szokást azért is, mert ez által mindazon kedvezőtlen körülmények idéztethetnek elő, melyek a rendetlen táplálás eredményei szoktak lenni.

A kisedet illetőleg azon idő legjobb a táplálásra, midőn ez álmából magától fölébredt, természetesen, miután előbb megtisztított és szárazba fektettetett. A kisednek a táplálás kedvérti felköltését mellőznünk kell, mert ez által a már rendhez szoktatott kised ebben ismét megzavartatnék. A szoptató nőre nézve legjobb, ha a táplálás 1—2 órával az evés után történik.

A dajka mindaddig engedje inni a kisedét, míg jól nem lakott s az magától el nem hagyja. Lelki indulatok után, legyenek azok szomorú vagy örvendetes természetűek, minők harag, ijedés, szomorúság, meglepetés stb, a kised ne tápláltassék; mert ha ezek befolyására a tej külső tulajdonai-ban szembetűnő változások nem mutatkoznak is, minőségére nézve mégis oly kóros változások alá jöhet, melyek az emőre káros befolyást képesek gyakorolni, mint ezt számos szomorú példa bizonyítja. A felizgató gyönyörök hasonló módon kártékonyak lehetnek a kisedre nézve. Figyelmeztetésül legyen említve, miszerint a dajka korecsmázástól, táncz-mulatságtól távol tartassék. Lelki és testi nyugalom, vidor kedély legbiztosabb előmozdítói a gyermek gyarapodásának.

Minden elővigyázat daczára megtörténik azonban, hogy a szoptató az említett felindulásnak mégis kitétetik; ekkor a meggyülemlett tej távo-littassék el, a kised pedig csak akkor tápláltassék ismét, midőn új tej-el-választás történt.

Az élelmi szereket illetőleg meg kell jegyeznem, hogy a dajka általában azon étkeket türendi legjobban, melyekhez előbbi időkben szokva volt. A dajka életmódjában tehát, feltéve hogy az rendes volt, minél kevesebb változtatás tétessék, mivel mind az ő, mind pedig a kised örvendetes gyarapodása leginkább és legbiztosabban így érhető el.

Általában legyen a dajka elegele egyszerű, húsból, tésztanemükből és növény-nemükből álló; olyanokra, melyek neki nem izlenek, egyáltalán ne kényszerítettessék; túlságosan fűszerezett, vagy igen savanyú étkek

kerülendők és a friss sütemények ovatosan használandók. A hüvelyes vete-mények, ha azokat a szoptató megszokta, a kisedre nézve káros beha-tással nem bírnak; és csak a gyöngye emésztésüeknél mellőzendők. — Legfőbb szabály, hogy a dajka tápszereiben mértékletességet és rendet tartson.

Áttérvén az italokra, csak annyit érintek, hogy a tiszta jó víz a leg-természetesebb és legegészségesebb ital; e szerint tehát a sör a dajkák ren-des italához nem tartozhatik; tápláló ital egyébiránt, de nem minden gyo-mor tűri meg és csak ott veendő használatba, hol arra javallatok vannak. Oly szoptató nőknek, kik a söritalhoz korábbi időkben szokva valának, a jól kiforrt, nem új és nem is igen erős sör mértékes itala megenged-hető, valamint azoknak is, kik gyöngébb testalkatúak.

Azon vidékben, hol az ivó víz rossz és a borital divatban van, ha ehhez a dajka szokva volt, kevés, gyöngye, vízzel vegyített bort iha-tik; egyéb szeszes italok általában meg nem engedendők.

Azonban hogy a szoptató egészséges maradjon, és feladatának tel-jesen megfeleljen, nem elég csupán az ételek- és italokra figyelni, hanem kívánatos és szükséges, hogy a testnek is rendes mozgás engedessék a szabadban. E megjegyzés leginkább azon dajkákat illeti, kik az előtt többnyire szabadban tartózkodtak, s mozgékony munkás életet éltek. Legkevésbé tartják még e szabályt dajkájok irányában a felsőbb osztályhoz tartozó családok; ezek túlságos félelemből vagy ok nélküli aggodalomból válogatott étkekkel, finom italokkal jól tartják ugyan a dajkát, de többnyire elzárt szoba-levegőre, tétlenségre, henyélésre kárhoztatják, csak hogy valami úton módon meghülésre ne adhas-sanak alkalmat. Ily körülmények közt nem csuda, ha a dajka emésztési za-varokban stb. szenved, ha a tej minősége a kised ártalmára kórossá változik; — holott czélszerű házi foglalkodtatás és jó időben, fel-ügyelet mellett, a kiseddel együtt töltendő séták által vajmi könnyű mind-ezeket segíteni. Említenem sem kell, hogy minden nehezebb, fárasztó és a testet megerőltető munka szorgosan kerülendő.

A dajka ruházata- és tisztaságára vonatkozólag ajánlom, hogy az öltö-zet mindig az évszaknak és időjárásnak megfelelő legyen; éjjel öltözet-lenül vagy mezítláb ne járjon és a meghülés ellen gondosan ovakodjék. A test tisztasága időnkénti mosásokat s langyos fürdőket igényel.

Azon kérdés merül fel már most, hogy miként viselje magát emője

irányában a dajka, ha a dajkálás időszaka alatt egészségében zavarok következnenek be? —

Midőn a dajka valamely betegségbe esett, a további táplálás iránt mindenekelőtt orvosi tanács kérendő ki. Irányadásul szolgáljon, hogy nem minden betegség teszi okvetlenül szükségessé a dajka változtatását vagy az emő elválasztását, főleg ha a baj természete nem rosznemű, ha annak szelid s huzamosná nem váló lefolyására lehet következtetni, ha végre a teje, vagy épen nem, vagy csak kis mértékben csökkent. Ily esetekben a további orvosi intézkedésig, időnként czukros víz vagy rizs-víz nyújtandó a kisednek, mert heveny betegségek alatt a tej viktartalma megapad, tápláló alkatrészei ellenben növekednek; a nyújtott víz által tehát a tej megfogyott viktartalma kipótoltatik, a többi alkatrészei pedig egyensúlyoztatnak.

Súlyosabb és huzamosabb betegség káros befolyást gyakorolván a gyermekre, maga az orvos is vagy a dajka változtatását vagy a kised elválasztását fogja tanácsolni, mivel a tej összetétele beteges testben oly szerű változásoknak van alávetve, hogy az hosszabb ideig káros következmények nélkül tápszerül nem szolgálhat.

Ha a dajkáláshoz amnyi igényeket kötünk, méltányos, hogy midőn kívánatainknak ily módon megfelel, környezete részéről ő is jó bánásmódban részesüljön.

Az atya gondolja meg, mikép neje jelenleg vérével táplálja gyermekét; midőn tehát ezt teszi, akkor őt neje iránti viseletében szíve érzelmei vezérlendik, s jóság, figyelem és gyöngéd kimélet fogják kísérni lépteit. Más felől az anyának, ki nem oly szerencsés, hogy ebeli édes anyai kötelességét teljesithetné, szintén jusson eszébe, hogy szíve véreből származott magzatja, kiben öröme, boldogsága és reménye öszpontosul: most a dajka életéből szívja az életerőt; jusson eszébe, hogy azon nő, ki saját gyermekétől áldozattal megválni, azt az éltető tápszer forrásától — az anyatejtől — sujtó körülmények parancsára megfosztani, s ezenfelül nyomorban szült szegény magzatját hasonló sorsú, talán szivtelen idegenek ápolására bizni volt kénytelen, hol annak gyarapodására kevés remény, de elsatnyulására, fájdalom, annál több kilátása van: — gyöngéd, kiméletes bánásmódot érdemel!

Ily gondolatok vezéreljék a szüléket dajkájuk megítélésében és bíráják őket némely gyöngeségek vagy csekély hibák elnézésére. — Tiszteljük saját gyermeke iránti hajlamaikat és ne korholjuk ha annak szerencsétlen sorsa fölött aggodalmak ébrednek szívében; mert ezen érzések az anyai

kebel nemes és természetes kifolyásai, melyek gyermekünk körüli bánásmódjára is csak jótékony befolyással lehetnek. De ne is tagadjuk meg és ne mérlegeljük túlszigorúan mérsékelt kívánatait, ha azok különben gyermekünk jóllétével megegyeznek, vagy legalább ellenkezésben nincsenek! — Ebből azonban nem következik, hogy lépéseit örökös figyelemmel ne kísérjük, hibáit meg ne dorgáljuk, hanyagságát meg ne feddjük. Sőt ha sikerül a szüléknek dajkájuk irányában a *szigort gyöngédséggel* párosítva, bánásmódjokban az igazi utat föltalálni: akkor őszinté vonzalmát és bizalmát megnyerik és gyermekük ápolását bátran bízhatják gondviselésére!

* * *

Mielőtt a szűken kiszabott tér határához alkalmazott jelen vázlatomat berekesztem, nem mulaszthatom el, hogy a *gyermek elválasztására* nézve némely szükségeseket fel ne jegyezsek, annyival is inkább, mivel elégszer volt alkalmam tapasztalni, hogy ennek helytelen megválasztása számtalan okot szolgáltat az elválasztott kisedek súlyos betegségeire. Megemlítem tehát azon mozzanatokat, melyek az elválasztásnál okvetlenül figyelembe veendőek.

Világos, hogy az elválasztás a táplálék nevezetes változásánál fogva, csak nagy vigyázattal és a körülmények alapos megfontolása után történhetik; mert ezen korszakban a kised szervezetének emésztő zsigerei általában még annyira gyöngédek, hogy azok erejéhez nem mért tápszerek káros behatás nélkül nem lehetnek. — Az ily kellemetlen következmények az által kerülhetők ki legkönnyebben, ha a szüléknek az elválasztásnál mindig csak a kised előrehaladt kifejlődése szolgál zsinórmértékül; más-különben csupán a dajkák részéről közbejött súlyos betegségek, vagy egyéb sürgető körülmények tehetik azt múlhatlanul szükségessé.

A fogzási időszak általában véve a 6—8-ik hónap közt kezdődik, úgy hogy tíz hónapos kisedek rendszeren már 6 foggal bírnak. — A fogak jelentkezése a természet újmutatásaul tekintendő, mely szerint az emésztési zsigerek kifejlődésükben már annyira előhaladtak, hogy most már egyéb hozzájuk mért tápszereket is képesek rendszeren megemészteni. Ezen időszak körül az anyatej alkatrészei is változnak. Ezek szerint az elválasztást előlegesen meghatározni nem lehet. Jöhetnek elő körülmények, melyek azt a 9-ik hónap előtt is megengedik, másfelől azonban lehetnek ismét olyanok, midőn t. i. a fogfejlődés hátramaradt, melyek azt csak a 12-ik hónapos utáni időben javalják.

Említett támpontjaink figyelembe vételével az elválasztási időszak meghatározásában hibázni nem fogunk. — Azonban nem javaslom, hogy az elválasztás, ha csak sürgető okok azt nem igénylik, rögtön történjék. Az elválasztási időszak legalább is 4—6 hétre terjesztessék, így azt nem csak a kised türendi könnyebben, hanem mind az anya, mind a dajka részéről nehézség nélkül megtörténhetik.

A kised az 5—6-ik hónaptól kezdve az anyatejen kívül még mellék-táplálékra is szoktatván, könnyű szerrel kivihetjük, hogy a tejezési időszakok mindinkább meghosszabbittassanak, hogy ha eddig a kised például: 24 óra alatt hatszor ivott, az elválasztás kezdetével négyszer, 14 nap múlva háromszor, azután pedig csak kétszer tejtessék: nappal egyszer, és éjjel is egyszer; minthogy pedig a gyermek a tejet éjjel nélküli legnehezebben, ennél fogva tanácsosabb, ha utólszor a reggeli órákban kebelre tétetik. Végül legyen még megemlítve, hogy az elválasztásra mindig a fogzási szünet szemeltessék ki, azaz oly időszak, mely az egyik fogcsoportozat megjelenésével a másik csoport megjelenéséig tart, p. o. a 3-ik 4-ik metszfog kibúvása után és az 5-ik 6-dik fog megjelenése előtt, vagy az 5-ik 6-ik után és a 7-ik 8-ik előtt.

Az elválasztás tehát nem idő előtt, nem rögtön és ne a fogmegjelenés alatt történjék.

A melléktápszerről és a mesterséges táplálásról, valamint a fogzásról nézeteimet, adandó alkalommal bővebben közlendem.

A támpontok e részben tehát: részint *a gyermek fejlődési állapota és emésztési zsigerek mivolta*, részint pedig *azon változások, melyeknek rendes állapotban a dajkáló teje van alávetve.*

Dr. Bókai János.

Magyar nők Pantheonja.

„A mely nemzetnek önálló története van, az el nem veszhethet,“ mondja egy jeles történetíró, a mihez mi meg azt tesszük. a mely nemzetnek sok, fényes, világra szóló példái vannak a polgári erényeknek, az áldozatra és halálra kész hazaszeretetnek, az a nemzet soha sem lehet hiányával a nagy fiaknak, a honszeretettől lángoló leányoknak.

Oh, forgassuk a hazai történetet! A hazaszeretet szentírása ez, a melyből a nemzet geniusza, a magyarok istene szól az élő és eljövendő nemzedékeknek; örökkévaló, nagy tanulságu igazságokat, bátorító jóságokat a reményben csüggedezőnek, sujtoló, velőtrázó ítéleteket a kötelességében tétovázóra! Olvassátok a történetet, és tudni fogjátok, mint kell élni azon nemzetnek, a mely nem akar meghalni; mint kell megerősödni a szenvedésben, le nem roskadni az elnyomás járma alatt, mint kell hű lenni önmagához, kijátszani az ármányt, szívéhez ölelni a testvéreket, és emelni a haza dicsőségét fel a csillagragyogásu mennyekig, hogy az egész világ lássa, tisztelje és szeresse, minden időkbén.

Nem emberkoholta szavakban tárja föl előttünk a történet az eljövendő idők titkát, hanem élő alakokban; a sírok mélyéből támadnak föl elődeink, hogy elbeszéljék, mint éltenek és mint haltanak; mi tette halhatatlanná nevüket és dicsővé emléküket; tetteikkel szólnak hozzánk; egy mozzanat sem marad titokban, hogy lássunk és tanuljunk és kövessük a jóknak példáját, és ne legyen a nagy ősök említése gúny és szégyen, hanem örvendezettető magasztalás; mert olyan unokák ajkáról zeng hírünk és nevünk, a kik nem borítanak homályt a fényes örökségre.

Oh, nagy és tartalomdús szent írás a nemzet története! Tanulhat belőle agg és fiatal, szegény és gazdag, nő és férfi egyiránt! Vajha ne volna ház, a melyben a haza története hiányzik, és ne volna ember, a ki ha csak egy lapot is el ne olvasna belőle naponként!

Mert miként az imádság a lelket, úgy erősíti a hazai történet olvasása a hazafiui lelkesedést és a honleányi magasztos szeretetet.

A „*Magyar nők Pantheonja*“-nak czélja: multunk hőlgyeit idézni fel olvasóink kegyeletos emlékében. Nem történetet akarunk írni, sem kimerítő életrajzokat, hanem csak egyes jellemző vonásokat azon alakokról, a melyek e könyvet diszítik, jellemvonásokat, a melyekből a nő áldásos hivatása

sugároz, és a melyekből megtanuljuk, mikép kelljen élnünk, hogy a mi nevünket is az utókor kegyeletes tisztelete övezze körül, mindegy akár fényes uri palota, akár szegényes viskó legyen a hely, melyet számunkra a sors kijelölt.

Gizella.

(Sz.-István neje.)

„Fegyverei tették hatalmassá, alkotmánya tette tartóssá, de a keresztény hit tette Európában *szükségessé* a magyar nemzetet!“

Árpád hadai megreszkettették a szomszédokat. Géza kibékíté a magyarral a meghódított népeket; — István jó angyalai pedig: édes anyja *Sarolta*, és neje, *Gizella* a hit, remény és szeretet vallásával fűzék hozzá az addigi idegen elemeket.

Bármily nagy és erős volt a magyar Hadúr imádása alatt, bármennyire ellen tudott állani a sötétség istenének, Ahrimánnak, a Volga partjain, Döntő-Magyarországon: uj hazájában az uj vallás felvétele nélkül e zagyva nemzetiségek közt lassanként el kellett volna enyésznie, eltűnnie. A harcok istene, Hadúr, félelmetes kardjával, és a szeretet, a béke vallása, a megváltás keresztjével állott szemközt. E kettő közt volt a választás.

A viharok közt felnőtt férfi szenvedélye: a véres kard villámai, a romboló csaták zaja felé hajlott. Erős férfikar hiába lobogtatta volna a béke, a polgárosulás zászlaját és maga az apostol-király szava hiába hívta volna a fészület alá a nemzetet. A fegyveresörgés, egetrázó harci morajhoz szokott fül nem hallotta a térítő igéit; de a leglovagiasb nemzet szeme, szíve mindig tárva volt a női bájak, a hölgy lelki fönségének befogadására.

Szellemi fönsége által hódító nőnek kellett tehát a trónra jutnia.

Sarolta volt az, ki a nemzetet újjá születteté. De az átalakítás hosszas munkája kimeríté a magyar amazont, erejét fogyni érzé, és azért elzarándokolt oly nő felkeresésére, ki méltó legyen egy országot a keresztvízre tartani.

A keresve keresettet megtalálta.

A bajor Henrik leánya, *Gizella* az első magyar király *felésege*, e szép névre méltó lón, mert a szent fejedelem érdeimeinek *fele* őt illeti.

A kétségbeesés hiterőt, a nyomor vigaszt, a gyenge erőt és az erős tettvágyat nyert szavaiban. Kegyessége emlékeit, az általa emelt egyháza-

kat elpusztította az idő semmisítő lehelete; de a gyöngéd nő önkeze műve, még ma is szent ereklyéje a nemzetnek. *)

Gizella az új vallás nemtője volt, de mindenek fölött nő! Hadúr helyébe ő tevő a hon védnökévé a *szűz anyát*, és becsület a magyarnak, hogy annak védszárnya alá helyezé magát, kiben maiglan a két legszebb női erényt tiszteli!

Gizella mint nő meghalni látta egyetlen kedves gyermekét, Sz. Imre herceget; de mint a nemzet anyjának, megengedé érnie a gondviselés, hogy örülhessen a keresztény vallásban férfivá nőtt magyarnak.

Gizella százhat éves korában hunyt el, és mint *magyarrá vált nő* magyar földben, az általa emelt veszprémi templomban 1095-ben temetett el.

Szent Margit.

Mindazon kitüntetésekért, mik a férfi tettvágyó lelkét folytonos izgalomban tartják, a nőnek csak csekély kárpótlást nyújtanak az élet apró ártatlan hiúságai, mik még mint ilyeneknek is a férfinak élte utján delejtüül szolgálhatnak.

A férfi lelkét ezernyi lelkesítő, boldogító, enyhítő szenvedély foglalhatja el. A valódi nőnek nincs szenvedélye, mint nincs a galambnak epéje; szívében csak egy érzelem uralg, a szerelem, mely szenvedélylyé csak ritkán válhatik. A szenvedély vihar; a szerelem tenger, és végetlen, mint a tenger: ha a szenvedély feldúlja sima tükrét, az ölen ringó naszádoknak veszniük kell.

A szerelem a nő szívében amaz éltető szikra, mely nélkül élete sötétté, kietlenné válik, és azért mondja a költő is:

A szerelem mindent pótol, s a szerelmet
Nem pótolja semmi!

— — — —
Szerelemből halni is
Sokkal többet érhet;
Nem szeretve senkitől
Mit ér ez az élet?!

*) Sz. István palástja, mely még ma, nyolcz század lefolyta után is remeke a himzett műveknek.

A nő tehát, ki szerelméről lemond, a legnagyobb áldozatot hozza. És még is nyújthat-e kárpótlást az oly áldozat, midőn szívünket kitépve keblünkől, azt a jó ügy lobogó máglyájára vetjük? — —

Az áldozat kárpótlást nem ismer, de jutalmát önmagában hordozza.

Ily áldozatot hozott a hazának IV. Béla királyunk leánya, Margit.

Nagy isten'csapása nehezült az országra. A bősztatárdulás e millióktól lakott boldog hazát egy elégtelenített, feldult temetővé tévé, melyben a holttestek is kihányattak sírjaikból.

A kik még élve maradtak, rengetegegbe, idegen földre bujdoklottak, és Béla királya lőn egy kigyilkolt nemzetnek.

Ekkor a király bájos leánya, a rózsabimbóként fejlődő Margit fogadást tőn a magyarok istenének, hogy feláldozza magát; csendben, szerelem, boldogság nélkül akar elenyészni, ha újjá teremti a nemzetet!

Neked élni kell, oh hon!

És örökkön virúlni.

És a nemzet feltámadt poraiból. A nagy király vasakarata és a szűz imája létre hozá azt.

És az ismét hatalmas magyar király udvarába tódultak a fényes lovagok, deli szép külföldi királyfiak, esengve Margit szive- és kezeért.

De a magasztos szellemű nő akkor már kitépte szívét a hon engesztelő áldozatául, és ott égett az az örök isten oltárán.

A margit-szigeti zárdában hunyt el, huszonkilenczéves korában, még ravatalán is oly szép, mint a most kifejlett lilium.

Volt-e önfeláldozásának jutalma?

Az utókor kegyelettel emliti századok multán is nevét, és míg magyar él, emléke szívünkbe oltva lesz!

Mária királyné.

Nem mindig boldogság bíbor között születni.

A hatalom bárdja nyomja a gyöngéd vállakat; az arany kormánybot nehéz a női kezekbe.

Mint egyszerű nő boldog lehetett volna tán szerelmében, és mint anya megfelelhetett volna magasztos kötelességének; de a sors királyi koronát szánt fejére, és a hatalom e nehéz diszjele alányomta őt a szenvedések örvényébe.

Mária mint az ország királya is nő volt: tudott túrni!

Gyermek volt még, midőn kezét Zsigmond kezébe tették, és bárha szíve nem hajolhatott szeretettel a zsarnok, romlott lelkü, kalandor férfihoz, keze még is kötve volt az egész életen át.

Mily örömet cserélte volna fel az ország trónusát a családiasság egyszerű tűzhelyével! De oldala mellett állott nagyravágyó anyja: Erzsébet, és viselnie kellett a terhes méltóságot.

És még azt a koronát is irigyelték tőle, mely az ő számára töviskorona volt!

Három éve volt már király, midőn Székesfehérvárott az oltár lépcsői elé lépett Durazzoi Károly, hogy a magyarok fejedelmévé kenesse föl magát. Mily örömet tette volna le ő férfikézbe e hatalmat, mely a nő szívét rabbillincsekbe verte!

Anyja nagyravágyása legyilkoltatá az új királyt és azt hivé, hogy leányát boldoggá tette.

A boszuló sors a gyermekben bünteté meg a szüle vétkét; a fellázadt horvátok elfogák a királynőket és Erzsébet fejét leánya szeme láttára vevék el.

A legborzasztóbb büntetés, mely anyját szerető gyermeket érhet!

Mig az ország hősei a királynét fogságából kiszabadíták, addig a szerencsétlen hölgy, férje: Zsigmond fejére tette a koronát.

Mennyivel jobb lett volna Máriának a börtönben maradnia, hol sötét fájdalommal sötétben élhetett! A szenvedések mosolygó, boldog arcok közt kétszeresen kinzók.

Zsigmond oldala mellett nem csak saját, de az ország sorsát is kelle vitatnia, és fájdalommal látnia, mint pusztul el a Nagy Lajos által dicsővé tett hon, mint hullanak alá a bakó bárdja alatt a hősök fejei.

Végre indulatain soha uralgni nem tudó férje oldala mellett bevégzé szájalmas életét.

Mária nem hozott dicsőséget, fényt az országra, sőt gyöngé levén az oszlop, az ország nagy épülete roskadozni kezdett alatta, és a nemzet történet írói még sem merik őt kárhóztatni, sőt szájalmas mutatnak a szerencsétlen nő iránt.

A nő életezélja, boldogsága: nőiessége határai közt van.

Mária a korona martyrja!

Zách Klára.

A legszerencsétlenebb magyar hölgy, kinek nevét a történet fentartotta.

Szerencsétlen, de tiszteletet követelő!

Ismeritek az esetet, midőn egy napon a szép Klára örült areczsal, kisírt szemmel rohant ki a visegrádi várból, és atyjához érve, annak térdeinél rogyott össze.

A vén nemes, sokkal büszkébb leányára, mint büszke őseinek nevére, megérté a dult vonásokból, a lángoló szemekből a megtörtént gyalázatot, és ereit elfutotta a vak düh mérge.

Vérben forgó szemekkel, repülő fehér hajjal, haragtól reszkető markában büntető szablyával rohant fel az épen lakománál ülő királyi családra. A pillanat megnémítá, megdermeszte mindenkit.

A boszúló atya elnyomatott. A Zách-család kiirtatott.

Az ember életét kiirtani lehet, de nevét nem, ha a történet azt ajkaira veszi.

És mi erénye Zách Klárának, hogy neve ezerszeresen viszhangzott a régi kor hegedősei ajkairól, a mai idők költői lantjairól?

Szép, deli, szeretetreméltó királyfi szeretett az egyszerű magyar nemes leányába.

Klára lába elé omlott Kázmér minden kincse; és a leány megvetőleg tekintett azokra.

Van talán ország, hol a női erényt nem itélik meg oly szigoruan, s hol ezeren boldogoknak érezték volna magukat Klára helyzetében.

De a *magyar* hölgy erényét kincsen, gazdagságon, a rang tekintélyén megvenni nem lehet! Hol a hölgy a férfi *fele része*, ott a szív csak szívért nyerhető meg.

Kázmér szívtelenül tépte szét a hölgy ékei legszebb zománczát, gyalázatot hozott a leányra, gyalázatot a családra!

Klárának még holtteste is meggyaláztatott: atyja merényeért lófarkhoz kötözve hurezolták meg az utczákon, és darabokra vagdálva szórták szerte az ország négy részén.

De a nemes lélek tiszta maradt, és emléke a gyászfátyolon keresztül is Vesztalángként világol.

Borítsunk mi is leplet e szomorú képre, mely ennek daczára úgy is lelketek előtt lebeg.

Izabella.

Izabella mindent elkövetett, hogy fia, János Zsigmond, választott magyar király számára megtartsa a koronát; de a végzet könyvében meg volt írva, hogy II-dik Zápolyát ne mondja fejedelmének a magyar.

1554. július 13-kán kellett Izabellának fia nevében Ferdinand részére az országról és koronáról lemondania; kárpótlásul százezer darab aranyat, Sziléziában az opoliai és ratibori herczegségeket, Magyarországon pedig Zápolya Jánosnak minden örökös birtokát nyéré; — dús kárpótlás idegen nemzetbeli asszonynak a folyton vérben úszó, minden oldalról zsarolt, kimerített és mégis annyiaktól irigyelt országért!

Kolozsvártól gyermekfia, János Zsigmond, az ármányos Martinuzzi és négyszáz magyar lovas kísérte a határig, honnan szülőföldre, Lengyelországba volt menendő.

Csudálatos ez a magyar föld! Nem hiába nincs egy göröngye, melyet drága honfivér meg nem áztatott volna. Mint ha a benne nyugvó szent csontok varázserővel birnának: megbüvölik azt, ki levegőjét szívja, ki forrásainak vizéből iszik, ki kenyereből táplálkozik.

Izabella atyja: Zsigmond lengyel király, anyja: Sforzia Bona, olasz herczegnő; e föld tehát nem hazája; ez országban annyi szenvedés, gyötrem, irigység és rágalom érte, és mégis! midőn innen távoznia kell, csak teste megy tova: lelke, szíve a magyar földön marad!

Izabella megáll a magyar határon, a hegy ormáról még egyszer visszatekint a mosolygó völgyekbe, még egyszer istenhozódot int a népnek, melynek számára másutt nincsen hely, — melynek e földön élni, halni kell!

A négyszáz magyar lovag elfordúl, hogy eltitkolja könnyeit.

Izabella előveszi kebléből törét, és a százados, vihardúlt cser kérégebe következő szavakat vés:

Isten veled hazám:

Határidon kívül

E forró szív kihül:

Öröm nem vár reám!

Ezzel leborult a forrón szeretett szent hantokra, könnyeivel áztatja, csókjaival illeti azokat; majd fölkel, és bánattal szívében bujdosó útjára kél.

Izabellának e hon iránti szeretete erősebb volt, mint esküje. Két év múlva ismét visszatért, és három év múlva magyar földbe temették porait!

Szilágyi Erzsébet.

Míg férje dicső győzedeleméről az egész világ beszélt, míg Hunyadi János volt a bűvös név, melyen a félhold áradatként előnyomuló hatalma megtört, — addig Szilágyi Erzsébetet senki sem ismerte, senki sem emlegette.

Minek is a nőnek a hírnév, mit vágyódnék arra, hogy tettei a nagy világ által bámultassanak, ha egész világa: családja!

Erzsébet büszkesége: férjében, nagyravágyása: gyermekei jövőjében öszpontosult. Ő nő és anya volt mindenek felett, ki férje iránti határtalan szerelmét átviszi gyermekeire, kinek minden boldogsága fészkeben, kisdedei közt nyugszik.

De midőn elhunyt a hősi férj, és midőn az ármány veszélyt jósló fogait gyermekeire, Lászlóra és Mátyásra csattogtatá, akkor kilépett rejtekéből a nő, és mint oroszlán-anya, gyermekei védelmére kelt.

Az ármányos Czillei megszűnt élni, de a nagy Hunyadi-család iránti gyűlölet Meduza-fej volt, melynek minden haja szála egy-egy kígyó.

A nyílt ellennél veszélyesebb a gyöngé jellem, és a király mindenre rávehető. Szilágyi Erzsébet megesküdteté a királyt, hogy gyermekeit nem boszulandja meg.

Tudjátok, mint tartá meg a király esküjét és mint hullott alá a bakó bárdjától Hunyadi László szép feje a sz.-György terén.

Az anya szíve feljajdult; gyermeke szomorú vége kinosabb volt rá, mint ezer halál!

Most egész szeretete, lelke minden tehetsége, ereje: másik gyermeke, Mátyás védelmére kelt; és azon nő erejétől reszketni kezdé az ármány, kinek nevét, míg férje élt, senki sem hangoztatá.

Mátyást azon polczra kelle emelnie, hol személye szent, hol nem lehet már semmi bántódása, hol nem környezheti őt semmi veszély.

Szilágyi Erzsébet fáradozása, anyai szeretetének önfeláldozása emelé Mátyást a trónra, ő adá a magyar nemzetnek a legnagyobb királyt!

És midőn a férj dicsősége, nagy neve a fiúban új életre kelt, akkor a nő ismét elvonult a világ szinpadáról, nevét elfeledteté és ismét csak nő, csak anya volt, kit férje dicső emléke, fiában megtestesült reményei boldogitanak, kinek nincs más czélja, mint boldogítás által érezni magát oldbognak!

Bornemisza Anna.

Erős férj oldala mellett a nő ennek védkarjai alatt vonúl meg, mint ibolya a hatalmas cser árnyában.

És ha gyöngé a férj, ha öntehetlensége szégyent hozna a nő fejére? Akkor a nő úgy tesz, mint a folyondár, mely a roskatag cser galyait vékony indáival körülfonja, összetartja.

A cser még most is büszkén terjeszti ki karjait, a vándort meglepi méltóságos tekintete; de arra nem gondol, hogy ezen egész nagyság a gyöngé folyondár műve, és ha az kivész, a cser összedől. . . .

Volt idő Erdélyországon, midőn annyira méne a köznyomor, a két vetélykedő szomszédtól való félelem, hogy irtóznék bárki is a fejedelmi székre csak gondolatban is vágyódni.

De a török pártfogó mindenképen főt akart adni a nemzetnek, és azért egy szép napon előhozá ebesfalvi magányából jó, de gyámoltalan Apafi Mihály uramat, a ki pedig nem értett vala máshoz, mint ördögös gépezetű órákkali babráláshoz, meg telt boros kupák üritgetéséhez, és belé ülteté őt az erélyt követelő fejedelmi székre.

A gyenge, jóra úgy mint roszra nagyon könnyen rávehető fejedelem uralkodása bizonyára gyászlapot képezne Erdély történetében, ha neje, *Bornemisza Anna* nincs oldala mellett; ha a korhadt koronás csert nem övezi körül karjaival a gyöngének látszó folyondár.

Az egyszerű nemes felesége, kinek eddig minden gondja a ház körüli gazdasszonykodás vala, és kinek minden érzelme férje iránti szerelmében központosult, trónra jutván élettársa, annak neve becsületeért megtagadá gyöngeségét, felülmulá önmagát, és védangyalként mindenütt ott volt, hol a fejedelem jellemét, a történetben feljegyzendő nevét veszély fenyegette.

Bornemisza Anna minden jót, üdvöst férje nevében tett és a gyöngé fejedelem kidöltével búsan sohajtott fel a nemzet:

— *Eltűnt Erdély aranykora!*

Kétszeresen magasztos az olyan jellem, mely minden nemesre, jóra, szépre, nagyra tör, és érdemének borostyánkoszorúját — szerelmesének fejére teszi!

Bornemisza Anna ezt tevő. A folyondár volt ő, mely a világ előtt méltóságos színben tünteté elé a roskatag csert!

Guthi Ország Anna.

Nagy lelki erő szükséges ahhoz, hogy a nő önmagát, szíve legszebb, legédesebb álmait, egész életboldogságát feláldozza egy szép, szent czélért.

Azon szent czélnek áldozva fel magát, boldogságát mégsem veszti el egészen; mert maga az áldozat értékének felfogása is már boldogít.

Nagy mértékben érdemli az meg becsülésünket, ki maga éhezvén, a szájához emelt falatot odanyújtja szükölködő embertársának; de mennyivel magasztosabb ennél az, ki szívéből szakítva ki minden boldogító érzeményt, ezen érzelmeket: a szerelem megmérhetlen nagyságát, hazájának nyújtja!

Ily áldozatot tön Guthi Ország Anna; így nyúlt ő szívébe, kitepte abból a férfi iránt felgyult éltető szerelmet; mert szerelmére honának volt szüksége.

Mint égő kelevények pusztítottak az orságon Giskra János rabló cseh hadai, és Mátyás királyunknak első gondja volt: — országa *belső* egészségéről gondoskodni, és azért nem tűrheté meg azon fekélyt.

Mátyás megtörte Giskra hatalmát.

Sokkal nagyobb nyeresmény azonban az ellenséget magához édesgetni, szövetségesévé tenni, mint azt kiirtani.

Guthi Ország Anna feláldozván önmagát, ezen nyeresményt meghozta a hazának.

Giskra szerelemre gyűladt a szép magyar hölgy iránt, és bárha ez nem érezhetett viszonyszerelmet a vad, nyers rablófőnök iránt, de mert honát jobban szerette, mint önmagát, kezét odanyújtá Giskrának és e kézzel a magyar legelkeserültebb ellenét Mátyás hivei sorába vezette.

Áldott kéz, mely a honnak javára működik, midőn önszívét tépi szét!

Rozgonyi Istvánné.

A legnagyobb magyar amazon, ki nem védelemben nyúlt a kardhoz, hanem bátran rajta rontott az ellenségen és megtöré, megsemmisíté azt.

Az első török dúlások idejében történt, hogy a mozlím megtámadá Galambócz várát is, és azt ostromolni kezdé.

A két Rozgonyi másutt harczolt, másutt vérzett a hazáért, és a csudaszépségű szende nő édes ábrándok közt várát diadallal visszatérendő férjét,

kinek majd a legszebb koszorút, szerelemteljes csókjai koszorúját füzendi homlokára.

Ekkor lepte meg a várat a török, kinek seregei sáskarajként özönlöttek elé a Dunán fölfelé jövő hajókon.

A meglepetés percében senki sem gondolt védelemre; a túlnyomó erő előtt a férfi bátorsága is ingadozott.

— Nem veszhetünk el gyáván! — kiáltott fel ekkor a büszke magyar nő, és megvillogtatá kezében férje kardját.

A férfiak első percében megszégyenülve sütétek le szemüket, a másodikban bátran, kihívóan fordultak mellet az ellennek, és a harmadikban az amazont követve, reá törtek a roppant török hadra.

— Csak egy mód vezet győzelemre! — szólt ismét a növezér, és ragyogó szemmel tekintett körül kisdied csapatján. — Ki száll csolnakra, hogy a török hadat felgyújtja?

E hősi tette senki sem mert vállalkozni. Gyöngie csolnakon ereszkedni le a török hajóhadra, melynek árboezai egész erdőt képeznek, ez esztelenség, istenkisérlés!

De mit nem mert megtenni a férfi, megtevé a Szentgyörgyiek félelmet nem ismerő unokája. Csolnakra szállt, és lobogó hajjal, kezében lobogó szurokszövétnekkal úszott lefelé, nyilzápor közt a Dunán.

Néhány pillanat mulva kevés kísérijével elérte a hajóhadat, melynek büszke árboezai nem sokára emésztő lángok közt roskadtak össze.

Rozgonyi Czeeczilia felgyújtá a hajóhadat és így megsemmisíté a félelmetes ellent, és midőn az megtörve, megszégyenülve futott szertesztét, ő ismét visszatért várába és édes ábrándok közt várá diadallal visszatérendő férjét, kinek homlokára a legszebb jutalmat, szerelemteljes csókjai koszorúját füzendi!

Lórántffy Zsuzsánna.

A szegény, mostoha viszonyok közt élődő mindig hajlandóbb az adakozásra, mint a gazdag. Természetesen, mert ő ismervén a nélkülözést, a szükségét, jobban is birja a jótétemény áldását felfogni. A gazdagnak bőség közt folyván le napjai, részint eszébe nem jut, részint nem tudja, hogy ama mély örvényt, mit a sors a gazdag és szegény közé hasított, az

által kellene kiegyenlitenie, hogy a szegények mérlegserpenyőjébe tegye adományait.

Annál becsülendőbb tehát az, ki a jobb viszonyok közt sem feledkezik meg embertársairól, és azok jótékony nemtőjévé válik.

Ily jótékony lélek volt I. Rákóczy György fejedelem neje, Lórántffy Zsuzsanna, ki nemcsak maga korának egyik legműveltebb, költői lelkű és tudományosan művelt asszonya, hanem ezernyi jótéteménye mellett mindek fölött másokat is műveltekké ohajtott tenni, és így a szellemi és anyagi jólétre emelni.

Hogy hazánk a XVII. század közepén folyton folyt vallásfelekezeti harezaiban a középkor sötétségébe vissza nem süllyedt, nagy részben e jeles asszonynak, a honi tudományosság egyik nemtőjének is köszönheti.

Érezte és belátta azt Lórántffy Zsuzsánna, hogy minden fegyvernél nagyobb győzelemre vezet a szellem, a műveltég fegyvere, és azért hitsorsosai, hazája fiaival, kik eddig jobbadán fegyvercsörgés közt születtek, éltek és hunytak el, a magasztos, istenséghez emelő tudományokat ohajtotta megismertetni, megkedveltetni.

Hasznos könyveket nyomtatott tehát, és maga is irván könyvet, ezen akkoron még inkább hálátlan foglalkozásra másoknak is buzdító példával szolgált. De mik nevét örökre feledhetlenné teszik, azon nagyszerű adományok azok, mikben az iskolákat részesítette.

A nagyváradi főiskolából keletkezett debreczeni, és a maiglan hasznosan virágzó s gyümölcsöző sáros-pataki collegium leginkább neki köszöni lételet és ő volt egyik gondos kertésznője az irodalom ama dús fájának, mely két századon át folyton növekedve, ma már annyi messzeterjedő és hasznos gyümölcsöket hozó ágat terjeszt ki a testvérhazára.

Lórántffy Zsuzsánna szobrát a sárospataki nagyszerű iskolaünnep alkalmával a hálás utókor 1860. július 14-én leplezé le.

Perényi Imréné.

A nő a férfi őrangyala lehet!

E gyöngye teremtmény erős és bátor lesz ott, hol a nyomornak vigaszra, a fájdalomnak enyhületre, a haldoklónak biztató szóra, a kétségbeesettnek reményre van szüksége.

1522-ben augusztus 29-dike vérrel van a magyar történet lapjaira jegyezve.

Huszonhatezer magyar harczos vérzett el e napon Mohácsnál, a hon színe, java.

A király is elveszett. A sors nem engedte meg neki, hogy karddal kezében, nyiló sebekből ömlő véreben hősi halállal essék el. Mocsár és iszap közt adá ki végleheletét.

Egész nap zúgott a vihar, villám villámot kergetett az elsötétült égen, a mennydörgés túlkiabálta az ellenséges ágyúk bömbölését és a sűrű zápor szakadt, mintha a menny lakói is hullatnák könnyeiket e nagy temetésen.

Az éj beálltával vége volt a csatának. A török fáradtan vonult vissza táborába.

Az egész mohácsi sík egy nagy rovatat volt. Huszonhatezer magyar hős ravatala, mely fölött gyertyákul a csillagok égtek, és melyet gyászleppellel a sötét éj vont be.

Egyszerre még tán soha sem nyílt a halálnak ennyi virága! Eléktele-nített, kifosztott holttestek, nyöszörgő haldoklók minden felől.

A ki élve maradt, futott, merre balsillagzata vezette; csak a sebesültek számára nincs sehonnan segély! De ki is merne a borzalom e terére lépni?

Férfi keze bátran oszt halált, és mellét megrendülés nélkül tárja ki a halálnak; de a megsemmisülés, a pusztulás képeit szeme nem viselheti el!

De im! a hullatorlaszok közt fáklyás szolgáktól kísérve magas, gyászba burkolt, ősz fürtű nő bolyong. Szavára megnyílik a föld, és keblébe fogadja a halál gyümölcseit; szavára enyhület száll a borzasztóan megcsonkítottak szívébe, és panaszhang nélkül adják ki végső leheletüket.

A gyászos nő fia is itt veszett, a hős váradi püspök; de nemcsak annak tetemét földi be nyugtot adó földdel, nemcsak annak lelkéért rebeg ajka hő imát, de mindnyájáért; hisz mindnyájan fiai, mindnyájan magyarok voltak!

Áldott legyen emléked derék asszony, ki egymagad huszonhatezer embersírásója, siratója valál; áldott légy és ne veszszen feledségbe neved: *Perényi Imréné!*

Homonnai Gáborné.

Százötven ezernyi török had vette körül Eger várát, melyet Dobó csak két ezer főnyi csapattal védett.

De mily hősökből állott e csapat! Egy-egy oroszlán voltak ők, készek inkább egytül-egyig elveszni, mint magukat az ellenségnek megadni; mert hisz a hon szabadsága Eger megtartásától függött!

A hosszas csatákban jobbaink nagy része elhullott, és mind jobban fenyegetett a veszély, hogy a hont az ellen ellepi.

Meghallá az ország segélytkérő szavát a derék özvegy, Homonnay Gáborné, és kifejezhetlen fájdalomkönyeket hullatott öntetlenségében. Férje már nem hallja a harc riadóját, földben nyugvó porai nem támadhatnak fel újra, hogy az ellenre törjenek; és mit tehet a gyöngé nő, kinek világa a házi kör, kí csak szeretni és gyűlölni tud, de nincs ereje a bosszúállásra?

A férfi iránti szerelem a hölgy egész női fenségét fejt ki; de a hon iránti szerelmében képes megtagadni gyengeségét és a hazaszeretet isteni hőssé teszi a félénket, zúgó viharra változtatja a lengő szellőt.

A síró özvegy bánatos arczát a sisak rostélyá alá rejtí, dobogó mellét elföldi a vért, oldalán a kard, alatta mén, embereinek élére áll, s lelkebe hős férje lelke száll.

Ott küzd ő, hol legnagyobb a veszély; megjelenése a csüggedő férfibá is bátorságot önt, példája csudákat művel, melléje gyűlnek Eger szép hölgyei, és a gyöngé kezekben elesett apát, férjet, jegyest boszuló aczél villog, keblükben a honszerelem lángja lobog, szemekben az ellen iránti gyűlölet tüze ég!

Nézd, mint forralják Eger lányai a vizet, és mint öntik az ellenre! mi-ként emelik magasra a nehéz követ és mint zúdítják azt alá a hon pusztítóira! Élükön ott van mindig Homonnainé!

És e látványra a férfi karja kettős erőt nyer, a haldokló sebesült még egy csapást mér a tarra, és lelke mosolyogva Hadúr honába tér.

Eger meg van mentve és az ellen megtörve megfutott.

A hős asszony most leteszi véres kardját, örömezzetől hullámozó keblén nehéz a vért, ő ismét nő, házi körébe visszatér; kezei nem osztnak több csapást, kezei ezentúl csak a fájdalmat enyhíthetik, csak a betegeket, sebesülteket ápolhatják.

A veszélylyel együtt kihál a nőből a férfiasság, és ismét azzá válik, melynek igaz nevét megérdemelni legnagyobb büszkesége lehet: nővé mindenek fölött!

Százszor szépek.

I.

Tudom, tisztelt olvasóim nem várják tőlem azt a lehetetlenséget, hogy e cikkben egyenként mindazon szép, nemes és jótékony áldozatokat soroljam elő, a melyeket honleányaink ez év folytában hoztak; és annál kevésbbé várják tőlem azt az ügyetlenséget, hogy e nemes cselekedetekért köszönetet szavazzak nekik Ki számlálhatná meg az ég csillagait? a himes rét virágait? Miként a rét virágainak az örömrözet keltése, ugy a nő hivatása: eloszlatni a bánat sötét boruját a szivekből, vidámságot, boldogságot kelteni maga körül; erre ösztönzi a vele született hajlam, a lélek vissza nem tartóztatható vágyódása. És mit gondol a magas égen ragyogó csillag azzal, ha megköszönik-e neki vagy nem, azt a bűbájt, melyet a lelkéből kiáradozó fényes sugarak az elsötétült föld felett terjesztenek! Azért teszi, mert másképp tennie lehetlen; mert e sugárterjesztés az ő élete, az ő boldogsága, az ő legédesebb jutalma.

Csak vegyék maguknak a fáradságot, édes barátnémim, küzdjék le az elfogódottságot, és keressék föl a félrevonult szegénység örömtelen hajlokait. Kérdezzék csak ama sápadtarczu öreg anyókat, ki segítette őt a mult télen, ki adott neki tüzelőt és ruházatot, hogy roskadt tagjait a hideg meg ne vegye? Egy forró hálakönny esik ki elgyöngült szeméből, és egy nő neve hangzik ajkairól, olyan nő neve, a kire legkevesebbé sem gondoltunk, a kiről eddig azt hittük, hogy legfőbb gyönyöre a szép, divatos ruha, és a vidám társas körökön kívül édesebb élvezetet nem ismer; ez volt e szegény öreg anyóka istápjja, támogatója, életének jóltevő őrangyala.

Ismertem egy másik nőt, földhez ragadt szegény napszámos neje volt, négy kicsi gyermek anyja; egyszerre megbetegszik a férj; a nagy munkában felhevült, aztán meghütötte magát, és tüdővészbe esett; a hú nő ápolta férjét, és virrasztott ágya mellett, a mig ereje engedte, azután ő is beteg lett, és mit tehettek volna a szegény kisdedek egyebet, mint hogy ők is a szülék példáját kövessék! Egyszerre négyen feküdtek betegen a szűk, szegényes hajlékban. Hetekig nyomták már az ágyat, midőn a véletlen közelükbe hozott; akkor már lábbadóban voltak az öregek; de csak a beteg

gyermeket birták ápolni, munkára, kenyérkeresésre még tehetetlenek voltak. — Hát eddig mit csináltak? — kértem az asszonyt megilletődve — Ki viselte gondját egészséges gyermekeinek, és ki ápolta önöket fájdalmas kórágyaikon? — És a szegény asszony szeméből két forró könnyesepp esett ki, és ajkai egy nőnevet említenek; gazdag uri hölgyét tán? Oh nem; hanem szegény mesterember nejének nevét, a kinek férje szintén verejtékes munkával keresi mindennapi életét; ez szánakozott a szegény elhagyatott betegeken, ez vonta meg saját magától a kanál leveskét, hogy a szegény betegeket ápolhassa vele, meglopta a saját háztartására szükséges időt, hogy a szegény betegek mellett viraszthasson. Megmondjam e derék nő nevét? Oh nem; nem mondom meg; minek is! Avagy csak *egy* ilyen nővel áldott meg minket a jóságos Isten? Sokan, nagyon sokan vannak azon nők, a gazdagok palotáiban csak úgy, mint a szegények egyszerű hajlékiban, a kiknek neve soha sem jó nyilvánosságra, de a kik nagyobb boldogságot, édesebb örömet nem ismernek, mint jót tenni környezetükkel, és árasztani az áldást, a melylyel szívük telided tele, a hol csak alkalom nyílik.

És a ki még kétekedik ezen, ám nézze meg az embereket, a kik az utczasarkokon álló szegény kéregetők előtt elhaladnak. Bizvást mondhatni, hogy tiz annyi férfi megyen el előttük napjában, mint nő; és mégis hányan állnak meg előttük a férfiak, és hányan a nők közül! Oh, koránt sem akarom azért vádolni a férfiakat; tudom, mikor ők az utcán járnak, nagyon el vannak foglalva; gondok, eszmékbe vannak mélyedve, sürgetős teendők siettetik lépteiket; azért nem látják az utczasarkokon a szegény bénákat, a kik tán a haza védelmében lövettek nyomorékokká; azért nem vehetik maguknak az időt, zsebükbe nyulni és egy-egy krajezárt vetni oda a szegény nyomorékoknak! Dehogy vádoló vagyok tehát őket; mindössze is csak azt akarom mondani, hogy a tizszerte kevesebb nő közül, a kik napjában e szegények előtt elhaladnak, sokkal többen vannak, a kik rajtuk szánakoznak, mint a férfiak közül; miért? azért, mert a nő szive *gyengébb*, mondják némelyek, én pedig azt mondom, azért, mert a nőnek vele született hajlama: jót tenni, a hol csak lehet, áldást, vidámságot terjeszteni, a hol csak mód és alkalom nyílik. Ez az ő hivatása, ez az ő boldogsága.

Magában a szerelemben is e lényeges különbség észrevehető férfi és nő között. A férfi boldog, ha szerettetik, a nő már akkor is az, ha szeret; a férfi boldog, ha a nő áldozat által bizonyítja be az iránta való szerelmet; a nő boldog, ha áldozatot hozhat; a férfi követelő, a nő odaengedő; kedveseért, férjeért, gyermekeért minden igazán szerető nő képes meghalni;

hogy a férfiak is ilyen heroismusra képesek volnának, erről — csak holmi német regényekben olvashatni. És ez bizonyára jól van így. Mi boldogíthatná a nőket, ha nem ezen lelki felsőség, melylyel őket a természet kegyesen megáldá!

Azért nem fogok szólni a magánkörökben nyilvánuló jótékonyági érzületről; e nemes szívűek dicséret helyett fényes drága-köveket nyernek jutalmul emberszerető cselekedeteikért; olyan drága köveket, a melyek előtt a koronák ragyogó gyémántjai homályba borulnak; olyan drága köveket, a melyek a földről fel a menyeknek országáig sugározatják el nem muló dicső fényüket: a felszárított könnyeket.

II.

De van egy másik tér, a melyen — kivált az utósó időben — hőleányaink nemes érzülete elragadólag szép fényességben nyilatkozott, és édesen jól esik örömtől szorongó lelkemnek, gyöngé tehetségem szerint tiszteleti adómat leróhatni azoknak, a kik a köztiszteletre olyan nagy érdemeket szereztek.

Tíz hosszú évekig tartott kínos hallgatás után, egy bánatterhes szívből végre egy sohaj szakadt ki. Ki tudná megmondani, ki volt az, a sok közül, a kinek szívéből e sohaj fakadt? Egy sohaj, és milliónyi emberek feléje fordultak, megdöbbsentek, és megszegyenültek; megszegyenültek önönmaguktól, egy sohajtól. Hogy is ne! Hisz millió meg millió ember érzett így, miként ez egy sohajtozó; millió meg millió ember, a kiket egy anyaföld táplál, a kik egy dicső multról éjjel nappal álmodoznak, a kiket egy közös jelen bajtársakká, testvérekké avat, és egy közös jövő reménye lelkesít; olyan millió meg millió ember, a kik közül találni olyanokat, a kik értik az ország ügyeit bölcsen igazgatni, és olyanokat, a kik értik, azt erős karral megvédeni; olyanokat, a kik testvéreik szívét fel tudják magasztalni dalba füzött szent érzésekkel, felgyujtani elméjükben az értelem világító szövétnekét, és fölemelni lelküket az áldásosztó Isten zsá-molyához; szóval olyan millió meg millió ember szívében, a kiknek neve nemzet és magyar.

Egy sohaj keltette életre a gondolkodást és érzést milliók szívében; oh, de mit mondok! dehogyan keltette életre; hisz ott élt az a bánatterhes szív sötét mélyében, hosszú, hosszú tíz éven át, mint a virág gyökere téli jég alatt; csak hogy egyszerre lanyha szellő érinté a zordon

jéglepelt, és erre millió meg millió tespedt szív érzé, hogy élet lüktet ereiben, és ajkaikról ellebbent a szó: kinyílik a természet!

Kinyílik a természet! harsoga egyszerre vissza a Lajthától a Száva partjáiig, Kárpátoktól Adriáig, és az emberek egymásra tekintének, és a hová néztek, mindenütt testvéreket találtak; testvéreket, a kiket egy gonosz emlék eddig távol tartott; nehéz, kínos emlék, de egymás szemébe nézve, látták, kiolvasták belőle, hogy az egész csak pusztá álmom ijesztő képe volt, a melynek helyén most a régi szeretet meleg sugára ragyogott. És e percztől fogva vége lett a csüggedt bánkodásnak, a reménytelen tengődésnek.

Mozogni, cselekedni az élet legelső föltétele, öntudatlan ösztön, a mely megkapja, és ragadja az egyént csak úgy, mint a nemzetet, midőn az életre megkívántató erő kellő mértékben van meg benne. Így volt ez minálunk is. Roppant sok volt, a mit a lefolyt idő alatt elvesztünk; de a mi még megmaradt, a mit elvenni nem lehet, még mindig bőségesen elegendő arra, hogy új élet alapjául szolgáljon. Mert bármennyire pusztítsák, és vagdalják is az óriási cser izmos ágait, bár mennyire tépjék és szaggassák is lombjait, virágait, még ha derekon is megsujtják: gyökerei azért illetlenül maradnak meg a hű anyaföldben, és rövid idő múlva az egy ledöntött törzs helyett száz fiatal sarjadék lepi el a tért; így van az minden igazi nemzettel, így a magyarral. E haza szent földé végtől végig el van lepve erős, izmos nemzetiségi gyökérszálakkal; nincsen egy talpalatnyi tér, a hol ilyenek ne volnának; mélyen lent a föld alatt huzódnak el, nyolcz század takarja, nyolcz század dicsősége táplálja. Hol van az a maroknyi föld a négy folyón belül, a melyet magyar vér nem áztatott? A vér pedig a legerősebb ragasz és a föld legerősebb tápszere. Hol volna tehát az a földi hatalom, a mely ki tudná vinni, hogy e földet más emberek lakják, mint magyarok?

Avagy mutassatok nekem példát a világtörténelemben, hogy a mely földet az emberek *hazának* szenteltek föl, az a föld aztán valaha más népet fogadott volna el gyermekeiül? Oh, mert ne higyjétek, hogy a föld és a rajta levő nemzetek közt benső kapocs nem létezik! A közönséges ember persze nem látja meg; nem is láthatni azt pusztá szemmel; érezni kell azt, és észlelni, és következtetéseket vonni a tényekből, a miket a történelem az utókor épülésére, okulására följegyez.

Már pedig a történelem azt jegyezte föl, hogy a mikor e nemzetet vérző seb ejtetett, azon perczen a hazaföld is sínylésnek indult, és mikor idegenek települtek reá, *idegen szívvel, idegen szándékkal*, e föld bezárta

előttük életadó ereit, testsorvasztó kóroanyagokkal vegyítette el a levegőt, források és patakok, hegyek és erdők, ködök és felhők, derek és harmatok, éjjelek és nappalok mind mind a halál öldöklő angyalai voltak az idegen lelkű jövevények számára; el kellett veszniök, el kellett pusztulniök; miért? az ethnografusok holmi égalji viszonyokat hoznak fel okul; de én nem értek az ethnografiához és azt mondom, azért, mert a hazává szentelt föld nem fogad be *idegent*; míg saját önnöneit édes anyai áldással árasztja el, addig az idegenlelkű jövevények halált szívnak kebeléből; miért? azért, mert a hazaföld és nemzet közt láthatatlan rokonsági kapocs létezik, melyet semmi emberi hatalom nem bir szélylyelbontani.

Mozogni, cselekedni, ez az ösztön kapta meg most a nemzeti öntudatra ébredt embereket, és az ösztönnel együtt halomra kínálkozott a teendőök sokasága.

A nemzet meg lön fosztva eddigi politicai életétől; de a nemzeti gondolkodástól nem lön megfosztva; attól nem lehet őt megfosztani; azon kellett tehát lenni, hogy a mit még magáénak mondott, azt biztosítsa, és mentse meg az enyészettől. Mindenekelőtt a gondolkodást; a gondolatok adómentesek, tartja a közmondás; azokat nem lehet rendszabályok alá szorítani; jó, fejleszszük tehát a gondolkodást, a szellemi foglalkozást; az alap már megvan, van nekünk tudományterjesztő intézetünk, országgyűlésen országos törvények által szentesített *tudományos Akademiánk*; csak ennek kell tehát módot nyújtani, hogy munkálkodását a nemzethez méltólag és az *egész* nemzetre üdvösen hatva folytathassa; erre pedig pénz kell. Más országban a kormány fedezi a tudományos intézetekre szükséges pénz-alapot; és méltán; kitelik az adóból, és a közművelődés terjesztése a kormányok főteendői közé tartozik polgárisult államokban; így Bécsben is az ottani császári Akademia, ha jól emlékszem, százezer forintnál többet huz évenként az álladalmi pénztárból; de a mi Akademiánkról magunknak kell gondoskodnunk; egy millióra volt tehát szükség; és — csak egyetlen föl-szólítás kellett az elnök részéről és megvolt a millió. És kinek a bőkezűségéből, kinek az áldozatkészségéből telt ki e nagy összeg? Olvassuk el a beküldött névjegyzékeket, és azt tapasztaljuk, hogy a hány férfi, ugyanannyi nő járult hozzá a nemzeti mivelődés dicső épületének kiszélesítésére, megszilárdítására.

Helyén vélem itt megemlíteni, hogy még *jóval azelőtt*, semmint az Akademia javára az országos gyűjtések megkezdődtek, tehát önön nemes szívük sugallatából, lelkes honleányaink két rendbeli díjat alapítottak; az

egyiket *Zichy Karolina grófnő*, a másikat jeles tudósunk: *Almásy Balogh Pál* intézkedése folytán, több lelkes honleány; ez utóbbi díj jelenleg már évenkénti száznegyvennégy aranyat tesz. *)

És ha már e díj megalapítása is örvendeztető tanubizonysága annak, mennyire szívükön hordják a magyar hölgyek a hazai érdekeket, és mennyire buzdulnak még a férfiakat is megelőzni áldozatkészségben: kétszeresen örvendeztető jelenség ez azért, minthogy e díj leginkább *főuri hölgyek* által alapított; a miből tehát fényesen tűnik ki, hogy a hazaszeretet és áldozatkészségben immár rang és osztály nem teszen különbséget.

III.

De volt alkalom, a melylyel e nemes buzgalom és osztatlan áldozatkészség még ennél is fényesebben nyilvánult.

Azon sok nemzeti erekye közül, melyeket dicső és boldog elődeink örökségül reánk hagytak, egyik legtekintélyesebb helyet foglal el Pesten a nemzeti *Muzeum*. A ki tudja, milyen hatalmas tényező az ilyen műkinctár a tudomány fejlődésére és a művelődés alapossá és sokoldaluvá tételére, az természetesnek fogja találni, hogy minden polgárisult nemzetnél a kormány semmi költséget nem kimél, csak hogy minél nagyobb szerű muzeumi legyenek. A mi nemzeti Muzeumunk azonban még mindig kezdetleges állapotban van; a mi műkincesekkel abban dicsekedhetünk, leginkább egyes lelkes hazafiak áldozatkészségéből jutott a nemzet birtokába; egy évtized óta e gyűjtemények alig alig öregbítették; miképen is öregbíthettek volna, mikor azon csekély alaptól is, a mivel bír, évenként több ezer forint adót kelle fizetnie!

Innen van, hogy a nemzet egyik díszcsarnokának még most is korhadt deszkakerítése van, hogy a mi nagyszerű gyűjteményei vannak — de melyek, mint mondám, leginkább lelkes hazafiak magánadományai, — legnagyobb részt ládákban hevernek, nem levén az intézetnek elegendő pénze, hogy csak fapoleczokat is csináltasson az illető mütárgyak rendszeres elhelyezésére; innen van továbbá, hogy a Muzeum udvarának már évek óta munkába vett kerti sétánynyá alakítása még mai nap is a jámbor ohajtások közé tartozik; és innen van végre, hogy a díszépület butorzata olyan szegényesen egyszerű, és olyan szívrehatólag kopott, mintha a

*) A lelkes honleányok névsorozata a mű végén olvasható.

magyar nemzet hazája nem is a szárazföld egyik leggazdagabb tartománya, hanem valami isten haragjától sújtolt sivatag volna. A szégyen érzete kaphatná meg a magyar ember szívét, e szegénység láttára, ha már elébb a mély fájdalom érzete össze nem facsarta volna azt. Mert hisz ez épület a hazáé!

E fájdalomérzetnek tulajdonítható, hogy midőn ez év folytatában egyik lapunk azon ohajtást fejezte ki, vajha hazánk leányai a nemzeti Múzeum díszteremét illő székekkel látnák el, ez ohajtás *országszerte* a legélénkebb viszhangra talált, és néhány lelkesebb honleány, mint a minden szép és jó iránt nemesen lelkesülő *Bohus Szögyényi Antonia Ó. N.**) által fölkaroltatván, legott ívek küldettek szét édes hazánk nemeslelkű hölgyeihez, aláírások gyűjtése végett; és az eredmény, oh, az eredmény olyan örvendeztető, hogy önkénytelenül az öröm és hála könnye esik ki az ember szeméből, az összeget látván, a mely eddig e szép czélra begyűlt, és a hölgyek neveit olvasván, a kik e nemes czélra adakoztak.

Mai napig (augusztus 18-kán) már több mint háromszáz ív küldetett be, összesen *huszonnégyezeröttszáz forinttal*, és így nemcsak az eredetileg tervezett ötvenkét díszszék — a melyeknek elkészítésére a haza minden megyéjéből külön-külön is ajánlkoztak volt lelkes honleányaink, — kitelik, hanem még igen szép összeg marad fen, a többi nagyon is szükséges belső díszítések munkába vételére.

És tudják-e, édes olvasónőim, kik részeltették e hazai intézetünket ilyen jelentékeny segélyezésben? Gazdag urhölgyeink talán? Oh igen, azok is; alig van főuri család, a melynek neve az adakozók között nem díszlenék; de az általuk tett adakozások még is csak igen csekély részét teszik az egész összegnek; de a kik azt összetették, a kiktől e jelentékeny összeg begyűlt, édes hazánk áldozatkészségben kifogyhatlan *középosztálya*, azok a derék, tiszteletre méltó magyar nők és leánykák, a kik nem rendelkezhetnek ezerekkel, még tán százakkal sem; de a kiknek mindig van egy-két forintjuk, a melyet örömmel tesznek le a közjó oltárára. Fájdalom, nem közölhetem egész terjedelmében azon derék honleányok névsorozatát, a kik egy forintot, vagy még annál is kevesebbet adakoztak e nemes czélra **); de azért a szegény ember csekély adománya

*) A budapesti nőegyesület köztiszteletben álló elnöknője; ez egyesület történetét és áldásos működését csak a jövő évi „Évkönyv“-ben fogom közölhetni; az idén hosszas betegség gátolt annak megírásában.

***) Lásd a névjegyzéket a mű végén.

csak olyan kedves az isten és a haza előtt, mint a gazdag kincses ajándéka; és valóban, nagyobb dicsőségére válik a nemzetnek, ha a közrésztvét *filléréiből* ezrek gyűlnek össze, mint ha, dicső Széchenyink példájára, egyes gazdag hazafiak egy évi jövedelmüket áldozzák oda. Nagy és életrevaló nemzetek nem szorultak reá, hogy egyes jelesek feláldozzák magukat anyagi érdekekben; megszégyenítő vád ez azon milliók ellen, a kik közül ha mind-egyik csak egy-egy fillért áldoz, ugyanilyen összeg, sőt még nagyobb is kerekedik össze.

Szólanom kellene még azon nemes áldozatkészségről, melyet lelkes honleányaink országszerte a *nemzeti viselet* terjesztése, a *Kisfaludy-* és *Berzsenyi* emlék felállítása, és végre, a hazaszeretettől lángoló keblü *Lipthay-Csekonics bárónő* buzgólkodása mellett, a *szükölködő horvát testvérek javára rendezett sorsjáték* körül tanusítottak; de a tér szűke kénytet, ezekre nézve csak egész általánosságban érintenem, hogy mindezen nemzeti nyilatkozványoknál édes hazánk leányai első sorban tündöklöttek.

IV.

A mit azonban mellőznöm nem lehet, nem szabad, ez azon nemes résztvét, a melyet hazánk hölgyei az *irodalom iránt* tanusítanak. Három munka fekszik előttem, a mik legközelebb előfizetés utján napvilágot láttak: az „Akademia könyve,“ a „Szigethi Album,“ és ez „Évkönyv“; és végig tekintvén az előfizetők nyolezezerre menő nevein, kitűnik, hogy az irodalompartolók *négy ötöd része nők!*

A ki tudja, mennyi visszaélés történt már az előfizetési felhívásokkal, mennyi vád és szemrehányásnak, sőt becsmérlésnek is voltak már kitéve az előfizetéseket gyűjtők, csak az tudja felfogni, mennyi szeretet és önmegtadadsárról teszen tanubizonytságot azon körülmény, hogy nyolezezer előfizető között hat ezer, és háromszáz gyűjtő között kétszáz nő találkozik; és végre a ki tudja, milyen szomorú, de elkerülhetlen szükség kiadói viszonyaink mellett az előfizetési hirdetés, csak az tudja felfogni, mi nagy szolgálatot tesznek e lelkes honleányok a hazai művelődésnek, a nemzeti irodalomnak.

Ne várják tőlem tisztelt olvasóim, hogy e nemes buzgóságért köszönetet szavazzak; sőt egyenesen kimondom, az irodalom pártolása a nő részéről kétszeres kötelesség: először mint *nő*, másodsor mint *honleány*.

Igen is, édes olvasónőim, e kötelesség kétszerte inkább illet meg minket, mint a férfiakat.

Mi az irodalom a férfi-, és mi a nőre nézve? E kérdést fejtsük meg magunknak, és ki fog világlani, miért kell nekünk inkább pártolni az irodalmat, mint a férfiaknak.

Az irodalom feladata: miveltté, emelkedett gondolkodásává, nemes érzetűvé tenni az embert; e tekintetben tehát egyenlő hatással van a férfira és a nőre; de hát mi a férfi, ha irodalom nem létezik? ember, a ki egyéni értékét teljesen ki tudja vivni, magasabb rendeltetését korlátlanul élvezni; de mi a nő, ha irodalom nem létezik?

Vizsgáljuk csak az emberi művelődés történetét, és irtózáttal tapasztaljuk, hogy a civilizálatlan népeknél mi szánandó sorsra van a nő kárhozatva! Még most is vannak népek, a melyeknél a nő értékét csupán testi ereje, külső tulajdonai szerint határozzák meg; rabja, szolgálója a férfinak, kénye, szeszélyének játékszere; egyéni szabadságról, magasabb emberi rendeltetésről, nemesebb becsülésről, lelki tulajdonok figyelembe vételéről a nő irányában szó sincsen, miért? azért, mert ama népeknek a magasabb, szellemi tulajdonok iránt nincsen fogékonyságuk; mert a *lelki szépség*, a gyöngédség, a szívigazdag érzelmvilága iránt, a melyeknek a természetben a nő kiváló képviselője, nincsen érzésük; mert nem miveltek, mert irodalommal nem bírnak.

Bátran állithatni tehát, hogy a mely arányban valamely nemzetnél az irodalom, és szorosabb értelemben a költészet virágzik, ugyanazon arányban foglalhatja el a nő azon polezot, a mely őt a társadalomban megilleti.

Mindazt tehát, a mi társadalmilag vagyunk és a minnek tekintetünk, azon ihletett lelkeknek köszönhetjük, a kik megtanítják az emberiséget a holt természetben az örökkön élet felismerni; a kik a lelkekben a szép iránti fogékonyságot keltik és a nemes és magasztos iránt hódolatra serkentenek, szóval az irodalomnak, a költészetnek; annak köszönhetjük elismerésünket, becsülésünket, mindenünket. Hogy ne volna tehát szent kötelesség, tőlünk kitelhetőképen előmozdítani az irodalom fejlődését, mikor ezáltal csak min magunknak tesszük a legnagyobb szolgálatot! mikor a hála és az önérdék egyiránt készítenek e kötelesség teljesítésére!

És nem kisebb azon kötelesség, melyet a hazaszeretet az irodalom irányában a nőre kiszabott.

Minden emberre hármás kötelességet rótt a természet: egyet *önmaga* és önönei, egyet a *haza*, és egyet *az összes emberiség* irányában. A férfi mind e háromnak tökéletesen eleget tehet: szolgálhat önmagának, övéinek, polgári pályán; jót tehet a szegényekkel az isten- és az általános emberiség nevében; és szolgálhat végre közvetlen a hazának száz meg száz uton és módon; de mi uton és módon róhatja le a gyöngye és korlátolt hatáskörű nő a haza iránti szent kötelességét? A férfi fegyvert foghat hazája védelmére; vérét, életét onthatja erette; de mit tehet érte a tehetetlen nő?

Mit? Oh sokat, ugyanannyit, a mennyit a férfi: *pártolhatja a nemzeti irodalmat*; mert ezt tevén, ugyanannyit tesz, mint az a bátor ifju, a ki vérét ontja a hazáért! Mert miként a halálra kész bátorság, ugy az irodalom ápolása egyik leghatalmasabb tényező arra nézve, hogy valamely nemzet élete biztosítva és becsülve legyen. Mert a nemzetek értéke jelenleg leginkább szellemi kifejlődésüktől van föltételezve. Hiába dicsekedik most már valamely nemzet bátor, elszánt férfiakkal; ha szellemi kifejlődésében lépést nem bír tartani a többi polgárisult nemzetekkel, el fog enyészni, el fog töröltetni a föld színéről. Hogy ne buzdulna tehát minden hőkeblű nő, tehetsége szerint hozzájárulni a nemzeti művelődés előmozdításához, mikor jóformán csak ez egy ut van számára, a melyen a hazának épen olyan szolgálatot tehet, mint a csatára vágyó, a halálra kész férfiú!

Innen van, hogy lelkes honleányaink olyan nemes buzgalom és áldozatkészséggel pártolják az irodalmat, hogy annyi visszaélés és faggatás után is e nemes buzgalom nem hogy csökkent volna, de napról napra növekedik; azért, mert ez által kettős szent kötelességet teljesítenek, egyet saját maguk, és egyet a haza iránt. És ezt tudván, a visszaélések és faggatások nem bírják meglankasztani a lelkes honleány erélyes buzgalmát. Ha kilenczen visszautasítják, felszólítja a tizediket, a huszadikat, a századikat, fizessen elő ezen és ezen műre. Sokszor a szégyen pirja borítja el szép, szemérmes, arczát; de buzgalma azért nem lankad; mert hisz a férfi vérét tudja ontani a haza virágzóvá tételére, miért ne tudna ő elszenvadni egy kis fájdalmat, egy kis elpirulást, a haza nevében!

Hogy sokan visszaélnék e szent érzéssel, hogy hivatlan kontárok is kizsákmányolják e magasztos buzgalmat? Oh, azt a nemes lélek nem veszi számba! Igy is amugy is a hazának szolgál; a katona sem kérdi, ha őrszemen, avagy csatában koczkáztatja-e életét; mindegy, őt a szent ügy és a végdiadal eszméje lelkesíti; és ha kilenczenkilencz mű közül csak, egy van olyan, a mely a hazai irodalmat csak kevésbé is előmozdítja

higgyék meg, már akkor gazdagon meg van jutalmazva a fáradság; mert az imádott hazának tettek vele szolgálatot, és bizonyára sokkal nagyobb érdemet és tiszteletet szerzünk magunknak ez által, mint ha valamely divatlap „bálkirályné“ czimmal tisztel meg.

Azért olyan erős az én hitem, hogy édes hazám leányai mindig nagyobb részvétet fognak tanusítani a hazai művelődés iránt, mindig jobban jobban segítik majd fejleszteni az irodalmat, és akkor, ah akkor be fog következni azon boldog kor, mely után „buzgó imádság epedez százezrek ajakán“ hogy t. i. nem lesz többé szükség az írónak előfizetési ivec-ekkel alkalmatlankodni; mert minden tehetséges író kiadót talál majd munkája számára, a mi fájdalom, most még nincsen.

V.

És mert lelkem mélyéből meg vagyok győződve arról, hogy hiven tolmácsoltam lelkes honleányaink ebéli szívérzelmait, oly tárgyra bátorkodom felhívni figyelmüket, a mely ha tetszésükkel találkozna, egy fényes csillaggal több ragyogna hazaszeretetük sugárékes egén.

De engedjék meg, hogy elébb néhány történetkét beszéljek el kegyeteknek; tudják, olyan „fővárosi életképek“-forma történetkéket, a minőket mi nők olyan igen szeretünk olvasni; nem igen mulattató történetkéek ugyan, de megnyugtatósukra mondhatom, hogy igen rövidek lesznek.

Ismertem egy embert, a ki életét a haza szolgálatában töltötte; oh, és minő szolgálatban! odaadta mindenét, éjjeleit, nappalait, szíve vérét, testi és lelki minden erejét honfi társaiért. És nagy áldozatkészségének volt is foganatja. Oh, mennyi boldog órát szerzett százaknak, ezereknek! Mindnyájunknak nagy jóltevője volt; egy sincsen olvasónőim közül, a ki neki legalább egy édes örömet nem köszönhetne.

És tudják-e édes olvasónőim, mi volt e kitünő hazafi jutalma?

Egy nagy fájdalom, egy nagy veszteség idő előtt tehetetlen öreggé roskasztotta, és akkor a tehetetlen öregnek nem volt annyija, hogy tovább is a fővárosban élhessen; egy nemesszívü hazafi: *Tomori Anasztáz*, nagylelkiségéből tengethette csak inséges napjait, és midőn meghalt, jó embereknek kellett összetenni a tisztességes eltakarítására szükséges pénzt!

És tudják-e édes olvasónőim, ki volt azon ember, a kit csak a jó em-

berek kegyelempénzén lehetett tisztességesen eltakarítani? Az, a ki azt a verset írta, a mely ugy kezdődik:

„Hazádnak rendületlenül
Légy hive, oh magyar“

Vörösmarthy!

Ismertem egy másikat, a ki szintén egész életét a haza szolgálatának szentelte; kedves, kedves, jó ember volt, a ki nem törődött semmivel, csak imádott hazáját ha szive szerint szolgálhatta. Munkálkodott is serényen, vidáman, miglen ugyanaz a nagy fájdalom, ugyanaz a nagy vesztesség őt is idő előtt öreggé tette. Először is a szemei kezdtek elhomályosodni, elébb egy keveset, aztán jobban, mindig jobban. És oh, mintha most is látnám a kedves, jó János bácsit! még elménczkedni is tudott szívzaggató fájdalmában: „Ma már csak öt *sájn* *) pénzt érek, édes hugom!“ és egy héttel később: „Most már csak két *sájn* pénzt érek, édes hugom!“ és így tovább, hogy nekem majd a szívem szakadt meg fájdalmamban!

És tudják-e édes olvasónőim, hogyan halt meg a szegény öreg? Oh, de minek mondjam! csak azt mondom, hogy e szegény, világtalan öreg az volt, a ki azt a verset írta, a mely ugy kezdődik:

„Harmincz nemes Budára tart,
„Szabad halálra kész“ —

és a kit *Garay Jánosnak* hívtak!

Beszéljek még több ilyen történetkét, édes olvasóm? ugy-e bár ne! ugy-e bár, a te szemedbe is önkénytelen könny lopódzott, mint az enyémbe, mialatt ezt irtam! Nem beszélek tehát többet; minek is szomoritanálak még jobban! Minek beszélném el, mikép halt meg az „Apotheosis“ halhatatlan költője: *Bajza József*, és mikép a kitünő drámaíró: *Obernyik Károly* és a jeles műfordító *Szilvágyi*, és a nagy reményekre jogosító *Beöthy László*, *Hegedüs Lajos*, stb. stb.

*) Német szójáték; schein látást is, váltópénzt is jelent.

Mindezt nem beszélem el neked, édes olvasóm; csak azt mondom még, hogy a magyar író sorsa valóban szánandó. Egész életét áldozza föl a hazának, a hazai irodalomnak; munkálkodik, küzködik és nyomorog egy hosszú örömtelen életen át, nem bánva szegénységet és keserü nélkülözést, csak azért, hogy öreg napjaiban a koldus kegyelemfalatja legyen jutalma, és a közkórházban vagy idegenek kemény ágyán lehelje ki magasztos, tiszta lelkét!

Oh, szomorú, nagyon szomorú a magyar író sorsa! Azt kegyetek nem is képzelhetik, édes olvasónőim! Mikor azokat az elragadó költeményeket olvassák, vidám boldogságról, forró szerelemről, vagy azokat a dévaj szellemtől szikrázó humoreszkeket, méltán azt hiszik, hogy boldogabb ember tán nem is lehet a föld hátán, mint az, a ki e gyönyörű műveket írta; pedig de nagyon csalódnak! Azokat az örök boldogságról zengő költeményeket tán fütetlen szobában írta az ihletett költő, és azokat a szikrázó szellemmel írt humoreszkeket egy-egy ebéd vagy vacsoráért volt kénytelen a lángeszű szerző valamelyik szerkesztőnek engedni át!

De hagyján még a nélkülözések és kemény megpróbáltatásokban gazdag munkás életet, csak öregsége volna biztosítva! de mit mondok: biztosítva! csak azt ha tudnók, hogy öreg napjaira az éhséggel, az éhenhalással nem kellend küzdeni a haza egyik leghivebb gyermekének!

Ez a gondolat az, a mely kisértetkép üldözi az író, és innen van, hogy a hivatott tehetségek közül is olyan nagy számmal hűtlenek lesznek keblük istenéhez: a költészethez, tanári, lelkészi, vagy akár mi más állomással cserélvén föl az írói pályát; kinos keservesen esik az szegényeknek; mert legszentebb hajlamukat kell feláldozniok, hogy biztos kenyerek legyen; de mikor az öregség olyan ijesztő elhagyatottsággal fenyegeti őket!

És ez azon tárgy, a melyre lelkes honleányaink figyelmét felhívni bátorkodom.

Már több izben szólaltak föl lapjaink egy életbe léptetendő *írói segélyalap* ügyében; és a jámbor ohajtás mai napig valósításra vár.

Nem volna-e tehát lehetséges, hogy hazánk lelkes hölgyei életet adnának neki? Nem volna-e dicső, magasztos, ha a világ azt mondhatná: Magyarország a nők tették le az írói segélyalapot?

Már fennebb mutattam meg, mennyivel tartozunk mi nők az irodalomnak, és szorosabb értelemben a költészetnek; nem minket illet-e tehát,

azoknak öreg napjairól gondoskodni, a kiknek mi társadalmi állásunkat, becsülésünket köszönjük?

És valjon lehetetlen volna ilyen segélyalapot a magunk erejéből létrehozni?

Midőn a virágokra, melyek ablakunkban diszlenek, évenként egy-két forintot nem sajnálunk; midőn hetenként egy-két garas ára czukrot a madárkára költünk, mely a kalitkában kedvünkre dalolgat, hogy sajnálnánk akkor egy-két forintot attól, a ki szívünkben a boldogság, a vidámság mennyei virágait fakasztja, és a ki dalaival az egekig emeli föl lelkünket!

Pedig ha minden nő, a ki virágot tart ablakában, vagy madarat a kalitkában, annyit ad *egyszer mindenkorra*, a mennyit azokra egy évben, olyan pénzalapot tehetünk le, a melynek kamatjaiból írónk és költőink biztosítva vannak öreg napjaikban.

Koránt sem mondom, hogy hazánk hölgyei külön társulatot alakítsanak e célra; ah, ilyen uton nem igen tudnók azt egyhamar létrehozni! Mikor a derék ungmegyei nők még egyszerű olvasó egyletet sem bírtak létrehozni; pedig mint egyik ottani széplelkű hölgytől tudom, magukon a nőkön épen nem mult; azok már hónapok óta szorgalmazták, és még sem lehetett; hogyan tanácsolhatnám tehát, társulatot alakítani e célra!

Tehát mit csináljanak?

Oh, édes olvasónőim, azt én valóban nem bírom kegyeteknek itt megmondani.

Mindössze is csak annyit mondhatok, hogy e mai nap két uj forintot vettem ki tárczámból, és az újból megalakult „*Kisfaludy társaság*“ elnökének, a mint ember, költő és hazafi egyiránt kitűnő báró *Eötvös Józsefnek* következő levelkét irtam:

„Mélyen tisztelt Elnök ur! Ide mellékelve küldök két uj forintot az életbe léptetendő írói segélyalap részére; nagyon kevés ez a két forint; de többet én nem adhatok, és aztán ez is elég *egy* magyar nő részéről; mert igen sok olyan lelkes nő van nagy Magyarországon, a kik úgy gondolkodnak és éreznek e tárgyban, miként én. Egy év mulva pedig kérem, t. elnök ur, olvassa meg, mennyire növekedett az ilyen két forintonként összegyűlt összeg! Akkor aztán méltóztassék kinyilatkoztatni, hogy a Kisfaludy-tár-

saságnál irói segélyalap van letéve, letéve a magyar nők által, és végezze az e körüli végzendőket tapasztalt bölcsesége szerint.

„Legmélyebb tisztelettel
Emilia“

A borítékra pedig azt irtam :

Báró Eötvös József,

„A Kisfaludy társaság elnökének,

Megkülönböztetet tisztelettel

Pesten“

Aztán térti vevény mellett a postára adtam; ennyiből áll, a mit tettem.

Kedves olvasónőim pedig gondolkodjanak egy keveset e tárgyról, aztán tegyék, a mit nemes szívük sugall; és kérjék meg barátnéikat és ismerőseiket, olvassák el ők is e sorokat, a melyeknek minden érdeme az, hogy hű magyar szívből fakadtak; és ha majd azok is úgy gondolkodnak és éreznek, mint én és kegyetek, akkor, oh akkor esztendő múlva a „Százszorszépek“-ben meg lesz írva az irói segélyalap története. *)

Addig pedig adja Isten megérnünk, a mit minden magyar nő epedve vár!

*) A kik e tárgyban még némi fölvilágosítást ohajtanak, tiszteljenek meg levelükkel, ily czim alatt: „Emiliának, Pesten, az ev. iskola épületében,“ és örömet lesznek szolgálatjukra.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

KEZD MÁR TOMBOLNI . . .

Szendrey Juliától.

Kezd már tombolni az őszi vihar,
Meg-megcibálja a fák üstökít,
És szerteszórja a leveleket,
Miket pusztító keze leszakít.

Nyögdelve hajlong a fák dereka,
És reszket rajtuk valamennyi ág:
Egy-egy sohajtás, oly hosszú, nehéz,
Mint haldoklóé, vonul rajtuk át.

Hisz haldokolnak ; mert most hagyja el
Őket az élet, a tavasz jele :
A zöld levél, az árnyas lombozat,
Mit letép róluk az ősznek szele. —

Fölöttem is már őszi ég borong,
S lelkem zilálja őszi fergeteg;
Letép-e róla minden örömet,
Miként a fáról a leveleket? — —

A SZENVEDŐKHEZ.

Atalától.

Oh ti, kiket nagy bu,
Nagy fájdalom ére, . . .
Boruljatok a hű
Természet keblére !

Oh, csak értenétek
Ti a természetet !
Mennyi vigasztalót
Beszél, mennyi szépet !

Oh, csak értenétek
A virág beszédét,
Felélesztené az
Szívetek reményét.

A virág azt mondja :
„Én is elhervadtam,
De a kikelettől
Új életet kaptam.“

Oh, csak értenétek,
Mit a patak cseveg,
Felhevülne kinban
Mégkövült szívetek.

A patak azt mondja :
„Jég borítá keblem ;
„De a napsugártól,
„Ujra fölhevültem.

Oh, csak értenétek
Az éj tiszta fényét,
Földeritné ujra
Lelkeitek éjét.

Az éj azt ragyogja:
„Sokszor éj borított,
„De a hajnal reám
„Ujra fényt árasztott.

Oh, csak értenétek,
Hogy csillagbetűkkel
Isten a kék égre
E szókat írta fel :

„Ki újra tavaszt küld,
„Minden hervadásra,
„És új hajnalt viraszt
„Minden éjhomályra ;

„Ki felolvashatá
„A kis patak jegét :
„Ő reá bizd szíved
„Bánatát, keservét.

NE HIDD. . . . .

Pichter Vilimától.

Ne hidd, oh ne hidd, hogy elfelejtve vagy,
Azért hogy nem emlitem neved;
Elhalt már a szó reszkető ajkamon,
Némán őrizem hű emlékedet.

Nem vagyok én az erdő vadgalambja,
Mely ágról ágra szállva nyög panaszt;
Néma és csöndes az én szívbánatom,
Keblem mélyén elrejtve hordom azt.

És nem vagyok az ég vándor felhője,
Mely röptében besir hegy s völgyeket,
Mint harmat, mely éjjel száll a virágra :
Titkon hullatok érted könnyeket.

Ne hidd, oh ne hidd, hogy elfelejtve vagy
S emlékedért nem dobog e kebel;
Mint a tónak haldokló hattyuja,
Lelkemet neveddel sohajtom el.

KI TANITOTT ? . . . . .

Jakabfalvai Herminától.

Ki tanított ábrázolni engemet,
Csendes estén a szép, méla táj felett, —
Midőn a hold halvány arcza megjelen
S andalogva halad által az égen ?

Önkénytelen kimegyek zöld kertembe,
Édes érzés támadoz ott keblemben
Örömben csókolnám a világot, —
S félve érzem még is e boldogságot.

Tekintetim a távolban merengnek,
S gondolatim messze, messze lebegnek,
Majd lebegnek, majd repülnek, mint madár,
Mely előtt nincs szabad égbenszűk határ.—

Minden bokor oly bizalmas körülem,
Azt hiszem : tán belát szivembe minden —
Pedig ez is nem egyéb, mint képzelet — —
De hát erre ki tanított engemet? . . . . .

ÉRZELMIM FOLYAMÁN . . .

Malvinától.

Érzel, mim folyamán
Két könyved sajka jár,
Az egyik kárhozott,
A másik üdvre vár.

A szív hullámain
Mig egyik fölmerül,
Addig mélységibe
A másik elmerül ;

Az egyikben tanyáz
A múlt érzelem,
A másik belsején
Ujabb érzés terem.

S akkép hánykódva jár
Érzelmim folyamán :
Mig végre megreped
Szívemnek szirtfokán.

Kisded sajkámon ül
Most könyved habléány;
Ő a kormányozó
Éltemnek csolnakán.

Halovány arczain
Az égi ihletség
S méllázó éjszémén
K ö l t é s z e t l á n g j a é g . —

És hószin homlokán
Dicsőítő babér,
Szerénység bájával,
Oly szépen összefér.

S előtte lánczra vert
Eszmények lengenek,
Tőle valósulás
Üdvéért esdenek.

S rejtelmes borzadályt
Kelt embercsontokon,
S a látnok szellemhez
Szól szellem-hangokon.

Ah ! mindenek felett
Kedves e lény nekem
Bár össze nem fűzött
Vele a szerelem.

Erősebb kötelék
Az, mely hozzá csatolt,
S mely rabjává teve : —
A szellem-láncza volt.

Mert — ég szülöttje ő —
S nem földi tünemény,
Legszebben tündököl
A költészet egén.

M a g y a r k ö l t é s z e t n e k
Szent múzsája — e lány,
S mig élek, fenmarad
Érzelmim folyamán,

És mig e szív dobog,
S él benne érzelem,
Csak ő lesz egyedül,
Csak ő szerelmezem,

Kis hija. . . .

Beszélyke,

HEGEDÜS IRMÁTÓL.

Kellemes nyári est terült a Balaton tájaira, mely azok szépségeit, mint az irigy fátyol a női arcz bájos vonásait, csak sejteni engedé.

Az esti harangszó, a nyájak kolompja, a pásztor furolyája már elnémult és csak néha-néha locsantotta fel a Balaton tiszta vizét egy-egy játszva felbukkanó ezüstpikkelyes halacska; vagy ez talán a tó habléányainak sohaja volt?!

A hold a túloldali fantasztikus hegyek ormai mögül előtűnt, és tisztafényü sugaraival elhintve az egész tájat, minden tárgynak amaz ábrándos szinezetet kölcsönzé, mely a magába vonult lelket megragadja, merengésbe ringatja.

Minden elhallgatott, csak a fák lombjai suttogtak érthetlen édes-fájó hangokon, mintha mindegyikbe egy-egy elátkozott tündér volna bűvölve, ki életjelt csak az éj néma óráiban adhat.

Füred vendégei már régen szobáikba vanultak és édesen álmodtak a mult nap boldogan eltöltött perceiről, vagy bájos képeket alkotának maguk elé a jövőről; míg mások a hiúság legfinomabb hálóit előre szövögeték, mikkel majd szerencsájukre fognak halászni.

A kikötő végső pontján egy alig huszonnégyéves ifjut pillantunk meg. Tartása büszke, szemei villogók és ajkát csinos bajusz, állát férfias szakál díszíti. Egész lényén azonban bizonyos zavar, hogy ne mondjuk: kétségbeesés jelei vehetők észre. Forró homlokát néha hideg tenyerébe fekteti és dúlt tekintetü szemeivel a víz tükrén tévedez.

Egy perc! és az ifjú a hullámok közé vetette magát. . .

Az ifjú kétségkívül önkezével akará magától eldobni az életet!

A gondviselés azonban ép akkor vezetett a kikötőbe egy csolnakot, melyből erőteljes férfi rohant az öngyilkos után. Rövid idő mulva izmos karjain emelé a szerencsétlent hajójába.

— — — Négy nap múlt el ezen esemény után, — a szenvedőknek hosszú, a boldogoknak rövid négy nap.

Gyulát, az életének véget vetni akart ifjút, szobájában találjuk; bágyadt teste támlányban nyugszik és halvány arca mogorva, de nyugodt.

Előtte Elemér áll, az előttünk már ismert szabadító. A barátnak ajka néma, de azért ők értik egymást; mert két rokon szív ez, melyeket gyermekkoruk óta a leggyöngédebb barátság érzete lánczolt egymáshoz. Lelküiknek egy vágya, egy ohaja, tetteiknek egy célja volt: küzdeni a hon jóléteért és boldognak látni azt. Két hosszú évet töltöttek el távol egymástól, és most mennyi mondandójuk van, és egyetlen hang sem akar előtörni a kebel mélyéből.

A hosszas csendet végre a beteg bágyadt szava törte meg.

— Oh Elemér, miért nem hagytál sorsomra?! Érett gyümölcse valék már a halálnak; miért akadályozád meg az élet fájáról lehullásomat? . . .

— Midőn megmentettelek, emberi kötelességemet teljesítém.

— Kötelesség?! — mondá Gyula keserűen — Igaz; sokat tesz az ember kötelességből!

— De ma rosszabb kedélyhangulatban vagy, mint gondolám, — jegyzé meg Elemér szeliden, — pedig mára ígértél tettetted okáról felvilágosítást.

— Igaz, bocsáss meg Elemérem, igazságtalan kifakadásomért; oh de mikor lelkem oly beteg!

— Hagyjuk hát a beszélgetést máskorra, majd ha jobban leszesz.

— Nem, most fogom azt elmondani; legalább a még be nem hegedt seb újra felszaggatásán is mielőbb túlleszek.

Elemér még ellenvetéseket tett, Gyula azonban felelet nélkül hagyva szavait, tenyerébe hajtá fejét és darab ideig elmélázni látszott, míg végre így kezdé el beszédét;

— A nemzeti színházban egész figyelmemet épen egyik kedves dallam vevé igénybe Luciából, midőn fölöttem az egyik páholy ajtaja becsapódék. Föltekinttem. Azt hívém, hogy az egekbe büvöltetem; pedig csak egy angyal szállt le onnan, hogy meggyőzzön arról, mikép angyalok csakugyan léteznek.

Nem tudom, meddig tartott a darab; nem tudom, mit tevék; mert csak öt láttam és kivüle senkit! Mit tudom én, hogyan értem haza, vagy mit tettem egész éjjel! Csak reggel vevém észre, hogy vetközvetlenül dőltem

ágyamra. Álmaim sem voltak, mert csak ő, mindig csak ő lebegett körülöttem, szeráfi mosolylyal ajkain!

Inasom reggel egy levelet adott kezembe. Sietve bontám fel a pecsétet, mert megismerém nagynéném irását. De elképzelheted ijedelmemet, midőn ő abban a szokott : „szeretett kedves fiam!“ helyett így irt:

„Öcsém uram!

„Már megúntam a sok pénzküldést és adósságaid fizetését. Jer haza és nősülj meg; legyen már belőled valahára higgadt férfi. Számodra már ki is szemeltem egy szép lánykát, kit anyja oda is igért.

„Ha nem jönnél haza, vagy valami ellenkezés találna eszedbe jutni, úgy tudd meg, hogy többé nem vagy örökösöm stb.

Nagynénéd stb.

E sorok olvasásakor kimondhatlan érzés, kétségbeesés kapott meg. Most nősüljek meg, midőn minden gondolatom eszményképem körül lebeg?!... Nekem semmi vagyonom nincs, mert atyám szerencsétlen vállalatok által tönkre jutott, és minden segély nélkül nagynémre hagyott. E jó asszony magához vett, elkényeztetve, fényesen nevelt fel, és mit csak gondolatimban ohajték, már megszerezte számomra, szóval anyai ragaszkodással, gyöngédséggel szeretett. Háládatlanság leendett tehát tőlem, annak kivánságát nem teljesíteni, ki értem mindent tett.

Nénémnek azt íram, hogy minden kivánságába beléegyezem, azonban dolgaim elintézése Pesten még időt igényelvén, arám megtekintésére csak később megyek el. Ezzel csak időt akartam nyerni, melynek nagy részét színházi ismeretlenem keresésére fordítottam.

Minden kutatás, minden fürkészés hiába való volt; őt többé fel nem lelhettem, és kezdém magamat sorsomhoz szoktatni.

Elgondolám, hogy a nekem szánt ara szellemdús is, szép is lehet, és órákig elmerengtem, kedves képeket alkotva magamnak az ismeretlenről; de haza menni! e gondolat mindannyiszor villámütésként hatott idegeimre.

Már elmúlt három hó és nénémtől még egy sort sem kaptam. Azt kellett hinnem, hogy komolyan haragszik reám, és így végre elhatározám magamat az elindulásra.

Életemben már sok fájdalom ért, de a milyen akkor szorítá össze szívemet, midőn imádott eszményemről lemondanom és bizonytalan sors elé mennem kellett, — még soha sem dült bensőmben.

Haza érve, nagynéném első kérdése az volt, vajon beteg vagyok-e? hisz oly rossz színben vagyok!

— Igen, beteg, — felelém, — hanem lelke.

Kedélyem gyermekségem óta minden lelki behatásra igen fogékony volt, és így nem csuda, ha az elesüggedt lélek a test betegségét is maga után vonta.

Négy hét múlva volt először szabad az üde légre kimennem és én legelsőben is a kertet, gyermekéveim boldog tanyáját, keresém fel. A mennyire erőm engedé, összejártam a kert minden egyes részét, és hónapok óta először érzém magam derülnék.

Néném kötekedve kérdezé, vajon nem kívánom-e a szép Régey Flórát, a nekem szánt arát látni? E kérdésre összeborzadtam, mindannak daczára azonban szó nélkül vevém elé kalapomat.

Ki írhatja le meglepetésemet, midőn Flórában színházi eszményképeket ismertem föl?!

Kifejezhetlen örömet érzék e perczen. Flóra kis kezét forrón szoritám ajkaimhoz és keblembé mennyei megeledés, szivembe a legkedvesebb érzélem szállott. Egy perc alatt átváltoztam és a hallgatag ifjúból sokat összevissza fecsegő uracs lett.

Néhány nap múlva személyesen kérém meg Flóra kezét, szüléi odagérék azt, mi által engem a halandók legboldogabjává tőnek.

A kertbe siettem Flóra felkeresésére, közlendő vele az örömhirt.

Most következett be éltém legboldogtalanabb pillanata. Egy nyiló orgonafa alatt ült ő, annak leveleit tépdelve és halk bús hangon énekelve Ernaniból Elvira dallamát.

Sokáig észrevétlenül bámultam a gyönyörű teremést; de végre is nyilatkoznom kellett!

Flóra lassú mozdulattal fordítá felém szőke fürtös fejét, és engem végig hallgatva, komoly hangon válaszolt:

— Ha szüléim úgy akarják, engedelmeskedem parancsuknak, és az ön neje leszek. De tudja meg Gyula, hogy én önt nem szeretem, és ha e nyilatkozatom után is még szándékánál marad, úgy mindkettőnket boldogtalaná tesz.

Szivembe törsszurásként hatottak e szavak, de mégis minden erőmet összeszedve, viszonzám:

— Legyen kegyed boldog! Szive parancsszavára ne hajoljon! —

Ezzel elrohantam.

Érzékeny lelkemet ez újabb csapás egészen megháborítá. Futnom kellett az embereket és keresnem a magányt. Ide jövék Füredre.

Esztelen voltam! Magányt kerestem és minden felül vigan, boldogan mosolygó arcokkal találkoztam; ez még borultabbá tevő sötét kedélyemet, és egy boldogtalan pillanatban — De a többit már tudod.

Gyula itt elhallgatott és a fájdaloméles vonásokban nyilatkozott arcán.

— Eh ne búsulj! Azaz csak búsulj, de emlékezzél meg róla, hogy életed nem tied, hanem számon kéri azt tőled hazád is! — Hát szerető nagynénéd mit tenne, ha meghallaná oktalan tettetted? Szegényt bizonyára megölné e hir! Most legelőször is, a mint egészséged helyre áll, haza megyünk, és távolléted felül megnyugtattjuk nagynénédet, — szolt Elemér, barátját biztatva.

* * *

Régeyéknél az egész család, még a nagynénit sem véve ki, együtt van.

A házi asszony komoly tekintettel ül egy patriarchális nagyfülű karszékben és gondolkodni látszik; a nagynéni pedig kis asztalra hajtá fejét, zokogását egy-egy sohajjal szakítva meg.

Régey indulatosan jár fel alá a szobában és ősz fejét csóváltatva, fontosakat pödörget néha reneteg szürke bajszán.

Csak a szép Flóra áll szeliden egy ablakmélyedésben. Arcza halvány, ajkai remegnek és szemeiből mint egyegy gyémánt, hull a tiszta fájdalom könnye.

— Már itt az utolsó lovas, az is magánosan jön! — mond Régey mérgesen.. — Ugyan hová lehetett szegény Gyula? — Ezzel Flóra felé fordulva, ahoz inté szavait: — Hanem már ideje volna, hogy te is hagynál alább az ilyen tréfákkal!

Flóra csak könnyel tudott felelni; mentegetését elfojtá a fájdalom.

— Szegény öcsém! talán elbujdosott a Bakonyba! talán haramiavezér lett belőle! — szolt zokogva a nagynéni. — Ilyesmire vannak példák; Sobriról is azt mondják, hogy a szerelem vitte a rossz életre! Szegény öcsém, egyetlen örömem, mért nem hagytalak én tégedet Pesten! Oh, korhelykednél inkább, hogysem egészen elveszítslek!

— Adonyi Elemér jön! ő talán tud valamit Gyuláról! — kiáltott fel Flóra örömkönnyes szemekkel e perczben, és az ablaktól elfutva, anyja nyakába borult.

Néhány percz múlva csakugyan belépett a szép szőke Adonyi Elemér, egészen lenyirt hajjal, színésziesen leborotvált arczezal.

— Honnét jön ön?

— Hát Gyula?

— Ugy-e semmi baja Gyulának?

E kérdések fogadták üdvözlét helyett a belépő ifjút.

— Igen, Gyula él, és pedig itt van!

Hol, hol van öcsém? — kiált a jó nagynéni, és az egész csoport más alakot kezdte öltetni. Ugyancsak lett futkosás és kitekintgetés az ablakon, mig nem Gyula belépett.

Egyik papért futott, a másik terített, a harmadik, negyedik és a többi maga sem tudta, mit akar.

Midőn a sok ölelésnek, csóknak vége szakadt és Gyula eszmélni kezdett álomnak vélt boldogságából, akkor előlépett az ősz lelkipásztor és összeketete a boldog párt.

Csak sokára és férje kérelmére mondta meg Flóra: azért erősíté Gyulának, hogy őt nem szereti, mert önérzetét kissé sértette, hogy a pesti völegény oly soká várat magára, és e csak pár napig tartandó hiedelem által akará őt megbüntetni.

De mennyire elrémult, midőn meghallá, hogy az ő tettetett hidegsége miatt Gyulát csak a gondviselés őrizte meg a haláltól!

E percztől Flóra minden hajadon barátnőjét mosolyogva szokta inteni, hogy még csak tréfából se faggassa völegényét; mert az kétségbeesésében könnyen — —

Eh, de tán mégsem minden férfi oly viaszkszívü, hogy első látásra is olyan örült szerelemre gyulna! —

ANYÁM CSÓKJA.

Izidórától.

Nem kell semmi e kebelnek,
Nem vágyom földi gyönyörre;
Halva vagyok az életnek —
Honom a halottak kertje.

Tudom anyám, mért vársz reám,
Tudom, miért intesz felém:
Aggódol szívem fájdalmán —
Bánatom gyötrő szellemén.

Ottan fekszik édes anyám,
Ott legyek én eltemetve,
Ott vár, tudom, ő én reám,
Onnét int felém szelleme.

Inkább halva legyek, nemde,
Hogysem földi kin gyötörjen;
Midőn mennyben boldog vagy te,
Lányod ugy-e ne könnyezzen. . ?

Megyek anyám, megyek hozzád —
Te oly rég nem csókolál . . . .
Az élet csak könnyeket ad . . .
Csókodat adja a halál . . .

ARRA KÉRTÉL.

Kalmár Rózától.

Arra kértél : mondanám el
Lelkem sötét bánatát ;
Mert ha így magamba zárom,
Szívemet repeszti át.

De talán jobb, ha így lassan,
Nem siratva senkitől,
Elhervadok, mint a virág,
Lassan, észrevétlenül.

Azt is mondád : mint fáj neked,
Hogy ha látsz kesergeni . . .
Mért nem tudja hát a lelked
Bánatom megérteni ?

Igy aztán a sötét bútól
Nem sokára ment leszek ;
Csakhogy akkor bánatommal
Együtt sirba fektetnek.

J O L Á N.

Ballada.

Rizától.

A károgó hollósereg
Is elült már odvába,
Csak még a rút kuvik borong,
Sivítva éjhomályba.
Oly kegyetlen, oly zord a tél,
Oly bős-zvadul süvölt a szél. —

„Kereselem eltűnt üdvömet
Hón imádott jegyesem,
Két napja már, hogy nem jött el ;
Megyek tehát fölkeresem.
Itt fekszik, itt temették el ;
Itt várok rá, mig majd fölkel.“

S rideg néma temetőben
Halvány lány jár egymaga.
Merengve néz az égre föl,
Melynek nincs ma csillaga ;
Köröskörül halál, homály —
Mig végre egy sirnál megáll. —

Letérdel a drága hantra,
És hévvel imádkozik ;
Nem hallja a zúgó szélvést:
Oly mélyen fohászkodik ;
Nem érzi, hogy mint hull a hó :
Arczán a könny olyan forró !

A ki sirból föltámadott,
Halványabb az nem lehet ;
Arczának dultak vonási,
Éj szemében örület.
— Oly ifjan még, kedves leány
Mit keressz haláltanyán ? —

„Coelest, oh hozzád !“ — rebegé
Utószor, — és szava elállt.
Szelid ártatlan lélekkel
Boldogon az égbe szállt,
A hol a hűség végtelen,
S örök tiszta a szerelem.

MENJ HALNI LANT.

Wohl Jankától.

Jer lant kezembe, jer ; de lant, ne várd,
 Hogy lelkedet, mit húrjaidba zárt
 Egy sejtő Isten, szabadítsam ki ; —
 Ne várd, ne várd, hogy lelkennek sugára
 Ébreszsze fel ma alvó lelkedet,
 S dal keljen húrodon szívem szavára.
 Jer lant kezembe, jer . . . . de halni jer,
 Ki máskor éleszt, az ma ölni mer.

Nem pengetem már többé hírodat,
 Menj és aludjál, — többé álmodat
 Kesergésem föl nem zavarja már.
 Meguntam végre szenvedésben élni,
 És százsorozva látni kínokat,
 Melyeknek gyógszert nem tudok remélni.
 Nem vagy te más, csak viszhang, mely felel
 S a hangot százsorozva rezgi el.

Menj lant! menj, menj! Nem kellesz már nekem,
 Nélküled is elég sajtó szívem!
 Minek szakítsa a tulajdon kéz
 Föl a vérző sebet vérző szívemben? —
 Hogy ezer hang, és messzeszóló dal
 Zengje a keserves könyt szememben? —
 Hogy ehregélje, mennyit szenvedek,
 Sovárgok, könnyezem és epedek? . . . .

Egyért szerettelek, hogy a hazát
 Dicsőíté hő érzésű danád. —
 Egyért szerettelek, hogy a haza
 Buzgó imája, forró szíverése
 Szárnyakra kelve a világon szót-
 Áradt, és húrjaidnak z e n g é s e
 Még többet mondott, mint a leghőbb dal,
 Ha egybefoly a hon imáival.

Egyért szerettelek, hogy benned élt,
 Mit szívem sajnált, mit szívem remélt ;
 Az elenyészett fényes ősi kor,
 Honom jövődő és lettint nagysága.
 Az elhalts zellemeknek üdvkora,
 S a bús idők könnyének ragyogása.
 Hogy benned élt a mult, jelen, jövő,
 Mi volt, mi lesz, minden, mi nagy s dicső.

Egyért szerettelek, hogy hű valál,
 S bár fájdalomban osztozál,
 El nem hagyád, ki könnyel terhele ;
 Sőt lángolóbban függél húrjaiddal,
 A vért fakasztó, kintelt újjakon,
 És rám borulál nedves szárnyaiddal,
 Hogy eltakarva a szegény szívet,
 Enyhítsék könnyei a lángesebet.

Egyért szerettelek, — hogy szerettél ;
 Ha szenvedék, hogy vélem szenvedtél.
 És nem szerethetünk mi senkit úgy,
 Mint azt, ki vélünk vértett és reméle,
 Ki vélünk könnyezett, ki vélünk türt,
 És lelki életünk ő benne éle.
 Hívem valál! — oh, mért valál oly hiv, —
 Ezért is átkoz, kárhoztat e szív!

Együtt növekvénk lant, te hű barát,
 Együtt imádtuk sírva a hazát. . . . .
 De lant . . . . mit kinban érze a kebel,
 Te azt virágos szárnyaidra kapva,
 Szellemvirágokként széthordazád,
 És nem gondolva vissza az alapra,
 Mosolygva alkotál zöld ligetet,
 Hová borostyánt hint a képzelet.

Mit a magányban küzde a kebel,
 Azt a v i l á g n a k zengé hírod el,
 Mit bizalommal onta ki a szív,
 A fájdalomnak vad folyamú árnját,
 Azt a közönynek úgy dobád oda,
 Mint mulatsága, kénye, kedve tárgyát ;
 S a nép, feledve hogy ez élő k í n ,
 M u l a t a költő zengő versein! —

Oh lant, oh lant! ezért ma halnod kell,
 Húrod hiába nyög és esdekel :
 Melyért elárulád bizalmamat,
 Én metsző gúnyul ottan zuzlak szélylyel,
 A jég közönynek márványoszlopán,
 És szívem őrzőgő, vadult szeszélylyel
 Hallgatja húrodon a repedést —
 A végső jajt, utósó kínzengést.

Leány, nő, anya.

B. JÓSIKA JULIÁTÓL.

I.

Leány.

Ki ne állna meg, ha rózsabokron félig kifejlett bimbót lát, alig bontakozván ki zöld, még összehajtott levelekből, melyeken a harmat gyöngyei gyémántként csillognak, de mely már bir azon báj és szépség csirájával, mi által nem sokára gyönyörű rózsakirálynéként tűnik föl a többi virágok közt?

Nemde lehajolunk e bimbóhoz, hogy jobban kivessük szépsége részleteit? Szeretnők leszakítani és magunkkal vinni; de nem tesszük azt, nehogy a gyönyörű virág kifejlése gátoltassék; hanem óráról órára kísérjük szemünkkel, míg végre egész pompájában látjuk társnői közt diszteni.

Ily érzés, ehez hasonló gondolatok lepnek meg bennünket, ha élet-pályánkon valami kedves, az élet küszöbén álló leánykával találkozunk, ki ártatlanságban, szende szépségben, és üde vidámságban ama rózsabimbóhoz hasonlít, melynek bájos kifejlését gyönyörrel kilestük.

Ismertünk egy festőt — talán most is él még Pesten, szeretett hazánk fővárosában — ki ablakában rózsabokrot ápolt, és annak legszebb bimbáját naponként újra lefestette, míg teljes szépségben virító rózsává lőn.

Láttuk e képeket, bámultuk a szem élességét, az ecset tökélyét, mely napról napra ki tudta lesni a legcsekélyebb haladást is, és azt híven az irlapra varázsolni.

Igy kíséri, úgy hiszem, a szerető anya vagy atya, vizsga szemekkel leánya kifejlését; ápolja gyermekében a jót és szépet, eltávolítván tőle a rosztat vagy ártalmast, míg végre dobogó szívvvel látja maga előtt a szép hajadont, ragyogva erényei fényében.

De vannak ám a szülék közt olyanok is, kiknek nem jut ily boldogság; kik szorgalmuk daczára sem tudták a férget eltávolítani a nyiló rózsaszínéből, nem megóvni azt a nap hevétől, mely alig fejlődő leveleit elhervasztja, vagy a fagyasztó dértől, mely örökre véget vet szépségének.

Vannak, oh vannak sokan e földön, kik vetnek és nem aratnak; fáradoznak és soha sem élvezik fáradságuk gyümölcseit; szeretnek és nem szerettetnek.

Ily szomorú sorstól megóvni szüléit, minden gyermeknek kötelessége, és még inkább minden *leányé*; mert a leány a háznak napfénye és melege, míg a fiú annak büszkesége, de mely gyakran, igen gyakran — csak megszüről önti sugarait az atyai házra.

A fiú előbb a hazáé és aztán a családé; a leány előbb a családé aztán a hazáé; — ez a különbség a két nem közt.

A fiúnak hatásköre tág, kötelességei számosak, nagyszerűek, olykor egymással ellenkezők; a leányé szűk, csupán csak családjára van igazítva — de épen azért talán boldogítóbb — és kötelességei még közelebb vonják őt öveihez; mert egyről egyig az atyai ház határiban léteznek.

Alig lépett ki a fiu a gyermekkorból, már elhagyja az atyai házat, legalább ideiglenesen — és ha később együtt is lakik szüléivel, még is minő gyakran távozik a háztól! Foglalatosságai úgy mint mulatságai elvonják őt tűzhelyétől, míg a leányéi mind a körül és családja körében találhatók.

Megszokták a szülék a fiu helyét — ha csak időnként is — üresen látni a háznál; de a leány mindig ott van mellettük; mindenben osztozik velük jóban és roszban, és azért jó mint rosz tulajdonai és szokásai több, vagy legalább *közvetlenebb* befolyással vannak a család jólétére és boldogságára, mint a fiué.

A fiúnak inkább nagyszerű erényekre és tulajdonokra van szüksége, a leánynak olyanokra, melyektől a család boldogsága függ, — ha nem is ragyognak messziről, és nem vonják magukra a világ figyelmét.

Bátorság, erély, ékesenszólás, olvasottság, politikai képesség, jellemteljes kitartás, és ezer más ezekhez hasonló erény az, miután a fiúnak törekedni kell, ha *ember* akar lenni, *férfiu*, ki valamit nyom a latban, nem pedig csak uracs, ki kaszinókban, vadászatokon, és lakomákban leli világát, vagy bikficz, ki kávéházakban és a borszerlegnél nagy és tekintély a cigánybanda előtt, melynek nem egy tizforint s bankót áldoz.

Egyszerűség, szorgalom, takarékoság, jó házi ész, szelidség, rend, tisztaság stb. ellenben azon szende, föl nem tűnő erények, melyekkel a le-

ánynak birni kell, ha meg akar felelni hivatásának, azaz öröme és béke nemtője lenni az atyai háznak, és nem annak aggodalma vagy átka.

Ha szerény is, de azért nem kevésbé szép és magasztos a leány hivatása, mint a fiué. Mi lehet boldogítóbb, mint szüléinknek élni, osztani velük az élet örömeit és aggodalmait; kimélni fáradságtól, a mennyire csak lehet, a gondos anyát, ki gyermekéveinknek őrangyala volt; ellesni tőle a háztartás titkait, és lassanként ennek legsúlyosb terhét magunkra vállalni; jó kedvünk által földeríteni a családátya olykorolykor gondok által nyomott kedélyét; kisebb testvéreink fölött örködni, megóvni őket attól, a mi káros, fejleszteni bennük a jót és üdvöst — akkor valóban nincs mit irigyelni a leánynak fivéreitől. — — —

Hogy az ifju kedélynek mulatságra, társadalmi élvezetekre is van szüksége, természetes, és józan eszű szülék nem is fogják azt tőle megvonni. Nincs ezekben semmi káros, semmi kárhozatos; csak a túlságostól ovakodjék minden leány, ha nem akar tarka lepkeként, czél és irány nélkül, külsőségekkel elfoglalva, és komolyabb, magasztosb fogalmak nélkül átszárnyalni az életen; — szomorú, szomorú sors, mely többnyire kora, tiszteletre nem méltó öregségre vezet, és nem egyszer időelötti és kinos halálban végződik.

Mulatságok és társadalmi örömek a mindennapi élet fűszerei, de melyek méreggá válnak, ha csupán ezekkel tápláljuk lelkünket. Hanem e fűszert megvetni és félre taszítani, ha kézügyünkben van, többnyire vagy negély és szineskedés, vagy hideg és önző lelkületnek jele, és azért főleg ifju egyéneknél inkább szomorító, mint örvendetes.

Mindig fáj szívünknek, ha fiatal leányt látunk, ki az által akarja magát érdekessé tenni, hogy leküzdvén az ifjuság hajlamát, megvetőleg szól a társadalmi örömekről, állítván, hogy ezeket nem szereti, sőt unja. Ha az Isten megáldott volna egy kis leánynyal, soha sem kívánnám benne e nemét a soliditásnak találni.

Ha családi viszonyok, vagy más érvényes ok nem engedi, hogy a fiatal leány ily örömeket élvezhessen, akkor kötelessége: vágyait legyőzni, családját nem untatni szünni nem akaró, és még is hasztalan panaszaival, és a kikerülhetlen, nélkülözést nyugodtan, sőt vidáman tűrni. Ha ezt tenni képes, akkor nem is kell attól tartani, hogy ez örömeknek tul a renden tágas tért engedett szívében, és a jövőben kötelességeit föl tudja majd áldozni világi mulatságoknak, minek nem egy példáját látjuk az életben.

Más, fontos része a fiatal leány kötelességeinek: engedékenység

szüléi, vagy ha elég szerencsétlen volna, árván maradni a világon, ezeknek képviselői iránt.

E kötelességről mai nap alig van még valódi fogalma az ifjúságnak, mi részint a szülék és nevelőknek, részint a korszaknak magának, melyben élünk, tulajdonítható. Nagyon hajlandó most mindenki a végletekre, mindenben és mindenkor; és így a szülék és nevelők többsége a régi, kissé igen is szigorú nevelési modorból egyszerre a legnagyobb engedékenységre szökött át; a mi épen oly káros, talán még károsabb, ama tulszigornál.

Az élet maga a legnagyobb zsarnok e világon; hogy akarunk tehát ezen átvergődni, ha zsenge ifjúságunkban nem tanultunk egy kis önmegtágadást, egy kis önmegtágadást mások iránt?

—Ugy is elég baja leend később, — legyen legalább boldog gyermeksege!

Igy szólnak nem egyszer a mostani anyák, ha leányaikról van a szó.

— Szüksége leend engedékenységre, önmegtágadásra, ha férjhez megy és házinő és anya leend; hadd tanulja meg zsenge gyermekkorában e tulajdonokat; sok bajtól megkímélem ez által!

Igy szóltak a régibb kor anyái.

Kinek van igaza a kettő közt?

Alig ha nem az elmúlt idők matrónáinak!

Mit legzsengébb gyermekkorunktól fogva megszoktunk, az második természetté válik, és többé sem alkalmatlan, sem kellemetlen, mig a szokatlan kényszer kétszeresen fáj!

Nekünk ugy rémlik, mintha nagy részben a túlengedékeny anyák maguk teremtenék leányaik jövőjében azon bajt, melyért előre kárpótást akarnak nyújtani.

Aztán valami oly természet elleni, oly kegyelet nélküli dolog a szót nem fogadás gyermekben, szüléi irányában! Fáj az embernek szive, ha tanuja az ily jeleneteknek, és önkénytelenül a biblia szavai jutnak eszébe: Tiszteljed atyádat és anyádat, hogy hosszú életű légy a földön!

A hogy szüléinek engedékenységgel és kegyelettel tartozik a fiatal hajadon, ugy idős nők és férfiaknak tisztelettel.

Nincs undorítóbb dolog, mint ha a fiatal hölgy hegykén, sőt olykor udvariatlanul bánik a ház idős látogatóival; ha igen is világosan mutatja, hogy unja e matrónákat, ez öreg urakat, kik pedig alkalmasint csak szüléi kedvéért vesznek róla tudomást.

Nem kívánja senki a fiatal leánytól, hogy nagy előszeretettel keresse föl idősebb emberek társaságát; természetesnek találja mindenki, hogy jobban érzi magát a fiatalság körében; de udvariasságot és tiszteletet méltán várhat és követelhet tőle a társaság idősebb része; és azon leány, ki azt eltagadja szüléi barátjaitól, alkalmasint majd a jövőben, midőn ő is matrona leend, nem sok tiszteletet fog aratni.

Egyáltalában az udvariasság oly dolog, mely soha sem árt és mindig előnyünkre válik. Mindenkiel udvarias lenni, még azzal is, kiben e jó tulajdon hiányzik, a legjobb tanács, melyet fiatal leánynak adhatunk. A ki nem követi, ezer bajba fog keveredni, melyet könnyen kikerülhetne egy kis udvariassággal.

Vannak sokan a mostani fiatalság közül, kik az udvariasságot össze tévesztik a színeskedéssel, és azt hiszik, hogy őszinték, midőn udvariatlanok, sőt olykor gorombák.

Életünk folyamában ezer meg ezer emberrel vezet össze a sors, kik nekünk nem tetszenek, sőt kiket olykor ki nem állhatunk.

Ha ezt mindig a legkisebb kimélet nélkül akarnók kimutatni, szép állapotban volna a társadalmi élet! Azért jó, bennünket már fiatal éveinkben az ellenkezőre szoktatni.

Nem szükség, hogy azért színeskedők legyünk; hogy ott, a hol ellen-szenvet érezünk, rokonszenvet mutassunk; koránt sem! Hanem udvariasnak lenni még azok iránt is, kiket nem szeretünk, társadalmi kötelesség, mely alul senki nem vonhatja ki magát, ha polgárisodott társaságnak tagja akar lenni. — — —

A legnagyobb tisztaság, csínossággal párosulva, a mennyire a körülmények engedik, legszebb disze a fiatal leánykának; szebb és inkább illő hozzá, mint a fényüzésnek czifra találmányai, melyekkel a szülék roszul alkalmazott szeretete nem egyszer feleziczomázza a serdülő hajadont.

Izléssel a legegyszerűbb öltözetet is csínossá lehet tenni; és a legpom-pásabb is diszteleonné válhatik, ha az izlés hiányzott választásában.

Az egyszerűség többnyire választékos — a pompa nem egyszer illusztrációja a rosz izlésnek. Az egyszerű öltözet mindenkire illik, a pompás csak a szépséghez. Nincs rutabb dolog a világon, mint igen czifrán kiöltözött rúthölgy. Pedig minő ritkán értik az emberek ez egyszerű, de döntetlen igazságot!

A mi az egyszerűség az öltözetben, az a szerénység a magaviseletben. Oly fiatal leány, ki nem szerény, kellemetlen benyomást tesz mindenkire, és

töbnyire sok ellenséget szerez magának. Valami oly természet-elleni a fiatal hajadon, kiben hiányzik a szerénység, hogy még azok is, kiket talán elbájol szépsége, esze, vagy egyéb fényes tulajdona, mindig valami hiányt éreznek társaságában, és bámulják ugyan, de nem érzik iránta azon tiszteletet és őszinte vonzalmat, melyet a szerénység a legtöbb emberben előidéz.

És ez leginkább a férfiakali társalgásban áll! Igaz, hogy a legtöbb férfi szeret a fesztelen, víg, eleven és kaczer hölgyekkel mulatni — de csak is mulatni! Ritka férfiú, a ki elég bátor vagy gondatlan, ily hölgyet nőül venni — és ha azt teszi, ritka eset, hogy ily házasság a boldogok közé legyen sorolható!

És most bucsut veszünk a hajadontól — és a nőhez fordulunk.

II.

1. Nő.

A ki jó leány és jó testvér volt, míg az atyai ház csendes révében pihent, abból többnyire jó és becsületes nő is válik, midőn kilép az élet viharos sikjára, és kénytelen lenge sajkáját maga kormányozni a házas élet sziklateljes tengerén.

Olykor simának látszik e tenger, hullámai csendesek, a szirtek távol vannak, és a legszebb napfény ragyog a kék egen.

Máskor vihar zúg és forr; felhők tornyosulnak a sötét láthatáron, óriási hullámok csapodnak mindenfelé, — és a habfödött szirtek minden oldalról fenyegetnek.

Boldog az, kit sorsa a csendes tengerre vezet, kinek feje fölött a kék ég mosolyog. Adjon hálát az istennek az ily boldog nő — de el ne higye magát, ne szünjék meg figyelemmel kormányozni sajkáját, és kerülni a helyeket, hol a habok forrása rejtett szirteket gyaníttat; mert a házas életnek nyugalma és boldogsága szent dolog, melyet őrizni kell, mint egykor Vesta istennő hajadonai a szent tűz lángjait őrizték.

Lehet-e valami boldogítóbb a világon, mint csendes házi körben a béke és egyetértés örömei? Nem ér-e föl ily boldogság az életnek minden egyéb gyönyörével és élvezetével?

A ki ezt nem érzi szive mélyében, az nem érdemes arra, hogy az ég az áldások e legszebbikével boldogítsa életét, hogy már itt e gyarló földön szabad legyen neki egy pillantást vetni egy jobb, szentebb élet örömeire.

És még is vannak nők, kik elég könnyelműek, vagy legalább gondatlanok e boldogságot kockáztatni; kik képesek a házi csendet megzavarni szeszélyeik, kaczerkodásaik által!

Vannak mások, kik mindamellett hogy mástként jó nők, megzavarják a házi csendet és férjüket ugyszólván elűzik saját tüzelőjüktől, rossz kedvük, mérgességük, olykor rendetlenségük és hanyagságuk által, úgy, hogy a szegény férfiú kénytelen azon csendes boldogságot, melyet családja kebelében találni remélt, máshol keresni: klubbokban, kaszinókban, kávéházakban — hol jobban találja magát, mint otthon.

Óvakodjanak az ilyen nők, nehogy a sors boszút álljon rajtuk büneikért — mert a mit elkövetnek: bűn: — bár minő csekélynek is látszának hibáik saját szemekben.

Vessenek egy tekintetet kevésbbé boldog társnőikre, kiket a gondviselés e viharos tengerre vezetett, és térjenek magukba. Igyekezzenek férjüknél saját házukat kellemessé tenni, kötelességeiket hiven teljesíteni; mert ha egyszer elidegenítették maguktól azt, kit életük társául választottak, későn jön a megbánás! A koczka elgördült — a két sziv elvált egymástól — és nem lehet többé egy ez életben, soha!

Kényes, gyöngéd dolog ám a házi boldogság férj és nő közt — és ha egyszer megsérült az, a sebhely megmarad egész életen át, ha a seb maga be is gyógyul. És a hogy a régi sebek nem egyszer sajognak, sőt fel is törnek, — úgy az ily neműek is megújulható fájdalomokkal fenyegetnek mindig.

A nőnek első gondolatja mindig és mindenben férje legyen — őt boldogítani legfőbb célja! — és ha ezt valóban akarja és egész erejével oda törekszik, isten segedelmével el is fogja érni e célt — legalább a legtöbb esetben.

A legtöbb esetben mondtuk — nem mindig; — mert vannak fájdalom, oly férjek, kiket kielégíteni és boldogítani még az égnek legdicsőbb angyala sem volna képes!

Ezekkel szemközt a szegény nőnek nem marad egyéb hátra, mint szorosán, lelkiismeretesen kötelességéhez ragaszkodni — és a többit istenre bízni.

De hogy lehet a házasságban a bajt kikerülni és megelőzni? fogják azok kérdezni, kik még tapasztalatlanok a házi boldogság megőrzésében, — vagy a kik tapasztalásból nem tudnak tanulni — és ezeknek száma nagy a világban.

A felelet e kérdésre nem könnyű, — és bővebb fejtegetést kíván. Ritka dolog, hogy a vihar egyszerre, minden előjel nélkül reánk törjön, nemde? — többnyire eleinte csak kis felhő mutatkozik a kék égen, mely nő és sötétedik, míg elborítja a láthatárt, és villámokat és jégesőt hoz az egész vidékre.

Igy történik ez a házasságban is. De míg az ember semmit sem tehet a természet viharainak elhárítására, és csak imáit és fohászait bocsáthatja föl az isten trónjához, a nő, kinek éles szeme észre veszi házi egén az első, olykor majdnem láthatatlan hirnökét a közelgő vésznek, sokat, — igen sokat tehet a veszély kikerülésére és megsemmisítésére.

Saját hibáit és gyöngeségeit legyőzni és féken tartani, a mennyire csak lehet, — férje hibáit és gyöngeségeit tűrni, még pedig nyugodtan és engedékenységgel — ez a legjobb tanács, melyet a közelgő vihar elhárítására adhatunk.

Ne képzelje a fiatal nő, ki még csak a házaseslet küszöbén áll, hogy földi paradicsomba lép, hol minden fény és világosság, hol többé nem szenvedünk és türünk, hanem csak élvezünk.

Veszedelmes e képzelődés; mert csalódásokba ringat, és a fölébredés kétszeresen fájdalmas ily mennyei álmak után.

A földön maradunk, földiesen hibásak és gyöngék; és férjünk is e földnek lakója, emberi hibákkal és gyöngeségekkel, mint mi.

Hogy lehetne tehát felhőtlen boldogságot remélni, ha összetett kezekkel várjuk a malasztot és nem teszünk semmit ennek elérésére?

E földön mindig küzdenünk és igyekeznünk kell; ez sorsunk — ezt ki nem kerüli senki; és azért a teljes házi boldogságot sem érhetjük el küzdelem, igyekezet és elszántság nélkül.

Természetes, hogy ez nemcsak a nőre, de a férjre is szól. A valódi boldog házas életet csak úgy érhetjük el, ha mindkét részről áldozatok hoztatnak; ha mindkét rész igazságos, gyöngéd — és becsületes szándékkal bír. Ha egyszer az egyik enged, egyszer a másik; ha mindkettő tudja, hogy földi lényvel, nem angyallal van dolga, és igényeit, várankozásait e tudás következtében tul nem feszíti.

De nem a férfiakhoz szólnak e sorok; ők, az erősek — ugy sem hallgatnának a gyöngé nő szavára — és azért csak a nőkhez intézzük igénytelen észrevételeinket.

Azonban nem vagyunk igazságtalanok; tudjuk jól, hogy a mi a házi boldogságot illeti, a nők épen oly gyakran hibásak, mint a férfiak; és

azért azt hiszszük, hogy jó tanácsra nem egyszer szükségük van, és — annál inkább, mivel minden bevett szokás és törvény szerint rajtuk a sor, engedni és fölláldozni saját kívánságaikat, véleményüket és nézeteiket, ha ezek meg nem egyeznek férjükéivel.

Tudom, hogy vannak köztünk sokan, kikre nézve épen engedni a legnehezebb föladat az életben. Merevségig erős jellemek hölgyek közt is találhatók, és ezekre nézve nehezebb az engedés, mint másokra, kik természetüknél fogva inkább hajlandók erősebb jellemekre támaszkodni, másnak nyomait követni; — mert képesek sem volnának ösvényt alkotni maguknak.

Mitől leginkább kell tartanunk, mit leginkább kerülnünk kell, az az első komoly összekocczanás. Nincs semmi a világon, mi oly könnyen szokássá válik, mint a vitatkozás és veszekedés; a hol pedig e szokás befészkelte magát; ott vége a házi békének és boldogságnak, — és mi még rosszabb, nem sokára a szeretetnek és jó indulatnak is.

Minden vita, minden összekocczanás egy-egy méregcsöpöpet hágy maga után, akár minő teljes is legyen a kibékülés — és e méregcsöpöpek lassanként tuláradnak a szivekben, és elfojtják a nemesebb érzéseket.

Ovakodjunk tehát az összekocczanásoktól, a mennyire csak lehet; hallgassunk inkább, ha tudjuk is, hogy igazunk van, és ha nehéz is olykor a hallgatás, engedjünk, a hol és a mennyire tőlünk kitelik; — hiszen minden jobb az egyenetlenségnél; és a becsületes férj, higgadtabb vérrel, nem egyszer maga fogja elismerni hibáját. — — —

Van még egy fontos tényezője a házi boldogságnak, — és ez az őszinteség és az igazságszeretet.

Járjunk mindig egyenes uton — szóljunk mindig igazat, — ha merdek és rögzös is ez út, — ha nehezen esik is olykor igazat szólni.

Ne titkolózzunk; — tárjuk föl szivünket lelkünket az előtt, ki társa és támasza életünknek. Midőn hibáztunk, valljuk be őszintén, ha piruló arczczal is; — hiszen emberek vagyunk, nem angyalok, és azért a hibáktól senki sem ment ez életben.

Ha józan eszű emberrel van dolgunk, átlátandja ezt, és megbocsátja az őszintén bevallott hibát; és ha nem is, — haragja is jobb a titkolódzásnál, mely lidérczként nyomja lelkünket és véget vet nyugalomunknak.

A ki titkolózzik, örökös félelmet érez a fölfedezéstől; és már e kín által annyira lehangoltatik kedélye és elbusittatik lelkülete, hogy nem képes többé sem nyugalmat és boldogságot érezni, sem ezt mással éreztetni.

Azért félre minden titkolódzással! — inkább mindjárt a csapást érezni — akár saját hibánk által hoztuk ezt árva fejünkre, akár nem, — mint folyvást attól tartani, és a Damocles kardját szüntelen fejünk fölött látni. Vannak hibák, melyek megbocsáthatlanok, egyik mint másik részről; — ezeket nem értjük. — Hol ilyenek vannak, ugy is vége mindennek.

Ha derék, jó, becsületes férjünk van, szeressük és tiszteljük, és legyünk azon, hogy boldognak érezze magát házi körében. Hogy ha pedig választásunk nem oly szerencsés, ha hibákkal, gyöngeségekkel, rossz tulajdonokkal kell küzdenünk, akkor tegyünk, a mit csak tehetünk, bizzunk Istenben, és ne mutassuk szívünk sebeit a világnak.

A nő, ki ezt teszi, mindig ferde állásba helyezi magát a világ előtt, és ezáltal sok bajt, kellemetlenséget, olykor megszegyenülést szerez magának.

A mit szenved, a mit tűr, titok maradjon közte és Isten közt, ki könnyeit megszámlálja. Nem egyszer épen ezáltal kevesbiti szenvedéseit; mert a legrosszabb emberben is megvan bizonyos szemérmesség: nem szeretné a világ előtt mutatni hibáit, bűneit, és azért kissé féken tartja azokat. De mihelyt a titok egyszer el van árulva, és nincs többé mitől tartania, túlteszi magát minden — és akkor jaj a szegény nőnek!

Még sokat, igen sokat mondhatnék e tárgyról, de tartok tőle, hogy ezáltal túl a rendén hosszas lennék. Azért az a ny á k h o z fordulok.

Anyá.

Anyá! — már e szó is minő édesen cseng füleinkben! — Mi is lehetne szebb és szentebb a világon a jó, szerető anyánál!

Ki ily kincset bir, boldog, boldog legalább ez egyben, ha különben sorsa nem is fényes; és a ki nem bírja többé, — utolsó leheletéig fájlalni fogja e kipótolhatlan veszteséget, és mégis irigylendő az oly szerencsétlen gyermek mellett, ki soha sem tudta, soha sem érezte, mi az: jó anyá.

És a minő magasan áll ez minden gondolkozó és józan eszű ember tiszteletében, annyi megvetést érdemel az, kit a gondviselés gyermekekkel ajándékozott meg, és ki nem tud, vagy nem akar jó anyá lenni.

Bűnösebb ily nő akárki másnál; mert nemcsak a legszebb, legtisztább és legszentebb boldogságtól fosztja meg gyermekeit, hanem károsan is hat ezeknek kedélyére és kifejlésére.

A kinek jó anyja nincsen, annak gyermeksége nemcsak többnyire bús és örömtelen, hanem csupa szerencsés véletlen, ha jó és derék férfi, vagy hölgy válik belőle. Pedig hol találhatunk nagyobb bünt, mint ezt a véletlenre bízni?

Igaz, nem oly könnyű dolog ám jó anyának lenni — a szó teljes értelmében t. i. — mint azt első tekintetre hinnők.

Nem mindig az a jó anya, ki leginkább annak látszik. Nincs veszedelmesebb széles e világon a gyermekre nézve, mint azon anyák, kik majomszerű szeretettel ragaszkodnak hozzájuk, örökké bábosgatván, testileg és lelkileg elkényeztetvén őket, úgy hogy elgyöngült, szeszélyes, haszonvetetlen egyéniségek válnak belőlük, kik végre meg sem köszönik a gyöngye anyának túlságos engedékenységet, sőt ellenkezőleg, nem egyszer vádolják őt egész életük szerencsétlenségével.

E majomszerű szeretettel szemközt áll a túlszigor, mely épen oly gyakran mutatkozik, mint amaz, és épen oly káros befolyást gyakorol a gyermek kedélyére.

Míg az elkényeztetett gyermek többnyire akaratos, önző, szeszélyes, rest, és többnyire beteges is, addig az, kit túlszigorral nevelnek, félénk, komor, olykor duzzogó, és nem egyszer mérges és boszúálló.

E két véglet közt föltalálni a középutat, melyben szeretet és jóság komolysággal, és ha kell, szigorral vegyül, — ez a valóban jó anya földata.

A gyermekek nevelésében az anya az, ki legtöbb befolyást gyakorol; mert a józan nevelés már azon korban veszi kezdetét, midőn az atyának még kevés gondja van és lehet, gyermekei szellemi haladására.

Vannak dolgok, melyekre már a legzsengébb korban vigyázni kell; hibák, melyek akkor irtatnak ki — vagy soha; és már a két esztendő gyermekét engedelmességre szoktatni, a legnagyobb jótétemény, melyet az anyától nyerhet; mert az által számtalan baj, olykor szerencsétlenség meg leend gátolva.

És a hogy a gyermek előre halad az élet tövises útján, mindinkább szüksége van anyjára — Isten által melléje rendelt őrangyálára — hogy kerülhesse a veszélyt, és találja föl a jót, melylyel az élet kínálkozik.

Minden bajban és veszélyben a gyermek, bár mennyire is szereti atyját, legelőbb anyjához fordul, és ha az anya kebelén nem talál menhelyet és vigaszt, hol keresse azt széles e világon?

Hanem minden anya azon legyen, hogy nemcsak gyermekeinek sze-

retetét, de tiszteletét is birja és kiérdemelje. Tisztelet nélkül a szeretet elpárolog lassanként, mint a reggeli harmat a nap heve alatt; és nincs szomorúbb a világon, mint oly anya, ki e tisztelettől saját hibája által fosztatik meg.

Pirulni saját gyermeke előtt! — lehet-e kinosabb gondolat, szégyenitőbb érzés? Azt hisszük, hogy nőnek akár mit kellene inkább tűrni és föláldozni, mintsem hogy magát ennek ki tegye.

És a mint a gyermekek nőnek és kifejlenek, annál több szükségük van jó példára. Ez többet használ minden oktatásnál, és hiányát nem lehet semmivel pótolni.

Ákár hányszor intse az anya leányait rendre, szorgalomra, munkáságra stb., ha ő maga nem bir e jó tulajdonokkal, ha rendetlen, hanyag, rest — nem használnak szavai legkisebbet sem, de annál többet árt a rossz példa.

És így van ez mindenben, kicsinyben és nagyban. A gyermek keveset gondol azzal, mit neki mondanak, de annál többet azzal, mit lát, mit véletlenül hall, mi előtte történik. Ne gondolja senki, hogy a legzsengőbb gyermek is észre nem veszi, és meg nem tudja érteni azt, mi körülötte történik; ez roppant tévedés volna; mert minden gyermek természetes ösztönénél fogva kíváncsi, és a legnagyobb érdeklődéssel bir előtte minden, mit a meglett emberek tesznek vagy mondanak.

E mellett többnyire igen éles fölfogással bir, és mintegy ösztönszerűleg tudja, vagy inkább érzi, mi a jó és mi a rossz.

Épen oly általános, mint ferde azon hit, hogy a gyermek észre nem veszi, mi történik és mondatik jelenlétében, vagy legalább nem érti azt; ily vélekedés több kárt okoz akármely más ilyenmő tévedésnél vagy balfogalomnál.

De ha a jó anyának leginkább ez okból nem szabad gyermekeit idegen kezekre bízni, főleg ha tökéletesen nem ismeri a személyt, kit melléjük ad; más részt azt sem lehet helyeselni, mit sok nő tesz: hogy azon pillanat óta, melyben gyermekét szívéhez szoritja, csupán magzatjának él, és férjét úgy szóiván, csak második sorba helyezi. Ennek nem kell és nem szabad úgy lenni, és nem egy házasságnak nyugalma és boldogsága esett már áldozatul e tévedésnek.

Mit mondana ily nő, ha férje is azt cselekedné, a mit ő? ha egyszerre csak gyermekét venné tekintetbe, csak annak élne, és nejevel keveset gondolna, vagy legalább úgy cselekednék, mintha nem sokat gondolna vele?

Ugy-e ez roszul esnék minden nőnek, akár mennyire is szereti gyermekét?

És a mi nekünk roszul esik, azt másokkal szemközt is kerülnünk kell, ha nem akarunk igazságtalanok és önzők lenni.

Aztán a gyermekre is rosz hatással van, ha látja és érzi, hogy első helyre, és még atyja fölé is helyeztetik; mert ez által az önzés, melynek csirája bár gyakran észrevétlenül, még a legtisztább kedélyben is létezik, időelőtti kifejlésre ér, és nem egyszer megmérgezi örökre a fogékony gyermekszívet.

Helyes mértéktartás mindenben, szeretetben úgy mint szigorban, ez legyen a lelkiismeretes anya jelszava!

Tudjuk, hogy ezt elérni nehéz, igen nehéz föladat; de nem is állítottuk soha, hogy könnyű dolog: valóban jó anya lenni, oly anya, ki mindig és mindenben többet gondol férje boldogságával és gyermekének javával és jövődjével, mint saját örömeivel, mulatságával, és ki még anyai szeretetét is féken tudja tartani övéi kedvéért.

Sokan, igen sokan vannak, kik a k a r n a k jó anyák lenni, és tiszta szándékkal is törekednek e célra; de vajmi kevesen, kik azt teljes mértékben elérik!

N E L L I H E Z .

(April 6.)

Atalától.

Ha elnézem a tavasznak;
 Ártatlan virágait,
 Visszahozzák emlékembe;
 Gyermekkorunk napjait;
 Midőn az életnek még csak
 Mosolygását ismerők,
 Midőn, az egész világ
 Egy rózsás kar, azt hívők;
 Midőn legédesb reményünk
 Volt bimbózó rózsafánk,
 Midőn könnyet csak haldokló
 Kis galambért hullatánk;
 Midőn még az ég derültebb
 Édesb a madár dala, —

A virág még illatosabb,
 A nap tündöklőbb vala. —
 Akkor és most! e két percz közt
 Hány csalódás, tévedés!
 E két percz közt mennyi álom,
 Mennyi kínos ébredés!
 Két rövid percz, közte mégis,
 Mennyi bu és fájdalom!
 Mennyi elhervadt reménység,
 Mennyi kedves sirhalom,
 Mennyi csillag, s mind lehultak!
 Most olyan sötét az ég!
 Elhervadt szép tavaszunkból,
 Csak e gy virág nyílik még.

MEGTÖRT SZIV.

Teréztől.

I.

„Még egy perczig maradj nálam,
 „Nézd, mint alszik kis gyermeked !
 „Várj, ne menj el, ha felébred,
 Hadd játszszék még egyszer veled.“

„Itt az óra, el kell mennem,
 „Trombita szól, a dob pereg.“
 Siró neje esdeklése
 A hős férjet nem hatja meg.

„Isten veled, kedves lelkem !
 „Nem sokára itthon leszek ;
 „Ne sirj hivem, ne szomorkodj,
 „Szívem itt marad veled.“

És a bús nő férje nyakát
 Átöleli két karjával.
 Ugy szoritja, ugy halmozza
 Szünni nem tudó csókjával.

„Eredj lelkem ! mennem kell már,
 „Olyan édes ölelésed !
 „Oh, csak sirni ne látnálak,
 „Ne látnálak sirni téged!“

Hallgat a nő, nem tud szólni,
 Elválása fájdalmában.
 Hajh ! de a kebelviharnak
 Kinja látszik bús arczában.

Visszatekint a bús vitéz,
 Megakad a vér kinjába'
 Látja, az a halvány alak
 Mily epedve néz utána.

S már- már visszatérne hozzá,
 Hogy ölelje, hogy még lássa,
 Hajh ! de késő : trombita szól,
 Kész a tábor indulásra.

II.

Halovány hold reszkető sugára,
 Enyhe szellő lenge suhogása,
 Hulló harmat, csendes nyári éjjel,
 Harczmezőre látogatni mén el.

Holt vitézek, véres, sápadt képpel,
 Ott feküsznek rajta szerte-széjjel.
 Halovány nő köztük lábujjhegyen
 Meg-megáll és hallgatódzva megyen.

„Mondd meg nékem szende hold sugára !
 „Nyomtál-e már csókot homlokára ?
 „Sugd meg nékem szellő suhogása !
 „Játszottál-e éjszínű hajába ?

„Hol van ? ah ! megmondani mit késel ?
 „Tudom, vár rám forró öleléssel !
 Viszek neki néma üdvözlötet,
 „Édes multból szép emlékezetet !

Tovább megyen, rátalál végtére
 Kedvesének hideg tetemére.
 „Itt vagy, itt vagy, lelkem, kedves férjem !
 „El nem jöttél, ugy vártalak régen !

„Tünj el, tünj el, halvány hold sugára !
 „Halgass, enyhe szellő suhogása !
 „Én vagyok itt, mellette van neje,
 „Menjete, hadd beszélgessek vele !

„Jer keblemre, kedves boldogságom !
 „Ezt a perczet olyan régen várom.
 „Fölmelegit szívem dobogása,
 „Égő ajkam forró csókolása.

„Beszélj nékem hősokról, csatáról,
 „Dicsőségért küzdő vértusáról.
 „Aztán beszélj forró szerelmedről, —
 „Ugy szeretek hallani ezekről !

„Miért nem szólsz ? vagy tán mind hiába ?
 „Hallgatsz inkább, félsz, hogy nekem fájna.
 „Mondd ki, mondd ki azt a valóságot :
 „Itt a földön ne várj boldogságot !

„Menj el szellő, menj el, mondtam, kérlek,
 „Nem szereti hideg ölelésed.
 „Itt vagyok én, mellette van párja,
 „Menj el, én is megyek nem sokára.

„Aludjál hát, drága szép vitézem,
 „Jobb az álom, elaltatlak szépen.
 „Majd dalolok néked lombos fáról,
 „Lombos fákon csicsergő madárról.

És a szellő, mint ha sértve volna,
 El-el lebben, mérgesen tombolva.
 Felhőt hajt a bágyadt holdvilágra,
 Hull az eső a szélvész nyomába.

És a nő, halottját tartva keblén,
 Feltűnik a villám fénylőváltán,
 Zúg a szélvész bősüzt riadása,
 Hallik a nő csengő dalolása,
 Hallik a nő örült dalolása ! —

IKER NÖVÉREMHEZ.

Pichler Vilimától.

Midőn kikeletkor
 A harmatos réten,
 Merengve andalgok,
 S a zöld bokor ágán
 Látok két virágpárt:
 Mindig rád gondolok.

Midőn az erdőben,
 Tetején a fának,
 Látok pelyhes fészket,
 És benne galambpárt,
 Mindig azt képzelem,
 Én vagyok az véled.

És midőn látok fenn
 Kék ékes csillagot
 Ragyogva az égen,
 Eszembe jut, hogy csak
 Te vagy, a ki együtt
 Örülsz és sirsz vélem.

S mint a virág midőn,
 Elhervad, és a lomb
 Is le hull utána,
 Ugy ha te meghalnál
 Én is követnélek
 Tudom nem sokára.

VIRGÁOMHOZ.

Malvinától.

Bűvirág, te én virágom,
 Keblembe ültettelek,
 Könnyeimmel öntözélek:
 S te szívem mérgezted meg.

.....

Lengyel Brigitta.

Történeti beszély,

TULLMON JOZEFÁTÓL.

Azt tartja egy régi közmondás: „Mikor legnagyobb a szükség, rendszerint legközelebb a segítség.“ És a nemzetek története is igazolja e közmondás helyességét.

A közveszély idejében, a XV-ik század közepén is találkozék egy dicső hazafi, kinek hős elszántsága gátot vetett az árvizként előnyomuló ellenségnek.

Ez a hős, *Hunyadi János* volt!

„Győzni, vagy dicsőségesen meghalni a honért!“ vala jelszava a bajnok seregnek, melynek élén Hunyadi János Murád hatalmas török hadteste ellen indult, mely Szerbiát már elfoglalá.

Néhányszor úgy megverte elszánt vitézeivel a számra nézve majdnem tizszeresen túlnyomó ellent, hogy a zultán tiz évre fegyvernyugvást kötött a hatalmába esett keresztény foglyokat szabadon ereszté és az elfoglalt tartományokat a magyar szent korona alá bocsátá vissza.

A harcban kifáradt bajnokok e szerint időt nyertek egy kis pihenésre. Az ifju *Igali Úzd* is, ki jelesen kitüntette magát e hadjáratban, útra kelt haza felé, hogy Somogy megyében fekvő birtokain éljen, míg majd hazája újra karját követeli.

Az *Igali Úzd* nemzetség egyike volt a legrégebb családoknak, mely származását egyenes vonalban a hét őszvezér egyikéig felvívé.

Egy augusztusi estén azon országuton, mely Szemes felől Tóthi felé vezet, erős dobogás vala hallható, és lasanként kibontakozva a távol ködéből, mintegy húsz főnyi lovagesapat mutatkozék a néhol számos éven át összegyűlt falevelek által egészen elfedett ösvényen.

A csapat élén büszke tekintetű fiatal dalia lovagolt. Választékos öltözete, nemes tartása, karsu termete, első tekintetre elárulta az uri származást.

A természetéhez szoruló ezüst zsinórokkal gazdagon ékített dolmány felett drága prémmelel körzött palást volt vállára vetve, mely a délczeg paripát is félig betakarára, és pompás fegyverzetét csak részletesen engedé látni. Sötét fürtök által körüllengett fején nyusztkalpagot viselt, hatalmas sastollal ékítve.

Pár óranegyednyi gyors lovaglás után elérték utasaink az erdő szélét, honnét már szabad kilátás nyílt *Lengyel István* uram tóthi várára.

A várurnak általánosan ismert magyaros vendégszeretete biztosítá az ifju csapatvezért, hogy kivánt éjjeli tanyára számolhat fáradt kíséretével.

Igali Úzd lovag soha sem érkezhett volna alkalmasb időben Tóthiba; mert a várúr épen névnapját ünnepelte.

Együtt volt nála a megye színe, java; tisztos urak és asszonyóságok, deli ifjak és bájos hajadonok ősi szokás szerint vígan mulatva lakomáztak.

Egyik legbájosabb virága az egybegyült hölgykoszorúnak a várúr unokája: *Lengyel Brigitta* volt, ki korán árvaságra jutva, mint ibolya a bokrok árnyában, ugy nőtt fel öregapja védszárnyai alatt.

Ama kor szellemében neveltetve, nem ismert ő túlfeszített vágyakat, de még arról sem igen volt tudomása, mennyi báj és szépséggel lön megáldva; annál vidámabban repdesett ártatlan szíve az élet kínálkozó örömei elé.

Egész lénye magán hordá még ama gyermekded lengeséget, mely csak az élet tavaszkorának tulajdona, és sem pipere, sem mesterkélés által meg nem szerezhető; kerekded arcának havában csak gyenge árnyalata vögyült a rózsa pirjának, mit gazdag barna fürtök folytak körül.

Brigitta épen egy ablaknál állt, midőn Úzd a várkapun belovagolt és föltekintett; lángtekintete villanszerűleg találkozik a leányka szemcsilagaival, ki azonnal mélyen elpirult és zavarodva vonult vissza az ablakból.

Szokatlan ábrándozásba merülve, és a közös vigságba részt nem véve haladt egyik perceze a másik után Brigittának, míg nem az ujonan érkezett vendég utazási fáradalmát kissé kipihelve és rendbe hozva öltözetét, a szives háziúr által többi vendégei körébe vezetették, hol csakhamar igen érdekes egyéniséggé vált a számos nők előtt.

Ő azonban csupán egy lényt látszék keresni, ki szemérmesen félre vonulva és félig elrejtve álla idősb barátnéi közt.

Úzd elvult készülve, kötekedni e félénk gyermekkel, és csakhamar módot lelt közelébe jutni és őt megszólítani. Mint előbb szépsége, úgy meglepték most elméssége, és valódi gyönyörűséggel mulatott a kedves leánykával.

Vacsora után a messziről érkezett vendégek kedvéért korábban szétoszlott a társaság, mint különben történni szokott.

Kiki hálósobájába vonult.

Brigitta azonban életében először tölté álmatlan az éjt.

Csak hajnal felé szenderült el kevéssé. De rövid pihenés elég volt, felüdíteni arcza rozsaít és uj fényt kölcsönözni a bájos szemeknek.

Fölkelve, több gondot fordított öltözködésére, mint valaha. Szép haját gondosan fűrtözte, és igaz gyöngyökkel himzett pártát kötött fejére.

Kékbársony vállfűzője, mit finom fehér szoknya felett viselt, hasonló értékű gyöngysorokkal volt ékesítve; nagyanyjától, a Dersfi nemzetség ivadékától öröklé azokat.

Igy jelent meg barátnéi körében.

Midőn Igali Úzd a terembe lépett, Brigitta épen magánosan állt azon ablaknál, hol a lovagot legelőször megpillantá.

Ez mintha sejtette volna, mi keblében véghez ment, hozzá lépett és nyájasan üdvözölte őt.

— Szép Brigitta, — kezdé ezután, — nagy kérelemmel kívánnék színe elé járulni.

— Mi volna az? — kérdé a leányka meglepetve. — Ha hatalmamban áll azt teljesíteni, bizonyos lehet kegyelmed, hogy tenni fogom azt.

— Engedje meg, — mondá az ifju bensőséggel — hogy a délutáni lovagversenyénél színét viselhessem. Vagy talán már mást részesített kegyed e kitüntetésben? — folytatá Úzd. Talán az ifju Perneszi vagy Keresztúri viselendi azt? — tévé hozzá, midőn Brigitta elfogultan hallgatott.

— Oh nem! Hogy jutna eszükbe? — kezdé szerényen Brigitta. — És valóban kegyelmed is helyesebben cselekednék, ha az itt egybegyűlt előkelő nők valamelyikének színét választaná! Például egyik Dersfi, vagy Pethő hölgyét. Ily honszerte ismert vitézségü lovaghoz az inkább illenék, mintsem ily igénytelen leányka színével föllépni.

— Ha azt ohajtja, kedves szép Brigittám, ugy csúffá akarja tenni az oroslánszivü lovag hírét, nevét, mi ekkorig nem szenvedett szennyfoltot. Mert hogyan harcoljak meggyőződéseim ellen? Hogy állítsak legszebbnek bármely hölgyet, holott szívem rejtekében egyedül kegyedet vallom annak?

Brigitta egész lényén mély elérzékenyülés mutatkozik; mert a fentebbi szavak oly érzelemmel mondatk a lovag által, hogy lehetetlen volt azt pusztá udvariasságnak vennie.

— Ha épen megmásolhatatlan kegyelmed ohajtása, — mond végre, kérdőleg tekintve az előtte állóra, — tartsa meg ezen öltözetét, mert az én választott színem is a kék.

— Hogy e szerencsében bizonyos lehessenek, és magamat kegyed lovagjául bemutatthassam — szólt Úzd, a leányka kezét a magáéba szorítva, — adjon, kedves Brigittám, hű lovagjának valamely emlékjelt.

Brigitta ismét föltekintett a büszke férfira, mintegy meggyőződést kívánva szerezni magának állításának valósága felől; mert mélyen érzé, hogy ezen ámitás kegyetlen volna, és csalódása e hitében egész jövőjét dúlná szét.

Csakhamar szerényen lesüté ismét szemeit a lovag lángtekintete elől, és ismételt sürgülésére átnyújtott neki egy ezüsttel himzett égszín szalagot.

Úzd keblébe rejté azt, és csókjaival jutalmazá a feléje nyújtott kezét.

Ebéd után megkezdődék a lovagverseny. Az oroszlánszívű hős Brigitta szalagjával ékesítve lépett sorompóba és mindenek felett diadalmaskodék.

A kis leány pedig, kire előtte való nap alig figyeltek, rögtön a legnagyobb irigység tárgyává lett a számos előkelő úrnő előtt.

Pár hét mulva fényes kísérettel lovagolt be ismét Igali Úzd Lengyel István uram udvarára.

— Nemzetes és vitézlő uram, — kezdé csakhamar, — igen tartok tőle, hogy ezúttal nem leszek szívesen látott vendég kegyelmed úri házánál; mert mi tagadás benne, biz én kérni jöttem; és pedig nem csekélyebb értékű kincset, mint kegyelmed szeme fényét, várának legfőbb ékességét. Azért is teljes tisztelettel és ily fontos lépéshez megkivántató komolysággal felszólítom kegyelmedet, nagy jó uram! hahogy nemzetségem avagy személyem ellen valami kifogása nem volna: adja kegyelmed nekem hitvestársul hajdon unokáját, nemzetes Lengyel Brigittát!

— Vitézlő levante! — kezdé mély illetődéssel az öreg ur — Kegyelmednek eme magyar őszinteséggel tett ajánlása által felette megtiszteltetve találok kedves unokámat és egész családomat; mert ha gyertyavilágnál keresnék is férjet számára, vagy minden általam ismert lovagok közt tetszősem szerint válogathatnék, még sem találnék méltóbb vőt kegyelmednél. Azért ha ő velem e tekintetben egyet érez, örömmel és teljes megnyugvással helyezem kegyelmed ótalmába legdrágább kincsemet. Gyakran

kisértet ugysis a gondolat: mi lenne belőle, ha roskadozott öreg létemre előbb kiszólitana a sors mellőle, mintsem gyámoltalan árvaságát derék férj ótalmába helyezhetném! Legkedvesebb fiannak, a haza védelmében korán elvérzett Lászlónak árvája ő! Nem örömet bízám őt vad indulatu Farkas és Miklós fiaim, sem Koroknyai András haszonleső vőm kezére.....

E szavak közben Brigitta lenge alakja jelent meg az ajtó küszöbén.

— Épen jókor jössz, Brigitta, kedves gyermekem! — szólítá őt meg gyengéd szeretettel István ur.

Brigitta e bátorító megszólításra közelebb lépett, illedelmesen üdvözölve Úd lovagot. Csakhamar azonban szerfölött megilletődött, könnyeket látván rezgeni szeretett öregapja ősz pilláin.

— Ne aggódjál gyermekem! Örömkönnyekek ezek, mik úgy sem igen bőven jutottak számomra viszontagságteljes életem folytában! — felelt az öreg ur.

— Legyen áldva tehát, ki téged ezekre fakasztott! — mondá Brigitta, szeretettel átölelve az aggastyánt.

Megértvén öregapjától a lovag kívánatát, igéző szemérem pirja borítá arcját, és nem birta visszafojtani könnyeit.

Mély elfogultsága miatt csak későn tudta kimondani öregapja ismételt sürgetésére, hogy ő Údot szereti és szeretni fogja örökre....

Közmegegyezéssel elhatározták tehát, hogy három hét múlva, Brigitta tizenhetedik születésnapján, ülik meg menyegzőjüket, és mig az öreg ur él, az új házások nála fognak lakni.

Úd sűrűn látogató aráját; és minden újabb együttlét tetemesen növelte az egymás iránti vonzalmat szivükben.

Lassanként elközelgett az egybekelésükre kitűzött nap.

Nagyszerű előkészületek tétettek már a várban a nászvendégek illő elfogadására. Ekkor jutott el Igali Úd fülébe azon hír, hogy a hatalmas gróf Enyingi egyetlen leánya tiszteletére nagyszerű tornát rendezend, és hősi díjúl az első győztesnek pompáson fölszerelt paripát, aranyzott mellvértet és sisakot tűzött ki.

Rögtön fölgerjedt Úd lovagi büszkesége. Féltékeny lön eddigi hírére, mi nem engedé, hogy ily könnyen másnak juttassa a fényes diadalt.

Hasztalan volt Brigitta esdeklése, ne veszélyeztesse életét ily hiúságokért; ne vélje, hogy azon pompás mezben jobban fogná őt szeretni.

Úd csókokkal halmozta a könnyező szemeket.

— Engedd bebizonyítanom a világnak, kedvesem, hogy Somogy legszebb leányának vitéz férje lesz — mondá, és toporzékoló paripájára szökelve, elszárguldott a hosszan utána tekintő szép szemek elől.

A kitüzött napra Enyingen számos megyéből a legjelesb lovagok gyűltek össze.

A vártéren tarka szőnyegekkel ékített karzat emelkedék az uri vendégek számára, míg a néptömeg alatt gyült össze és korlátok által tartaték illő távolságban a küzdterétől.

Diszes hölgykoszoru jelent meg a karzaton, köztük ékszerektől ragyogva a gróf leánya: *Orsolya*, kinek tiszteletére rendezteték e pompás lovagverseny.

A harczbirák jeladására elhallgatott a zene, és rézkürtök adák a kihívási jelt. Mire a sátrak rögtön szétnyitak, és tizenkét lovag fényes páncélokba burkolva, gazdagon fölszerelt paripákon a vitérré nyargalt.

Versenyre kelve, bajnokúl harcztak a nap dicsőségeért a derék daliák, mignem végre egytől egyig hátrálni kénytelenítették az oroszlánszivü hős elől, ki ezen alkalommal is Brigitta égszin szalagját viselte balvállán átkötte.

Övé lön a nap dicsősége, övé a fejedelmi díj.

Ezer torok örömrivalgása hirdeté őt győztesnek, és száz szolgálatra kész kar nyúlt feléje, hogy tajtékozó paripájáról leemeljék.

A harczbirák legidősbike személyesen vezette őt a grófnő elé, hogy átvegye ennek kezéből hősileg megérdemelt jutalmát. Úzd szokott nemes magatartásával jelent meg a dús örökös nő előtt, és féltérdre ereszkedve, leemelte fejéről fővegét, hogy azt az ujonan nyert pompás sisakkal váltassa föl.

Enyingi Orsolya soká késedelmezett, míg e férfias szép arcot az aranyzott sisakkal újra elfödé, és leereszkedő nyájassággal nyilvánítá örömet, hogy alkalma nyilt, megismerni a leghösebb leventét.

A versenyt gazdag lakoma, azután táncz követte; de Orsolya csakhamar visszavonult a közös vigasságból, és midőn atyja felkeresésére sietett, egyik legfélreesőbb szobájában busongva találta.

— Mi bajod édes gyermekem? — kérdé aggodalmasan. — Ezen ünnepestés rád nézve oly dicsőségteljes napon nem véltem, hogy bánatba merülve találjalak! Avagy nem láttad-e, mint vetélkedének grófok, zászlós urak,

kedvedet keresni, előtted feltűnni? mily remek próbáit adták vitézségüknek, csupán egyetlen férfi, az oroszlánszivü hős előtt hajolva meg?

— Épen ezen győzhetetlen, ezen dalias szép lovag, jó atyám, okozója bánatomnak! — felelt Orsolya.

— Miként? — kérdé atyja.

— Mert nem törődik velem!... Ő nem azért küzdött, hogy kedvembe járjon; ő más képét, más színét viseli szívében és kebelén.

— Ha ez sért téged, úgy azt kell következtetnem, hogy nem vagy közönyös iránta!

— Oh atyám! szeretem őt szívemnek legforróbb érzelmével! Csak neki, általa kívánnék élni!

— Hová gondolsz édes gyermekem?

— Nem tehetek róla! Szívem szorúlt, ki kell öntenem keservemet atyám előtt, hogy tanácsot és vigaszt adjon!...

— Légy nyugodt, — csillapítá őt atyja — Igali Úzd régi jó nemzetségből származott, szép birtok ura; csupán a grófi czim hiányzik nála, mit közbenjárásomra a király még megadhat neki; és ez esetben nem fognám megtagadni tőle kezedet.

— Mit használ, ha ő már mást szeret! — sohajtá Orsolya, könnyekre fakadva.

— Hogy állithatod ezt oly határozottan? — tudakolá a gróf.

— Mert észrevettem, hogy midőn lándzsája visszapattant egy izben a különben oly vitéz Török István pánczéljáról, lova elfordítása közben kis arczképet csókolt meg áhitattal, mit keblébe rejtett, és azután ujúlt erővel rontott ellenére, és diadalmaskodék.

— Ez mit sem bizonyít! — felelt a gróf — Nem lehetett-e azon kép védszentjének képe, vagy egy kedves nővéreé, haldokló anyjának szent hagyománya?

— Oh, ha úgy volna! Védszentje lenne védszentem, nővére nővérem! Megosztanám vele utolsó falatomat és elzarándokolnék imádkozni anyja sírjához, ki ily dicső fiat szült!

— Holnap beszélni fogok vele, — biztatá a gróf.

— És engem elárulni nemde? — aggodék Orsolya, — hogy kigunyoljon, kinevessen kedvese karjai közt?

— Ne aggódjál édes leányom! Majd meglátod, miként fog könnyörögni, esdekelni előtted kezédért, szerelmedért. Fejedelmi birtokot és még annál

is többet érő szívet nyer veled, ez pedig megérdemli, hogy ő könyörögjön nekünk, nem mi ő neki.

Míg a gróf a fentebbi szóváltást leányával folytatta, Igali Úzd kényelmesen pihent a számára kimutatott szobában.

Brigittára gondolt, — de még gyakrabban Orsolyára.

Ez nem mérközhetett ugyan szépségre, kedvességre nézve Brigittával; de mit tett az? hisz Dunán innen, Dunán túl nem volt nálánál gazdagabb örökösne!

A hatás, mit megjelenése a grófnőre gyakorolt, nem maradt titok előtte, és a nagyravagyás—e boldogságpusztító sátán — lángolt fel keblében.

Szánta Brigittát, kit pár órával ezelőtt még oly forrón szeretett; oh, de a nagyravagyás ezer meg ezer csábitó képet teremtett elő gyöngé szívében, és a szerelem szende derengése elhomályosult a sok pokoli ragyogványtól.

—Majd el fog ő is engem felejteni! — így mentegeté önzése hitszegését.

Más nap reggel a jelenlevők a várkápolnában gyülekeztek össze, misét hallgatni.

Úzd is oda sietett, mert viszontlátni remélte Orsolyát.

Brigitta arczépe, mit eljegyeztetésük óta szüntelen keblén viselt, ezúttal ott felejteték egy ablak párkányán, és minthogy a pompás vérttel és sisakkal együtt arannyal himzett vörös övet is kapott, azzal ékesíté föl magát.

Orsolya sűrű rácsozattal elkülönzött fülkéből hallgatá a misét, és így hasztalan keresteték a lovag sovár tekintete által; de ő látta ezt, és örömmel vette észre, hogy égszín övét az ő színével cserélte fel.

Mise után több lovag bucsút vett. Úzd paripái is fel voltak kantározva, de a grófnak egyetlen intése elég volt visszatartani őt, kit egyébkor sem tűz, sem víz nem tartóztathatott volna vissza, midőn Brigitta várt rá.

A gróf csakhamar lelt alkalmat tanúk nélkül értekezni a lovaggal és kipuhatolni érzelmeit.

Úzd ezen szives leereszkedés által felbátorítva, megvallotta, hogy legboldogabb halandónak tartaná magát, ha reményt nyerhetne Orsolya kezét birni valaha.

— Tiéd legyen! — felelt a gróf — Te és nem más örökölje vele uradalmaimat; mert vitézséged megérdemli azt!

A későbbben távozott vendégek magukkal vivék az új pár eljegyzésének hírét.

Ezalatt Brigitta nyugtalan várta vőlegénye visszaérkezését. Oly boldog volt; hisz hön szeretett jegyesét várta!

Gyakran látott porfelleget keletkezni a távolban, és dobogó szíivel előre nyargalt; de mindannyiszor csalódék.....

A nap már hanyatlóban volt, midőn hű öreg lovászuk: Lázár, felkeresésére jött, jelentvén, hogy az öreg úr várja őt.

Ekkor ujonan por keletkezett és fényes lovagesapat érkezék.

— Nemes levante! — szólítá meg Brigitta közülök a legelőkelőbbet, — ne vegye kegyelmed tolakodásnak, hogy bátor vagyok kérdezni: honnét jő kegyelmed?

— Szép kisasszony, — felelt a megszólított, — ama nagyszerű tornáról jövök, mit gróf Enyingi tartott egyetlen leánya tiszteletére.

— És ki lön győztes? — tudakolá tovább Brigitta.

— Igali Úzd, az oroszlánszövü hős, — lön a válasz.

A leányka szive hangosan dobogott az örömtől és arcza lángba borúlt.

— Tehát Úzd győzött? Kegyelmed után indúlt-e el? vagy talán ünnepélyek tartóztatják vissza, mik a győztes tiszteletére rendezettek? Vagy talán megsebesült? beteg? — aggódék Brigitta.

— Nem biz az, kisasszony, hanem a szerencse fia kettős diadalt aratott: megnyerte a díjt és felül rá a gróf leányát is. — De bocsánat; rám is szerető hölgy vár — és ezzel eltűnt a lovagesapat.

Nem sokára reá, egy borult őszi nap, midőn oly sűrű köd takart eget és földet, hogy az embernek nehezen esett a lélegzés és a szem nem látott pár lépésnyire, öregapja sirhalmánál térdelt Brigitta, gyászba öltözve.

Egykoron rózsás arcza halvány és beesett, az egykor oly igéző mosoly eltűnt szép szemeiből, és köny köny után hullt alá selyem pilláiroi. Siratta jó öregatyját, a ki őt elhagyta; de még inkább siratta önnön magát, hogy nem őt temették. Mi jól esnék bánatos, szétzuzott szívének a sirban nyugodni!

Nagyapja halála után eljöttek nagybátyjai és az akkori szokás szerint elfoglaltak minden ingatlan birtokot, csupán holmi ékszereket, akkoron ugynevezett apró marhákat, adtak neki osztályrészül.

Ennyi sem kellett már szegény Brigittának....

Buzgó imáját végezve, érzékeny bucsút vett a sirhalomtól, a ránézve minden becseset magában zárótól, és eltávozik. Némi távolságban, lent az országutnál az öreg Lázár várt kedvenc lovával.

Fölsegítve rá urnőjét, könnyes szemekkel ügettek el mind a ketten.

Senki sem hallotta többé híret Brigittának e vidéken. A közvélemény abban állapodik meg, hogy a pécsi apácák közé avattatá fel magát.

A haza nem élvezhető oly háborítlan a törökkel kötött fegyverszünetet, mint remélhető volt.

Ulászló megszegé a pápa szavára és ígéretére az esküt, melyet a bibliára tett kézzel az isten színe előtt tett, és a válság percében a segélyt ígérő léha, vagy késedelmező keresztény hatalmaktól elhagyatva, egymaga fegyvert fogott a török ellen.

November hatodikán megjelent a zultán hatalmas tábor a magyar tábor látkörében, és négy napot kémlődés és csatakészületben töltött el.

Ez alatt Hunyadi is, kire a magyar hadsereg rendezése bizva volt, tágas völgyben állította fel csatarendjét, jobb oldalát egy kopár halomhoz, a balt egy mocsárhoz támasztva.

Ulászló a hátulso csatarendben állt lengyel testőreitől környezve.

A két csatarend mögött a nagy mennyiségű tábori szekerek torlaszúl állítottak föl, a hátulról való megtámadtatás ellen.

November tizedikén komoly borult őszi reggelen „Allah“ orditozás közben előnyomult az ázsiai török lovasság, hogy megtámadja a magyar csatarendet.

Hős Hunyadi kiindul állásából ellenük saját lovas hadával és az oláhokkal.

A csapat élén ifju szép levente lobogtatja magasan a magyar czimerrel ékített zászlót, ezüst csengésű hangon kiáltva: *„Jézusé legyen a dicsőség itt e földön, miként a mennyekben!*

Az ellenséges hadcsapatok „Jézus és Allah“ kiáltások közt rontanak egymásra.

Az egybevegyült tömeg és porfelleg miatt soká nem vehető ki, melyik fél lesz győztes. De hisz fennen lobog még a magyar czimeres zászló, és mig a magyar harczos azt látja, nem veszi bizalmát.

Végre sikerült Hunyadi vitéz lovasainak szétverni a törököket.

Midőn ezek megfutamodtak, az europai ispahik osztálya rohant elő; ezekkel is szembeszállt Hunyadi, Rozgonyi Simon hadától gyámolítva.

Dühösen folyt a harc.

Hol legnagyobb a veszély, és legsűrűbben hull az ellen, ott harczol Hunyadi, mellette Rozgonyi Simon és Igali Úzd, az orosz-lániszivű hős.

Hosszu, nehéz küzdelem után végre a magyarok zászlajához szegődött a győzelem; a spahik vezére, Karaz bég elesett, lovasainak bomlott futása követte ledőlését.

De a győzelem drágán lőn megvásárolva; mert elesett Rozgonyi is, hősileg felfogva a Hunyadi fejének irányzott csapást. —

Látván a király az ellen futását, nem tartóztathatá magát vissza, hogy tetteleg részt vegyen az ütközetben.

Környezőitől biztatva, ne engedje teljesen Hunyadinak a győzedelmet, hanem a jancsártömeg közt álló zultánnal maga mérközzék meg, neki-rugtatott a török gyalogságnak.

A zultán dárda hegyén mutatta föl a békelevelet, és hathatós szavakkal serkenté katonáit a békeszegés megboszulására.

A lengyel testőrök fegyvere sűrű halált osztogatott, midőn a tolongásban egy török balta keresztülvágta a király lova lábainát — a ló lebukott, és a király vele . . .

Hunyadi a spahik szétverését bevégezve, észreveszi a jancsárokkal küzdést, oda siet vitézeivel és bevág a tömegbe; de már késő . . . a király levágott fejét egy jancsár dárdára fűzve, tartja elébe.

E látvány megrémíté az ekkorig bátor sziveket, és rendetlen futásuk nem vala feltartóztatható.

Semmi vé volt téve az egész magyar tábor; ki még élt, futásban keresett menedéket . . .

A lengyel testőrség a jancsárok közt találta vesztét.

A királyon kívül halva volt még a váradi püspök, és a királyt a béke megszegésére ingerlő Julián bíbornok; nem különben Báthori István, a királyi zászlótartó, az orosz-lániszivű hős pedig: Úzd, halálos sebet kapott.

A vérengző nap után szép holdvilágos éj terült a gyászos emlékü Várna vidékére; egy ciprusfa árnyában a haldokló Úzd fekszik.

Mellette komor tekintetű öreg vitéz viraszt, és azon fiatal levante, ki Hunyadi serege előtt hordozta a zászlót.

A szenvedő kebléből fájdalmas sohaj tör ki; az ifju résztvevőleg hajol feléje és szeliden tudakozza: miben lehetne segélyére?

— Segedelemről számomra nincsen szó többé, — felelé ez; — de ha meg akarod könnyíteni halálharczomat, ígérd meg, hogy utósó kérésemet teljesíteni fogod.

— Szavamát adom rá! — viszonzá amaz.

Rút bűn a szószegés! — folytatá a szenvedő — Miként szerencsétlen nemzetem, úgy én is mélyen érzem annak büntetését! — Hogy békével halhassak, ígérd meg kedves bajtárs, azon keresztényi szolgálattételt, hogy ha az isten szerencsésen visszavezérel hazánkba, fölkeresed elhagyott arámat és bocsánatért kéred őt nevemben. Igéred-e ezt nekem?...

— Igérem, és ime, kezét adok rá. De kicsoda e hölgy? — kérdé elfogultan a fiatal lovag.

— Lengyel Brigitta! — mondá a haldokló Úzd.

— Ha csak ezen vád terheli lelkedet, halj meg békeségben; ő már rég megbocsátott! — mondá erre az ismeretlen, leemelve sisakját fejről.

— Brigitta! — sohajtott fel, hangját, arcját megismerve a haldokló, és a következő perczben a hölgy kezét a magáéba szorítva és tört tekintetét angyalarczára függesztve, megszűnt szenvedni és élni....

Brigitta egy szép cziprusfa alatt ásátá meg sirját, és egyszerű kezzel jelölé meg a helyet, hová első és egyetlen szerelmének tárgyát temeté.

Orsolya, miként az a szenvedélyes természetűek sajátja, fájdalmat érzett férje elvesztésének hírére, de nem gyászolta őt oly hiven, oly tartósan, mint az egyszerű, de mély érzésű Brigitta.

Pár év mulva Török Istvánval lépett újra oltár elé, és tőlük vevé eredetét a hazánk történetében fontos szerepet játszó *Enyingi Török* nemzetség.

* * *

Brigitta még számos évig folytatá örömnélküli lételét.

Hü szerelmét, mit egykor egyetlen férfinak ajándékozott, átruházta most a hazára, és a hol véres harcztot vívtak a hon szabadságáért, ő ott jelen volt, vitézségre buzdítani a küzdő, és ápolni a sebesült harczosokat.

ELSZÁLLT A FECSKEPÁR . . .

Előjáték.

Elszállt a fecsképár,
Elhagyta kis fészkrét ;
A pelyhet, a tollat,
Hordja a vihar szét.

A pelyhet, a tollat,
Melynek melegében
Nőttek a piczikék,
Tollasodtak szépen. —

Eltört a fa ága,
Melyen egykor ültek ;
Midőn kis fészükéből
Tanulva repültek.

Midőn uj remény volt,
Minden nap hajnalán
Látni őket egykor,
Ott a fák sudarán.

Most — az aprók halva,
Szüléik elszálltak,
Ott a magas légben,
Egymástól elváltak.

Egyik jobbra szállott,
A másik keletre,
Nézni, merre lenne
Eresz uj fészekre.

S arra nem gondolnak,
Mig hazát keresnek,
Hogy talán a héjja
Körme közé esnek.

S hogy nem fogják látni
Tán soha a házat,
Melyhez kötnek ujabb
Reményt, ujabb vágyat.

Jobb lett volna nekik,
Maradni itt sokkal,
Régi eresz alatt
Halni bánatokkal !

AZ ELHAGYOTT VIDÉKBEN.

Dalmadi Borcsától.

Sötétkék örme hegy láthatár körén
Mért földted el szívem boldog helyét ?
Hová ha szenvedőn s bánattal menekült,
Elzavart nyugalma mindenkor visszatért.
Oh, sokszor merengtem, s az nekem jól esett,
A te égbe nyuló kék ormaid felett : —
Isten veled !

Te csörgő kis patak, az üde rét ölet
Egyhangu morajjal futottad át,
Nem nézve harmatot, és nem könnyemet,
Egyformán ragadtad mind a kettőt tovább ;
De zöld partjaidon nefelejcset leltem,
S a szép emlékezet átragyogta lelkem ! —
Isten veled !

Te árnyas temető, fakeszertjeid közt
Fölkeresni egy sírt el-eljövék,
Itt nyugodott anyám, kinek, oh fájdalom,
Karjaim csak hideg követ ölelheték ;
De buzgó imára indított itt a hit,
S enyhülni érezem szívem fájdalmait! —
Isten veled !

Te virágos kis kert lombok rejtekében,
Hol a boldogságot lenni hívém,
Virágaid éltét, könny és mosoly között,
A mi életünkhez hasonlóknak lelém :
De hűs lombjaidra leszállt a csalogány,
S lelkem elandalgott, édes, fájó dalán. —
Isten veled !

S te országot habár megtagadta tőled,
A természet, minden költészetét ;
Rögös vonaladon csak a szél röpíti
Rendetlen irányban futó porfellegét :
De rólad vetém fel végső pillanatom,
És te hallottad meg utósó sohajom.
Isten veled !

NE KÉRJ TŐLEM SZERELMET.

(Malvinától.)

Ne kérj tőlem szerelmet,
Holdas ábrándokat,
A hol kihalt a szikra, |
Ne várj ott lángokat. —
Ne várj a hideg holdtól
Hevítő meleget,
S a forró napsugártól
Ne hűvös rejteket.
Ne járj a kis folyóba
Halászni gyöngyöket,
S ne a rózsaligetbe
Szedni gyümölcsöket.

E hajdan hó kebelnek,
Már csak halottja van,
És csak ezért sohajt fel
Már a boldogtalan. —
Kihalt benne a gyöngéd
S lángoló érzelem,
Szívem virág helyett már
Csak tüskéket terem. —
E kiégett kebelben
Nincsen már szerelem,
Mert oly hideg, és néma,
Miként a sírverem.

A CSALOGÁNY.

Szombati F.-tól.

Kérdeztem a fülemülét,
Mért oly bús nótája,
Sirva felelt a kis árva :
Mert meghalt a párja! —

„Tegnap este haza nem jött
De nehezem vártam !
Bánatomban hegyet, völgyet,
Mindent összejártam.

„Meg is leltem egy sirdombon
Pihenve, de halva. —
Ezért nincsen énekemben
Öröm édes hangja. — !

A magyar hölgy hivatása.

VERÉGZY JULIÁTÓL.

Te, midőn születted,
Két hivatást nyerél:
A hölgyét és honlányét,
Mert hölgy s magyar levél.
Garay.

Minden nemzetnek van valami saját szerű tulajdona, mely kifejezést nyer az egyének jelleme és külsejében is.

Hölgyekről szólván, ezen tulajdon rajtuk is észlelhető. Érzelem és mély gondolkodás jellemzi az angol hölgyet; szelid, és érzelgős a német; a francia a divat és társaskörök ragyogó királynéjának ismertetik el, és így tovább. — És mi az, mi a magyar hölgyet világtörténelmileg jellemzővé tevő? . . . Az ő számára maradt fen a két legszebb név, a két legmagasb hivatás! Ismeritek-e azon szó értelmét, mely kiválólag nektek adatik, és mit egyszerűen így szoktunk kifejezni: *magyargazdasszony*? — és ismeritek-e a másikat, mely a gyakorlati munkásság teréről az érzelmek legszentebb honába ragadja lelkeiteket, és a legszebb, legnemesebb kötelesség teljesítésére lelkesít titeket? — Ez a *honleányi név!* —

E két név az, mely hölgyeinknek ama tiszteletet biztosította, hogy még ősünk is keleti szokásaikkal ellenkezőleg, magukkal egyenlőknek tekinték a nőket, kiknek tanácsát is olykor örömmel követék. — A magyar hölgyek fogalmával a legszebb, legnemesebb tulajdonok vannak kapcsolatban. —

De mi történt a közelebbi pár évtized alatt, hogy mind a mellett, bár a férfiaktól külső engedékenység és hizelgő udvariasság tekintetében többet nyertünk, nem lehet nem tapasztalnunk, hogy a „nő“ nevezet alatt némi kicsinyítő fogalmakat értenek? . . . Pedig szeretnők magunkkal elhitetni, hogy a tisztelet ha nem is inkább, legalább úgy megilleti a jelen, mint a mult századok hölgyeit.

Tudom, édes hazám leányai nem veszik rossz néven, ha én e csökkent érületnek egyik szülőökát fogom leleplezni; teszem ezt annál bátrab-

ban, minthogy — hála a magyar hölgyek józan értelmének, — a baj még sokkal kisebb mértékben harapódzott el, semhogy orvosolni nem lehetne. Tudom, nyájas olvasónőim közül egy sincs, a ki e vádat magára vehetné.

A kor nem pihen, rontania vagy építenie mindig kell valamit; és vesztettünk volna bár egyben, nyernünk kell szükségkép másban! . . . Sokat haladtunk a szellemi lépcsőzet fokain. — A kor életszükségletnek tartja a leánykák nevelésére azon rendkívüli figyelmet fordítani, melyben jelenleg részesülnek, de mely őket aztán többé kevésbé eredeti sajátásaikból kivetközteti.

A férfinem egyéni felfogása szintén oda van idomítva, hogy a hölgy sok oldalu képzettsége elragadó hatást tesz reá, és hogy szívük édes érzelemtől van áthatva ilyen fényes műveltségű nő közelében, a melyek által szeretetet és tiszteletet vívtak ki nemünknek; azonban igen megleglik azon élvezet, mit az nekik távolról nyujt, örömet engedvén által másnak a dicsőséget, az egész életre társul választani őket, mi azon hitre vezérel minket, hogy bármily vonzónak mutatkozzék is külvől a most alkalmazott nevelési módszer, az a gyakorlati életben célját téveszti.

Vessünk egy futólagos tekintetet a mostani, ugy nevezett nevelési rendszerre.

A leány zsenge gyermekkorában nevelőbe adatik, a sokféle tanulmány az időt igénybe veszi, és 16-dik éve előtt nem lehet azt bevégezettnek tekinteni. E halaszthatlan kiképzés után az anyák leányaikat, — azok t. i., kik ezt egészen fölöslegesnek nem találják — pár órára a konyhába veszik, a gazdasszonykodás némely ágaiba beavatandók őket. — Ámde a leány, ki már egészen ki van fejlődve, és idejét eddig egészen másnemű foglalkozások közt tölté, a gazdasszonykodásra többé kedvet nem érez, és finom ujjai nem látszanak alkalmasoknak lenni a főzőkanál tartására. Az anya pedig a nélkül, hogy öt erőtetni akarná, e szavakban találja mentségét: „Nincs hajlama hozzá! Egyébre van teremtve! és a közmondás azt tartja: ki mire vár, azt nyeri el! . . .“ És mivel az idő már rövid is, ezen ismeret megszerzése nélkül kell ellenie! Ezután férjhez megy, eléri az élet valódi célját, midőn a gyakorlati munka terére kell lépnie, és csak ekkor látja át, hogy egyoldalulag lón képezve; igen széles ismeretei vannak a szellem birodalmában, de azon kicsi, de hozzá leginkább tartozó térről — a családi élet szükségleteiről — igen csekély tudomása van; hasonlóan azon régi főurhoz, a ki az egész világot bejárta volt, csak egyet nem ismert: saját szülőföldjét, hazáját. —

Minél gyakorlatlanabb a nő a háztartásban, annál nehezebbeknek és természetesen annál unalmasabbaknak is tetszenek előtte gondjai; és e mellett, ha lelkesmeretes, igen szerencsétlennel kell magát éreznie, és némileg jogában van, keserü vádakkal illetni azt, ki őt ilyen tévesztett nevelés által e szánandó helyzetnek ki tévé.

Ha pedig lelke nem elég erős, hogy a kényszerítő szükség által hivatásának engedelmeskedjék, szívesen menti fel magát a reá nézve terhes kötelességektől, és cseléd kezekre bizza azokat, kit e miatt a kelletinél jobban kell fizetnie; és — bármilyen kevés gond fordított is mindeddig házánkban arra, hogy jó cselédjeink legyenek — tegyük fel, hogy a cseléd, a kire az ilyen ferdén képezett nő háza vezetését bízni kénytelen, beléptekor a házba minden tekintetben olyan, hogy a házinő tökéletesen megnyughatik benne. De minő joggal követelheti tőle, hogy mindig olyan belebizható maradjon? Valjon, midőn én az önszeretetnek annyit engedek, hogy kényelmemet házam jólléteért feláldozni nem tudom, van-e jogomban mástól azt kívánni, hogy az erről lemondva, az én érdekeimet elsőnek tekintse? Bizonyára nincs! Azonkívül az egyéniség többé kevésbé azon kör bélyegét ölti fel, a melyben huzamosb ideig tartózkodik, — Tel maitre, tel valet, a mint túl a Rajnán mondják, — és az ellenörködés nélküli, fogadott gazdasszony, bizonyosnak mondható valószínűséggel rövid idő múlva nem a gondviselésére bízott ház érdekeit, hanem a maga hasznát fogja szem előtt tartani. Mind ezek felett, mikép vehetnők észre a hiányokat, ha magunk a tárgyhoz semmit sem értve, a helyes irányt ki nem jelölhetjük?

Legbámulandóbbnak pedig találom azt, hogy sok oly anyát találunk, kik leányaikat ily egyoldalú nevelési rendszerben részesítik, míg ők maguk mint jó gazdasszonyok is, a legszigorúbb értelemben megfelelnek női hivatásuknak. Azt kell hinnem, hogy épen a körülmények nem ismerése téteti velük e lépést; mert ha csak egyszer is érezték volna azon szánandó helyzetet, midőn az akarat összeütközésbe jő a tehetetlenséggel: bizonyosan igyekeztek volna attól megóvni gyermekeiket.

Nem czélom meghatározni, mi szükséges általán a nő neveltetésére, miután a mód és azon kör, melyben él, határozza azt meg; azonban a házasság egyike levén a legtitkosabb sorsjegyeknek, senki sem tudja, melyik fog ezek közül részére jutni; szabad a legjobbat reménylenünk, és lehetséges, hogy a legmagasabb igényekhez is van kilátásunk; de oly ritkán teljesülnek azok, a gyakorlati élet pedig a legprózaibb színben mu-

tatja fel a világot. — Tehát a sziv vágyait mindenek felett a kisebb igényekhez kell alkalmazni. Az erkölcsben és a szükséges ismeretekben nevelt hölgy fel tudja magát találni az élet magasabb helyzetében is, míg a nagy igényű hölgy boldogsága árán sem fog tudni kisebb körülményekhez alkalmazkodni.

A külsőségekre szorított nevelés hideggé és önzővé teszi a hölgyet; mert megszokván azokat az élet legfőbb javainak tekinteni, mindenkép igyekszik majd mások fölé emelkedni; a szerény, önmegtágadó nő érzelmeiről fogalma sincs; — számalommal, vagy megvetéssel tekint arra, ki fényezésben és egyéb hiába való külsőségekben vele versenyezni nem képes; több élvet talál a hozzá hasonló modorú hölgy társaságában; mert azzal legalább vágyainak megfelelő tárgyakról beszélhet; de ezen barátságának az egymás fölötti kitűnés levén emeltyűje, bensővé, boldogítóvá nem leszen soha.

A „magyar hölgy“ tehát mindenek felett igyekezzék arra, hogy e szép nevet megérdemelhesse. Számos szép példát találunk a történet lapjain, kikhez méltókká válni legyen fő törekvésünk. Ha azon vágyról nem tudunk lemondani, mikép mások fölé emelkedjünk, annak elérésére különféle nem es eszköz áll hatalmunkban. A fényelgés pedig nem oly nemes eszköz, hogy valami áldozatot érdemelne, és annyira általános, hogy annak tetőpontján is legfőlebb az értelmetlen tömeg figyelmét birjuk magunkra vonni.

Azért, ha netán utósók lennénk is, akarjunk, sőt igyekezzünk elsők lenni, midőn a nemzetiség oltárára teendő áldozatokról van szó, és minden lapra, mely annak jóllétben tartására és emelésére hívja fel pártfogásunkat, írjuk oda nevünket, míg a gyakori ismétlések által ragyogóvá válik az. Így diadalunk nagyobb és nemesebb lesz; mert egy nemzettel és nem környezetünk parányiságával szállunk versenyre; küzdelmeink jutalmaül pedig nekünk fogják nyújtani a legszebb dijt, mert a miénk lesz a méltán megérdemlett „honleányi“ név!

Magánkörünkben pedig igyekezzünk tovább is fentartani a drága örökségül anyáinktól reánk szállt: jó gazdaszony nevezetet; mert csak így tehetjük a családi tűzhelyet az öröm és meglegedés vonzó tanyájává, csak így tölthetjük be azon második nemes rendeltetést, melyre minden igazi magyar hölgy hivatva van!

A BETEG LEÁNY.

Szendrey Juliától.

Meg van az én szívem sértve,
Halálosan sebesítve,
Azért vagyok ilyen beteg,
Azért tovább nem élhetek.

Temetess a kert szélébe,
A kerítés közelébe,
Oda, a hol akkor álltam,
Mikor öt utószor láttam.

Halálos az én nyavalyám,
Készítsd a szenfedőt, anyám,
Fonj koszorut rozmarinból,
És szomorúfüz ágából.

A hol megszakadt a szívem,
Ott nyugodjék a holttestem ;
Oda hullasd könnyeidet,
Hová én az enyéimet.

A HAZATÉRŐ.

Lollitól.

I.

Itt állok közepén a kis udvarnak,
Mély csöndjével beillenék templomnak,
A főltár édes anyám szobája,
A kép benne édes anyám orczája.

Legyen az a kis kert amott orgona,
Melyből fel-felcsattog a madár dala,
A szertartást szerelmes galamb bugia — —
Dobogó szívem legyen a harangja . . . .

II.

Anyám beteg ágyon,
Mint a letört faág
Kis húgom mellette . . .
Mint síron a virág.

Most kipirultanak
Látásom örömén.
S szódtalanul csüggnék
Egymásnak kebelén.

De mi a boldogság?
Arról ne legyen szó — —
Oh, ez az ölelés
Talán az utósó. — —

Egész átszellemült
E két halovány arcz
Az egyiken élet,
Másikon halálharcz...

Ah, itt a boldogság,
Édes netovábbja!
Testvér és édes anya
Ölelő karjába ;

Anyám beteg ágyon!
Tört fa koronája,
Kis húgom mellette
Mint a sír virága.

PÓR MENNYASSZONY DALA.

Metzner F-től.

Esik a hó, süvölt a szél,
Jön már értém a nászszekér!
Én istenem, ugy örvendek,
Hogy immár hívemé leszek!
Oh, tudom, hogy sok nénike
Engemet most fölcserélne;
De ő kemék ott maradtak,
Mert mindig csak válogattak;
De én bizony nem úgy tettem,
Hanem csak egyet szerettem,

Boldogságra szerit tettem!
Jöllehet csak gulyás gazda,
De van háza, két pej lova,
Azon viszen hajlékába!
Hat lovas legény sorjába
Megy elől be a faluba!
Czifra, nyalka, szép legények!
Szól a banda, szól az ének,
Így megyek uram házába,
Holtig tartó boldogságra.

E P E D É S.

1857.

Isidorától.

Kiderül-e az én egem,
És viruland-e reggelem?
A szárnyasok édes dalán,
S a tavasz bíbor hajnalán
Vidám kedv boldogít-e majd?
Vagy első sugára tán . . .
Mély érzelmem örömének —
Sirba veti fényét rám?

Mi szép e reggelen a föld!
Minden embert gyönyörrel tölt,
A pacsirták felhőn lengnek,
Dicsőítést dalban zengnek;
Pillangó száll ide s tova —
Virágszötte pásziton,
Órül minden az életnek,
Csak engem öl bánatom.

Nincs örömem, vigadásom,
Mindenhol siromat látom.
S örvendeni soh' sem fogok,
Mert érzelmem rabja vagyok.
A könnyek már letörülték
Arczom nyiló rózsáját,
S a bánat most vágja le
Reménységem zöld fáját.

De még virul lelke hite,
Isten örködik fölötte;
Kegyében én nem kétkedem,
Éghez vezérel föl hitem.
Az éghez, honnét látandóm
Lelke egész világát,
Hol átérzem a szerélem
Összes üdv- s boldogságát.

Legyünk egyszerűek.

Beszély,

REMÉNYI KATALINTÓL.

I.

Pesten, a Nádor-utca egyik legpompásabb épületének első emeletén valami Karvay nevezetű uri ember lakott. Birt ő mintegy százezer forint évi jövedelemmel és egy gyönyörű leánynyal, ki ezen csekély jövedelmet nem szaporítani, de elkölteni segítette a szegény uri embernek.

Az apa és leány története igen rövid, egyszerű és egészen mindennapi.

Karvay megnősült. Neje egyike volt Erdély legszebb hölgyeinek, ki azonban néhány év múlva esküvőjük után özvegygé tevő férjét és árvává négy éves kis leányát: Jolánt.

Karvay, ki szép, ifju nejét lelkéből szerette, meggyőződve, hogy élete a legiszonyatosabb lesz, ha oda nem hagyja azon helyet, mely őt szüntelen elveszett paradicsomára emlékezteti, elhatározta, hogy jószágait bérbe adja, maga pedig Pestre költözend. És úgy is tön.

A kis Jolán tökéletes képmása volt anyjának, miért atyja véghetetlen szeretettel viseltetett iránta, és ezen hasonlatosságnak köszönhető a leány, hogy kénye kedve szerint mindent cselekedhetett, a mit szeme, szája, szíve ohajtott.

Ha a kis lány valamit birni akart, és atyja netalán megtagadta tőle, mindjárt boldogult anyja szokása szerint, elkezdett atyjának hizelegni; a helyett, hogy durzásokodott volna, mosolygott, és atyja nyaka köré fonta kis gömbölyű karjait. Karvay ilyenkor megtörni érzé atyai méltóságát és erejét, és nem birta megtagadni leánykájának kívánságát. Judit asszony, — egy jó, de kissé mogorva nagynéni, a ki az utósó években Jolán mellett az elhalt anya helyét úgy, a hogy, pótolta — hiába igyekezett a legiszonyatosabb színekben kifesteni az engedékeny apának, hogy előbb utóbb mire vezet a gyermekek ily módóni elkényeztetése, hogy most még nem lehet

ugyan oly nagy következménye, de majd ha Jolán nagy lesz és belé talál szeretni valami szegény, alacsony származású ifjúba, — a mi ily nevelés után valószínű, — és a mely gondolat a tizedik izról valami nagyságos vérből származott nagynénit rémként üldözte — akkor azután hiába folyamodik atyai méltóságához, akkor már azzal mitsem használ.

— Eh mit, — mondá Karvay, — rá érünk még erről gondolkozni!

Azonban minél inkább közeledék a szép Jolánka azon korhoz, melyben a gyermekből viruló hajadon válik, annál kevésbé lehetett magaviseletén észre venni, hogy az elkényeztetés martaléka lett volna. Judit néni erősen hitte ugyan, hogy a mestereket Karvay hiába fogja fizetni, mert melyik gyermek tanul, — gondolá magában, — ha nem kényszerítik rá! De Judit néni csalódott; Jolánka szorgalmasabban tanult mind azon gyermekeknél, kiket erőnek erejével bölesekké akarnak taníttatni. Főkép midőn festeni kezdett, azóta alig lehet rávenni, hogy kikocsikázzék, annyi előszeretettel viseltetik a szépművészet ezen ága iránt; és ha már épen élvezni kívánja is a szabad levegőt, hát nem ritkán gyalog sétára megy, és nem borzasztó-e az! mikor ólban a lovak, szinben a fényes hintó, és mégis gyalog jár óra hosszat a jó öreg nagynéni nagy boszankodására, a ki e hajlamból a legrettenetesebb dolgokat látja bekövetkezni hűga szegény fejére.

Azután meg a helyett, hogy a váczi-utczába járna déli sétákra és bámulatot, irigységet költene ragyogó öltözetei által, inkább a budai hegyek közé kívánczik, hol a távoli tájképeken, egy-egy csudálatosan alkotott fán, valami vadvirágon, vagy egy-egy festői csoportozat különös megvilágításán elmereng, — pedig mit lehet ezeken nézni, bámulni — álmélkodék a jó nagynéni. Ha pompás tájképeket akar az ember, akkor panorámába, diorámába megy!

II.

Elérkezett a nagy nap, vagy is inkább a téli időszak, a midőn el lön határozva, hogy Jolánt bemutatják a világnak. Karvay első emeleti páholyt bérelt ki, és minden második este elkísérte Jolánkát a most már garde dame hivatalra emeltetett Judit nénival. Jolánka az estélyek ragyogó

napja lön. Így a fiatalok nevezték őt el, és szavaikat azzal igazolták, hogy mindig seregestül forogtak körülötte.

Judit néni lassanként kezdett sorsával kibékülni; Jolán szebbnél szebb, drágábbnál drágább öltönyöket rendelt magának a szabónál, és másról is kezdett beszélni, nemcsak festményeiről. Néha órákig elbeszél az elmúlt estély tarka-barka mulatságai- és eseményeiről, valamint a még tarkább bókokról, melyeket az illetők a hiúság oltárára áldozatul hoztak; a nagynéni nagyokat nevetett e tarkaságoknak, és néha jó kedvében nagyszerű jóslatokra fakadt huga jövőjére nézve.

— Nem vettél még észre egy fiatal embert, — szól egy ily alkalommal Jolánhoz, — a ki nagy figyelemmel látszik téged kísérni? Mindenütt jelen volt még, a hol mi megjelentünk. Nekem megvallom, csak is ezért, aztán meg különös magaviseleteért tűnt föl, másként tán észre sem vettem volna. —

Jolán a nagynéni beszéde alatt elpirult és zavarában szemeit lesütve, csipkegallérjának csokra szélét kezdé huzogatni.

A jó néni nem tudta, vagy már rég elfeledte, hogy egy, a sziv mélyében titkon őrzött imádott képpel épen úgy van az ember, mint az Isten szent nevével, hogy lelkünk oly keserű fájdalmasan illetődik, ha azt valaki közönnyel emlegeti előttünk, midőn mi a lelki magasztaltság fön-ségével merünk csak reá gondolni. Meglehet, hogy ezen hasonlítás nem jutott is eszébe a jó néninek, és azért nem tudta mire magyarázni a pirt, mely Jolánka arcát elborítá.

— Hiúságát sértettem meg — gondolá ő, mindenttudói mosolylyal keskeny ajkai körül. — Ez jó jel! Bizonyosan eltalálta, kire gondoltam, és röstelli, hogy épen az uri társadalom legjelentéktelenebb egyéne az említett ifju.

Ez néni reménységgel kecsegteté őt a jövőre nézve, és a legnagyobb készséggel igyekezett helyre hozni elkövetett hibáját. ¶

— Tehát nem tudod, édes, ki az a bizonyos, ki mindenütt oly nagy figyelemmel látszik téged kísérni?

— Valóban nem tudom, — szól Jolán, eddig már teljesen visszanyerve nyugodtságát. — Még nem vettem észre, hogy valaki figyelmére méltatott.

Pedig dehogy nem vette észre!

— Nem is csudálom. Bizonyosan valami együgyü fráter lehet, ki tá-

nácsozabbnak tartja, csak távol maradni. És ez mindenesetre kívánatos és szép is az ő részéről. —

Judit néni buzgó beszéde alatt nem vette észre, mily sajátos tekintetet repitettek feléje Jolán szemei.

— Ah, az a báró Badarfi, az már egészen más! Az, a hol csak szerét teheti, közeledben van. Látszik, hogy van benne önbizalom! —

— Most igazat mondott kedves néni! — Kaczagott föl Jolán, ki sohasem tudott az említett dandyre gondolni a nélkül, hogy eszébe ne jusson a fodrász-kirakatokban diszelgő minta. Badarfi arcza épen oly fehér volt, ajkai pedig olyan pirosak, mint a csinált rózsa; és fekete szemei épen oly kifejezés nélküliek.

Ez az ember volt a jó nagynéni eszménye és minden reménye a jövőre nézve, hugát illetőleg.

— Mit nevezsz Jolán? — kérde, mialatt a lángveresség, mely arcját elboritá, mutatá, hogy rokona kaczagása által sértve érzi magát.

— Eszembe jutott valami nagyon elmés ötlete, melyet legutolsó együttlétünkör hallottam tőle, — szólt Jolán, hogy jóvá tegye hibáját. Pedig a fönt leirtakra gondolt.

— Ugy-e bár, nagyon élczes fiatal ember az a báró Badarfi? — szólt a nagy néni kiengesztelődve. — Mintha csak Páris salonjaiban nevelkedett volna! Ezek közt aztán van egy kis különbség! — folytatá amaz „együgyü fráter-“re gondolva.

— Meghiszem, hogy van köztük különbség! — gondolá magában Jolán, azonban bölcsőbbnek látta ezen gondolatát nem nyilvánítani.

— Mit mondanál hozzá, ha az a báró Badarfi kezedet megkérné? — kérde újra, egészen neki lelkesedve a nagynéni.

— Ah, ő elvehet bárónőt, sőt grófnőt is! — mondá Jolán hirtelen, és most már nevetni sem tudott, hanem összeborzadt még a gondolatra is, hogy valaha ily piperebáb neje legyen!

Vannak egyének, kikkel ezeryi apró hibájuk daczára szivesen elmulatunk; de e hibák mindegyike óriási bünné, az egész ember szörnynyé válik szemünkben, ha önérdékünkkel szembe száll. Épen az ellenkező történik azokkal, kikkel rokonszenvezünk; ezeknek nagyobb hibáit is elpalástoljuk, vagy legalább okot keresünk azok mentésére, míg kisebb hiányaik szemeink előtt egyátalán elmosódnak.

— Igazad van, — folytatá a nagynéni, ki igen örült, hogy ilyen magas

fogalmi vannak Jolánnak az ő védenceze felől. — Azonban a mi a képzettséget és vagyont illeti, te bármely grófnővel versenyezhetsz.

— Az olyan nagy urak, mint báró Badarfi, születési rangra még inkább tekintenek, — mint vagyonna! — Jegyzé meg Jolán. — Különben erről most kár beszélni.

III.

Ezen szavakat Jolán már az ajtó küszöbén mondá, és a másik perczben a néni magára maradt.

Jolán szobájába érve, koránsem fogott megkezdett festményéhez, hanem gondosan körültekintve, leoldozá nyakáról a fekete zsinóron függő érmet, és azt ovatosan felnyitva, egy aquarell arczképre veté szemeit.

E kép fiatal férfit ábrázolt, méla sötét szemekkel, férfias vonásokkal.

Jolán ajkaihoz szorítá a képet, és mintegy ahoz intézve szavait, hangosan mondá: — És téged nevez a jó néni együgyű fráternek?! — Azután ismét elmerengett a nemes vonásokon, melyeket tiszta emlékezetből oly hiven tudott a papírra festeni. Ugy gyönyörködött e kép látásán, oly sokáig elnézte, míg végre szemei elhomályosultak, és két könny hullott az ölébe.

— Fogok-e ezen képnek eredetijével valaha beszélhetni? — kérde önmagától szegény Jolán, és ki kárhoztatná azon két könnyet, melyet hullatott, ha a lehető lehetetlenségre gondolt!

— Kitartás és türelem! — sohajtá kis szünet mulva, azután még egyszer szorítá ajkaihoz a képet, és szemeiből kitörle könnyeit.

Azután meg össze is kell szedni minden erejét, nehogy meglássék arczán a szenvedés; mert akkor vége volna az estélyek- és színházba meneteleknek; pedig annak nem szabad megtörténni, mivel csak is az említett helyeken találkozhatik azon ifjuval, kit szeret a nélkül, hogy csak egyszer is beszélt volna vele, a nélkül, hogy többet tudna felüle, mint azt, hogy Lombay Dezsőnek hívják és azt, hogy híres festész.

Jolán a néni azon sürgetésére, hogy a színházba menetel ideje közelg, szokása szerint legszebb öltözékét keresteté elő, pedig bármily egyszerű ruhában is feltűnt volna nyulánk deli termete, és hófehér nyaka, ha nincs is azon egyéb vékony fekete szalagnál, még sem lehetett volna szebb, mint a milyen a természettől volt. Gyönyörű szőke haját a világ minden hajéke sem varázsolhatta volna elragadóbbá; és ő ezt jól tudta, és még is annyi súlyt fektetett a fényüzesseli öltözkedésre!

Ez épen olyan, mint mikor valahová menni akarunk, és nem ismerve a jó, egyenes, rövid utat, árkon berken keresztül gázolunk, és csak midőn nagy fáradtan érünk a kitűzött helyre, vesszük észre, hogy oda sokkal egyenesebb és rövidebb út is vezet. De ilyen a ferde nevelés; a legáldottabb lélekre sem marad egészen hatás nélkül.

IV.

Épen hangversenyt adtak a nemzeti színházban, és a mint az rendezés szokás, a hangversenyt megelőző vigjáték alatt sok fiatal ember állt az előcsarnokban a szépen öltözött hölgyek fölött szemlét tartandó. Köztük volt Lombay és báró Badarfi is. Ezek nem nagy rokonszenvet éreztek ugyan egymás irányában; de miután társaságokban többször találkoztak, a báró ur elég leereszkedő volt, néha-néha, ha épen unta magát, megmutatni az embereknek, hogy ő a külvilágban is ismeri a fiatal művészt.

— Nézze édes barátom, — mondá, a jobb oldali lépcsőkön fölfelé haladó hölgyek után tekintve. — Nézze barátom, mi rosz izlés! Meglátszik, hogy nem a főrend tagja. De ugy van ez! Öltözködni csak arisztokrata tud! Erre születni kell. Vannak ugyan kivételek, de csak kevesen! Ilyen Karvay Jolán! Dieu! ezek aztán értenek hozzá! A propos! tudja-e, hogy izletesebben öltöző hölgyet még nem ismertem, mint Karvay Jolánt! De mi lelte önt barátom? Talán valami ügyetlen a lábára lépett, hogy egyszerre olyan vörös lett? — kérdé a figyelmes báró a fiatal művésztől.

— Néha fejembe tolúl a vér, ez az egész. —

— De már nincs semmi baja?

— Tökéletesen jól érzem magamat.

— Nemde ön ismeri Jolánt? — kérdé a báró ismét.

— Látásból igen. —

— Tehát mondja barátom, nincs-e igazam?

— Mire nézve, báró?

— Ah ça! mint imént állítottam, hogy öltözetével mindenkit fölülmul?

— Meglehet, én nem tudom. —

— Kocsi állt meg. Talán épen ők jönnek!

— Már azt hiszem, elvégezték a vigjátékot. Isten önnel! — szólt hirtelen Lombay, és a földszinre vezető ajtóhoz rohant.

— Ah ça! ma este még inkább meggyőződtem állításom igazságáról, — szólt Badarfi, néhány percz mulva a földszinre követve Lombayt.

— Melyik állításáról báró?

— Bah, ön ma fölötté szórakozott! Azon állításomról, miszerint soha sem láttam szebben öltözködni, mint Karvay Jolán. Olyan gyémánt nyakék volt ma rajta, mely legalább százezer forintot megér! —

— Ahoz, nem kell nagy izlés, hogy azt a nyakára tegye valaki; azt fölteheti minden nő, kinek ilyen ékszere van. —

— Itt a bökkenő: ha van! Igen helyes megjegyzés volt „ha van”! Ugy-e bár, igen gazdagok azok a Karvayék?

— Meglehet, nem tudom, — szólt Dezső kelletlenül. — Oh, ha megszabadulhatnék ezen embertől! — gondolá magában, és a véletlen segítségére jött.

— Jó estét Aladár! — szólt egy fiatal dandy, Badarfnak nyujtva kezét, míg Lombayt egy gyakorlott fejbillentéssel üdvözlé.

— Ugyan kérlek barátom, nem tudod, ki azon fiatal hölgy, ott az első emeleten, velünk szemben! Amott a negyedik páholyban!

— Karvay Jolán — felelt Badarfi, méltóságteljesen emelvén föl fürtös fejét.

— Istenemre, gyönyörű teremtés! — szólt lelkesedve az ujonan érkezett. — Beh irigylendő annak sorsa, ki közelében lehet! —

— Hát csak irigyled az én sorsomat; mert megyek, őt rögtön meglátogatni. Nem tart velem Lombay barátom?

— Köszönöm; nem.

— Tehát adieu!

Az idegen ifju egyedül maradt, tovább is gyönyörködni Jolán nézésében; Lombay Dezső pedig jobbra ment, egy sarokban meghuzta magát, míg báró Badarfi a páholyba nyitott.

Ki volt most boldogabb, mint a jó Judit néni, és ki mosolygott gunyosabban, mint Jolán, a fodrász kirakatban levő mintákra gondolva. Csak Karvay maradt közönyös a báró iránt.

Alig vette Jolán azonban észre, hogy a néni nagy szívbeli elragadtatásában egészen elfoglalta a bárót, azonnal kapott az alkalmon, és látcsövét szemére illesztve, a földszint jobboldali sarkában levő festészre szögezte.

— Gyönyörűen énekel ez a Hollósy; nem hiába nevezik csalogánynak! — szólt Badarfi, ki nagyon kezdé röstelni, hogy Jolán ugy belémerül az ének hallgatásába, midőn ő jelen van.

— Ah igen, a csalogány éneke gyönyörű! — felelt Jolán, ki nagy elmerültségében nem jól hallotta a báró szavait.

De Judit néni igen megelégedett e válaszzal. — Ahá! — gondoló magában, milyen szórakozott ő Badarfi jelenlétében!

A fiatal uracs pedig meg nem állhatta, hogy ezt a megjegyzést ne tegye:

— Különös, hogy ma minden ember szórakozott. —

— Hát még ki szórakozott? — igyekezett kérdezni Judit néni.

— Hát előbb azzal a fiatal festővel beszéltem. Hogy is hívják! Lombay Dezsővel, — azzal, és az minden kérdésemre visszásan felelt.—

De jó szolgálatot tesz néha az az ormatlan nagy látszó. Hogy észre vették volna most Jolán arczán a pirt, mely a Lombay névnél arczát elborítja!

A mit Badarfi minden erőmegfeszítéssel nem tudott kieszközölni Jolánál, kieszközölte most a föntebbi pár szóval. Oly jól esett neki tudni, hogy Lombay zavart volt ma; maga sem tudta, miért örül ennek oly igen; de mióta ezt Badarfitól meghallá, azóta a báró már nem volt előtte oly kiállhatatlan. Midőn újra reátekintett, nem jutottak többé eszébe a fodrász-kirakatokban diszelve torzképek, és midőn az ifjú távozott, sokkal barátságosabban fogadá üdvözlését, mint beléptekor.

A hangversenynek nem sokára vége lön. A tömeg tódult kifelé. Jolán is követni készült a közönség példáját. Judit néni és Karvay hiába intették, hogy várjon, míg a sokaság eloszlik.

— Igen fáj a fejem! — mondá. — A levegő jót fog tenni!

Pedig dehogy a feje, hanem a szive fáj a szegénynek! Lombayval szeretett volna találkozni.

Kivánsága teljesült. Szemeik találkoztak. Dezsőnek azonban rosszul esett, Jolán boldogságtól sugárzó arczára nézni; mert örömét Badarfi társaságának tulajdonitá, és csakhamar eltűnt a tömeg között.

— De hogy is gondolhattam csak egy perczre is, hogy ezen legelőkelőbb ifjaktól környezett nő csak észre is vegyen engem, szegény embert! — gondoló magában Dezső, midőn a színház előcsarnokát elhagyá, és föltette magában, kerülni az alkalmat, hogy csak lássa is e leányt, a ki olyan bűvös hatalommal van reá, de a ki soha sem teendi őt boldoggá.

A véletlen azonban, — a szerelmes emberek ezen védszentje, — úgy intézte a világ folyását, hogy Lombay nem vihette ki erős föltételét; többször találkozott Jolánal társaságokban, de azért nem közeledett soha

feléje. Tudta, hogy a leány gazdag, pompához, fényüzéshez van szokva. Ezt láthatta öltözetéről, és ez tartá őt vissza a közeledéstől. Hiába, így van ez a világon: a mi az egyiket vonzza, az a másikat visszariasztja. E leány soha sem tudna leszokni a nagy pompa- és fényüzésről, gondolá ilyenkor az ifjú. Bár mennyire művelt és szeretetreméltó legyen is különben, soha sem találndja föl boldogságát a nemes egyszerűségben. Minő oktalanság tehát részéről, hogy nem tud parancsolni szívének, szemének! Hiszen ő egész évben nem keres annyit, mint a mennyibe Jolánnak egy öltözete kerül! A leányka bizonyosan tudja, hogy ő szegény, és ha mégis közeledik hozzá, ez csak annak a jele, hogy nem érzi az ő szive vágyait; vagy ha érzi, nem akar tudni róluk!

Igy okoskodék a szegény Dezső, és nagyon szerencsétlennék tartá magát; de azért még sem tudta kiirtani szívéből a forró vonzalmat e leány iránt; nem tudta, és tán nem is akarta olyan nagyon; mert hiába, a fiatal szívek a szerelem, még ha boldogtalanná teszi is, sokkal kívánatosabb, mint ha szerelem nélkül csendes egyformaságban dobogna a kebelben.

V.

De térjünk vissza Jolánhoz.

A leányka figyelmét nem kerülé ki a változás, mely Lombay arczán mutatkozik, midőn tekintetük találkozott. A boldogság, mely csak néhány perczel előbb szívébe költözött, csakhamar tovarepült, és helyébe visszatért a régi bánat.

— Mi bajod édesem? — kérde Karvay, midőn karján reszketni érzé leánya kezét.

— Semmi, édes apám; kissé fázom; — azzal végig simított homlokán jobb kezével, melylyel a köpenyt kebelén tartá össze, és nem is vonta azt többé vissza. Pedig oly hideg volt, úgy fujt a szél, midőn a kocsihoz értek! De ő azt mind nem érezte; ő csak szüntelen és mindenütt két szemet látott, melyek szinte megijedve fordultak el tőle, midőn az övével találkoztak. Dezső tekintete követte őt mindig. Hiába takarta el szemeit két kezével, hiába temette arczát párnáiba; még midőn haza érve lefeküdt, mindig csak azt a tekintetet látta.

Másnap Karvay házában mindenkinek igen szomorú arcza volt. Jolán, az egész háznép által imádott Jolán, súlyosan megbetegedett, forró lázban fekszik.

A nagynéni nem győzte eleget mondani, hogy ezt ő előre tudta. De úgy van, ha az ő szavára nem hallgatnak. Ki is látta, úgy kiszaladni a színházból! Az csak szegény embernek való, kik sietnek valami vendéglőbe, hogy vacsorához juthassanak! De az ő szava csak annyit ér, mintha a falra borsót hajítanak!

Szegény Karvay megőrült volna kétségbeesésében ezen nemes vigasztalások hallatára, ha az orvos nem biztatja, hogy gyermeke nem sokára jobban lesz.

— Meghütötte szegényke magát, majd segítünk a bajon, — mondá, azzal kiadta a rendelvényt.

Jolán csak három-négy hét múlva hagyhatta el először ágyát, de még ekkor is csak szobájában járkalhatott.

Ha így láthatta volna őt Dezső, halovány arczczal, bágyadt szemekkel!

Jolán elkérte a névjegyeket, melyek betegsége alatt összegyűltek; megnézte egyiket a másik után, és az egynek elolvasásánál megnedvesültek szemei. Sok fájó emléket költött fel e név szívében; sok, igen sok történt, sokat igen sokat szenvedett, mióta e név viselőjét utóljára látta.

A jó néni figyelmét nem kerülé ki Jolán megindulása. Valami titkos terve lehetett, a miért oly figyelemmel kísérte a leánykát. Lassan oda lopódzott tehát a karszék háta mögé, és elolvasta a névjegyet. Nagyon megőrült, midőn azon hét pontos koronát és alatta ezen nevet olvashatá: „Báró K. Badarfi Aladár.“ A jó néni azt hivé, hogy érti a dolgot. Majd hogy össze vissza nem csókolta rokonát nagy örömeiben. Most már bizonyosan teljesül reménye.

Jolán szereti Badarfit, a báró még ha nem szereti is, el fogja venni, mert Jolán gazdag is szép is, ő pedig újra tagja lesz azon köröknek, a hová egy egész életen át hiába sovárgott.

VI.

Alig folyt le Jolán egészségének helyreállása óta két hét, midőn Karvayék meghívást kaptak egy estélyre.

A jó Judit néni ismét előállt böles tanácsaival, mondván, hogy Jolán még nem elég erős ily estélyen jelen lehetni. Pedig voltaképen azt gondolta magában, hogy az nem „nobel“, multságba menni, midőn az ember két-három héttel azelőtt beteg volt. Jolán azonban erősen állítá,

hogy a legjobban érzi teljes egészsége- és erejének helyreállítását. Azt is megígéré, hogy ha hivják sem fog tánczolni. De hogyan is ne ígérne mindent a nagy kerek világon, mikor tudja, hogy Lombay Dezső e házhoz járatos, oly hosszas elszakadás után tehát ismét látni fogja, az ifjú látása pedig meg fogná gyógyítani, ha még beteg volna is!

Karvay kedvetlenül járt föl és alá a szobában. Szívéből unta már a jó néni ellenvetéseit hallgatni, aztán meg leányának sem szívesen engedett ez egyszer. Nem régen volt beteg, meg aztán a tekintélyt is föl kell tartani egy kissé.

Már épen el akarta hagyni a szobát, midőn az ajtón az orvos lépett be.

— Épen jókor jó domine spectabilis! — szólt Karvay és olyan lélekzetet vőn, mintha valami nagy tehertől szabadult volna meg.

Jolán reményt vesztett arczkifejezéssel állt némi távolságban apjától, és igyekezett kikerülni a jó néni tekintetét.

— Mi baj? Mire érkeztem épen jókor? — kérdé az orvos, Karvayra tekintve, mialatt egyik kezét Jolán felé nyujtá. — Hogy vagyunk kis beteg? A mint látom, már jó erőben!

— Épen arról vitatkoztunk édes barátom, — kezdé újra Karvay, aztán előadá az egész dolgot.

— Kérem, mutassa csak üterét, mindjárt itélek! — szólt az orvos, Jolán kezét a magáéba véve.

— Mikor lesz az az estély? — kérdé kis szünet után.

— Csak négy nap múlva! — sietett felelni a beteg, ki nem bánta volna, ha az orvos azon négy napot oly roppant időköznek tekinti, mely elég volna egy félholtat is meggyógyítani.

— Oh, bátran elmehetünk! — mondá az orvos. — De addig jól kell magunkat viselni, rendeléseimet pontosan követni, ott pedig nem szabad ám tánczolni, még egy lépést sem!

— Azt ugy sem akartam, — szólt Jolán, és örömeben majd megcsókolta az orvos urat; hanem e helyett atyja nyakába borult.

— Menj, terosz leány! — szólt a jó apa, magához ölelve gyermekét.

VII.

A négy nap elmúlt és a várva várt este megérkezett. Jolán szobaleánya pompásabbnál pompásabb ruhákat és ékszereket készített úrhölgye öltöző szobájába, melyekből az majd tetszése szerint válaszszon.

Jolán végig futtatá szemét a ruhákon, egyiket a másik után meg-

tekintette, és először életében úgy tetszett neki, mintha e drága szövetek nem épen mulhatlanul szükségesek volnának arra, hogy a hölgy jól mulasson valamely társaságban; hanem a mi mulhatlan szükséges erre nézve az: a forrón érező szív. Oh, a betegség, a halál szomszédsága nagyon józan bölcseségre szokott tanítani.

Csengetett.

— Hozza be, kérem, fehér molle ruhámat és rendeljen hajamhoz a kertésznél fehér jáczintokat.

— Nem megy nagysád ma estélyre? — bátorkodék kérdezni a szobaleány.

— De igen; csak tegye meg, a mit mondtam. —

A szobaleány álmélkodva távozott.

Hányszor mondta már neki Nina, ha elkészült az öltözködéssel, hogy soha sem látott szebb kisasszonyt nálánál. A leányka föl sem vette soha. Eleget mondták ezt neki mások is, sőt maga is tudta, mégis most majdnem hálásan mosolygott ezen megjegyzésért a szobaleányra. Olyan szép volt egyszerű öltönyében! Aztán újra meg újra a tükörbe nézett, oda is mosolygott; oh, nagyon tetszett neki, a mit ott látott, és mégis nem sokára elhomályosultak szemei. Mit ér mindezen szépség, ha azon egynek nem tetszik, a ki neki az egész világ: Dezsőnek!

Midőn a vigalmon apja karján megjelent, minden szem gyönyörködve akadt meg rajta.

Jolán nem vette észre a feléje irányzott tekinteteket, a közönség meg azt nem vette észre, hogy a leányka valakit keres, és midőn meglátta azt, először halovány lett, majd biborpiros, míg ajkai körül a boldogság mosolya tűnt föl, mint midőn a nap tündöklő arcza a sötét felhők mögül tűnik elő. Lombay Dezsőt látta a terem végén, méla-szórazottan a körülötte sürgölődő vendégesoporton merengve.

Néhány percz múlva Jolánt egész serege vette körül a fiatalságnak; mindenki igyekezett egy-egy tánczot nyerhetni tőle; és valóban a kellemetlen meglepetés nem csekély volt, midőn a kis leány tudtára adá az uraknak, hogy ő neki ma nem szabad tánczolni.

Lassanként azonban szétoszlott köréből a fiatalság, és kijelentvén mély fájaldmukat és sajnálkozásukat, siettek más hölgyeknél szerencsét kísérteni.

Jolán egyik elvonultabb helyen aytja mellé ült, és szive úgy dobogott; bizonyosan valami titkos elsősejtelemtől.

A zene megszólalt.

A tánczosok hölgyeikkel és a tánczczal voltak elfoglalva, ez pedig nem csekély föladat az ifjakra nézve; mert a tánczosnét mulattatni kell, meg arra is szükséges figyelni, hogy a tánczot el ne téveszszék, mind-ezek végett tehát a férfivilág figyelme felette igénybe volt véve, és így senki sem vette észre, hogy Jolán elpirúlt és habszerű ruhája mint emelkedett kebelén. Senki sem vette észre, hogy Lombay elhagyá ülőhelyét és bátor, elfogulatlan léptekkel közeledék a leányka felé.

Az ifjú nem birt többé ellentállni vágyának; nem állta volna tovább ki, hogy Jolánnal ne beszéljen. Oly elragadó bájos is volt a leányka ezen bánatos halovány vonásokkal, ezen nála szokatlan egyszerű ruhában. Nem káprasztatták többé az ifjú szemét a drágakövek, melyekkel Jolán mászszor föl szokta magát ékesíteni, hanem egészen fönséges egyszerűségében gyönyörködhetett a szép teremtés bájos vonásaiban.

És volt még más valami is, a mi az ifjút készítette a leánykához közeledni. Ismét föléledt szívében a régóta ott táplált és kis idő óta elvesztett remény, és most erősebben, mint valaha, — hogy a leányka szereti őt, és az ő kedvéért választotta ma ez egyszerű öltönyt! Oh igen, szereti őt! Nem látta-e elpirúlni, kissé mosolyogni, midőn szemek imént találkoztak? Nem volt-e az az öröm, a biztatás reménye! Oh, talán a leányka végre megértette!

— Igen örülök, hogy nagysád már egészséges! — szólt, Jolán és Karvay előtt magát illedelmesen meghajtva.

Jolán e szóért, ezen tudatért, hogy Lombay tudott az ő betegségéről, szívesen kiállott volna még több szenvedést, és most először érezte, hogy az ember még szenvedéseknek is tud örülni, főkép — ha azok elmúltak.

Különben Lombay iménti állítása olyan volt, a milyenre nem lehet mit válaszolni, ha csak azt nem mondja az ember: örülök, hogy érdekelve volt hogylétem iránt. Miután azonban ez Jolánnak hirtelen eszébe sem jutott, mit tehetett tehát egyebet, mint hogy nagy zavartan megkinálta az ifjút azon üres székkel, a mely épen mellette volt.

Ezek után sok mindenről kezdtek beszélni, utóljára aztán Jolán legkedvesebb foglalkozására, a festészetre is rátértek, mi kikerülhetlen volt, ha a leánykával valaki bővebb társalgásba ereszkedék.

Jolánnak épen azok a mesterek voltak kedvencei, a kik Dezsőnek; Jolán épen azt a képet imádta legjobban, a mit Dezső; Jolán épen

azt a modort dicsérte egyik vagy másik mesterben, a mit Dezső; és így e részben teljesen megegyeztek.

— Legyen szerencsém! Nézze ön meg leányom csekély képgyűjteményét és saját festményeit. Nagyon lekötelez, fiatal barátom, ha becses véleményét megmondja felőlük! — szolt Karvay, miután jó ideig gyönyörködve hallgatta az ifjak társalgását.

A kölcsönös öröm élénk pirt csalt az ifjak arczára.

De miután minket csak az érdekel, a mi közvetlen a történethez tartozik, ne is ügyeljünk a társalgás további folyamára; elég ha a bucsúzásnak leszünk tanúi.

— Tehát mikor látjuk? — kérdé Karvay, kezét nyujtva az ifjúnak, miután ez őket a kocsiig lekíséré.

— Holnapután teszem tiszteletemet!

— Elvárjuk! — mondá a jó apa.

VIII.

Másnap körülbelül dél lehetett, midőn Jolán fölébredt, és midőn szobáját elhagyá, az első, — a jó Judit néni volt, kivel találkozott.

A pajkos leány széles jó kedvében megcsókolta nénje arczát, és nem győzött eléggé sajnálkozni, hogy nem volt a tegnapi estélyen.

Jolán pedig egész nap nem tudott mit tenni örömében, oly jó kedve volt.

Nagy járatlanság kellett volna a jó néni reszéről, észre nem venni, hogy a leánynyal nagy változás történt.

— Majd nyomára jövök! — gondolá tehát, nem minden aggály nélkül. Az ezt követő nap Lombay csakugyan beváltá szavát.

Jolán apja kíséretében megmutatá csinos képgyűjteményét, hol nem csekély számot foglaltak el Jolán művei is.

Lombay nagy figyelemmel nézte ezeket sorra, és nem lehetett dicséretet dicséretre nem halmozni.

Épen fiatal nőarczkép szemlélésére került a sor. Lombay meglepetve vette le róla szemeit, azután nagy lelkesedéssel mondá, Jolánhoz fordulva:

— Akárki festette le nagysádat, de jobban nem lehetne találva! —

— Ez is saját műve! — mond büszke önérzettel Karvay. — Behozom majd kedves boldogult nőm arczképét is, melyet Jolán kicsiben lemá-

solt. Engedelmet barátom! — ezzel Karvay elhagyá a termet, és a két fiatal egyedül maradt az élettelen képektől környezve. És erre úgy dobogott a szivük, hogy attól kellett tartaniuk, miszerint egyik a másik szívének dobogását meghallja.

IX.

Ez naptól kezdve a fiatal festész gyakran jelent meg a háznál, sőt később Karvay alig tudta nélkülözni társaságát, annyira megkedvelte őt. A mi pedig Jolánt illeti, az azon napot hitte az ítélet napjának, mikor a kitünő ifjút nem láthatta.

A jó Judit néni szorgos figyelemkíséretének eredménye pedig az lön, hogy észrevette, hogy Jolán most még inkább keresi a magányt, mint eddig, és ha társaságban van is, el-elmélázik, azután ismét vidám, eleven, milyen azelőtt soha sem volt.

— Ilyen változást csak a szerelem képes előidézni! — gondola magában.

Hivatásának kötelessége pedig úgy hozta magával, hogy az észre-
vetteket azonnal Karvayval közölje.

— Kegyed nem jó ujdonságíró volna, édes hugom asszony, — szolt Karvay, midőn a jó öreg nagy aggodalmát kifejező arczczal elmondta gyanúját.

— Hogy hogy? —

— Mert régiségeket közöl velem. —

— És mi az ön — véleménye? — hebegé a jó néni, egészen neki-zöldült arczczal.

— Hát bizony csak az, — kezdé Karvay, angolhoz is beillő közöny-nyel, — hát bizony csak az [az én véleményen, hogy igaz ugyan, Lombaynak nincs vagyona; de nem is tékozló ember. Nevére nézve pedig azt hiszem, hogy nagyobb dicsőség rá nézve, hogy ő kölesönzött annak fényt, mint ha ősekről örökölt glórián kevélykednék.

— A jó néni pedig azután is csak úgy megmarad a mi jó gondviselő nénink, mint eddig! — mond Jolánka, apja szavai után a szobába lépve.

— Hát te, rosz leány hallgatóztál? — kérdé Karvay, tréfás bosz-
szúsággal.

— Nem tagadom apácskám; mert lásd, Dezső nevét hallottam emle-
getni, — mond a kis leány, fejét szeretetreméltóan hajtva apja mellére.

— Tehát most hallotta néném asszony leányom ohajtását, a mely egyszersmind az enyém is — szólt Karvay, a hol reá, hol Jolánra bámuló jó nénihez.

Ez eleinte meghökkent ez ajánlaton, és olyan büszkeséggel, a mely egy mult századbéli francia palotahölgynek is becsületére vált volna, kinyilatkoztatá, hogy ha ez való, hogy az ő rokonát egy „plebeicus“-nak, egy „piktor“-nak odaadják, akkor ő egy perczig sem marad e házban, később azonban meggondolta magát, és még sem távozott; minden balfogalmi mellett jó asszony volt, és nagyon szerette rokonát; később pedig, midőn Jolánt Dezső szerelme által boldogítva látta — mert nem szükség mondanunk, hogy a szerető pár nem sokára reá férj és feleség lön! — tökéletesen megbékült azon eszmével, hogy azért, mert az ő rokona egy „piktor“-hoz ment nőül, az a nemzetségéhez tartozó bárónő — még is csak nem fordul meg sirjában.

SZERESSÜK.

Izidórától.

Szeressük a főséges kék eget;
Bár látunk rajta olykor felleget:
Borúja csak gyöngye árnyék, ködhomály,
Egy kis szellő, s újra tiszta fényben áll.

Szeressük a forrón égő napot,
És az égen minden kis csillagot,
A szende holdat büvös fényével:
Nap, és hold és csillag soh' sem veszhet el.

Szeressük a fa zöld lombsátorát,
Árnyában a bűbajos ibolyát;
Lomb s virágot is megöl a zsarnok tél,
De tavasszal ismét új életre kél.

Szeressünk mindent a kék ég alatt,
A mi csak szerelmet kelt, szerelmet ad;
Csak emberhez ne kösd forró szivedet,
Mert emberrel az holdog soh' sem lehet.

Oh nemde szép ez arcz! ez ajk körül,
Egész valóján báj, öröm terül,
Szeméből üdv mosolyg feléd epedőn, —
De szólj! Láttál már embert a — teritőn?

Szemében üdv helyett halálos éj!
Hiába nyujtod karjaid' felé,
Hiába simitod fejét s homlokát,
Hiába hullatod rá könnyed záporát.

Hiába szólsz, ő nem felel neked;
Hiába sirsz, hű szíve jéghideg;
Kezét dermedté meg zord halál tele,
Én érzém — s lelkem most is fáj bele.

Ha embert szeretünk, szeretnünk kell:
Forrjon egybe hő lelkünk lelkével;
*Az megnem hal, — ez istennel rokon, —
Miként a bájillat a holt virágokon.*

BÁNATOM FÖLLEGE.

Kalmár Rózától.

Meg kellett hát újra érnem a napot,
Hogy a rozsám ily bánatban elhagyott.
Elhagyott ő, de csak egy kis időre,
Nem sokára ölel ismét keblére.

Ki sem derült lelkem, már is bánatos,
Megholt a nyár, a természet szűnyadoz;
Sötét az ég, mint a szívem keserve,
Mikor mulsz el, oh bánatok föllege!

Kelet felől a hajnalpír tündöklök . . .
Bánatom is nem sokára eloszlik;
Mikor új virágot hoz majd a tavasz,
Koszorut fon és fejemre tüzi azt.

AZ ANYA PANASZA GYERMEKE SÍRJÁN.

Rizától.

Uram! neked az angyalok szolgáltnak,
Az égen és földön — téged imádnak,
Oly sok fényesség vesz körül tégedet,
És mégis elvevéd az én kincsemet!

Uram! bocsásd meg, hogy vérzik sebem;
Bocsásd meg panaszom és hogy könnyezem;
Szívemet úgy emészti a fájdalom, . . .
És kinom nem szűnik, ha imádkozom.

Egy angyalom ah! csak egy volt énnekem,
És ezt is elvevéd tőlem, Istenem!
Elvetted az anya egyetlen fiát,
Eloltottad reménysége világát.

Sokszor mondom: „szent az ur akarata,
Gyermekem az ég angyala.“ Hiába.
A hit enyhíti a szív keservét,
De nem gyógyítja be az anya mély sebé.

MÁJUSI DAL.

Szombati F.-től.

Esik eső, dörög vilámlik az ég,
Édes rózsám a szívem csak érted ég!
Érted élek-halok galambom,
Te vagy az én szerelmem és bánatom.

Száll a felhő, viszi a szél meszire. —
Ez a kis lány azt fogadta hitire,
Hogy nem szeret senkit e nagy világon
Addig — míg csak egy madár ül az ágon.

Én elhitttem, azt gondoltam, hogy igaz;
Nem is hittem, hogy a lelke oly ravasz;
Azt gondoltam, hogy szerelme értem ég!
Megtétézte szenvedésem' a nagy ég! —

Eszmék a hazai nőnevelés körül.

SZTANKÓ-CSAPLIGZKY LILÁTÓL.

Oly tárgyra ohajtom nyájas olvasónóm figyelmét vezetni, melyet az erkölcsi életben legfőbb- és legszentebbnek kell tekintenünk: a nevelésre.

Felesleges mondanom, hogy én is azok közé tartozom, kik hazám boldogságát forrón ohajtják; hisz magyar nő vagyok! Nem osztom ugyan némely túlzásig vitt női emancipatio feletti eszméket, de távol vagyok attól is, hogy midőn nőnemünk helyzete és állása felett áttekintek, ebben megnyugodjam, és e téren kivánni valót ne leljek.

Hogy a nő azon fokon álljon, hol neki mind társadalmi, mind erkölcsi szempontból állnia kell, e czélhoz biztos kalauz gyanánt csak a czél szerű, józan és gondos nevelés szolgálhat.

Azonban midőn hazám növendéklányainak nevelési és tanítási viszonyaira tekintek, nemcsak hogy tetemes javítani valót látok, de tekintve azon életezelt, mely meghatározza a nevelendő lányok, úgy szinte a fiúk életének jövő hivatását, mely mind az egyik, mind a másik részen nagy és magasztos: úgy találom, hogy ezekhez aránylag vévé is a fiúk vannak nagy előnyben.

A lányok tanítása és nevelése sokkal inkább függ a szülék tetszése és önkényétől, mint a fiúké. A lányoknak taníttatása elkerülhetőnek tartatik, és csak az arra szolgáló szerencsés anyagi viszonyok mellett gyakoroltatik csupán, míg a fiúknál mint oly elkerülhetlen életszükség áll fen, mely pályát és jövőt biztosít, és melyre ha kell, a szülék utolsó fillérüket áldozzák.

A haladás tehát, melyet e téren a két nem teszen, mindenesetre tetemesebb a fiúk részéről; de kérdem, kevésbbé nyomasztólag érezzük-e a nőnem helyes és általános képeztetésének hiányát, midőn látjuk, hogy a túlnyomó többség helytelen befolyást gyakorol mind családi viszonyaira, mind pedig gyermekeinek a bölcsőtől kezdődő nevelésére?

Tagadhatlan, hogy pár évtized óta hazánkban a nőnem taníttatása tetemes haladást tőn; de hogy a valódi nőnevelés szintazon mértékben

nyert-e a lefolyt idők alatt, ezt épen nem lehet állítani; sőt ellenkezőleg, a tanítás a nevelés rovására történt.

Igen, merem állítani, hogy a tanítás ugyan némileg nyert, de a nevelés vesztett, és állításomat indokolni fogom.

Ennek egyik főoka, hogy hazánkban a nőnevelés alig néhányak kivételével (kiket könnyen össze lehet számítani) többnyire francia vagy más nemzetbeli, de idegen kézből van.

Tisztelet becsület az idegeneknek, meghajlok érdemeik előtt, és el is ismerem, hogy a nevelés terén náluk általánosan előbbre vannak, mint nálunk; de ez nem elég ok arra, hogy a honunkban általuk gyakorolt nőnevelési rendszernek ferde kinövéseit, hibáit és hiányait meg ne lássam, és e sajtó seb gyógyítására gyógyszer ne keressek.

Több év óta működöm a nevelési téren, és mielőtt saját növelésemben gyűjthettem volna tapasztalatokat, mindig lelkem mélyéből, melegen érdekelt hazám növelése; szereztem is magamnak alkalmat, melynek folytán számtalanszor tapasztaltam, hogy a lányok nevelését illetőleg mily megfoghatlan könnyelműséget követnek el némely szülék. Leányaiknak vagy magánleczkéket adatnak, vagy növeldébe küldik a nélkül, hogy tudnák, valjon azon emberek, kikre gyermekeiket és azoknak egész jövőjét bizzák, valódi nevelők-e, vagy csak érdekért működő gépek; közönséges napszámosok-e, vagy csakugyan át vannak hatva, lelkesedve a nőnevelés és tudomány által!

Talán némelyek azt fogják felelni erre, hogy ez oly egyéni hiba, melylyel a nemzetiség nem áll közvetlen összeköttetésben: ha az idegen nemzetbeli nevelőnő csakugyan művelt lelkű, és képes növendékeire pedagógikus hatást gyakorolni, miért ne oldhatná meg feladatát, midőn ezenkívül még egy előny szól mellette, az t. i., hogy körében leányaink az idegen nyelvek tökélyes megtanulásához biztosabban eljutnak.

Erre következőleg válaszolok.

Lehet-e képzelni, hogy azon nemzet, mely a legfontosbat, egyenesen azt, mi természeti, erkölcsi, és szellemi erejének előidézője, megőregbitője: a nevelést gondatlanul idegen kezek vezetésére bizza, oly nagy, hatalmas és lelkes legyen, mint milyen különben lehetne, és a milyennek lennie kell?

Kik adnak a hazának polgárokat? kik nevelnek a bölesőtől ennek lelkes, lángkeblű védőket? A nők! És e nőknek nevelése hazánkban nagyobbrészt idegen kezekben van!

A nevelés szelleme mindig a nevelő egyéniségéből foly, és ha a nevelő hozzánk, azaz nemzetiségünk, hazánk viszonyai, szokásaink, lelkületünk és sajátságaink iránt idegen, kérdem, foghat-e ez lelkében elég melegséget érezni, hogy növendékeinek szívébe, lelkébe beoltsa mindazon tulajdonokat, melyekkel derék magyar nőnek birnia kell?

Azt határozottan tagadom; és a nőnevelés terén az eddig felmutatott eredmények szintén mellettem szólnak. — — —

Azt mondám feljebb, pár évtized óta nőnevelésünk közül a tanítás nyert ugyan, de a nevelés vesztett.

Ily viszonyok között mit mutatott fel a nevelés? Vessünk egy pillantást a multra.

Ments isten, hogy visszaohajtsam azon kort, melyben fájdalom, közép-rendünk nagyobb része azon véleményt és elvet osztá, hogy a serdülő lánykából csupán gazdasszonyt képezzenek, tanítsák meg sütni, főzni, varrni és ha még mindezek mellé megtanul írni, olvasni, és valamennyire számolni, az neki untig elég.

Ily elvek mellett azon időben a nőnek képzettsége természetesen alantabb fokon állt a jelenleginél; de a nevelést és a valódi morált az ősi romlatlan családi kör jobban művelte és tartotta meg, mint később a francziás szellemű, és idegen modorú növendék, hol a felületes, de brillánsnak látszó tudományos tanítás egyenesen a nevelés rovására történt.

Mit nyert a nemzet ez idegen szellemű növendékből haza került lányaiban?

Családanyákat, kik szégyelték saját anyanyelvüket! Megtanították őket szeretni, utánozni, követni mindazt, mi idegenszerű, és elhanyagolni, mi hazai és belföldi: nyelvet, társalgást, szokásokat, még öltönyt is ideértve — kivéve a dicséretes kevés kivételeket. A nevelés akkoriban ennyiből állott, mit az idegen nemzetbeli intézettulajdonosnők fel tudtak mutatni.

És a tanítás? A tudományok különböző ágában innen is onnan is alap nélküli kivonatokból állott, és a szülék, úgy látszik, ennyivel is megelégedtek, miután azon a téren, hoválegtöbb súlyt helyeztek, értem a felületesekben, ki valának elégitve; mert hiszen lányaink grátiával tánczoltak, és negélylyel parlíroztak és zongoráztak, és csinosan tudtak öltözni az utolsó párisi divatlap után! — — —

Hogy tehát nőnevelésünk még mindeddig nem áll ott, hol állnia kel-

lene, e tekintetben a legnagyobb vád a szüléket terheli; terheli pedig több oknál fogva.

Első ok, hogy a műveltséget egyenesen a többféle nyelveken való beszélésben keresik; és hogy fájdalom, nagy számmal vannak ily szülék, ez naponta bebizonyul.

Második ok, mivel nem fontolják meg, mily nagyot hibáznak akkor, midőn összerétegzik a nevelést a tanítással; mert ez egyenesen különvált két fogalom, és az összekapcsoló helyes viszony, mely e kettő között létezik, abban áll, hogy a tanításnak folytonosan karöltve kell járni a neveléssel.

Hogy a növendéklányok jövő hivatásaikra legyenek nevelve, inkább azért tanuljanak, hogy lelküket és bensőjüket nemesítsék, mint azért, hogy tudományos ismereteiket gazdagítsák; mert hiszen a lányok nevelésénél kevésbé van szükségünk tudományos ismeretek tömkelegére, mint meg-nemesült nézetekre, minden jóért, nemesért lelkesülő érzelmekre, valódi aesthetikai gyöngéd izlésre, és tisztán, honleányi érzés és józanon gondolkozó észre.

Ez pedig csak ott érhető el, hol a helyes tanítási rendszer a valóban célszerű neveléssel karöltve áll.

A harmadik ok az, hogy a szülék lányaik nevelésére igen csekély időt szánnak: egy, két vagy legfeljebb három évet. És ekkor is mit kívánnak elérni? pusztán külső simaságot, kis zenét, éneket, tánczot, és idegen nyelveket mindazon csillogó felületességekkel együtt, mely tulajdonok nélkül véleményük szerint a társadalmi életben a leány nem képes érdeket kelteni.

Avagy nagyobb részint nem így van-e?

Ez volt oka, hogy eddig köztünk minden idegen ajkú nevelőnő biztosítva hihette fenállhatását; az egyéniségnek minden tekintetbe vétele nélkül, elég garancia volt rá az, hogy ő idegen!

Szegény szülék! szegény ifju sarjadék!

Mely egyéb célt akartak volna is elérni, midőn a magyar szülék szívesebben keresték fel az idegen, vagy idegen szellemű növendéket, ha nem a fentebb elősoroltakat? Mert hiszen általános a panasz, hogy a növendék nem felelnek meg feladataiknak; tehát ismeretes; és azt is tudjuk, bár mily idegen elem mennyire különbözik a mi jellemünk-és vérmérsékletünk-től, úgy szinte gondolkozás módunk- és érzelmeinktől is.

A nevelés és tanítás tökélyesebb elérése végett tehát nem tették; az erkölcsi befolyás miatt szintén nem tehették; mert a hol ily szembeszökő

különbség létezik az egyéni jellemek között, ott az erkölcsi befolyás csupán feltételesen történhetik; és hitemben megerősít még inkább azon tapasztalat is, melyet tettem, midőn hallám, sok szüle hogyan gondolkozik, midőn gyermeke bizonyos kort elért, azaz nem sokára megszűnik gyermek lenni. Ijedve látja gyermekét szemei előtt naponként jobban felnőni, mig végre felsohajt: „Istenem, mily nagy már e gyermek! és még semmi modora nincs! Hiába, nem lehet tovább halasztani, egy vagy két évre növeldebe kell adni, hogy simaságot nyerjen, hogy társaságokban illőn tudjon fellépni, és e czél elérésére tudakozódnunk kell, melyik intézetben fog legjobban megtanulni francziául, és más valami nyelvet; mert hiszen ez majdnem a leglényegesebb, hogy onnan egyenesen a nagy világba lehessen őt, mint felnőtt leányt vezetni stb.

Ez pedig nem tulzás! Számtalan szüle így gondolkozik, midőn gyermekük egész jövője, erkölcsi élete és fejlődése felett határoznak!

És legtöbb esetben ezek nem tudatlan szülék, oh nem! csupán e tekintetben fájdalom, nem lehet őket elfogultság és tévhit nélkülieknek neveznem.

Magyar apák és anyák! hát ti nem tudátok azt; vagy el tudátok-e feledni, hogy a kebelnek azon öszhangzó édesbús érzelmét, mely bizonyos húrok érintésére, népünk milliói lelkében oly csudálatos egyformasággal és oly egyszerre támad, csak azok érezhetik, kik múltunk dicsőségén velünk örülni, magasztosan érezni és fellelkesülni, fájdalomainkon, gyászainkon pedig könnyezni és búsúlni tudnak? Vagy félre tudátok-e ismerni a legközöségesebb magyar ember magyar érzelmét akkor, midőn annak, kit különben a világ legezükornyásabb, vagy legművésziőbb idegen zenéje érdekletlenül hagy, a csak egyetlen darab cigány által — bárha csak egy húron húzott — bús magyar dalok hallattára szívébe édesbús érzelmek, szemeibe könnyek tolúlnak! Hiszen nagyon jól tudjátok ti azt, hogy a magyarnak öröme, fájdalma, hite, reménye, büszkesége, dicsősége, álmái, élete, vágyai, és szerelme mind mind oly sajátosságosak!

Miután a legtöbb szüle oly formán gondolkodik, hogy lányaiknak formszerű modorosítása, simítása, és eleganciával fellépésének képessége a főczél, mely miatt növeldebe adatnak, egy részben tehát nem lehet csodálkoznunk, ha némely növelde czélul tüzte ki, fennállhatása biztosítása végett, mindenben a szülék kívánalmái szerint alkalmazkodni!

De ez nem menti őket fel a fonákság vádja alól, és nem saját lelkiismeretük előtt.

Mi kötelezi őket saját lelkiismeretük és meggyőződésük ellen cselekedni? Az anyagi haszon? oh, akkor ők százszor megvetendőbbek azon embereknél, kik az anyagi nyereség csillogó ingere előtt meghajolnak; mert ők e miatt a legszentebbet dobják koczára. —

Hogy milyen legyen tehát azon nőnevelde, melyben a valódilag művelt, józan gondolkozású és követelésű szülék tökéletesen megnyugodhatnak, és bátran bizhatják reá gyermeküket és annak jövőjét? ezt valóban sokkal nehezebb meghatározni, semmint egyelőre gondolná az ember; mert ha ezt könnyen lehetne tenni, akkor könnyebben lehetne a valóságban is ily, minden tekintetben tökéletes nevelde fölállítani!

Én ismerem e nehézségeket, melyekkel küzdeni kell az oly nevelőnőnek is, ki fáradhatlanul, lelkének egész erejével iparkodik növendékeinek mind testi, mind szellemi javát előmozdítani; mondom, ismerem e nehézségeket, melyekkel e göröngyös pályán küzdeni kell. És ép azért lehetlenséget kívánnának a szülék, midőn oly nevelde keresnének, hol minden tekintetben kielégítést remélhetnek; mert ez a lehetetlenségek közé tartozik; de oly nevelde méltán kereshetnek, és keressenek is, melynek elve: törekedni a mennyire csak lehet, a tökélyesség felé, és melynek gyenge oldalai és hiányai nem fő- és lényeges, hanem csupán mellékes dolgokban mutatkoznak. Továbbá, melynek szelleme magyar, iránya pedig gyakorlati és alapos; és ha ilyet lelnek, remélhetik, hogy ily nevelde az eddigiéknél szebb sikert fog felmutatni; mondom remélhetik csupán, de nem bizton hihetik; mert mindaddig, míg szokásban lesz, csupán pár évre adni be a növendéket nevelés végett a neveldebe, mindaddig csupán modorosító és simító intézetek fognak maradni, honnan alapos, helyes egész nem is várhatunk. Hogy is lehetne oly körülmények között kívánni, hogy a nevelde alapos nevelést adjon, midőn az arra szükségeltető idő nem adatik meg hozzá?

Ezek lennének tehát a nőnevelésnél a főszervek, melyeken a szülék, ha szilárdan akarnak, önmaguk segíthetnek.

Midőn ennek gyógyítását ohajtjuk, önként egy fontos kérdés támad lelkünkben, az t. i., vajjon remélhető-e addig jelen hazai nőnevelésünk előnyös átalakulása, míg azt a nemzet kénytelen idegen kezekben hagyni, megfelelő magyar nevelőnk hiánya miatt?

Én bátran, minden tartózkodás nélkül ki merem mondani hogy hazai nőnevelésünk mindaddig nem fog teljesen kielégítő eredményeket fölmu-

tathatni, míg az idegen kezekben lesz; mert hiszen ez erkölcsi lehetetlenség!

Pedig nagyon csalódnék, ha valaki azt hinné, hogy hazánkban nem lennének erre nagyon alkalmas, képes, és e pályára hivatott egyéneket; és nem is egyénekből érezzük a hiányt, de érezzük a magyar nevelőnőket képző intézet hiányát.

Valóban meg nem foghatom, hogy e nemzet már régóta nem érezte ennek égető szükségét! Ez a nagy, lelkes nemzet, melynek fiai és lányai számtalanszor megmutatták, hogy minden jó- és nemesért áldozni tudnak, és mégis jövőjéhez ily lényeges szükségről, a nevelésről nem intézkedtek!

Ha valaki azt mondaná, hogy nem vagyunk egészen nevelőnőket képző intézet nélkül, miután ott van a pesti angol szüzek zárdájában fennálló praeparandia!

Erre azt felelem, hogy a mi szükségünket ez nem szünteti meg. Nem tartom ezélszerűnek csak megkísérteni is jelenleg azon okokat, a melyeknél fogva a fennebb nevezett képzőintézetet a magasztos cél elérésére elégtelennek tartom; csak azon egy körülményt említem föl, hogy ott a magyar nyelv mindeddig nem volt kötelezett tantárgy; rajtunk pedig, illetőleg nőnevelésünkön, csak egész alapjában magyar szellemben nevelt és képzett magyar nevelőnők által van segítve.

Ez lenne nőnevelésünk gyökeres orvossága! —

E fontos és lényeges pontokat ohajtottam elősorolni, és ha csak annyit értem is el, hogy azon szülék, kiknek kezébe soraim jutnak, kissé gondolkoznak felette, már célomat elértem annyira, a mennyivel meg vagyok győződve, hogy minden értelmes fő, minden érző szív osztani fogja aggodalmaimat és nézeteimet, és akkor, oh, az ember nem tudja, melyik elszórt magzemecke ver mély gyökeret, és fejlődik diszes gyümölcsfává.

MAGYAR GYERMEKEK ÉNEKE.

Zoltán fiannak.

Szendrey Juliától.

Gyermek vagyok bár, mégis jól tudom,
Mi a legszentebb a föld kerekén,
S hogy e szentségen akként függeni kell,
Miként a gyermek anyja kebelén.

Igy csüggök rajtad, így szeretlek én,
Magyar hazám, kedves magyar hazám!
Büszkén vallom be, hogy fiad vagyok,
S áldom a sorsot, hogy te vagy anyám!

S ha egykor majd kinőttek szárnyaim,
S észszel, erővel, munkálni tudok,
Minden tettem egy áldozat legyen
Oltárodon, mit javadért hozok.

Míg csak az észnek egy szikrája ég
Fejemben, mint az éji fénybogár,
Hazámnak égjen, oltársámolyán
Híven virrasztó szerény mécssugár.

És míg erővel győzi két karom,
— Mint szegény hangya morzsalékait —
Köt köre hordok, és így emelem
Szentegyháznak ékes falait.

S te élni fogsz, hazám, így élni fogsz,
Hű gyermekid ápolnak tégedet,
Kik, mint apáik, készek javadért
Örömmel adni vért és életet !

EGY BARÁTNŐMHEZ.

Iz idórától.

Nem ismerted a szerelmet,
Elkerülted ez érzelmet,
De most még is megértetted,
S most neked is fáj a lelked.

Beteg, nagyon beteg voltam,
Szerelmem volt a fájdalom,
Én szerelmem rád leheltem :
S te elkaptad betegségem!

SETÉT, BORONGÓ. . . . .

Malvinától.

Sötét, borongó mint az ég,
Csillag- és éktelen,
Mit gyászfelhő borita el
Zord síri éjeken,
S oly néma is, mint síri éj,
Mit nem zavar fel hang,
Midőn csak búsan, s rémesen
Kong éjféli harang :
Oly néma, és olyan setét,
E gyászszal telt kebel,
Melynek baját csak fájó sziv
Halkal dobogja el ;
S miként ha halvány arcú hold,
Az ég lámpáival,
Eltűnt sötét fátyol mögé,
S a föld homályban áll :

Ugy tűntek el lelkemből is,
Ábrándim ezrivel,
Hajnalálma, lángérzelmek
Keblem reményivel. —
S mint a fénynek eltűntével,
Az ének rémei,
Ugy támadtak keblemben fel,
Multam gyászképei.
De ha az óra elüté,
A zordon éjfelet,
Sirba szállnak a halottak
S ott lelnek nyughelyet : —
Míg lelkemnek bús halottai
Nem nyughatnak soha
Örökké tart szivemben
A rémes éjszaka.

A VÁGY.

Pichler Vilhelmétől.

Oly nehezen vártam,
A szép enyhe tavaszt,
Mely a száraz ágon
Zöld lombokat fakaszt;
Ugy vágyódtam ki a
Természet ölébe,
Hogy balzsamot leljek
Dult szívem sebére.

És eljött a tavasz
Rózsaszín szárnyakon,
Virágokat himzett
A játszi fuvalom,
Bokorra levélre,
Harmatgyöngyök hulltak,
A harmatban megtört
Sugarak ragyogtak.

A zöld erdő árnyán
Danolt a kis madár,
Pelyhes lágy fészékben
Bugott a gerle pár,
Jött a darusereg
Messze déli tájról
Arany pillangó szállt
Virágra virágról.

A völgy lágy kebelén
Ezüst forrás csergett,
És a forrást fűzfa-
Lomb koronázta meg,
Hamvas fölleg nem ült
A derült kék égen,
Illatos volt a lég
S fűszálak a réten.

Ah! mit ért a tavasz,
A kék ég, a virág,
Mit ért nekem a dal
És a zöld lombos ág,
Mit az illatos lég
Forrás völgy kebelén
Lelkem mégis beteg, —
Más után vágyom én! !

A LKONYATKOR.

Henri Etelkától.

Kedves vagy te nékem oh alkonyat;
Eltemeted egy napi kínomat;
Bús szívem az enyészetre gondol,
Viharjaiban így már nem tombol.

Nézem az elhulló napsugarat.
Mint búcsuzik, csókolva a tájat;
Miként haldokló anya gyermekét,
Közelgni ha érzi végperczét,

Nem égők e sugarak már többé, —
A dél lángukat im fölemészté!
S oh, e szívnek nem vala még dele,
Napja mégis örökre hunya le! —

Újkori térítő.

Beszély,

EMILIÁTÓL.

I.

Julius havának valamelyik napjában mult esztendeje, hogy Balaton-Füreden Dubiczay Borbála ő nagyságánál fényes társaság gyült össze; mondom pedig Dubiczay Borbála ő nagyságánál, és nem férjénél, Dubiczay Márton, az ujonszervezett X. megye valamelyik nagyságos uránál azért, mert a világ állítása szerint Dubiczay Márton ur háznál még a polgári perrendtartás számnélküli törvényezikkeinek mikénti magyarázása is a nagyságos asszony feje után történik; ilyen dolgokban pedig a nép szava csakugyan isten szava.

Dubiczay Borbála ő nagyságánál tehát fényes társaság volt, a mely leginkább olyan egyénekből állott, kiket, mint magát a házinőt, nem betegség, hanem egészen más baj késztetett a világhírű fürdőre menni. Hogy mi volt pedig Dubiczay Borbála ő nagyságának az a más baja, azt mindjárt megtudjuk.

Dubiczay Borbála ő nagyságának volt egy leánya; azaz több leánya, vagy négy, és mindnyájan fölserdültek, és a természet változhatlan törvényeinél fogva a négy fölserdült közül az egyiknek legfölserdültebbnek kellett lenni, ezt az egyet pedig *Th u s z n e l d á n a k* hívták, és ez volt az a baj, a melyért Borbála ő nagysága a világhírű fürdőhelyet meglátogató.

Nem a leány; oh nem! mert ez csak kissé jól legyen nevelve, nem baj, hanem boldogság a szülékre nézve; mindig több örömet szerez nekik a fiúnál. A fiú csak addig a szüléké, a mig gondot ad, mig a szüléi háznál van; mihelyt pályát választott, mihelyt a világba lépett, örökre el van veszve számukra; elválasztják őt a foglalkozás, a kor, sőt nem ritkán a legerősebb válaszfal: a különböző elvek, meggyőzések és életnézetek. Minderről a leányok mit sem tudnak; ők egész szeretettel veszik körül az atyai házat, és

még akkor is, mikor férjhez mennek, a szeretet egy része a szüléké marad; tán innen van, hogy az anyósok olyan rossz hirben állnak a férfiak előtt; azért, mert a leány és az anya végtől végig igaz szeretettel ragaszkodnak egymáshoz.

Tehát nem a leány volt a baj, hanem a név; az, hogy Thuszneldának hívták.

És volt is valami e névben. Eredetiben, tizenkilencz évvel ezelőtt Tuliának lett keresztelve, valamely régi római nő után, mivelhogy akkoriban Dubiczay Márton ur még nem volt nagyságos, de még csak ur sem, hanem közönséges utbiztos valahol Fácset vidékén, és erősen állította, hogy neki az ősapja római patricius volt, és a daco-románokkal származott át hazánk délkeleti részére, Erdélybe. Idők folytán azonban a körülmények így hozták magukkal, hogy lassan-lassan mindig előbbre vitte őt a sors a jó érzületek útján, miglen végre nagyságos ur lett belőle, és ebeli nagy elragadtatásában mit tehetett a derék ember egyebet, mint azt, hogy mit sem törődve a patriciusi származással, négy leányát, a kik akkor már mind megvoltak, egytől egyig új nevekkal ruházta fel, még pedig olyanokkal, a minőket mostanság csak a „Niebelungenlied“-ben és a „Ravennai viador“-ban találni; így lett Tuliából Thusznelda.

Egy ideig aztán igen jól ment minden; a kis Thuszneldát nevelőbe adták; nem is Pestre; az itteni nevelőintézetek nem voltak eléggé jó szelleműek e család számára; hanem elküldték valamely külföldi városba; ott aztán a kis Thusznelda szépen felgyarapodott a műveltségben, tele szedte magát mindenféle nemzetek nyelveivel és szokásaival, csak hazája nyelvét felejtette el; mindent tudott, csak azt az egyet nem, hogyan gondolkodnak és éreznek az emberek az ő hazájában.

Ebből aztán egy másik baj is fejlődött ki lassanként, a melynek tökéletes megértésére szükségesnek tartom, egy igénytelen nézetemet előre bocsátani; teszem pedig azt még azért is, mert a mit mondani akarok, és a mi már rég a szivemen fekszik, az nem csak a jelen esetre alkalmazható.

Senki sem ismeri el jobban nálamnál, milyen czélszerű, és üdvös fiatal leánykáinkat minél több ismeretben, minél több nyelvre oktatni. A nőnek tán nagyobb szüksége van a műveltségre, mint a férfinak. Ennek annyi a foglalkozása, szórakozása, kedvtöltése, míg a nő leginkább a házi élet szűk falai közé van zárva. Mikép üzhetné el jobban a bubánatos érzelmeket, a melyek pedig nem ritkán nagyobb számmal és nagyobb súlylyal vannak a nő lelkére mérve, mint a férfiera, ha nem ha azon eszkö-

zökkel, a melyek a művelt léleknek olyan bőséggel kínálkoznak? Mivel tölthetné az unalmas órákat, a melyektől még a legboldogabb és legmunkásabb nő sem egészen ment, ha nem szellemi foglalkozás által?

Csakhogy a műveltségnek igazán annak kell lenni, a mi: a szív nemes hajlamainak kifejtése, a lélek emelkedése. Mindennek, a mi a fiatal leány elméjébe oltatik, ez egy célra kell irányozva lenni; erre nézve pedig első feltétel, hogy azon nemes érzéseket kell hűsége sen ápolni és tovább fejleszteni, a melyek már mintegy a természet által bele vannak oltva a szívbe. És ha sohasem tudtam megfogni, mikép villanhatott meg ember agyában az a gondolat, hogy a kised gyermekeknek olyan nyelven adják elő tanulmányaikat, a melyet nem értenek, ép olyan kevésbé foghatom meg, mikép vélik egynémely szülék és nevelőnök a leánynövendékek lelkét kimivelhetni, ha előbb a szív természeti hajlamait elnyomják! Hisz miként azon fiúnak, a kit idegen nyelven tanítanak, okvetlenül el kell butulnia és gondolkodásra képtelenné válnia, épen ugy az ilyen fonák módon nevelt leány szívének okvetlenül el kell tompulnia; igaz, mély érzelmek helyett korcs érzelmek fejlődnek benne; vagy beteges szenvedővé válik, vagy pedig túlkapott rajongóvá!

Ez történt Thuszneldával is, és ez valóban nagyobb baj volt, mint az, hogy Thuszneldának hívták. A lelki tulajdonok, melyek igen jókor fakadoznak a gyermekszívben, az idegen körben csakhamar kihaltak ismét, és az idegen érzéseket, a miket helyükbe beleoltottak, nem verhették abban mélyebb gyökeret; satnya növényekként verték föl az ugar térséget, satnya növényekként, a melyek közt egyet sem találni virágtermőt, haszonhajtót.

Igy lett e leány tizenhat éves, a mikor ismét haza hozták az atyai házhoz; természetesen egy szót sem tudott magyarul; de azon a szülék semmit sem aggódtak; Dubiczay Márton ur akkor már valóságos nagyságos úr volt, és száműzve háza küszöbéről a hazai nyelv; még belső cselédei is nem e nyelven beszéltek.

Ezt azonban meg kell adni, Dubiczay Thusznelda arcra, termetre egyiránt szép leány volt; részletesen írnam le külsejét, ha valahogy el tudnam magammal hitetni, hogy e beszélyt mások is elolvassák, nem csak nők; így tehát csak arra kell kérnem kedves olvasónőimet, higyjenek szavamnak, hogy Thusznelda szép leány volt.

De mit használt a szépség, mit a külföldi nevelés, ha nincs szem, a mely megbámulja, ha nincs szív, a mely érte lelkesüljön! És fájdalom, ez

a sajnós körülmény tünt fel Thuszneldánál! Már tizennyolezadik évét hagyta volna hátra, és még mindig nem akadt kérője!

Ezt azonban egyáltalában nem kell úgy érteni, mint ha nem lett volna közelében férfi, a ki szerelemre gyult iránta; oh nem; sőt, voltak olyan ifjak, a kik a rajongásig, az imádásig magas szerelemre lobbantak általa; oh, de azok csak néma sohajokban és legfőlebb versekben, — a melyek közül egynéhány a híres pesti „Localblatt“-ban napvilágot is látott — merészkedtek kinyilatkoztatni szívük dulongó aethnalángjait; élő szavakba öltöztetni azokat, nem volt bátorságuk; mert ez imádók csak holmi napszámra körmölő nők és nők voltak; honnan vették volna tehát ezek azt a bátorságot, szerelmet vallani olyan leánynak, a kinek az atyja megyebeli nagyságos ur ezer két száz forint kész évi jövedelemmel!

Hát még Dubiczay Borbála ő nagysága! a ki tökéletesen meg volt győződve arról, hogy leányából méltóságos asszony lesz; vaia melyik gazdag mágnás (akkoriban a gazdag mágnások közül néhányan nem beszéltek még jól magyarul; ebből következett Dubiczay Borbála ő nagysága e nagy szerencsét leánya számára) bele fog szeretni, meg fogja kérni, el fogja venni, méltóságos asszonynya tenni.

Mind ez azonban nem történt, hanem történt helyében más valami, a mi Dubiczay Borbála ő nagyságára nézve nem volt kevésbé kellemetlen amannál. Történt ugyanis olyasmi, a mi Dubiczay Borbála ő nagyságának reményfájáról fagyos dérként csipegeté le a virágokat a jövőre nézve; az tudni illik, hogy az emberek elkezdtek Dubiczay Márton ő nagyságát valahogy nem becsülni; miért, miért nem? nem tartozik ide; elég az hozzá, a közönség nagy része, még pedig „nobelebb“, urias része napról napra mutatta ki, hogy nagyon kevésbe veszi Dubiczay Márton urat titulustól, vitulustól.

Oh, ez nagy csapás volt a nagyságos családra, és nem egyszer fordult meg Dubiczay Márton elméjében az a vágy, bár csak most is útbiztos volna még; még is jobban érezte magát akkor, mint mostanság; csakhogy mindig hiábavaló az efféle késő epekedés; azonfelül Borbála erősebb lelkű volt nálánál; a nők általában erősebbek a férfiaknál a reménykedésben; az még mindig nem mondott le a gazdag vöről.

A mit a házban nem, azt a távolban vélte elérhetni; utazgatott leányával, egészen nagy úri módon; a telet Pesten, a nyarat Füreden töltötte, természetesen olyan fényt és pompát kifejtve, mint akármely főuri család, Thusznelda mondhatlan nagy öröme.

E körülménynek köszönhetjük tehát azon vigalmat, a melybe e fejezet elején nyájas olvasónőimet vezetni akartam; ezt is Dubiczay Borbála ő nagysága rendezte.

II.

Nyájas olvasónőim azonban nagyon csalódnak, ha e vigalmat oly czélból rendezettnek vélik, a miből nálunk rendszeren az ilyen multságok adatnak, hogy t. i. néhány fiatal leány és ifjú: pár órát táncoljon; egészen más, messzibbre terjedő czél volt e vigalom szülőoka; a minek megértésére egy kis eseményt kell elbeszelnem, a mely a szóban forgó vigalom előtt néhány nappal történt.

Gyönyörű szép nyári délután volt, az ég tiszta, derült, a levegő andalítólag enyhe, a Balaton nyugodt, szelid; a távoli hegyek körül rózsa-fátyolképen rezegett a leáldozó nap alkonyati pirossága; és Thusznelda szívében ellenállhatlan vágy támadt, egy kis csónakozást tenni a gyönyörű est félhomályában; előérzetnek nevezé a leány e vágyat, és nem csalódott; Borbála ő nagyságának szintén nem volt ellenére e kirándulás, és így néhány percz múlva ő, Thusznelda és egy fiatal ember, a kivel később közelebből meg fogunk ismerkedni, könnyeden ringadoztak a szelid szörnyeteg habhátán.

A ki valaha hosszabb csónakozást tett, tudja, milyen sajátságos bűbájjal ragadja magához a víz az emberi lelket. Mintha túlvilági szellemek nyulnának ki a csalfa elem ezüstös mélyéből; láthatatlan tündérkezek, a melyeknek csak édes, ingerletes érintését érezzük. Ha Thusznelda is ilyesmit érzett-e, nem állithatani egész biztossággal; mert nagyon pajkosan kötődött a vele szemben ülő fiatal emberrel, a ki irántai tiszteletből az evező szerepét vállalta magára, és olyan áhítatos buzgósággal forgatta a lapátot, hogy csak úgy csurogtak le róla a mogyoró-, akarám mondani a lencsenagyságu verejtékcseppek. (Egyik igen tisztelt bírálóm egyszer keményen megleckézett, mert egy alkalommal tréfásan: „mogyoró nagyságu verejtékcseppeket“ irtam; ez tuzás, mondá, ilyesmit még tréfában sem szabad mondani.) Igen tehát, akkora verejtékcseppek csurogtak le homlokáról, mint egy-egy lencseszem, és olyan ájtatos arcot mutatott, mint egy hamvazó szerda, *) a min mind Thusznelda, mind pedig Borbála ő nagysága olyan jól mulattak, hogy észre sem vették az

*) No, azért bizonyosan ismét kikapok a tisztelt bírálótól!

estnek mindig mélyebb aláereszkedését a Balatonra, sem pedig a sötét felhők mindig magasabbra emelkedését az égen, miglen egyszerre tüzes szikra cikázott végig fejük felett; csak egyetlen egyszer; de erre, mintha e szikra jeladás lett volna, hogy a játék kezdődhetik, ég és víz mint ketreczeikből kiszabadult fenevadak, ádáz nekivadultsággal indult egymás ellen; az égről légrendítő csattogások zudultak alá, a Balaton pedig egymás tetejébe uszítá bősziült hullámaid; a zápor szakadt, a vihar üvöltött, a villám cikázott, mintha a világot ki akarná forгатni sarkai-ból, mindez pedig rövidebb idő alatt következett be, mint a mennyi idő e jelenet leírására szükséges; a csónakban ülők csak akkor vették észre a nagy veszedelmet, mikor már minden felháborodott körülöttük, mikor a könnyü deszkamű gyöngé lapdaként hanykódott a veszett hullámokon, mikor már a zápor patakokban ömlött reájuk; akkor aztán Thusznelda elfelejtett kötekedni a szemben ülő ifjúval; nem is volt oka reá; mert az ifjú kezéből kiesett a lapát; valamely haragos hullám kicsapta kezéből; Borbála ő nagyságának pedig valami irtóztató érzés kaphatta meg a szívét; mert csak egyszer kiálltotta: „Segítség!” azután ült mereven, mozdulatlanul, mintha már meg volna halva! Olyan kicsinynek érezhette magát ő nagysága e perczen!

Az egy paraszt kormányost kivéve, a ki még a csónakon volt, mindenki elvesztette lélekjelenlétét, a mint ez egyébiránt nem is lehet más-kép, mikor csak egyetlen percz választja el az életet a haláltól. És ez eszeveszettség mindegyikben a három ember közül más-más módon nyilatkozott; Borbála ő nagyságáról már szóltunk; azt a halálos félelem szoborrá változtatta; csak a szemében volt élet; Thusznelda pedig a kétségbeesés perczében keserü szemrehányásokra fakadt anyja ellen, hogy ide csalta őt a bizonyos halálba; a harmadik egyéniségnek pedig, annak a ki az evező szerepét fölvállalta volt, és a kiről majd azután fogunk részletesebben szólni, látván, hogy most már vége az életnek, a halál gondolata annyi erőt adott, hogy lehányván magáról a földi tekintetek nyomasztó kötelékeit, és a csónak fenekében térdre borulván, megragadta a leány kezét, és szoritotta azt szerelmet rebegő, szederjes ajkaihoz; úgy akart meghalni. Thusznelda pedig annyira magán kívül volt, hogy hagyta szorítani a kezét tőle.

Csak a paraszt kormányosban volt annyi gondolkodási képesség, hogy egyre segítségért kiabált, és voltak olyan hangjai, a melyekre a vihar is ijedten meg-megállt egy kicsit; nyilván ennek

köszönhető, hogy egyszerre csak jókora naszád termett mellettük, és azután Thusznelda érezte, hogy erős férfikarok emelik, aztán kitétték a partra, fel egy kocsira, aztán vitték, maga sem tudta, hová; az egész csak úgy sejtelmesen vonult el rémült lelke előtt; csak arról volt tiszta fogalma, hogy az ő megmentője csinos fiatal ember.

Mikor szemeit fölnyitá (ha valaki azt találná tőlem kérdeni, hogyan tudta tehát behunytt szemmel, hogy megmentője csinos fiatal ember? arra én valóban nem tudnék feleletet adni), csinos szobában találta magát; tévovázva jártatta körül tekintetét; de csakhamar meggyőződött arról, hogy saját lakában van; egyenesen haza szállította őket az ismeretlen mentő.

Oh, az a halálkodás, a mely most Borbála ő nagysága ajkairól lezengett! Nagyon gyöngye volt ugyan, alig tudott szólni, mint mondá, aztán egészen által is volt ázva; de azért fél óráig áradozott belőle a hála és örökös lekötelezettség édesen csergedező patakja. Thusznelda nem szólt ugyan semmit; nem is igen juthatott volna szóhoz Borbála ő nagyságától; de a gyöngéd tekintet, a melylyel szép, de a kiállt félelemtől kissé lankadt szemei rajta függtek, és a finom, bájos mosoly, a mely ajkai körül gerjedezett, eléggé érthetően tolmácsolák neki, hogy édes anyja az ő szívézelmait is tolmácsolja; az ifjú tehát szives örömet fogadá a látogatási engedélyt, és távozott.

Nem is késett sokáig; más nap már ott volt; a nagyságos asszony még kissé gyöngye volt-ugyan, de korán sem annyira, hogy szabaditóját szivesen ne látná; hasonlóképp Thusznelda, a mely név eleinte furcsának tetszett a fiatal ember előtt, de csakhamar megbarátkozott vele; könnyen is megbarátkoznak a mi fiatal embereink a névvel, mikor az, a ki viseli, olyan szép leány, mint Thusznelda.

III.

És most, miután türelmes olvasónőim eddig követtek, csak kimondom, hogy az az esti multság, a melyről e beszély folytán már két ízben szóltam, nem igen érdemeli meg a *vigalom* nevet; nincs abban sem zene, sem táncz, és máskülönben sem nagyon mulattató; csak kevesen is vannak jelen: Dubiczay Borbála ő nagysága, leánya Thusznelda, Maróthy Géza, (igy hívták a fiatal mentőt) az a fiatal ember, a kiről majd később lesz szó, és még egy asszonyság leányával, egyéb senki, és

e két utósó is csak úgy staffage gyanánt van jelen, mint a festményeknél, hogy a főalakok annál inkább szembe tűnjenek.

És e két alak jelenléte fényes bizonyosságot tesz Borbála ő nagysága finom tapintatáról; mert alkalmasabb egyéneket alig lehetett volna találni a jelenlevő társaság árnyalására, mint ez öreg asszonyságot és leányát.

Zniováry Évának hívták az öreg asszonyságot, a leányát pedig Erzsikének, és már a nevük is gyaníttatja, hogy egészen másnemű egyének, mint a ház úrnője; hát még ha közelebbről ismerkedünk meg velük!

Zniováryné asszony felső magyarországi jómódu közbirtokos özvegye, és legfőlebb is ha ötven éves; de öltözetére és modorára nézve valóságos matrona; tizenkét év óta nem öltözött másba, csak feketébe; akkor vesztette el két fiát és férjét, mondja, ha ennek okát kérdik; az a mély fohász, és a szemekben gyülemelő könnyek pedig azt gyaníttatják, hogy aligha még egyéb veszteséget is nem gyászol a jó asszony olyan hosszú időig.

És hogyan támadt e két annyira különböző nő között e barátságos viszony? A legegyszerűbb módon: Zniováryné asszonynak igen rossz tele volt az elmúlt évben, hogyan is tehetett volna föl tehát szomszédnéjáról egyebet, mint hogy őt is gyógyulási vágy hozta Füredre! Fürdőhelyen aztán az ismeretségek igen hamar történek.

Leányáról pedig, Erzsikéről, még kevesebbet szólhatunk, ha pusztán látás után akarjuk megismertetni; olyan volt, mint száz meg száz tizenhét éves falusi leányka; szép, tele arcokkal, a melyek nagyon könnyen elborultak pirossággal; derült, tiszta, fekete szemekkel, a melyek olyan okosan tudtak nézni, és piczi, piros ajkacsákkal, a melyek olyan szendén tudtak mosolyogni, és olyan beszédesen hallgatni. Egyébiránt lesz alkalmunk közelebb megismerkedni vele.

Ezekből állt tehát a társaság, a mely két főcsoportra volt osztva, az egyiket az öregek képezték, a másikat a fiatalok; volt azonkívül még egy harmadik csoport is, de ez csak egy tagból állott; azon fiatal emberből, a kiről majd később lesz szó; az öregek a pamlagon foglaltak volt helyet, a fiatalok az ablak közelében; a harmadik csoport meg a mint jött, hol az öregekhez hol a fiatalokhoz csatlakozott, de sem itt, sem ott nem igen lendített a társalgáson.

Az elméket akkor az olasz hadjárat foglalkoztatta, és bármennyire tilos legyen is a nőnek politikáról szólni, még is kimondom, hogy azon idő

alatt alig ha volt a két testvér hazában társaság, a melyben másról szóltak volna, mint az olasz hadjáratról; de azért bizonyára nem volt nagy Magyarországbán nő, a ki nagyobb rajongással szólt volna e nagy világeseményről, mint Borbála ő nagysága! Hogy miket mondott, az nem tartozik ide; csak annyit jegyzünk meg róla, hogy tökéletesen egy értelemben volt Zniovárynéval, a ki tizenkét évvel ezelőtt két fiát és férjét vesztette volt el.

Az öregek tehát most is — úgy, a hogy, — politizáltak, de a fiatalok nem; Thuszneldát keveset érdekelte a politica, Maróthyt szintén, másról beszélgettek tehát, sok mindenféle szép mulatságról, divatról, lovakról, zenéről; Maróthy igen művelt fiatal ember volt, sokat utazott, sokat látott, sokat olvasott és tanult; tárgyban tehát nem volt fogyatkozás; Thusznelda meg elég elmés volt, érdekessé, változatossá tenni a társalgást; a kis Erzsike olykor szintén tett egy-egy észrevételt, leginkább azonban mégis csak hallgatott; ismeretlen volt még előtte Maróthy, és némi féltékenység kapta meg szivét; azután úgy is alig juthatott szóhoz Thuszneldának egymást érő szellemdús ötletei miatt.

Maróthy szintén csak néha néha intézett Erzsikéhez egy-egy szót, ámbár szemei gyakran keresték föl pirulékony arcát, a mi a leánykának épen nem jól esett.

Nagyon örült tehát, midőn végre haza mehetett, és el nem fojthatá édes anyja előtt azt a rossz érzést, a melyet a mai multság reá tön. Mintha Maróthy nem is magyar ifju volna, mindenről tud beszélni, csak arról nem, a mi a szivet legforróbban érdekli! Nagyon könnyelmű egy ember lehet.

Zniováryné gyöngédeden megdorgálta leányát; hogyan szabad ilyest mondani! Azért mert valamiről nem beszélünk, még is tele lehet vele a szivünk. És a jó asszony erre szokása szerint, nagyot fohászzkodott.

Erzsike elhallgatott, de azért tovább is gondolkodott azon, hogyan lehet az, hogy ez ifju olyan keveset beszél hazai ügyekről! Nagyon boszantotta ez a fiatal leánykát! Hogy is ne, mikor neki nem volt szentebb gondolata a hazánál! Hisz csak nem hiheti, hogy közönyös legyen előtte a haza sorsa! Oh nem! Sokkal nemesebb az arcza, sokkal bensőségesebb tekintete! Avagy tán csak Dubiczayéknál nem szól erről? Az bizony meg lehet! Thusznelda csakugyan nem olyan leány, a kivel ilyen dologról szólni lehetne. Még a nyelvünket is milyen darabosan beszéli! De ha ez így van, miért mulat tehát vele Maróthy olyan szívesen?

Ez a gondolat aztán nem hagyott békét a kis leánynak; még álmá-

ban is ezzel foglalkozott; föl is ijedt tőle, és haragudott magára, hogy ilyen badarságon úgy el tud gondolkodni; de azért csak tovább is az ifjuval foglalkozott a lelke; el sem is tudott alunni, míg el nem határozta magában, hogy legközelebb bizonyosságot szerez magának kételyei felül.

IV.

Az alkalom reá nem késett sokáig; a legközelebbi napok egyikén sétát tettek a Balaton regényes partján, ő, édes anyja, Borbála ő nagysága, Thusznelda, Maróthy és az a fiatal ember, a kiről majd később lesz szó, és a ki most egy csomó kendőt és négy esernyőt hordozott a társaság után, azon esetre, ha netán szükség lenne reá, a mire egyébként nem igen volt kilátás.

A fenséges táj elég tárgyat nyújtott a társalgásra, Thusznelda a stájerhegyi vidékeket kezdé magasztalni, Maróthy meg a Svájczot, a melyet aztán Thusznelda szintén magasztalt, ámbár soha sem látta, és aztán azt is tevé hozzá, hogy ha rajta állana, ő örökkön örökké csak utaznék.

— És ön is? — kérdé erre Erzsike, Maróthyhoz fordulva.

— Igen! — viszonzá ez vidáman — Nem ismerek nemesebb időtöltést az utazásnál! Hát kegyed kisasszony? — tevé aztán hozzá nyájasan.

— En? — viszonzá a leány zavarodottan — Én azt tartom, hogy nincs a kerek földön kedvesebb ország a mi édes hazánknál! — és hangja úgy reszketett, a mint e szavakat mondá.

No persze, hogy Thusznelda hangos nevetésre fakadt e szavakon; hanem Erzsike eleinte nem is hallotta e nevetést, annyira föl volt indulva. Még soha sem érezte azt az izgatottságot, a mit most.

— Hát ön miért nem nevet Maróthy ur? Ugy-e bár ballgatag egy leány vagyok? — mondá aztán, az ifjuhoz fordulva, szelid mosolygással ajkain, égő pirossággal arczain, és valami könnyfélével szemében.

De Maróthy nem nevetett, hanem nézett a leánykára, olyan tekintettel, a melyet ez nem birt kiállani; olyan tekintettel, a melytől a szive erősen kezdett dobogni.

Thusznelda mindebből semmit sem vett észre; egyre nevetett.

— Azt tartom, ha valaki azt mondaná barátnémnak, hogy cserélje föl falusi életét Páriszal, el sem is fogadná a cserét! — mondá végre némi kötekedéssel.

Erzsike felelet nélkül hagyta e megjegyzést, talán nem is hallotta; az a tekintet az ifju szeméből még mindig égette a szivét.

De Maróthy is csak annyit mondott:

— Biz ez meglehet! — és ezeket a szavakat igen jól hallotta a leány, de egyáltalában nem tudta azokat mire érteni. Nem voltak kötődőleg mondva, és helyeslés sem hallatszott belőlük; ilyen esetben legczélszerűbb a szemekből olvasni ki a szavak értelmét; de ezt a lányka még sem tette; félt ismét olyan tekintettel találkozni, a milyen az az előbbi volt.

— Pedig a ki valóban nagyszerűt akar látni, a ki igazán akarja mondani, hogy élvezte az életet, annak Párisban kell élni! — mondá Maróthy.

— Ugy van! — hagyá helybe Thusznelda — És ha önnek volnék, egy napra sem távoznám el onnan! — jegyzé meg a harmadik, a kiről majd később lesz szó.

— Családi ügyek szólítottak ide. Egyébiránt van egy előnye Magyarországnak Paris fölött — viszonzá Maróthy.

— És ez? — kérdé Thusznelda.

— Hölgyei! De azt tartom, ez olyan kincs, a melynek egy-egy drágakövet magával is lehet vinni! — tévé hozzá gyöngéd mosolylyal.

Erre aztán kis csend állt be; Thusznelda gyöngéd tekintettel felelt Maróthynak, aztán mosolyogva sütötte le szemét, és el is pirult egy kicsit, Erzsikének pedig úgy elszorult a szive, a mint az ifju szavait hallá, hogy lélegzeni is alig tudott.

— Hölgyeim! nem térünk vissza a nagyságos asszonyokhoz! — halatszott végre hátuk mögött azon fiatal ember hangja, a kiről majd később lesz szó.

E szavakra aztán magához tért a kis társaság; hátra tekintettek, és csakugyan vagy száz lépésnyire hagyták volt el az öreg nőket.

Visszafordultak tehát.

— De mennyire siettünk! — mondá Maróthy mosolyogva.

— Olyan szép az est! — jegyzé meg Thusznelda, és félig halkal tévé hozzá:

— Oh, én így akár a világ végéig tudnék menni!

— Hát kegyed kisasszony? — kérdé Maróthy, Erzsikéhez fordulva.

— Én? — viszonzá ez, mintha álomból rezzene föl. — Én édes anyám elé sietek! — azzal oda hagyta a társaságot, és könnyed léptekkel szaladt vissza édes anyjához.

— Bohó leányka! — mondá Maróthy, szemével követve a távozót. — Mintha nehezeére esett volna valami!

— Röstelli, hogy olyan balgákat beszélt! — viszonzá Thusznelda vidáman.

— Micsoda balgákat? — kérde Maróthy szórakozottan.
 — Hát az, hogy legszebb ország a világon Magyarország! Azt is valamely vers után mondta; hogyan is van ez a vers! Aha tudom, az:
 „A nagy világon e kívül!”
 — Tudja ön e verset? — kérdi aztán Maróthytól.
 — Valóban nem! Kicsi koromban tudtam, de most már elfeledtem. Ugyan mondja el csak, kérem!
 — Én? — viszonzá a leány nevetve. — Én soha sem is tudtam! Már néhányszor hallottam, de meg nem foghatom, miért lelkesülnek tőle annyira a magyarok!

— Hát nagysád nem? — kérde az ifju, félig öntudatlanul.
 — Nem; igen közönséges versnek tartom; egy szó sincs benne szivről, boldogságról! — viszonzá a leány gyengéd epedéssel.

Maróthy nem felelt; maga elé merengve haladt a leány mellett, a ki e merengést természetesen azon hatásnak tulajdonítá, a melyet ő ez ifjúra tőn.

Néhány percz mulva ők is az asszonyságokhoz értek; Erzsike édesanyja karjába fogódzva járt, Maróthy néhányszor reá tekintett, de a leány csak egyszer viszonzta e tekintetet, és akkor is olyan komolyan, hogy az ifju vére elhült tőle. Nem lehetett kétség, neheztel reá a leány.

v.

Mikor szűnünk meg gyermekek lenni? hol végződik a fiatalság boldog aranykora, és mikor lépünk be az öregség hideg napjaiba? Ki tudná azt megmondani! Nem az évek viszik véghez rajtunk e változást, hanem a tapasztalatok, önön tetteink. Vannak emberek, a kik öregek lesznek, a nélkül, hogy ifjak lettek volna; holtig gyermekek maradnak; mert nincsen életükben olyan pont, a mely határt jelölne az egyik szakasz és a másik között. — — —

Este volt már, midőn Maróthy a társaságot elhagyta; csak a bederengő hold halavány sugarai oszlatták el némileg szobájában a sötétséget; de azért nem gyújtott világot, ledőlt a pamlagra és átengedte lelkét alakatlan, zilált gondolatainak; nagyon föl volt izgatva.

A kis Erzsike idézte elő benne e nagy izgatottságot, a fiatal leányka himezetlen szavai a huszonhat éves, világlátott ifjuban.

De hát kicsoda ez a Maróthy Géza?

Egyike azon ifjaknak, a minöket nem keveset találni napjainkban, és a kik fölött valóságos isteni gondviselés örködött, hogy a hazának el nem veszték.

Gyermekévei azon korba estek, a melyben az atyák szive mély bánattal telt meg, midőn gyermekeik jövőjére gondoltak; nem tudták, mire nevelni őket; a mire maguk fiatal éveikben készültek, azon pályák egytől egyig vagy el voltak vágva, vagy olyan irányba vezetve, a melyet követniök hazaszeretetük nem engedte; hogyan nevelnék tehát ilyenre fiaikat, nevük, becsületük öröklőit?

Igen, de hát mit csináljanak? Hisz nevelni csak kell őket valamire!

Igy fogamzott meg akkor sok szüle agyában a határozat, hogy fiát a gyakorlati élet számára nevelje. Mint ha bizony a mi atyáink, mert jó szónokok, jó megyei tisztviselők voltak, nem épen olyan gyakorlati emberek lettek volna! Hanem hát hiába, akkor az volt a hit, hogy a jó szónokok és kitünő megyei tisztviselők szerencsétlen rajongók, és attól meg kell óvni a gyermekeket minden áron; a gyakorlati élet alatt pedig azt értették, hogy nyereségajtó pályára neveljék a fiatal nemzedéket.

És a legelőkelőbb családok gyermekei, olyanok, a kiknek ősei örök tiszteletben élnek a nemzet történetében, reáliskolákba, ipartanodákba küldettek, hogy ügyes gépészekké képződjenek, és soha se jusson eszükbe, milyen nagy szerepet játszottak apáik, nagy apáik más téren hajdanonta.

Igy történt, hogy Maróthy Géza tizéves korában szintén valamelyik külföldi ipartanodába került; a fiu apa nélküli árva volt, (Istenem, beh sok gyermek volt akkor apa nélküli árva!) szép vagyon maradt ugyan anyjára, de egyszersmind négy gyermek is, és a mellett a bizonytalan jövő! A fiunak tehát szükségkép gyakorlati pályára kellett képeződnie.

És Maróthy Géza csakugyan kitünőleg kiképezte magát; huszéves korában egyike volt a legjelesebb mérnököknek, és igen fényes alkalmazást is nyert valamelyik külföldi vasuttársaságnál.

Az anyának tehát betelt öröme, fia jövőjét illetőleg; oh, de azért a jó asszony nem volt boldog. Midőn iskolái végeztével meglátogatta, nem tudta ugyan megítélni, minő nagy az ő kedves Gézájának a tudománya, hanem azt igen is meg tudta ítélni, hogy fia jóformán megszűnt magyarr lenni; még a hazai nyelvet is csaknem elfelejtette; alig birta megérteni őt és testvércit! És oh, milyen boldogtalanná tette e tapasztalat a szegény anyát!

Magát okolá e vétség miatt; ő fosztotta meg a hazát egyik fiától; ő

nevelte idegenné ez erőteljes csemetét! ő, az anya, saját gyermekét! Oh, mint sajnálta, mint siratta, hogy Pesten vagy Budán nem neveltette! A jó asszony azon boldog hitben élt, hogy ha a pesti vagy budai ipartanodában nevelteti fiát, nem felejtí el a magyar nyelvet.

Nem sokára aztán a szegény asszony meghalt; sirba vitte fájalmát; Géza pedig ott maradt külföldön, a honnan csak most tért vissza alkalmilag, rövid időre, egyik huga menyegzőjére.

Nem csudálni, hogy nem találta valami különös irigylendőnek az életet ide haza; nem volt beleszokva, el is kívánczozott innen, még csak a gyönyörű balatonvidéket akarta megtekinteni, aztán visszamegy Franciaországba, melyet új hazájának nevezett.

Alig volt itt két napig, midőn Dubiczayékkal megismerkedett; tudjuk, milyen különös módon; a rendkívüli események pedig mindig nagy hatással vannak a fiatal szivekre, kivált mikor fiatal leány is van kapcsolatban vele; hozzá még, hogy Thusznelda nemcsak fiatal, de egyszersmind szép volt, és olyan tulajdonokkal is bírt, a melyek könnyen megvesztegethetik a szívet.

Maróthy tehát jól érezte magát a leány társaságában, és már-már azt hitte, hogy szerelmes belé, és a megismerkedés vele magasabb hatalmasság műve volt, midőn Zniováry Erzsikét megpillantotta.

Szíveből kívánom, hogy azon leány nagyon jó és szép legyen, a melyik olyan férfival ismerkedik meg, a kinek erős oldala a m a t h e m a t i c a; mi nők, a kiknek e tudomány kívül esik szellemi láthatárunkon, nem is bírjuk megítélni, minő veszedelmes ellenség ez nekünk gyarló teremtéseknek! mennyire élesíti a szemet, és mennyire kiműveli az elmét a méregetésekre, bonczolgatásokra, párhuzamok vonására. Nagyon prózai tudomány lehet, és épen azért nagyon veszedelmes reánk nézve.

Maróthy is alig vette észre Erzsikét, midőn azonnal azt is észrevette, minő nagy különbség közte és Thusznelda között! Amaz maga a nemes egyszerűség, a természetesség, a kedélyes bensőség, míg ennek egész valója mesterkéltség, ezizomázott, elméssége hideg éjszaki fény.

Pedig lehetlen volt el nem ismerni, hogy természeti adományok dolgában Thusznelda semmivel sem áll hátrább Erzsikénél; sőt egyben másbnn felül is mulja; honnan tehát még is, hogy ez vonzalmat keltett a szíveben, míg amaz csak érdeket, legfőlebb bámulatot?

A bíres mathematicus eleinte ezt is olyanforma p r o b l e m á n a k tartotta a melyet puszta észszel föl lehet fejteni; neki adta tehát magát „e kér-

dés tanulmányozásának“ a mint a Szajna melletti nagy diplomata mondja; szemléltetett, bonczolgatott, és a nagy szemléltetés és bonczolgatás alatt észre sem vette, hogy szive mindig jobban fölhevül; észre sem vette, hogy a szemléltetés és bonczolgatás lassanként érzés és vonzódásba ment át, hogy a kis Erzsike napról napra nagyobb potentiává növi ki magát lelkében, naponként mélyebben vési be magát szívébe; igazán nem vette észre; a nagyon komoly férfiak csak akkor veszik észre az effélét, mikor már fülüg benne vannak; azért szeretnek aztán olyan forrón, olyan tartósan.

Csak mikor a főnebb leirt séta alkalmával Erzsike azt mondta, hogy neki a haza drágább és kedvesebb az egész világnál, csak akkor találta meg Maróthy a problema kulcsát. Erzsike azért teszen olyan forró, vonzó hatást reá, mert szívében olyan szentség él, a mely minden egyéb szeretet kuffeje: a h a z a s z e r e t e t; Thusznelda szívében pedig e szentség hiányzik; Erzsike szívében az érzelmek mind szabadon, természeti nemességben fejlődtek, míg Thuszneldái idegen szokások béklyójába lőnek szorítva; elnyomorodott szivben pedig csak satnya érzelmek kelhetnek.

Egyszerre olyan világossá vált előtte ezen igazság, mint a kétszer kettő, és csak azon csudálkozott, miért hogy ő azt elébb nem vette észre, holott az olyan egyszerű; de úgy van ez minden igazsággal; mihelyt megismerjük, semmi kétely sem férhet hozzá többé.

És e pillanattól fogva az is világossá lőn előtte, hogy ő Erzsikét szereti, és nem Thuszneldát; sőt bizonyos borzongás reszkette át szívét, mikor ez utóbbira gondolt; e leány állta utját, hogy azonnal nem követhette lelke tiszta vonzódását; megzavarta elméjét hiú csábok által, hogy különbséget sem tudott tenni közte és Erzsike között, földi szépség és mennyei bájak, szép és nemes lélek között!

Azért maradt olyan sokáig gyertya nélkül a szobában; a szerelmes emberek olyan sajátságos rokonszenvvel vannak a hold iránt, talán azért, mert mindkettőnek sorsa olyan rokon: kevés derű és sok sötétség, néhány fényes sugár és sok borus felhő!

De ezen gondolatok olyan távolak voltak most Maróthytól, mint a hold; csak azon véghetetlen édes boldogságra gondolt, hogy ő e leányt szereti; nincsen is szebb álma az emberi szivnek az első szerelemnél; még ha álom is, többet ér egy sivár életnél!

Föl is tette magában, hogy nyilatkozni fog Erzsikének; az első alkalmat felhasználja arra; mindjárt holnap oda megy Dubiczayékhoz, ott

engedelmet kér az öreg Zniovárynétól arra, hogy meglátogathassa — oh, milyen czimekkel illette magát, hogy ő ezt eddig nem tette! — engedelmet kér a látogatásra, aztán azonnal megvallja neki forró, határtalan szerelmét, és szive sugallta neki, hogy az imádott leány nem fogja viszonzatlan hagyni az ő tiszta, lángoló, szent érzelmeit.

Ne csudálkozzunk e sebes átváltozásán az emberi sziv érzelmeinek, sem pedig e sebes elhatározásán egy különben nyugodt számolgotásokhoz szokott elmének; mondtuk már, sokszor egy-egy szempillantás a lélek forduló pontja; a szerelem pedig olyan csudálatos erő, hogy még a mathematicus szivét is forróbb lüktetésbe hozza, kivált mikor e sziv huszonhat éves fiatal ember kebelében dobog.

Még egy ideig elmerengett tehát Maróthy azon tünde árnyalakokon, a melyeket az ablakon bederengő holdsugarak körülötte rajzoltak; máskor bizonyára mértani vonalokkal hozta volna azokat párhuzamba, most azonban tündérek lebegésének tartotta, a melyeknek érezni vélte édes szárnya suhintását; bűbájos, angyali tündéreknak, olyan kedves mosolygós ajkakkal, mint a kis Erzsike, a kinek képe még álmába is elkísérte.

VI.

Meglehet, nem egészen igaz, a mit a szerelmes emberek és a költők a lelki delejességről versekben és prózában összeirtak; azt az egyet azonban kétségbe vonhatlan igazság gyanánt mondhatjuk, hogy nem igen fordul elő az az eset, hogy valamely fiatal ember szerelmes lesz a nélkül, hogy azt az illető leány azonnal ne tudná; hogyan? miként? erre nehéz volna feleletet adni, hacsak Hamlet szavait nem idézzük! „Sok olyan dolog történik a nap alatt, a mikről a ti philosophiátok még csak nem is álmodik!”

Elég az hozzá, a mint Maróthy Géza akkor este olyan szokatlan módon a mathematicából a lyrába tévedett át, mondom, akkor este a kis Erzsike hasonlólag igen keveset tudott alunni; ott ült az az átnyílláló tekintet szive közepében, és a mit már egy idő óta sejtett, de hinni nem mert: hogy az ifjú nem Thuszneldát, hanem őt szereti, az e tekintettől, ez egyetlen tekintettől világossággá derült föl előtte; ilyen tekintet csak olyan szivből sugározhatik elő, a mely tele van tiszta, magasztos szerelemmel ő iránta. Isten a megmondhatója, honnan vette a kis fiatal leányka e mély-

séges psychológiát és éles ítélő tehetséget, de szentül meg volt győződve a felül, hogy nem csalódik, és attól aztán nem igen tudott elalunni.

De hogyan is gonholhatott elalváásra, mikor annyi más elgondolni valója volt! Mindenek előtt az, hogy ő is szereti ez ifjút, és már ez egy gondolat is elég arra, hogy a fiatal leány szívét — eszétől foszssa meg. Hogy is ne! egy új lakóval szaporodik meg szive, olyan lakóval, a minő-hez hasonlót életében nem ismert, a minőről eddig annyi ábrándos sejtelmet mesélt neki a felkivánczoló képzelet, a legszentebb, a legmagasztosabb érzettel, a mely kivált a nőre olyan egész világot átölelő, mert csupán csak az egytől függ az ő földi üdvössége vagy elkárhozása.

Innen az, hogy a szerelem bevonulásával a női szivbe, sokszor egész lénye, nem ritkán még külseje is, csudálatos módon megváltozik, tökéletesen átalakul. Avagy ki ne emlékeznék olyan leányokra, a kik serdülő gyermekkorukban éppen nem voltak szépek, és néhány évvel később, tizenhét, tizennyolcz éves korukban olyan elragadó szépségekké fejlődtek, hogy alig lehetett reájuk ismerni; mi okozta e csaknem hihetetlen változást?

Avagy szellemi tekintetben, ki ne emlékeznék olyan nőkre, a kik serdülő leánykorukban a sajnálkozásig együgyűeknek látszottak, és néhány évvel később csupa szellem, csupa eleven elmésség, csupa áradozó, szeretetreméltó kedély voltak? mi okozta e változást? mi más, mint azon érzés, a mely a női lelkét mintegy bilincsekből szabadítja ki, a mely egész lelkét világítja be, azon érzés, a mely a nőre nézve, vagy egész földi üdvösség, vagy egész kárhozat.

Épen ilyen átalakulást vitt az véghez a kis Erzsikén; a félénk, szemérmes leányka a mint egyszerre bizonyossággá lőn előtte, hogy Maróthy őt szereti, azonnal bátorságot talált, megvallani magának, hogy ő szintén szereti őt; sőt még azon vallomásra is talált bátorságot, hogy ő ez ifjút már régen szereti, mindjárt azon pillanat óta, a hogy először látta, és erre aztán a nekibátorodott fiatal szivnek egyszerre annyi mindenféle gondolni valója akadt, hogy igazán nem csudálkozni, miért nem jutott eszébe egész éjtszaka az alvás.

Sőt még annál is többre terjedt az eddig olyan félénk leány bátorsága; valóban merész egy szándékra, a melyre más nő szive bizonyára megijedt volna; de ő nem; ő nem ismerte most a félelmet; eszébe sem jutott, hogy a terv balul, önkárára is találna kiütni; arra a csalódásokat nem ismerő fiatal sziv nem is szokott gondolni.

Az a merész terv pedig abban állt, hogy ő visszatéríti Maróthyt azon

utra, a melyen a férfinak haladni kell, hogy derék, tisztalelkű nő szerelmét megérdemelje: *visszaadja őt a hazának!*

Lehetetlen, hogy az ne sikerüljön neki, gondolá; Maróthy szive tiszta, nemes; csak azért nem érez olyan forrón, olyan lelkesülten az általa olyan hön imádott haza iránt, mert a hosszas távollét alatt ez érzés elaludt szivében; csak föl kell tehát költeni, és épen olyan lánggra lobban majd, mint akár melyik jóra való magyarban; és ezt a szolgálatot ő akarja tenni az édes hazának.

És ki fogja vivni! — így biztatja magát, a mint csendes éjszakában édes elragadtatással e tervet mindig tovább tovább füzögeti — bizonyára ki fogja vivni; tudja már a módot, az eszközt; nem szemrehányások, diktiók avagy értekezések által; oh nem! hogyan is értene ő az effélékhez! hogyan is tudna az ő szegény feje efféleket kigondolni, kivált most, mikor annyi édes gondolatot bizott reá a túlaradó sziv! És ha tudna is valami diktióformát kipróbálni eszéből, szabad-e neki ezzel *férffival szembe szállani*? férffival, a kinek a kis ujjában több tudomány van, mint neki egész fejében!

Nem is az észszel, hanem a *szívvél* fogja tehát visszahódítani a hazának, olyan módokkal, a melyeknek a kedves ifju bizonyára nem fog ellenállhatni! Oh, csak szeressen a leányka, és a legvénebb franczia diplomatánál is leleményesebb — a szivügyeket illetőleg.

Más nap délután tehát rendes látogatását tette Dubiczayéknál; még korábban ment oda, mint máskor, de azért még sem olyan korán, hogy Maróthyt már ott ne találta volna; és az a tekintet, a mely beléptére feléje röppent, és az ifju arcának gyors színváltozásai igen erős biztatásul szolgáltak neki arra, hogy nagy feladatát a legjobb sikerrel ki is fogja vinni.

Nyugodtan állta ki tehát a feléje röpülő tekintetet. Arczái ugyan kissé elhalaványultak, de ő azt nem látta; ajkai körül ugyan gyöngye mosoly keringett, de ő meg volt győződve arról, hogy Maróthy azt észre nem veszi. Aztán Thuszneldához sietett, és azzal eredt beszélgetésbe, de olyan érdekeltséggel, olyan hévvel, olyan kedves csacsckasággal, hogy az nem győzött csudálkozni rajta. És mind e sok beszéddel csak Thuszneldát boldogítja; Maróthy egy párszor megkísérté a maga részére is némi kis figyelmét igénybe venni; de ez nem sikerült; mind össze is csak egy-egy futó tekintetet nyert a kedves leánytól, aztán ismét Thuszneldához fordult.

Thuszneldának pedig ez a hirtelen jött s zoros bensőség egyáltalában nem tetszett; sőt inkább; sokkal jobban szerette volna, ha Erzsi ma végképen otthon maradt volna; ma és mindenkor; azon czélzatos szavak után, melyeket tegnap Maróthyval váltott, nagy szükségét érezte, hogy módot és alkalmat nyujtson neki, tanuk nélkül szólhatni vele; legkevésbé sem kétkedett azon, hogy az ifju akkor forma szerinti vallomást teend neki, és most e leány, e „falusi liba“ a nyakába köti magát, hogy le sem bírja rázni!

Képzeltetni tehát, milyen nagy haragra gyult a csintalan Erzsikére, a mint e gondolat benne támadt! Ha Maróthy nincsen jelen, bizonyára lefordja, kiszidja; de most még sem tette; nem tehette; Maróthy van jelen, és ez előtt „szendének“ kell mutatni magát.

Nem kevésbé lepte meg Maróthy Erzsi szokatlan elevensége, és a leány valóban nem tehetett róla, ha az ifju ezt oda magyarázta, hogy nem egészen közönyös iránta; a férfiak általában igen könnyen jutnak ilyen gondolatra. Nagyon kereste tehát az alkalmat, magában lehetni vele, csak rövid időre, néhány perczre, mindössze is csak annyi ideig, hogy egy pár szót válthasson vele, hogy látogatásra engedelmet kérjen tőle; de épen ezt a pár perczet nem bírta ellesni tőle; a leány el nem távozott Thusznelda mellől, és e miatt Maróthy hasonlóképen vigasztalhatlan volt. Thusznelda azt természetesen észre vette, és hogyan is magyarázhatta volna azt másra, mint arra, hogy az ifju épen úgy érez, mint ő maga, épen úgy áhitozik e „falusi liba“ eltávózása után, mint ő maga!

Még egy kísérletet tett tehát, hogy szándékát kivigye: sétát indítványozott, a mi egyhangulag el is lön fogadva; Thusznelda úgy szerette volna elintézni a dolgot, hogy Maróthy neki nyujtsa karját; de ez ismét nem sikerült neki; Maróthy épen akkor esett beszélgetésbe azzal a fiatal emberrel, a kiről majd csak később lesz szó; aztán Erzsike most sem tágitott mellőle.

Még egy körülményt kell említeni, a mi e délutáni együttlétet jellemezte; olyan körülményt, a mely napjainkban a legmegszokottabbak közé tartozik, a mely nélkül magyar nő már nem is képzelhető, de a mely csak azelőtt egy évvel is a legnagyobb ritkaságok közé tartozott. Oh, nem csak az egyes emberek, de a nemzetek életében is vannak pillanatok, a melyek egész korszakokkal fölrnek.

Az a körülmény csak annyiból állt, hogy Erzsike az nap délután tetőtől talpig magyar divat szerint volt öltözve; hogy ez által a kedves

leányka még egyszer olyan kedvesnek tűnt föl, nem szükség mondanom; Thusznelda ugyan gyöngédeden kinevette őt e „bizarr“ izlésért, a mint mondá, és érzélatosan pillantgatott Maróthyra; Erzsike azonban egész komolyan állította, hogy ő ezentúl mindig ilyen ruhát fog viselni; még a sirba is ilyen választ halotti öltözetnek, és nem is tartja azt igaz honleánynak, a ki forrón, rendületlenül nem ragaszkodik mindenhez, a mi nemzeti; és ezt mondva, olyan nyíltan és kifejezésteljesen tekintett Maróthyra, hogy ez merőben azt hitte, egész sugárözön öntötte el arczát, és le kellett sütni e szemét a leányka előtt.

Már a sétányon voltak, midőn Erzsike ezeket mondá; elébb nem jött a ruha szóba; Thusznelda nem tartá eléggé ildomosnak azt Maróthy előtt szóba hozni, és most is csak azért tette, hogy megmutassa Maróthynak, mennyire együgyű és köznapi teremtés e leányka.

Maróthy azonban máskép gondolkodott e tárgyban, és ha nem tiltakozott Thusznelda nézete ellen, ez azért volt, mert Erzsike szavai a szégyen pirjával borították el arczát; érezte, hogy e leány szavai nem annyira felelet voltak Thuszneldának, mint inkább szemrehányás ő neki; őt akarta e leány kötelességére figyelmeztetni; vele akarta éreztetni, mi kevés igénye van a magyar nő tiszteletére azon férfinak, a ki nem a hazának szenteli életét; mi kevés biztosítékot lát a nő az olyan férfi szerelmében, a hi hazáját nem szereti úgy, a mint kell: mindenek felett; és szégyennel érezte azt is, hogy Erzsikének igaza van, ha így vélekedik; mi felületes-könnyedén nem gondolkodott ő eddig a nőkről, a szerelemről; miért? mert szívét haza szeretet nem hevítette; az anyagi érdekek, a prózai jóllét utáni törekvés volt lelkének legfőbb vágyakodása.

És most a leánykának azon ellentétes viselete is világossá lön előtte, hogy egyrésztől tekintetei forró hévvel szálltak feléje, és másrésztől olyan ovatosan kerüli csak néhány percze is együtt lenni vele; a leányka bizonyára vonzalmat érez iránta, de nem tartja méltónak, olyan nemes, tiszta szív szerelmére, mint az övé; a hazaszeretet erővel szorítja vissza a feltörekvő vonzalmat; és irtózáttal gondolt arra, hogy nem csak visszaszorítani, de végképen el is találja még fojtani a keletkező vonzalmat iránta.

Oh, nagy szégyennel, nagy fájdalommal borította el szívét e gondolat! A séta alatt már arra határozta volt magát, hogy az öreg Zniovárynéből, Erzsike anyjától, fogja kérni az engedelmet a látogatásra; de most letett e szándékról; ném volt bátorsága hozzá; olyan bünösnek, olyan megvetendőnek tartotta magát e leányka előtt. Mit is érne az engedélyyel! Erzsike

bizonyynyal hideg közönnnyel fogadná; ugy kellene majd előtte állani, mint a bűnös bírāja előtt! ezt pedig ő el nem viselhetné!

Képzeltetni tehát, milyen egyhangu és unalmas volt e séta reá és Thuszneldára nézve, a ki az ifju elborult kedélyét más okkól nem magyarázhatta, mint Erzsike alkalmatlan jelenlétéből; a kedves ifju bizonyára egész lelkéből vágyódik nyilatkozni előtte, de nem talál reá alkalmas perczet, Erzsike nem távozik mellőlük; ez oka bánatos hallgatagságának.

Csak Erzsike tartotta meg végig kedves vidámságát; annyiféle tárgyat talált a beszélgetésre; gondolat, érzés, élcz és észrevétel egymást követték; minden, minden uj színben tünt föl előtte; olyan szépnek, vidámnak tetszett neki az élet, mint még soha; legjobban azonban mégis az tetszett neki, hogy Maróthy olyan gondolkodóvá, szomorgóvá lett, az ő nyilatkozatára a hazaszeretetet illetőleg. Oh, tudja ő már, mit jelent az ifju szomorúsága! Az ő legforróbb ohajtásinak sükerülését!

Nem sokára aztán vége is lett a sétának; mindegyik magány után kívánczozott; legkivált Maróthy; még utközben vált el a társaságtól; Thusznelda és Erzsike anyjukhoz csatlakoztak, Thusznelda hidegen, roszkedvüen, Erzsike szórakozottan; Maróthy távoztával mintha árnyék ereszkedett volna szívére.

VII.

— Oh Thusznelda, Thusznelda! mivel fogod egykor argumentálni azon sok szenvedést, melyet az én szegény szívemre hoztál! Mi boldog voltam én egykoron! Mint a szelid báránnyka a legelön! Minő édes önérzettel ültem én évekig az irodában, minő mennyeileg derült szívvel másoltam rendeleteket tiz, husz, sőt, ha szükséges volt, száz példányban, azon kéjes gyönyörérettől biztatva, hogy évek mulva bár, de meg fog jönni bérem, és most, oh most semmi sem vagyok, absolute semmi, sőt kevesebb a semminél! könnyed pehely a szél hátán! Oh Thusznelda, Thusznelda! forgószelek forgószele! add vissza lelkem boldogságát, vagy tépd ki e lázadó szívet. Neked tán örömed telik ilyen hűséges szívben, velem pedig jót teszsz; mert jobb e nélkül élni, mint olyannal, a mivé te azt tevéd!

Ezeket gondolá, vagy is inkább szavalá egy fiatal ember ugyanaz nap este, a midön Thusznelda olyan haragos indulattal visszatért hajlékába; elszavalá, mondom, mert nem igen valószínű, hogy egyszersmind gondolta is volna, olyan nagy felháborodásban, a minőben volt.

Oh, nagy, leírhatlan nagy volt az ifju felháborodása! Alig tudta, mit csináljon. Nagyon szeretett volna fel és alá rohanni a szobában; de miután ez nagyon kicsiny, ő pedig lábak dolgában nagyon nagy volt, nem vihette ki szándékát; tehát csak úgy ugrándozott és szökdösött, miként az ádáz tigris az ő ketreczében.

Szükséges-e mondanom hogy a fiatal ember szerelmes volt, és szívéet most a „zöldszemű szörnyeteg“, a féltékenység dúlja? Épen olyan kevésbé, mint azt, hogy a szerelem tárgya Thusznelda; az ifju pedig ugyanaz, a kivel olvasónőim már többször találkoztak, és a kiről mindig az volt ígérve, hogy később majd bővebben lesz szó róla.

Ne higyjék pedig, hogy csupán érdekesítési vágyból halogattam olyan sokáig ez ifju ismertetését; valóban nem; hanem irántai kiméletről; úgy is elég jókor tudják meg, kicsoda; legyenek iránta elnézéssel!

Nem e haza földjén ringatták egykoron bölcséjét; ifjusága arany éveit más földön peregték az örökkévalóság tengerébe; úgy jött be Magyarországra néhány évvel ezelőtt, könnyű léptekkel és boldog reményekkel; lépteit könnyűvé tették a kis batyú a kezében, a mely összes vagyonát magában foglalá, a boldog reményt pedig azon tudat gerjesztette szívében, hogy ő olyan nyelvet hoz magával, a melyet e hazában kevesen értenek, a melyet pedig terjeszteni kell, hogy világossá váljék, mennyire üdvös a magyar ember előtt egy s más dolog, a melyet eddig sehogy sem bírt volt bevenni a természetébe.

Egyenesen Dubiczay ő nagyságához volt utasítva, a hol azonnal alkalmazást is nyert; valami „nok“ minőségben; fizetése nem volt ugyan felette sok, tán 40 kr. régi pénzben (akkor még ez járt) napjára; hanem annál több volt a dolga, nem lévén mérföldekre olyan ember, a ki az ő nyelvén tudott volna; a mellet pedig egy kis mellékkeresete is volt; leginkább azonban annak örült, hogy főnöke, Dubiczay ő nagysága, szemlátomást kitüntette, maga mellé vette; mivelhogy jóllehet Dubiczay ő nagysága értett e azt a bizonyos nyelvet, és beszélte is valamiségesen, irni azonban annál kevésbé tudta; nagy szüksége volt tehát olyan emberre, mint a milyen Zeller Habakuk volt. De hisz még nem is mondtam, hogy a szóban forgó fiatal embert Zeller Habakuknak hívták!

Zeller Habakuk tehát igen boldognak érezte magát Dubiczay ő nagysága házában; pénze ugyan kevés volt, de szükségeit mégis bőven fődözhetette; nagyon kevés szükségei is voltak az evés iváson kívül; nem do hányozott, nem szivarozott, nem kártyázott; egyetlen szenvedélye

volt a sörivás; négy „csizrát“ ivott meg minden este; egyetlen fényűzése pedig a burnótozás, a mit naponkénti három krajezárral ki tudott elégíteni; egyéb szükségét avagy emberi gyöngeséget ő nem ismert.

Három évig élt így a mi Habakukunk Dubiczay ő nagysága házánál elégtelen, boldogan. Még mindig csak „nok“ volt ugyan, de főnöke erősen biztatta, hogy rövid idő múlva előre fogja tolni; azonkívül pedig elég szerencsés volt, Borbála ő nagysága figyelmét is magára vonni, elannyira, hogy a nagyságos asszony olyan kegyes volt, megengedni neki, szabad óráit az ő szolgálatára szentelni. És bizott is reá mindenféle gyöngédebb házi ügyeket, mint fonal gombolyagítást, az apró marha etetését, s több efféle gyöngédebb házi ügyet.

De mi volt mindez azon boldogsághoz képest, a mely az ő szívet lelkét átjárta, midőn Thusznelda a nevelőintézetből haza jött! Mikor először megpillantotta, a milyen nagy volt, olyan merev-mozdulatlanul állt a bámez elragadtatásnak miatta; csak annyit birt mondani: — Ach! — és csak az orrát birta tele tömni burnóttal, azt is csak gépiesen, öntudatlanul.

Hát még mikor Thuszneldát az ő nyelvén hallotta beszélni! No, de minek részletezni a dolgot! Elég hozzá, Habakuk szerelmes lett Thuszneldába.

Habakuk szerelmes lett Thuszneldába, nagyon szerelmes, olyan szerelmes, hogy, a mint maga mondá, ezt ember ki sem tudná állni; de fájdalom, csak magában mondhatá ki, mi lakozik az ő szívében; sötét éjszakáknak csendes magányában; akkor verseket is irt, szép verseket, sonetteket, madrigallokat, anagrammákat, sőt egy odát is a Klopstock modorában, a melyek mind egy kicsi pesti napi lapban láttak volt napvilágot, természetesen álnév alatt; a maga neve alatt nem merte volna tenni; nagyon féltette az állását; mert ha Dubiczay ő nagysága megtudja, hogy ő a leányába szerelmes lenni vakmerősködött, hogy általában szerelmesnek lenni vakmerősködött, akkor vége állásának, szép reményeinek; hát még, ha Borbála ő nagysága megtudja!

Nem volt tehát szabad azt tudni senkinek, hanem azért mégis szerelmes volt nagyon; nem volt nagyobb boldogsága a világon, mint közelében lenni szive bálványának; kész volt mindenre, csak hogy közelében lehetett; a miért is rimánkodva könyörgött Borbála ő nagyságához, hogy ha a ház körül valamire szüksége lesz, akármi legyen is az, csak bizza reá, ő mindenben járatos, és mindent elvégez; még a szobát is kisöpri, ha ezzel örömet szerezhet az uraságoknak.

Ennyi szolgálatkészség természetesen nem maradhatott sokáig elismerés nélkül, és így Zeller Habakuk rövid idő múlva elérhette vágyainak főcélját: közelében lehetett imádott hölgyének; és oh, milyen nagy boldogság volt ez Habakukra nézve! Mennyi gyönyörrel másolta le egész nap a legszárazabb irományokat, azon édes tudatban, hogy este ott leend, a hol ő, legeltetheti szemét a legszebb arcok bűbajos virányain, egy léget szívhat majd vele! csak néhány rövid pillanatokig ugyan; mert sokat küldözgették ide oda az esték folytában; oh, de az nem tett semmit; ő nagyon csekély igényű fiatal ember volt; megelégedett egy édes szempillantással; el- elszavalgatta magában Schiller ama szavait: „Egy szempillantásig a paradicsomban fölé az örökkévalósággal;“ és egy-egy nyájás szempillantás csak mégis jutott reá Thusznelda csillagragyogásu szemeiből.

Előbb egy tekintet, azután több tekintet, azután egy: Édes Habakukom! és több efféle gyöngéd szó, a mely a jámbor szerelmes ifjut a hetedik mennyországba varázsolta. Előbb sejteni, azután hinni kezdé, hogy habár nem nyilatkozott, Thusznelda mégis észrevette az ő határtalan érzelmét, és nem irtózott el tőle.

Ez a néma viszony pedig Habakuk és Thusznelda között tovább tartott két évnél; csak annyival haladt előbbre, hogy Habakuk egyszer térdre esve, a leány kezét csókolta meg, a leány pedig bájos mosoly kíséretében gyöngéd pofocskát adott neki, azt mondván: „Menjen csak, maga ostoba!“ egyéb semmi, és ez is csak akkor történt, mikor tökéletesen meg voltak győződve, hogy senki sem látja. Sok boldogtalan órája is volt ugyan a szegény fiúnak, mikor valamely ifju Thusznelda körül kezdett forgódni; oh, akkor százezer furia dulongott a jámbor nok szerelmes szívében; de az irtózatot kinokat rendesen rövid idő múlva százszorta édesebb gyönyörök váltották föl, mikor t. i. tapasztalá, hogy az imádók el- elmaradoztak ismét; azt a boldogságot, a melyet a mi Zeller barátunk ilyenkor érezett, le nem lehet irni! Mert hát az volt a terve, ha a leány még néhány évig hajadon marad, természetesen sokat fog veszíteni érdekéből, mikor aztán ő fogja megkérni Thuszneldát; tán oda fogják neki adni, neki pedig akkor is jó lesz élettársnak.

És az ég olyan kegyes volt hozzá, hogy Thusznelda udvarlóit rövid idejű ismeretség után sorban elmaradtak, egészen Maróthyig.

Egy ideig azt is nyugodtan nézte; azt hitte, ez is csak úgy fog tenni, mint sok mások előtte: rövid idő múlva elmarad; de midőn látná, hogy várakozásában csalódott, oh, akkor Zeller Habakuk szívében a féltékenysé g ütötte föl rémes tanyáját!

Tudják- e nyájas olvasónőim, mi az: a feltékenység? Ugy- e bár, nem? No, annál jobb; mert én sem tudom, következőleg nem is tudnám azt hiven leírni. Hanem annál irtóztatóbban ismerkedett meg a jámbor Habakuk e csunya fekete ördöggel. Egy ideig csak tűrte; némán tűrt, hallgatott, mint illik ilyen jó érzelmű polgárhoz; de mikor ma este a séta alkalmával Maróthy oda fordult hozzá és néhány halk szót váltott vele, akkor a béketűrés fonala elszakadt, és a néma szenvedésnek vége lett.

De hogy is ne! Tudják- e, mi volt azon néhány szó, a mit Maróthy vele halkal váltott? Oh, azt önök nem is képzelhetik! Azt mondta neki, ha nem volna- e hajlandó, rövid időre Thuszneldát elfoglalni! Maróthy Géza mondta azt neki, a ki komoly szándékkal udvarol Thuszneldának, a ki az ő szépen fejlődő fényes boldog reményeit kiméretlen kézzel zuzta össze! azt mondta neki akkor, mikor Thusznelda csak a pillanatot leste, hogy magában lehessen vele, nem ő vele, — hanem Maróthyval, — és kicserélje az örök szerelem, az örökre egymásélevés kölcsönös vallomását! Lehet- e ezt nyugodtan hallgatni? nem kell-e akkor a legbirka természetű embernek is elveszteni béketűrését?

Szegény Habakuk, a mint Maróthy e szavakat hozzá intézte, érezte, hogy valami keményet, valami nagyon éleset, csipőset, sértőt kellene neki mondani; de nem jutott eszébe, hogy mit. Csak nézett tehát Maróthyra, halálos ellenségére, olyan szemekkel, hogy ha Maróthynak csak szikrányi jó kedve lett volna, bizonyára hangos kacajra fakad.

VIII.

Hogy miként jutott aztán haza, azt ő ép olyan kevéssé tudta, mint azt, hogy ő tartotta azt az irtóztatos magánbeszédet e fejezet elején. (Megbocsát a tisztelt olvasónő, hogy még egyszer ide nem írom; tudom, ugy sem olvasná el azt másodszor); semmit sem tudott magáról a szegény ember; egészen magán kívül volt; merőben azt hitte, hogy a feje óriási öblös kalamárissá vált, tele sötét feketeséggel, a melybe száz meg száz aczeltollat szünet nélkül mártogatnak.

Nem csuda tehát, hogy olyan eszeveszetten szaladt fel és alá az épen egy lépésnyi hosszú szobában; szeretett volna valami nagyot, valami óriási nagyot kigondolni, valami irtóztató bosszúemet Maróthy ellen, a mely kínosabb legyen a halálnál, kétségbeejtőbb a kétségbeesésnél; de nem jutott eszébe más, csak holmi irodai rendeletek, a miket sok éven át másolgatott. Irtóztató, kínos keserves állapot volt ez reá nézve! Mikor az

egyik irodai rendeletet csaknem ember feletti erővel kiszorította háborgó elméjéből, hogy helyet csináljon benne a kiköltendő boszúgondolatnak, hát azonnal tiz újabb másolat bukkant elő az emlékezet sötét láthatárán, hogy a szegény Habakuk végre jobbra balra kezdett vagdalkozni mind két kezével, hát ha így el tudja majd kergetni azokat az alkalmatlan, idétlen emlékeket fejéből.

Csak akkor tért magához, midőn hangos sikoly hallatszott mellette; akkor megállt, hátra tekintett, és oh egek! kit látott maga előtt? Borbálát, a nagyságos asszonyt!

De a bámulatot, melyet e látvány hánykodó szivében támasztott, egy másik látvány legott semmivé tette ismét. A nagyságos asszony ugyanis arczára tapasztva kezét állt előtte, és az arcz fájdalmas vonaglása félreismerhetlenül tolmácsolá neki, hogy a mint kezével maga körül vagdalkozott, a nagyságos asszonyt arcz — de nem! legyen semmivé a toll, a mely azt leírja!

— Habakuk! Zeller! mi lelte magát? — kérdé végre Borbála ő nagysága, fájdalomtól halkított hangon.

E szavak hallatára a fiatal ember némileg visszanyerte eszméletét, és erre egész óriási nagyságában emelkedett föl lelkében a szörnyű vétéség, melyet az etiquette ellen elkövetett.

— Bocsánat nagyságos asszony! bocsánat! — rebegé tehát, és aztán állt előtte olyan bünbánatteljes arczczal, hogy alig lehetett reá nézni.

— De hát megörült ön Zeller ur, hogy ilyen dolgokat viszen véghez? — kérdé a nő, tekintélyes, méltóságteljes megfeddésel.

— Igen is, nagyságos asszony, megörültem; azaz, nem örültem meg, hanem csak úgy egy kicsit; azaz, hogy eszembe jutott valaki, akarám mondani valami, és nagyon melegem lett! — dadogá a szegény Habakuk, merően földre sütött szemekkel a bünbánat-és szégyentől.

— Eszébe jutott valami? melege lett? És valjon mi jutott eszébe? — kérdé Borbála ő nagysága, kegyteljes nyájassággal.

Oh, ne kérdezze azt tőlem nagyságos asszony! — rebegé az ifju, összekulcsolt kezekkel. — Ne kérdezze azt tőlem nagyságos asszony, mert — mert magam sem tudom!

Jó, hát nem kérdezem; úgy is másról akarok önnel beszélni! — mondá a nő, helyet foglalva.

Zeller most megállt előtte, mint a kíváncsiság és bámész figyelem megtestesült képe. Még soha sem történt, hogy a nagyságos asszony az ő

szobájába alázta volna magát; az a kitüntetés aztán elfelejtette vele buját, baját, szerelmi bánatát, mindent.

Kis időre csend állt be; a nagyságos asszony nyilván várta, hogy Zeller kérdezze, minek köszönje e nagy szerencsét; Zeller pedig viszont azt várta, hogy a nagyságos asszony megszólaljon; mert ő neki semmi sem jutott eszébe, annyira el volt merülve a bámész kíváncsiságba.

— Fontos beszédem volna önnel! — kezdé tehát végre a nő.

— Fontos beszéd? — mondá utána Habakuk, és még jobban bámult, mint eddig.

— Igen, leányomat illetőleg.

— Leányát? Thusznel dát? a nagyságos kisaszonyt? — mondá az ifju, és minden szónál érezte, mint fordul vele egyet-egyét a világ.

— Igen is, arról! — felelt a nő, és újra hallgatott; látszott rajta, hogy küzködik magával; csak szünet mulva folytatá.

— Zeller ur, én önt kedvellem; tudom, hogy ön érdeklél van házunk iránt; föl is tettem magamban, hogy megjutalmazom hűségét.

Zeller körül most kétszeresen kezdett forogni a világ. Hogy is ne! A nagyságos asszony azt mondja, hogy meg fogja őt jutalmazni hűségeért, a nagyságos asszony végre azt is mondja, hogy leányát is meg akar vele szólni! Hogy is ne érezné forogni szegény feje körül az egész világ-egyebet!

— Az ön állása jelenleg még nem fényes ugyan; de meg fog változni; legközelebb meg fog változni, ha ön tovább is az a hű ember marad, a mi eddig! — folytatá a nagyságos asszony.

— Oh nagysád! testem, lelkem, szívem utósó dobbanata nagyságodé és általam imádott családjáé! — kiáltá Habakuk hévvel, és épen olyan hévvel ragadta meg a nő kezét, és szoritotta ajkaihoz.

A nagyságos asszony nem háborgatta őt ebéli foglalkozásában; csak mikor Habakuk magától elégette a dolgot, kezdé újra.

— Meg vagyok győződve, hogy ön leányom iránt is érdeklél visel. tetik!

Azt az arcot, a melyet Habakuk e szavakra mutatott, bajos volna betükkel lefesteni; csak némi tájékozhatás végett mondom tehát, hogy még az orrán is meglátszott a nagy elragadtatás.

— Oh nagyságos asszony! — csak annyit mondhatott, a többit csak némajátékkal fejezhette ki, a mely némajáték abban állott, hogy két kezét szívére tapasztotta, aztán rázogatta magát, a mint csak tudott.

— Tudom, tudom Zeller ur. Ne is szóljon tehát erről! Azért jöttem ide önhez; más nő nem tette volna ezt; de én nem vagyok más nő, és nekem gyermekem boldogsága mindenek felett szívemen fekszik!

— No, ez csak világosan van mondva! — gondolá magában Zeller, és szeretett volna felujjongatni boldog örömeiben. Hisz ez nem jelenthet egyebet, mint azt, hogy Borbála ő nagysága leánya kezével kínálja meg őt!

Olyan váratlan, olyan készületlenül találta e meglepetés, hogy egészen természetesnek találta a dolgot, és pillanatnyi elragadtatása szomorúságba tévedett belé; szája önkénytelenül szélylyelhuzódott, és sirva fakadva mondá:

— Oh nagyságos asszony! mivel háláljam meg e nagy boldogságot, — aztán zokogott jó darabig.

— Hűsége által! — viszonzá a nő — Be kell bizonyítania, hogy ön méltó a mi bizalmunkra!

— Oh, mit tegyek nagyságos asszony? — kiálta az ifju.

— Mindjárt megtudja! — folytató a nő — Ön bizonyára észrevette, hogy darab idő óta egy férfi, Maróthy Géza, nagy érdekléssel van leányom iránt.

— Igen! — viszonzá Habakuk.

— Az ifju, — folytató a nagyságos asszony, növekedő hévvel — még nem nyilatkozott ugyan, de kétségtelen jeleit adta a hajlamnak leányom iránt.

Habakuk nagy figyelemmel hallgatta ugyan a nő szavait, de nem igen értette azokat; fejében még mindig az a gondolat zúgott, hogy Borbála ő nagysága leánya kezével kínálja őt meg.

— A hajlamnak! igen; megengedem a hajlamot; de mi ez nagyságos asszony a szerelemhez képest! — viszonzá tehát kábult fővel, remegő ajkakkal.

— A hajlamból szerelem lehet, ha idő és alkalom van hozzá! — jegyzé meg a nő komolyan.

— Az igaz! De hát mit csináljak? — viszonzá Habakuk megszeppenve.

— Épen ez az, a miért eljöttem. Nagyon szeretném, ha ön minél előbb alkalmat keresne, találkozni Maróthyval — mondá Borbála ő nagysága.

— Találkozni? igen! értem! De hát aztán? — kérdé Zeller némi ijedtséggel.

— Csak belátja, édes Zeller, hogy én, mint anya, nem mondhatom

önnek, mit szóljon ön olyan férfival, a ki hajlammal viseltetik leányom iránt! — jegyzé meg a nő mosolyogva.

— Ugy van! — igazítá ki magát Zeller, bocsánatesdő arczezal. — Csak azt akartam mondani, hogy Maróthy heves, indulatos ember!

— Tudom; de ön nyugodt, szelid ifju, és így csak annál könnyebb lesz, öt határozatra birni! Tehát érti már, mit kívánok öntől? — kérdé az asszony, nyájas mosolylyal.

— Igen nagysád! Es meg lesz elégedve velem! — vizonzá az ifju, alázteljes tisztelettel az ajtóig kísérve a távozó nőt. Még tovább is kísérte volna, de Borbála ő nagysága megköszönte e szivességet; nem akarja, hogy együtt lássák őket, mondá.

Azt tartom, nem szükséges magyarázatot adnom Borbála ő nagysága ezen lépésére; anya volt, és az anya legfőbb ohajtása, boldoggá látni leányát. Igaz ugyan, nem minden anya fogja föl helyesen, mit teszen az: boldoggá látni leányát; de állításunk azért mégis igaz marad. Hozzá még, hogy Borbála ő nagyságának kissé soká kellett várni ez ohajtás teljesülésére. Idejövetele tehát kis ügyes fogás volt; egy harmadik által akarta Maróthyt határozó, eldöntő lépésre birni, és e harmadiknak Zellert választotta. Talán nem folyamodik ehhez, ha más megbizható ismerőse lett volna a fürdön; de így ezt is alkalmasnak tartotta; és ez talán nem a legnagyobb hiba, a melybe az anyák esnek, a kik minden áron a maguk feje szerint boldoggá akarják tenni leányaikat.

XI.

Oh, de Zeller egészen máskép fogta föl a dolgot. A jámbor nok egészen úgy járt, mint a félnék ember: a mivel lelke tele volt, azt látta maga előtt; szerelemtől korbácsolt képzelődése oda magyarázta Borbála ő nagysága látogatását, hogy távolítsa el Maróthyt leánya közeléből, mert ennek keze ő neki van szánva.

Nyugodt lelki állapotban tán hihetlennék tetszik előtte e dolog, vagy azt gondolhatta volna, csak tréfát akarnak vele üzni; oh, de ki kívánhatna most Zeller Habakuktól nyugodt gondolkodást! Hisz Habakuk szerelmes volt, féltékeny volt, és a szerelemféltő emberek valóban még nagyobb balgaságokat is elhisznek.

Milyen éjtszaka volt ez tehát a jámbor ifjura nézve! Hogy szemet sem hunyt be, az még a legkevesebb; sokkal nagyobb dolog volt az, hogy neki holnap gyűlölt vetélytársával: Maróthyval kell találkozni.

Tökéletesen meg volt győződve arról, hogy e találkozásnak k o m o l y következménye leend! Hogy is ne! Olyan ifju, mint Maróthy, nem hallgathatja meg nyugodtan azon indítványt, hogy mondjon le imádottjáról; ő, Habakuk, sem hallgathatná azt nyugodtan, hát még Maróthy! Bizonyosan párbaj lesz tehát a vége, és azt tartjuk, nem vétünk az igazság ellen, ha mondjuk, hogy a Zeller-féle egyéniségek nem nagy hajlandóságot éreznek a párbajok iránt. Ha jól emlékszem, a polgári törvénykönyvben is világosan benne van, hogy azt tenni nem szabad.

De ha nem is volna ben, Zeller még sem volt nagy barátja a párbajnak; fegyverrel szokott az járni, és a ki tiz évet irodai rendeletek lemásolásával töltött, annak vajmi nagy oka van, szeretni az életet! és tehát méltán irtózhatik az ilyen fegyverrel járó mulatságtól.

Nem csuda tehát, hogy a mi jámbor Zellerünk egész éjtszaka olyan állapotban volt, mintha két itcze bodzavirágtheát megivott volna. Meg volt győződve arról, hogy ha párbaj lesz e dologból — pedig bizonyosan az lesz belőle! — Maróthy szó nélkül megöli, és akkor, oh mit ér neki a világ minden Thuszneldája, ha ő meg lesz halva!

Reggel felé azonban mégis nekibátorodott egy kissé; a mindenható szerelem megacézolta a lelkét; és kész lön a határozat, hogy elmegy Maróthyhoz; hátha még is nem párbaj lesz a vége! Talán csak lehet „okszerűen“ beszélni ezzel az emberrel!

Maróthy még ágyban volt, midőn látogatást jelentettek nála; neki sem volt valami különösen jó éjtszakája; olyan gondolat bántotta a szívét, a mely talán a halálnál is fájdalmasabb; olyan szívfurdaló gondolat, a mely az érzéssel bíró embert az örülés örvényébe képes sodorni; az a gondolat, hogy neki semmi joga: magyarnak nevezni magát, hogy eddigelé semmit sem tett, a miért e megtisztelő nevet viselhetné, sőt sokat, nagyon sokat tett arra, hogy idegenül tekintsek a hazában.

Más nemzetbeli tán föl sem tudja fogni, mennyi kínos fájdalom van a magyar emberre nézve e vádban; mert nagyon kevés nemzet van a világon, a melynek e szó: h a z a, olyan nagy szentség volna, mint a magyaroknak. Az idegenek azt hiszik, azért ragaszkodunk mi annyira e vérrrel szerzett ősi határokhoz, mert az annyira meg van áldva földi javakkal; pedig mennyire csalódnak! Nem az áldott bőség, hanem a sok f á j d a l m a s e m l é k teszi előttünk szentté e földet! Olyanok vagyunk mi az édes hazával, mint a hű gyermek szülőivel: minél jobban megviseli az idő, annál forróbban veszi körül szeretetével; és hol van föld, a mely egy évezred

alatt annyi sok viszontagságon, annyi csapáson ment volna keresztül, mint ez istenáldott szép haza!

Ez busította el annyira Maróthyt; a hazaszeretet érzete támadt föl benne; a hazaszeretet, a mely elébb utóbb, de bizonyára minden magyar szívből föltámad, angyalkép vezérlendő őt az életen végig.

Csak hogy ez angyal most vádlókép jelent meg elborult lelkében; vádló- és egyszersmind bíróképen. Megmutatta neki, milyen keserűen kellett már is bűnhődnie; elvesztette a legdrágábbat, azon leány szívét, szerelmét, a kiről érzi, tudja, hogy csak ő tehetendő boldoggá e földön; elveszté, még mielőtt magáénak mondhatta volna! Hogyan is közelíthetne olyan leányhoz, a ki magasztos, áhitatszerű elragadtatással mondja magáról, hogy m a g y a r!

Miként sötét zivataros felhő, úgy tornyosodott e kínos érzés szívére; olyan szerencsétlennek érezte magát, olyan nagyon szerencsétlennek! Hiába voltak aztán az elhatározások és föltételek, hogy megváltoztatja életmódját, a hazának szentelendi tehetségeit, a hazának, a melynek olyan nagy szüksége van valamennyi fiaira, valamennyi fiának hű és kitartó szeretetére; nem nyugtathatta meg lelki háborgását; hisz ha mindent helyre tudna is pótolni, a mit eddig elmulasztott, egyet nem fog többé visszaszerezhetni soha, azt a egyet, a mely nélkül sivatag pusztaság neki az élet: azon leány szerelmét, a kihez közelíteni sem mer többé!

Ilyen kínos tépelődések közt találta őt Zeller Habakuk.

Máskor sem lehetett neki nagyon kellemes e látogatás, hát még most! Vannak arcok, a melyekkel a magyar ember sehogy sem tud megbarátkozni, és ezek között az édeskésen nyájaskodók, a túlfinomán szerénykedők épen kiállhatlanok előtte; Zeller Habakuk arcza pedig nagy mértékben dicsekedhetett ez idegen zamatu tulajdonokkal.

Maróthy meg sem is tudta fogni, mi hozhatta ma hozzá ez embert, és olyan kelletlenül viszonzta is mély hajlongásokkal fűszerezett üdvözlését, a mint a jelen körülmények között csak lehetséges volt.

Habakuk észrevette e kedvetlenséget, és az a kis bátorság, a melyre nagy ügygyel bajjal szert tehetett, csakhamar elpárolgott ismét szívéből. Nagyon baljóslatunak tetszett előtte e mogorva kedvetlenség, idejövételének okára nézve.

Jó ideig szép csendesen ült tehát a két ifjú; Maróthy elfelejtette kérdezni e látogatás okát, Habakuk meg nem tudta, hogyan kezdje meg a társalgást a fenforgó körülmények között.

Végre is Maróthynak kellett megszólalni.

— Tán valami beszédje van velem? — kérde, föleszmélve me-rengéséből.

De ha már a hallgatás is aggodalommal töltötte meg a jámbor Habakukot, e kérdés végkép megzavarta. Hogy is ne! Ilyen hirtelen nekirontani e fontos, életbevágó dolognak!

— Igen is! Hanem jobb lesz tán, máskorra halasztani ez ügyet! — viszonzá tehát, hosszúvá vált arczezal.

— Ha az ügy fontos, miért elhalasztani? — kérde Maróthy szó-rakozottan.

— Hát csak — ezért, — ön ma olyan rossz színben van — olyan ked-vetlen — mondja reá Habakuk, mély alázatossággal.

— Eh uram! ne törődjék ön sem az én kedvemmel, sem az én szin-nemmel! Adja elő idejövételének okát! — felelé neki Maróthy ingerülten. Bántotta őt e hunya alázatosság.

— Ha épen kívánja! De aztán engem ne okoljon, ha valami kelle-metlent talál hallani! — mondá reá Habakuk, szomorúsággal teljes ábrázattal.

— És mi légyen azon kellemetlen valami? — kérde Maróthy, aka-ratlanul is nevetve vendége nagy készülődésén.

— Hát csak az, hogy én — Dubiczay — Thusznelda kisasszonyt — szeretem! — mondja Habakuk, sápadt, elnyult arczezal, szemérmesen le-sütött szemekkel.

E vallomásra Maróthy nagy figyelemmel emelte reá tekintetét; Ha-bakuk hasonlót akart tenni; de nem tudott; úgy félt, Maróthy szemével találkozni. Egy ideig tehát ismét csend lett a szobában.

— Ugy? — mondja végre Maróthy. — De hát minek mondja ön azt nekem?

— Csak azért! — felelé Zeller alig hallhatólag. — Mert ha tán ön is — Maróthy összerázkodott e szavakra. Eszébe jutott, hogy volt idő, mikor ő is érdeklél viseltetett e leány iránt, a kire pedig most több mint közönynyel gondol.

E gondolatot aztán egy másik követte, és erre hirtelen felszökött ültéből, és hévvel közeledett vendégéhez.

— És mi okból jött ön most ide? — kérde izgatottan.

— Hát — csak! — rebege amaz, a legnagyobb zavarral.

— Ön tehát vetélytársának tart? — kérde Maróthy, növekedő hévvel.

— Én?! — kérde viszont Zeller, elrémülve e szó horderejétől.

De a mig e rövid szót kiejtené, Maróthy Gézában egy ötlet villant meg, egyike azon ötleteknek, melyek miként a villám a föllegeken, pillanat alatt az ember lelkén röppennek keresztül, mindent általvilágosítván, a merre lángsugaruk csak terjed. Csak a legnagyobb izgatottság pillanatában szülemenek az ilyen villanatok, olyan pillanatokban, mint a milyen egyben Maróthy jelenleg volt.

És erre a sötét ború egyszerre elmult arczáról; szemeiben derült izgatottság csillant föl; egy perczig figyelmesen vizsgálta az előtte ülő Habakukot, aztán tettetett komolysággal mondá:

— És ön uram merészkedett hozzám jönni ez ügyben?

— Micsoda ügyben? — kérdé a másik, elhülve Maróthy haragos tekintetétől.

— És ön még kérdi? — viszonzá Maróthy, növekedő indulatossággal. — Mikor maga mondta, hogy Thuszneldát szereti?

— De hát tehetek-e én arról! — kiáltott föl Habakuk, a szána-kozásig szomorú arczczal.

— Mindegy, akár tehet róla, akár nem! — felelé Maróthy. — Elég az hozzá, ön e leányt szereti, és annál fogva vivnunk kell!

— Vivnunk?? — mondá utána a jámbor Habakuk, székéről felszökve.

— Igen, igen uram, vivni! Még pedig életre-halálra! Csak egyikünk hagyhatja el élve e szobát! — viszonzá Maróthy, két pisztolyt szedve elő a szekrényből.

— De uram! — rimánkodék Habakuk. — Hisz én nem bánom, ha ön épenséggel akarja, hát vivjunk; de hát nem lehetne másképp segíteni e dolgon? —

— Igen is lehet; de ön arra nem fog reá állani! — veté oda Maróthy.

— Talán mégis reá állok! — vága szavába Habakuk. — Csak mondja ki e módot!

— Ha ön visszalép! — mondá Maróthy, megtöltve a pisztolyokat.

— Visszalépni! — rebegé a másik siránkozó hangon. — Oh uram, ez nagy feladat! Nem tudna ön valami más módot?

— Nem! Tessék választani; a pisztolyok töltve vannak!

— Hiszen ha töltve vannak! — akarám mondani, ha választani kell, és ha nincsen más választás, és ha ön olyan makacsul ragaszkodik e föltételhez, jó, lemondok hát; hanem engedjen nekem is egy föltételt! —

— És ez? — kérde Maróthy, alig fojthatva vissza nevetését.

Habakuk erre lassu, ingatag léptekkel oda ment Maróthyhoz, és mély megilletődéssel mondá:

— Legyen pártfogóm uram! Mert lássa uram, én igen szerencsétlenember vagyok! Hét éve már, hogy jelen szerény állásomban vagyok; ez egyszer mosolygott reám a szerencse; nem a szerelmet értem; azt le tudtam volna küzdeni magamban; hanem a jövőt! A legszebb jövő nyílt meg előttem, és most ön kikerget boldog reményeim paradicsomkertjéből! Már most mi lesz belőlem, ha ön nem fogja pártomat? Hát örökké csak a szegény Zeller maradjak? — És a szegény ember sirva fakadt.

— Jó! — viszonzá Maróthy. — Elfogadom a föltételt, és előre biztosítom, meg lesz velem elégedve; hanem nekem is egy kérésem van önhez!

— Parancsoljon velem uram! — mondá az ifjú, nagy szolgálatkészen, némileg megvigasztalódva Maróthy biztatása által.

— Arra kérem önt, hogy arról, a mi ma közöttünk végződött, egy léleknek sem szabad tudni! — mondá Maróthy, titokteljes hangon.

— Hogyan? Még Thuszneldának sem? — kérde Zeller, bámész figyelemmel.

— Ej mit! Ki szól most erről! — jegyzé meg Maróthy kedvetlenül — Egészen másról van itt szó! — És bizalmasan közeledve Habakukhoz, halkal folytatá:

— Látja barátom, van itt a fürdön egy leány, a ki érdekelve van ez ügy által! Hisz tudja, többször látott már társaságában!

— Ah! Zniováry Erzsike! — mondá Habakuk.

— Az, az! — hagyá helybe Maróthy. — Az előtt titokban kell maradni az egésznek!

— Ugy! És valjon miért? — kérde Habakuk, gondolkodóba esve.

— Miért! miért! furcsa kérdés! — viszonzá Maróthy tettetett türelmetlenséggel. — Hát nem képzeltet ön magának okot, miért ohajtja a fiatal ember, hogy szerelmi viszonyai valaki előtt titokban maradjanak?

— Ugy! Most már értem! És nagyon érdeklí önt Zniováry kissasszony? — kérde erre Habakuk, keményen összeszorított homlokkal, a gondolkodástól.

— Mondhatlanul! E leánynak nagy hatalma van szivem fölött! — mondá Maróthy, és ez egyszer nem tettetett bensőséggel; de azonnal visszanyerve rendes kifejezését, bizalmasan tevő hozzá:

— De ugy-e bár, ön senkinek sem fog erről szólni?

— Oh senkinek! — felelé Habakuk, oly annyira elsülyedve mély-séges gondolatokba, hogy azt sem tudta, mikép ment ki a szobából.

Maróthy pedig alig volt magában, midőn hangosan fölkaczagott, és gyorsan felöltözködve, utána sietett.

X.

Erzsike tán még sohasem ébredt föl olyan vidám jó kedvvel, mint az nap reggel; pedig nagyon sokat mondtunk ezzel; mert ha van tökéletesen boldog teremtés e földön, ugy bizonyosan az olyan fiatal leánykák azok, kik mint Erzsike, gyermeteg tiszta szívvvel, nemesen érző lélekkel, és derült, ábrándteljes kedélylyel pillantanak be az életbe. Oh, minő mosolygóságok a képek, mik az ilyen leányka sugártiszta lelkét körül-lengik! Nem gondol az jövővel, nem emlékezik a multról; egész belső világa a jelenben, a pillanatban van foglalva; és e jelen olyan derült, olyan vidám! Bámuljuk a virágot, gyönyörködünk a csillagos ég vonzó fényében, elragadtatunk a lombos erdő ezer dalától, elandalodunk a nyári napnak hajnalhasadásán; pedig mindezeknél szebb, elragadóbb, elandali-tóbb a tisztalelkű leány arcza, mindaddig, a mig ő azt nem tudja.

Hát még milyen boldog és derült az ilyen fiatal leányka egész belső világa, mikor benne az ég legfényesebb sugára, a szerelem fakadoz! Oh, a ki igazán, hiven lé tudná irni azt a megnevezhetlen boldogságot, a mely akkor a leány szívét szinültig megtölti! Milyen búbajos tündérszép-ségben ragyog föl előtte az egész mindenség, a nélkül, hogy tudná, hogy az a sok búbajos tündérszép-ség csak az ő tiszta, felgyult szívében lakozik!

Ilyen volt a kis Erzsike néhány nap óta.

Csakhogy a szívét nagyon szorongatta valami, a mitől legboldogabb érzései mellett is sokszor sirni tudott volna; nagyon csekély dolog volt az egész, és mégis olyan sajátságos árnyéklattal vonta be boldogságtól sugárzó arczát. És ezen sajátságos árnyéklat az, a mi a szerelmes leánykák arczát olyan igazzóvé teszi.

Ha Maróthy tudja, mit érez ő iránta! Ha tudja-e, hogy e visszahuzakodás tőle csak azért volt, mert nagyon szereti?

Ez volt azon érzés, a mi szívét szorongatta; természetes, hogy a legkielégítőbb feleletet adta magának e kérdésre; de azért mégis meg-

megdobbant a szive; bizonyosat szeretett volna tudni e felül; megmondani az ifjúnak, milyen nagyon, milyen kimondhatlanul nagyon szereti őt!

Zniováryné asszony természetesen észrevette, mi történik leánya szivében; de nem szólt; Zniováryné azon anyák közé tartozott, a kik azt tartják, hogy a tiszta szivnek meg kell engedni szabad, természetes fejleményét; ő, a ki mindenben és mindenütt a szabadságért rajongott, hogy vehetett volna korlátot leánya érzelmeinek? Tudta ő jól, hogy miként egész nemzeteknél, ugy az egyes embereknél: a reá kényszerített korlátok vagy erőszakos kitörést, vagy elfásulást szülnek; ettől pedig lehetőleg meg akarta óvni leányát; azért egy szót sem szólt e tárgyban; várta, hogy Erzsike őt keresse meg bizalmával.

De a leány azt nem tette, és ez fájt az anyának; a jó asszony előtt is megjelent az a rémitő sejtalem, a mely annyi hű anyai szivet marczongol: hogy leánya szerelme az irántai szeretetet emészti föl. Oh, hány anyai szivet nem marczangol e kinos félelem! És azért nyugtalanul várta az alkalmat, hogy leányával szólhasson e tárgyról.

Ez alkalom nem hagyott sokáig várni magára; Zniováryné látta, mint ügyekszik Maróthy leánya közelébe jutni, ez megint mint teszi ezt szántsándékkal lehetlenné; ez fájt a jó asszonymak; nem csak fájt neki, de bántotta is egy kissé; némi kaczárságot látott leányának e viseletében; azért tartja magát távol az ifjútól, hogy szítsa benne érzelmeit; ez hideg számítás, a minőt roszul esett tapasztalni leányától.

Kissé kedvetlenül tért tehát haza a sétáról, és midőn Erzsike okát tudakolá rosz kedvének, gyöngékedését adá okul, és lefeküdt; nem akart olyan izgatott állapotban leányával szólni ez ügyről.

Az éj folytában aztán volt alkalmá át meg átgondolni e tárgyat, és mint ez már lenni szokott, addig forgatta azt elméjében, miglen tökéletesen meggyőződött arról, hogy leánya tegnap igen helytelenül viselte magát Maróthy irányában, sőt olyan hibát tüntetett elő, a mely a szivbeli boldogság halála lehet: számító tetszvágyat. Oh, az aggódó anyai szivet sokszor ijesztgetik ilyen képzelt szörnyetegek, nagy szeretetükben.

Nem tartotta tehát tanácsosnak, tovább is szótlan nézője lenni ilyen nagy veszedelemmel járó ügynek; az éj folytában nyugodtabb lett ugyan; de az aggódó léleknek a nyugodtság csak olyan, mint a gyöngé jéglepel szilaj folyó hátán: a legkisebb szellő, egy gyöngé napsugár szélylyel zuzza ismét.

A jó Zniováryné nyugodtságának gyöngé jégleplét Erzsike jókedve

zuzta szélylyel; a jó asszonyt bántotta, hogy e leány ma olyan vidám, derült, holott tegnap annyi fájdalmat okozott azon derék ifjúnak, a ki őt szereti, és a kit ő is szeret! Hát annyira elváltozott volna már az ő kedves leánya szive?

— Milyen jókedvű vagy ma, édes leányom! — kezdé tehát, gyöngédeden.

— Oh igen, édes jó anyám! Nagyon jókedvű vagyok! — viszonzá a leány, édesanyja kezét bensőséggel szorítva szívéhez.

— És miért, édes leányom? — kérdé tovább az anya.

— Oh, azt magam sem tudom; de olyan boldognak érzem magam!

— És nem tartasz-e attól, édes leányom, hogy örököd csak képelet bukoréka, a melyet a leggyöngébb való szélylyel foszlat? — kérdé ez anya szeretetteljes szemrehányással.

— Nem, anyám! — viszonzá a leány bensőséggel. — E derütség soha sem költözik többé ki szivemből! Hiszen magad mondád nekem: minden érzés, a mely tisztán a szívből fakadoz, a legkésőbb öregségig is ott hagyja édes gyökerét! —

— Az igaz; azt mondtam, és ez úgy is van; — felelé az anya nyugodtan — de te meg azt mondtad, hogy magad nem tudod örömed okát?

— Azt mondtam? — kérdé a leány zavarodottan, és pirult arcát anyja kebelére hajtva, halkal tevé hozzá:

— Azt akartam mondani, hogy nem tudom kimondani! —

— Azt meg én nem hihetem édes leányom! — jegyzé meg az anya nyájasan. — Az én leányom nem örülhet olyan érzésnek, a melyet édes anyjával meg nem oszthat; mert ez csak rosz érzés lehet!

— Oh nem, édes anyám! — viszonzá a leány hévvel, forrón általkulcsolva édes anyját. — Nem rosz érzés; — de — tovább aztán nem szólhatott, mert könnyek tódultak szemébe.

— Pedig szeretném, ha megmondanád édes leányom! Avagy kétkezel szeretetemben? —

Erzsike erre csak forróbban szorította anyját kebeléhez.

— Hiszen úgy is tudod, édes anyám, mi tesz engem olyan boldoggá! — fakadt ki végre, sirva és nevetve egy időben.

— Hát azért, édes leányom, mert Maróthyt szereted? És hát olyan érzés az, melyet nekem meg nem mondhatsz? — kérdé az anya, erővel föltámasztva leánya arcát, a melyet a szemérmesség és boldogság, a könny és mosoly testvéri szövetkezése meg bájosabbá tőnek.

— De hadd el a sirást, édes leányom! Tudom, örömkönnyek ezek; de nekem egy kis beszédem van veled! — mondá újra az anya.

— Szólj, oh szólj édes anyám! Azért én mégis minden szavadat szivembe zárom! — fakadt ki a leány, csókokkal borítva az anya arcát.

— Csak azt akarom mondani édes leányom, hogy helytelenül bánsz ez ifjúval! — kezdé erre Zniováryné komolyan.

— Miért, édes anyám? —

— Azért, mert látom, tudom, hogy szereted őt, viseleted pedig irányában az ellenkezőt engedi gyanítani! — folytatá az anya nyugodtan.

— Oh nem, édes anyám! — felelé hévvél a leányka. — Tudom, hogy ő is szeret engem!

— Honnan? Tán nyilatkozott már? —

— Nem, de jól láttam, hogy vágyódott az alkalomra, nyilatkozhatni.

— És te kerülted ez alkalmat; és miért tetted azt édes leányom? — kérde az anya.

— Oh, annak nagy oka volt, édes anyám! — viszonzá a leány vidáman. — Meg akartam őt javítani.

— Javitani!? Hát mi hibát tapasztaltál rajta?

— Nem volt annyira magyar, mint kellene! — felelé a leány, anyja kebeléhez simulva.

A jó asszony erre egy ideig édes gyönyörűséggel nyugasztá tekintetét kipirult leányán; egy könycsepp is lopódzott szemébe, de ez az öröm, a boldogság könnye volt, hogy ilyen gyermekkel áldotta meg az ég.

Csak szünet mulva kezdé tehát újra:

— És azt hiszed, édes leányom, hogy te megváltoztathatod ez ifjút? —

— Oh, meg vagyok győződve róla! — viszonzá a leány határozottan.

— De hát ha mégis csalódsz édes leányom?

— Hogyan édes anyám?

— Te nem ismered még a férfiakat. Csak saját magad után itéled meg őket, holott az egész nagy teremtésben nincsen ellentétes valami, mint a férfi és a nő — viszonzá Zniováryné komolyan.

— Nem értelek anyám!

— Mindjárt megértesz édes leányom — folytatá az anya, és fris virágbokkrétát vett ki egy pohárból.

— Nesze, tépd szélylyel e virágokat! — mondá neki, oda nyujtva azokat.

- Minek? — kérde a leány habozva.
- Csak; miért ne tépnéd el e virágokat?
- Mert sajnálom szegényeket! — viszonzá a leány.
- No látod, ez a különbség férfi és nő között! — felelé az anya mosolyogva. — Te e virágokat sajnálsz bántani, a melyeknek úgy is csak órákra van már szabva életük, holott ők még emberéletet is képesek oltani.
- Az ellenség életét! — viszonzá a leány könnyedén.
- De azért te erre sem volnál képes! — jegyzé meg az anya.
- Én? — kérde a leány, és összeborzadt.
- No lásd, édes leányom, ez a különbség köztünk és a férfiak közt!
- mondá mosolyogva az anya. — Minket a szív vezérel cselekedetinkben, őket az ész!
- Azért nekik is van szívük! — jegyzé meg erre a leány.
- Azt én nem tagadom; minden teremtsnek van szive; csakhogy egynél kevésbé van kifejlődve, mint a másiknál, a nő hivatása pedig, jóvá tenni a természet mulasztásait, helyreállítani az egyensúlyt ember és ember között, a mennyire ez lehetséges.
- Épen azt akartam én is! — mondá a leányka hévvel. — Maróthy csak azért volt közönyös a haza iránt, mert nem volt reá szoktatva.
- És ilyen módon akarod te a férfit reá szoktatni? — kérde mosolyogva az anya. — Tudod, mikép cselekedtél édes leányom? mint az az egyszeri anya, a ki párnát borított síró gyermekére, hogy elhallgattassa; igaz, elhallgatott reá a kis gyermek, de örökre.
- És mit akarsz ezzel mondani édes anyám? — kérde a leány, némi zavarral.
- Azt, édes leányom, hogy férjeinkben csak akként állithatjuk helyre az ész és szív közötti egyensúlyt, ha egész szeretetünkkel vesszük körül. Nem erőszak, hanem csak gyöngéd vonzás a mi hivatásunk. Mihelyt észbeli hideg tervekkel akarunk hatni, nem csak czélt nem érünk, — mert e tekintetben a férfiak sokkal erősebbek nálunknál, — de még szeretetüket is kockáztatjuk!
- Hát azt hiszed édes anyám? — kérde Erzsike tétovázva. —
- Azt, édes kis leányom, hogy készülj a legnagyobb szomorúságra, a mi a fiatal szívet érheti.
- Mire, édes anyám? — kérde a leányka kínos aggodalommal.

— Hogy első szerelmed viszonzásra nem talál; hogy Maróthy kihült irántad.

— Oh nem, édes anyám! - mondá a leányka szünet után; és pillanatra elhalaványult arczáit ismét gyöngéd pir futotta el. — Csalódlod édes anyám! Tudom, hogy Maróthy elérte szándékomat, és még csak annál forróbban fog szeretni.

— És honnan tudod azt, édes leányom? — kérdé az anya.

— Innen, édes jó anyám! — felelé a leány, édes anyja kezét fennen dobogó szívére fektetve.

XI.

Akkor nyílt az ajtó és Zeller Habakuk lépett be.

A jámbor ifjú nem tartott e család rendes látogatói közé; még csak néhányszor volt itt, mikor Borbála ő nagysága vagy Thusznelda valami izenetet küldött tőle; most is tehát azt hitték, olyan körülménynek köszönhetik látogatását.

De néhány pillantás Habakuk arczára elég volt meggyőződniük arról, hogy e látogatásnak más célja van. Habakukunk arczáról még nem szóltunk; nem azért, mintha a férfiarcz általában érdemes nem volna a leírásra; hanem azért, mert Habakuk arca különösen nem igényelheti e figyelmet részünkről; mert ha kiveszszük azt, hogy barkója ugyan volt, de szakálla nem, olyan arcz volt, a mely semmiben sem különbözött azoktól, a miket bolczimereken láthatni; szeme kék volt, haja szöke és nagy gonddal fésülve, széles orra pedig kissé hosszú; álla és szemölde olyan volt, mint más emberé, és csak a homlokán volt valami, a mi némileg magára vonta a figyelmet; közönséges, keskeny homlok volt, de nagyon komoly homlok, és mintha az volna reá írva: „Alázatos szolgája az egész világnak.“

De most nemcsak a homlokra, hanem az egész arczra mintha reá volna írva az „alázatos szolgája az egész világnak;“ csupa szomorúság, csupa zavar volt ez arcz; az ember nem is nézhette mély megilletődés nélkül.

A nyájas olvasó pedig méltán kédezheti, mi hozta most ide ez embert, mikor Maróthy világosan kikötötte magának, hogy épen Zniováry Erzsike előtt titok maradjon, a mi mai nap közöttük történt.

Legyen csak még egy kis türelemmel a nyájas olvasó; csak annyit bátorkodunk neki fülébe sugni, hogy vannak bizonyos fajú emberek, a

kik nagyon alázatosak szemben, és nagyon fúrfangosak hátunk mögött; az ember alig hinné, olyan ostobák különben, és az ármányokban mégis olyan ügyesek, legügyesebbek pedig a titok tovább adásában, már t. i. olyan fülekbe, a hová azoknak nem kellene jutni. Mondják, a hosszas gyakorlat e tulajdont is tökélyre fejti; meghiszem; hosszas gyakorlat is kell arra, hogy a becsületérzést annyira civilizálják.

Habakuk mentegetésére — ha ugyan szó lehet arról — azonban felhozhatjuk, hogy végső szükségből tette e látogatást. Megragadta az utósó eszközt, a mely által veszélyzettnek vélt édes reményeit, boldog kilátásait — hivatalbeli előmozdítását — biztosithassa.

— Mi baja Zeller úr? — kérde tehát Zniováryné asszony, a szokásos üdvözlések után, midőn Habakuk háromszori megkínálás után végre alázatosan helyet foglalni bátorkodott.

— Semmi! — viszonzá az ifju, zuzott kedélylyel szívéhez szoritva magas tetejü kalapját.

— Dehogy semmi! Hisz arczáról olvasom le! Vagy tán a nagyságos asszony? — kérde az asszony.

— Oh, köszönöm kérdését; de az jól van; igen jól van! — viszonzá az ifju, mély fohászszal.

— Vagy tán Thusznelda? — kérde Erzsike.

— Oh, ez még jobban van! Mi baja is lehetne olyan lénynek! — foházkodék Habakuk nagy bánatosan.

— Tehát miért olyan szomorú? — kérde Zniováryiné, kissé türelmetlenül.

— Hogy miért vagyok szomorú? Oh! hogy tudjam én azt megmondani! De engedelmet kérek, én nem is vagyok szomorú, hanem — akadozó a fiatal ember, leirhatlan zavarral.

— Hanem? — mondá utána Zniováryné kíváncsian.

— Az ember lelkének aczélozva kell lenni, hogy nyugodtan elviselje a töviseket, a miket a kaján sors életébe hint, kivált a fiatal ember életébe! Bocsanat nagyságos kisaszszony! de sok kellemetlen pillanatok vannak az életben! — mondá a legmélyebb önmegadással, tiszteletteljesen meghajtván magát Erzsike előtt, a kinek önkénytelen mosoly lebbent el ajkain, e kiczirkalmazott szavak hallatára.

— Tehát mégis! — mondá részvéttel Zniováryné. — És miben lehetünk szolgálatjára?

— Szolgálatomra? — kérde az ifju szomorúan; de hirtelen, mint egy

új gondolattól megkapatva, fölugrott székéről, és az öreg asszony kezét hévvel megragadva, mondá:

— Igen! kegyed nagy szolgálatot tehet nekem! Mit mondok: szolgálatot! életemet menthetné meg nagysád! többet, oh sokkal többet életemnél: jövőmet, fényes jövőmet mentheti meg nagysád! — Egészen magánkívül volt a jámbor Habakuk, a mint ezeket mondá.

— De szóljon világosabban Zeller úr! — viszonzá a nő, megijedve Habakuk nagy elragadtatásán.

— Igen, igen! nyiltan fogok szólni! — kezdé újra Habakuk — Hisz kegyed ismeri Maróthy Géza urat? —

— Hogy ne! Nos? — kérde Zniováryné hévvel.

— Képzeld csak nagysád — folytatá Habakuk, a legnagyobb felindulással. — Ez a Maróthy Géza Thuszneldába szerelmes! — és nagy megilletődésében szeméit kellett törülgetnie, a mint ezeket mondá.

E szavakra Zniováryné egy tekintetet vetett leányára; aztán fölkelt, oda sietett hozzá, és kebeléhez szoritotta. Mert Erzsike arcza egyszerre olyan halvány lett, mintha kést döftek volna szívébe.

De csak egy percig tartott halaványsága, és a mély fájdalom szívében szintén csak egy percig tartott; azonnal elmúlt, és nyájas mosolylyal mondá:

— Ne hidd édes anyám! Ez lehetetlen!

— Vajha úgy volna, a mint a kisasszony mondá! — sohajtozott Habakuk. —

— És honnan tudja ön azt? — kérde Zniováryné megilletődve.

— Tőle magától! Épen most jövök tőle!

— Nos leányom?! — mondá most Zniováryné, részvétteljesen leányához fordulván.

— Nem, anyám! Meglásd, nem úgy van! — viszonzá a leány, teljesen visszanyerve nyugodtságát. Csak az arcza volt valamivel halványabb, mint máskor.

E percben újra nyilt az ajtó, és — Maróthy Géza lépett be.

E váratlan meglepetés minden jelenlevőre más-más hatással volt. Erzsike mintegy földöntuli erővel megragadva szökött fel ültéből, és néhány lépést tett az érkező felé; míg Zniováryné erőtllenül a pamlagra hanyatlott; Habakuk pedig, oh Habakuk, megsemmisülve tekintett a kezében levő kalap mélységes mélyébe, azon forró kívánsággal, vajha

kétszer olyan mélységes volna, mint a milyen valóban! Beh jó lenne, most elrejtőzni abba!

Maróthy egyenesen Erzsikéhez sietett, és gyöngédeden szoritotta meg kezét. És ez jól volt így; mert ha meg nem fogja, a leány tán ájulva rogyott volna le édesanyja mellett.

— Bocsánat nagysád! — mondá aztán Zniovárynéhoz fordulva — de magamnak kellett eljőnnöm, megczáfolni ez ember állítását.

— Tehát nem igaz? — mondá az anya, örvendetes meglepetéssel.

— Nem; köztünk és Dubiczay Thusznelda között csupán csak azon tiszteleti viszony létezik, a melyet férfi meg nem tagadhat nő irányában.

— De hisz Zeller úr azt mondta?! — mondá Zniováryné álmélkodva.

— Ez embert én küldtem ide, hogy véget vessek azon kinos állapotnak, a melybe a bizonytalanság ejtett. Merész lépés volt, de ez egyszer könyörgöm, mentsen ki a végső kényszerűség! — mondá Maróthy esdőleg.

— Engedjen meg, de kérnem kell önt, hogy világosabban szóljon; mert én az egészségből egy szót sem értek! — mondá Zniováryné a maga szokott őszinteségével.

— És Erzsike, akarám mondani: nagysád is megengedi, hogy nyiltan szóljak? — kérde Géza bensőséggel, Erzsikehez fordulva.

A leány, ki már az elébb anyja közelében keresett menedéket, felelet nélkül hagyta e kérdést. Mit is felelhetett volna! Jól tudta ő, mit akar most Maróthy mondani; elárulta neki azt az ifju tekintete, és még inkább elárulta azt neki az ő saját szive; csak a szemét sütötte le tehát, és mélyen elpirult.

De Maróthynak úgy látszik, elég felelet volt ez; mert reszkető hangon ugyan, de egész férfias bátorsággal mondá:

— Hamar készen leszek mondandómmal. Mióta leányát láttam, mióta szivét megismertem, érzem, hogy csak attól függ életem boldogsága, ha méltónak tart arra, hogy megmondjam neki, mi véghetetlenül szeretem; sovárogyva kerestem az alkalmat, de mindig hiába, és végre is kis csel által kellett azt megszereznem!

— Tehát az egész csak csel volt? — kérde Zniováryné vidáman.

— Igen is, nagyságos asszony, és az jobban sikerült, semmint magam is reménylettem! Nem csak alkalmam nyílt, szivemet föltárom,

de a feleletet előre is meghallottam! — viszonzá Maróthy őszinte bensőséggel.

— E szerint ön hallgatódzott? — kérdé Erzsike, végre erőt találva, a szólásra; és oh, be nagyon szeretett volna haragos arcot mutatni, de az igazán szerető leányok olyan rosszul értenek a tettetéshez! A mint szemét Maróthyra emelte, égő arcza telided teli lett boldog vidámsággal.

— Nagy hiba a hallgatódzás — mondá végre Zniováryné, kedves komolysággal. — De minekutána a csel annyira sikerült, nem marad egyéb hátra, mint az, hogy azt nyiltan bevalljuk! — És karjait kiterjesztve, szívéhez ölelé a boldog ifjut.

Erzsike pedig, oh, a kis Erzsike boldogságtól áradozó szívvvel borult anyja kebelére, és könnyező szemmel, mondá :

— No, ugy-e bár, édes anyám, nekem van igazam? —

— A megtérítési módot illetőleg édes leányom? De hát ki biztosít arról, hogy csakugyan megtérítetted? — kérdé az anya mosolyogva.

— A szívem, édes anyám! — viszonzá a leány elragadtatással; és Maróthyhoz fordulva mondá :

— Ugy-e bár, mikor édes hazámra gondolok, büszkeséggel fogok tekinthetni azon férfira, a kinek szívébe tevém le boldogságomat?

— Igen! Ugy áldjon meg isten, a mint szentség gyanánt őrizem meg szívemben azon két magasztos érzést, a mely nélkül nincs e földön boldogság, és melyet te költöttél bennem életre: a h a z a s z e r e t e t e t és a s z e r e l m e t! — mondá lelkesülten Maróthy, az örök hűség csókját nyomva a kebelére boruló leányrak.

XII.

Zeller Habakukról egészen megfeledkeztünk; de nem csuda; az egész ember azon idő alatt, hogy a főnebbi jelenet végbe ment, csak azon tünődött, valósággal ő-e az, avagy más valaki? és sok mindenféle eset jutott eszébe, melyeket kicsi gyermekkorában dajkájától, és egyéb ilyen hitelt érdemlő egyéniségektől hallott, hogy t. i. az emberek ki lőnek cserélve; az egyiknek lelke egészen más ember testébe bujt; és mindezen dajkamesék most annyi valószínűséget nyertek előtte, hogy midőn végre, nagy sokára Maróthy azt találta kérdezni: — Hát ön még mindig itt van Zeller barátom? — a jó ember nem mert reá feleletet adni; bizonyára más valakihez intézte Maróthy e kérdést, nem ő hozzá.

Csak midőn Maróthy egészen hozzá lépett, kezdte hinni, hogy csakugyan ő hozzá volt e kérdés intézve, és akkor azután azt is kezdte hinni,

hogy ő tán még is nincsen kiéserelve, és csak azután koczkáztatta egész alázatossággal e szavakat:

— De kérem alássan, Maróthy ur, fejtse meg nekem, mi történt itt tulajdonképen?

— Az, édes Habakuk ur, hogy megszegte fogadását! — viszonzá Maróthy vidáman.

— Én? És micsoda fogadást, ha szabad tudnom? — kérde a jámbor, szánakozásra méltó zavarban.

— Azt a fogadást, édes Zeller, hogy nem fogja megmondani, hogy én és Thusznelda —

— Ahá, tudom! Igaz! Azt nem kellett volna megmondanom! Száz-ezerszer bocsánatot kérek; de olyan tele volt a szívem, és a közmondás is azt tartja: a mivel a szív tele, az kiszalad a szájból! — mentegetődzék a jó ember azon hiszében, hogy Maróthy most valami rettenetesen haragszik reá.

— De nem odáig van az! — viszonzá Maróthy, lehetőleg komolyan. — Ön visszaélt bizalmammal, és tehát olyan bünt követett el —

— Bocsánatot kérek — vága szavába a jámbor, alázatos nevetés alá rejtve zavarát — de a polgári perrendtartás szerint ez nem bűn, hanem csak vétség!

— Az nekem tökéletesen mindegy, Habakuk ur! Nem az itt a kérdés, mit tart erre nézve a polgári perrendtartás, hanem az, mint fogom föl én a fenforgó esetet, én pedig nagyon komolyan fogom föl a dolgot, és szigorú elégtételt is fogok magannak szerezni!

— Elégtételt? — kérde Zeller — Csaknem ismét párbaj! most, mikor olyan kedves arája van? — És a jó ember egészen oda lett a félelemtől.

— De bizony párbaj édes Habakuk — felelé Maróthy vidáman. — Még pedig olyan, a minőről ön nem is álmodik! Ön Erzsike kisasszonyt azon vallomástételre kényszerítette, hogy engem szeret, én viszont Thusznelda ő nagyságát arra fogom kényszeríteni, hogy hasonló vallomást tegyen ön irányában; akkor pedig készen lesz a párbaj, érti ezt uram?

— Nem én, Maróthy ur! Bocsánatot kérek ezerszer, de én egy szót sem értettem, a párbajon kívül! — viszonzá Habakuk, homlokát törülgetve.

— Nem tesz semmit! Majd megérti! — viszonzá amaz, és a nőkhez fordulván, kik e közben visszatértek a szobába, mondá!

— Ez a fiatal ember és Thusznelda szeretik egymást; nem lenne-e tehát érdekes, ha e mai nap boldoggá tennők őket?

— Oh, ez nagyon jó lenne! — mondá Zniováryné. — Ha szeretik egymást, legyenek egymásé!

Nem kísértjük leírni azt az örömet, a mely Habakuk arczát által kezdé rengedezni, midőn végre fölfogá, minő pajzán értelemben vevé Maróthy ez egyszer a: párbajt; sem pedig azt a csudálkozást Borbála ő nagysága arczán, midőn Maróthy Thusznelda kezét kérte meg, és csak legvégül tette hozzá, hogy nem a maga, hanem Zeller Habakuk részére intézte hozzá e kérelmet; mindezt az olvasónő képzelődésére kell biznom; a mit azonban el nem hallgathatunk, az, hogy Maróthy kérelme hosszas gondolkodás után, végre mégis figyelembe vétetett. Isten tudja, miként, de a fürdővendégek között egyszerre azon hír kezdett elterjedni, hogy Thusznelda és Zeller Habakuk régóta szeretik egymást, a nagyságos asszony pedig most már tökéletesen meg volt győződve arról, hogy hiába való dolog a közvélemény ellen küzdeni!

ÉRDEMKÖNYV.

Azon lelkes hölgyek névsora, kik az Akademia céljainak előmozdítására, és különösen egy reál-encyclopedia kiadására 10 évre összesen 1440 darab aranyat biztosítottak, következő:

Czékus Mártonné, Gyürky-Vay Erzsébet, Kállay Blaskovics Amália, Kovács Nedeczky Mária, Balogh Melanie, Bohus-Szögyény Antonia, gr. Forrayné, Vass-Gyulay grófné, Kun-Gyulay grófné, gr. Nádasdy Lipótné, gr. Forray Julia, gr. Traunné, gr. Bánffyné, gr. Andrassy Gyuláné, gr. Andrassy Gabriella, hg. Odescalchi Gyuláné, Tihanyi Rédey Borbála, Matkovics Rédey Anna, Koczán Józsefné, Puky Franciska, Bárczay Lónyai Piroska, Karácsonyi-Kiss Franciska, Návay-Almásy Anna, gr. Karácsonyiné, b. Gerliczy Vinczéné szül. Sztankovánszky Erzsébet, Plachy-Ruttkay Mari, gr. Vay-Beniczy Sarolta, Ujabban aláírtak: Venkheim Szapáry Fanni grófné, Szapáry-Almásy Rozália grófné, gr. Vay Dánielné szül. báró, Sennyey Amália, Gerliczi Kornis Luiza báróné, Lónyay-Kazinczy Ottilia gr. Batthányi Lajos özvegye, Kinszky grófné, Dadányi Iphigenia, gr. Zichy Pálné szül. gr. Kornis Anna, gr. Károlyi Eduardné, szül. gr. Kornis Clarissa, gr. Kornis Zsigmondné, Nedeczki Ágnes, Fekete Lászlóné, szül. Rutkai Amalia, Lónyay Menyhértné, Pázmándy-Domonkos Lydia, Szodoray-Platthy Emilia, gr. Nákó Kálmánné, Gyürky Ábrahámné özv. Orczy Sarolta bárónő.

Kazinczy alapítványra következő lelkes hölgygyűjtők küldöttek be összegeket:

Gróf Zichy Pálné szül. gr. Kornis Anna összesen 185 frtot.
 B. Jeszenák Jánosné szül. gr. Forgács Aloysia összesen 120 frt.
 Döry Gyuláné szül. gr. Kornis Nina, összesen 125 frt. 25. kr.
 Sárközy Kázmérené szül. Csanády Johanna, összesen 123 frtot.
 Özv. Szücs Lajosné asszony összesen 10 frtot.
 Gróf Zichy Henrikné, Sopronmegyéből összesen 722 frtot.
 Mélt. báró Kray Wenkheim Mária asszony Pozsonból, összesen 215 frtot.
 Pohl Ignáczné, tordai nőgyesületi elnök 203 frt.
 M. gr. Zichy Jánosné Kray Irma bárónő által, összesen 140 frt.
 M. Csekonics-Lipthay Leona bárónő 200 frtot.
 Hg. Brezenheim Ferdinándné szül. Svarzenberg Carolina hgnő 120 frtot.

M. Batthyány-Zichy Antonia grófnő összesen 227 frtot.

N. Kóczán Józsefné asszony, összesen 33 frtot.

Ngs. Bezerédy István nő asszony beküldött 411 frtot,

Gr. Nádasdy Lajosné szül. Forray Julia urhölgy 300 frtot.

Ngs. Bohus János nő gyűjtött küldeménye tesz 169 frt. 20 krt.

Meleghegyi Józsefné szül. Vida Ágnes adott 10 frtot.

Végh Zsófia gyűjtött 10 frtot.

Még többen küldtek be jelentékeny összegeket e szép célra; de e lelkes honleányok neveit mindeddig nyilvános lapokban nem olvashattuk, és így mi sem tehetjük közzé, hanem ha esztendőre.

A muzeum belső feldiszitésére következő lelkes hölgyek járultak:*)

Grégus Ágostonné 1 arany.

Grégus Livia 1 ar.

Hg. Brezenheim Ferdinándné 100 frt.

Ifj. Gyertyánffy Dávidné ívén 20 ft. Nevezetesen: a gyűjtőnő 10 ft.

Gyürky Pálné sz. Gr. Vay Erzsébet 50 ft.

Gorové Constantia ívén 145 frt. Nevezetesen a gyűjtőnő 30 frt.

Gorové Mária 30 ft., Jakabffy Paulina 15 ft. Lászlóffy Mária 10 ft. Noszlópy Szilárda 5 ft. Simontsits Hermin 5 fr. Karácsonyi Rébi 10 ft. Hertelendy Mária 10 ft. Karácsonyi Jakobina 10 ft. Karácsonyi Leopoldina 10 ft. Nyiry Józsné 10 ft.

Gr. Forgách Gyuláné sz. gr. Forgách Erzsébet 50 ft.

Szalazár Klára ívén 12 ft. Nev. a gyűjtőnő 5 ft.

Szilágyi Sándorné ívén 37 ft. Nev. a gyűjtőnő 10 ft. Özv. Balla Károlyné 5 ft.

Vojnits Tivadarné ívén Szabadkáról 200 ft. Nev. a gyűjtőnő 50 ft. özv. Vojnics Anna 20 ft. Mukics Erzsébet 10 ft. Perviz Mária 5 ft. Schmir Mária 5 ft. Rác Józsefné 5 ft. özv. Vojnics Lajosné 10 ft. Jankovics Amália 6 ft. Mukics Teréz 9 ft. Hideg Árpádné 5 ft. Sonnenberg Antonia 5 ft. Simony Mihályné 8 ft. Mukics Gergelyné 10 ft.

Lakatos Károlyné szül. Csupor Mária ívén Szarvasról 60 ft. Nev. a gyűjtőnő 5 ft. Janesovics Emilia 5 ft.

Ágoston Józsefné ívén 1 ar. 59 ft. Nev. a gyűjtőnő 1 ar. Csep-sányi Béláné 5 ft. Tizennégyen a „Sas“ fogadóból 14 frt.

Vásárhelyi Judit ívén 30 ft. Nev. a gyűjtőnő 20 ft. Takácsy-Vásárhelyi Janka 10 ft.

*) Ujra kijelentem sajnálkozásomat, hogy azon lelkes honleányok neveit, a kik öt forint-nél kisebb összeggel járultak e szép célhoz, hely szűke miatt nem iktathattam az „Erdemkönyv“-be; nagyon sokra megy azok száma.

Czárán Manóné ivén 44 ft. Nev. a gyűjtő 10 ft. Czárán Gergelyné 5 ft. Kövér Janka 5 ft.

Steiniczer Józsefnő ivén Aradról 34 ft. Nev. a gyűjtő 5 ft. Steiniczer A. T.-né 5 ft.

Trencsényi Lajosné ivén, Gyulán 52 ft. Nev. a gyűjtő 10 ft. Karassiy-Beliczey Julia 10 ft. Karassiy Stefánie 5 ft. Beliczey Julia 5 ft. Stachó Gyuláné 5 ft. Nagy Károlyné 5 ft.

Antunovics Kálmáné ivén Szabadkán 145 ft. Nev. : a gyűjtő 10 ft. Mukits-Vojnits Frida 5 ft. Vojnics Katalin 10 ft. Vojnics Róza 5 ft. Vermes Borbála 10 ft. Vojnits Gáborné 10 ft. Magyar-Draexler Paulina 5 ft. Latinovits-Antunovics Anna 10 ft. Hasznosné 5 ft. Vojnits-Vojnits Etelka 10 ft.

Kis Péterné sz. Gorové Anna ivén B.-Csabán 54 ft. Nev. a gyűjtő 10 ft. Urszinyi Andorné 5 ft.

Sényi Amália k. a. 10 ft.

Daruváry-Fluck Laura ivén 92 ft. Nev. a gyűjtő 5 ft. Fluck Paulina 5 ft. Szabó Józsefné 5 ft. Semmelweis Ignáczné 5 ft. Ráth Károlyné 5 ft.

Veres Szilárda ivén 134 ft. 50 kr. Nev. a gyűjtő 20 ft. Boró Pálné 25 ft. Madách-Gyurcsány Mária 15 ft. Prónay-Almásy Mária 20 ft. Kovács Anna és Paulina 5 ft. Széler Klára 5 ft.

Buday Ignáczné ivén Udvariban 40 ft. Nev. a gyűjtő 5 ft. 50 kr. Csaba Gyuláné 5 ft.

Rába Teréz ivén Nagy-Károlyban 51⁷/₈ ft. Nev. Szerdahelyi-Ilosvay Eulália 10 ft. Kállay Elekné 5 ft.

Szilágyi Dánielné ivén Óváriban 10 ft.

Kovács Ágostonné Szathmáron 46 ft.

Mándy Dánielné ivén Miskolczon 19 ft. Nev. Katona Emilia 5 ft.

Ternyey Jánosné ivén Apán 40 ft.

Svájczér Ilka ivén Nagy-Bányán 54 ft. Nev. Ujfalussy Miklósné 10 ft. Ujfalussy Árpádin 10 ft. Sakmáry Sámuelné 5 ft. Hámory Ferenczné 5 ft. Svájczér Ilka 5 ft.

Vécsey Mária ivén Sárköz-Ujlakon 40 ft. Nev. Degenfeld Mária 5 ft. özv. b. Vécsey Miklósné 15 ft. Vécsey Mari 8 ft. 70 kr.

Thassy-Bernát Amália P.-Monostoron 37 ft.

Chernel Ignáczné sz. Szentgyörgyi Horvát Czeccilia 5 ft.

Putnoky-Frivaldszky Matild ivén 36 ft. Nev. a gyűjtő 10 ft. Mocsáry Eszter 10 ft. Reesky Benedekné sz. Dobsa Róza 10 ft.

Busay Károlyné ivén Kiskun-Majsán 30 ft. Nev. a gyűjtő 5 ft.

Özv. Szűcs Lajosné ivén 70 ft. Nevezetesen : a gyűjtő 30 ft. Halász Sámuelné 10 ft. Halász Gyuláné 10 ft. Cséry Lajosné 10 ft. Tóth Lőrinczné sz. Kandó Zsófi 10 ft.

B. Meskóné sz. gróf Fáy Mária Füleken 100 ft.

Nagy-Pasqual Veronka ivén Tokajban 18 ft 10 kr.

Jeszenszky b. Laffert Teréz 20 ft.

Darázs-Horváth Mária 23 ft.

B. Bánhidya Albertné, sz. Luby Stefánia ivén 41 ft. Nevezetesen: gyűjtő Bánhidya Stefánia 10 ft.

Blum Antonia ivén Pesten 110 ft. Nevezetesen: Blum Antonia 20 ft. — Schoszberger Regina 10 ft. Goldberger Erzsébet 10 ft. — Goldberger Amália 5 ft. Munk Róza 5 ft. Herzog Eleonora 5 ft. Herz Rozália 5 ft. Stern Leonora 5 ft. Herzberg ékszerész 40 ft.

Vidovszky Jánosné ivén 65 ft. Nevezetesen: Vidovszky Jánosné 5 ft. Bartóky Józsefné 5 ft. Szucs Mózsné 5 ft. Uhrinyi Andorné 5 ft. Haán Lajosné 5 ft.

Perger Ignáczné ivén Pesten 29 ft. Nev.: Perger Ignáczné 5 ft.

Máriássy Dánielné sz. Darvas Klára ivén Rimaszombatban 81 ft. Nevezetesen: Darvas Klára 5 ft. Marikovszky Emma 5 ft.

Koppély Frigyesné sz. b. Podmánczky Zsuzsi 30 ft.

Szombathelyi Szidonia Békésen gyűjtött 69 ft. 30. kr.

Nagy Lajosné sz. Dobozy Erzsébet Nagyváradon és Debreczenben gyűjtött 282 ft. 20 krt. Nevezetesen: Petrák Jánosné N.-Váradon 5 ft. Bölönyi Sándorné 10 ft. Püspöky Györgyné 5 ft. Fráter-Ersey Teréz Nagyváradon 5 ft. Tóth Antalné Debreczenben 5 ft. Urainé 5 ft. Leveleki-Molnár Ágostonné 10 ft. Noztroviczky Györgyné 5 ft. Udvarhelyiné 5 ft. Tinopl Irma 5 ft.

Lukács Györgyné ivén Nagyváradon 80 ft. Nevezetesen: Lukács Györgyné 10 ft. Tar Sámuelné 10 ft. Szakolczayné 10 ft. Özv. Kolos Józsefné 5 ft. Dr. Pollák Árminné s lánya 5 ft. Nagy Rebeka 5 ft. Kragujné 10 ft.

Vörös-Dejeán Amália ivén Aradon 53 ft. Nevezetesen: Vörös Dejeán-Amália 10 ft. *

Kelemen Jánosné sz. gr. Haller Mária Szerepen (Bihar) gyűjtött 40 ft. Nevezetesen: Kelemen Jánosné 20 ft.

Kraudy Antalné Miskolczon 10 ft.

Schäffer Ida ivén Győrött 120 ft. Nevezetesen: Szücs Klementin 5 ft. — Ziska Matild 5 ft. Hergeszel Hermin 5 ft. Schlosser Teréz 5 ft. Mile Luiza 5 ft. Schäffer Ida 8 ft.

Hamvayné-Capdebó Antonia ivén Aradon 67 ft. Nevezetesen: Jakabffy Ágnes 10 ft. Szájbeli Mária 10 ft. Dr. Ellevans Mátild 5 ft. Urtika Alojzia 5 ft. Hamvayné Capdebó Antonia 15 ft.

Földváry Miklósné sz. Kubinyi Amália ivén 65 ft. Nevezetesen: Ruprecht Francziska 5 ft. Ifj. Pázmándy Dienesné 10 ft. Földváry Kubinyi Amália 5 ft. Szepessy-Péchy Janka 5 ft. Pázmándy-Nagy Judit 5 ft. özv. Kubinyi Lászlóné sz. Kubinyi Lilla 10 ft. Révay Gizella 5 ft. Herzfelder Dianozsa 5 ft. Hegedüs-Polimberger Erzsébet 5 ft.

Vörös Sándorné ivén Aradon 100 ft. Nevezetesen: Vörös Sándorné 10 ft. Reichl Irma 5 ft.

B. Bajzáth Györgyné sz. Bernrieder Mária 132 ft 30 krt.

gyűjtött. Nevezetesen: B. Bajzáth Györgyné 20 ft. Kiss-Bajzáth Franciska 10 ft. Tóth-Kégl Alojzia 8 ft. Horhy-Mátyus Katalin 5 ft. Schwarz-Horhy Luiza 5 ft. Szücs Péterné sz. Zuber Borbála 5 ft. Eltér-Uffer Eliza Külley-Vágner Emilia 5 ft. Say Amália 5 ft. Nedeczky-Bernrieder Alojzia 10 ft.

B. Vécsey Sarolta 25 ft. gyűjtött. Nevezetesen: B. Vécsey Sarolta 20 ft.

Pongrácz Arnoldné—sz. Zathureczky 35 ft. Nev.: Pongrácz Arnoldné 15 ft.

Dorner Irén ivén Győrött 77 ft. Nevezetesen: Dorner Irén és Vilma 10 ft. Schandel Fanny 5 ft. Schandel Mari és Luiza 8 ft. Keiner-Róth Mari 5 ft. Milkovits-Fischer Amália 5 ft. Stampfe Mária 5 ft.

Fáy Gusztávné ivén. Nyustyán (Gömör) 20 ft. Nevezetesen: Fáy Gusztávné 10 ft. Hámos-Máriássy Malvina 10 ft.

Thurcz Julia D. Földváron 50 ft.

Dacsó Julia ivén Keszihoczon (Nógrádban) 21 ft. Nevezetesen: Dacsó Julia 10 ft.

Havas-Bors Ilona Miskolczon gy. 56 ft. Nevezetesen: Havas-Bors Ilona 10 ft. Egy valaki 10 ft. B. M. 5 ft. Egy valaki 5 ft. Egy valaki 5 ft. Farkas Károlyné 5 ft.

Sztupa Györgyné ivén Pesten 50 ft. Nev.: Sztupa Györgyné 10 ft. Matta Lászlóné 5 ft. Gozdu A. 5 ft. Glac Jánosné 5 ft. Thallmayer Amália 10 ft.

Prihada-Juhász Róza N. Azaron (Zemplén) ivén 50 ft. Nevezetesen: Komáromy-Bárczay Klementina 20 ft. Cseley-Fritsch Irma 10 ft. ft. Szánky-Murary Felicitas 5 ft.

Kende-Kállay Ida ivén Czégényben 144 ft. Nevezetesen: Kende-Kállay Katalin 10 ft. Kende Kállay Ida 10 ft. Kende-Szuhányi Laura 10 ft. Kende-Skultéty Teréz 8 ft. — Kölcsey Katalin 5 ft. Szögyényi-Leszky Katalin 5 ft. Kállay Lászlóné 5 ft. Gulácsy-Komoróczy Janka 5 ft. Jeny-Izsák Erzsébet 5 ft. Vályi-Uray Ilona 10 ft.

Nagy Károlyné ivén Szabadszálláson gy. 1 ar. és 10 ft. Nevezetesen: Nagy Károlyné 1 ar. Balogh Erzsébet 1 ar. Péter Tini 1 arany, Kovács-Kozáry Juliánna 1 ar. Péter Eszter 5 ft. Varga Sándorné 1 ar.

Csupor Mária ivén. Szill-Sárkányban (Sopron) 13 ft.

Trencsényi Józsefné ivén, Kulán (90 ft.) gy. Trencsényi Józsefné 10 ft. Uhlarich-Gfeller Rebeka 5 ft. Erba Etelka 5 ft. — Radány Julia 8 ft. Kovácsics Irma 5 ft.

Keserü-Bérczy Ilon Félegyházán gy. 123 ft. Nevezetesen: Endre Vaymár Mátild 10 ft. Juhász Nándorné 5 ft. Keserü-Bérczy Ilon 10 ft. Seres Hoffer Teréz 5 ft. Szabó-Moczár Veronka 10 ft. Horváth Gáborné 5 ft. Szabó Sándorné 10 ft. Hoffer-Horváth Mária 5 ft. Horváth Antalné 10 ft. Deutsch-Milhoffer Sarolta 5 ft. Kerekes Juliánna 5 ft.

Petróczy-Gosztonyi Polixena ivén 53 ft. Nevezetesen:

Özvegy Prónay-Kubinyi Otília 10 ft. Pottornyay-Gosztonyi Anna 5 ft. Mérey Miklósné 5 ft. Kiss Karolina 5 ft. Madarász Zsuzsánna 10 ft.

Thurzó-Fleischer Emilia ivén Trencsénben 70 ft. 25 kr. Nevezetesen: Thurzó-Fleischer Emilia 5 ft. Szonthágné sz. Szontágh Pentherilea 5 ft. Deésy Franciska 5 ft. Klobuczky Antonia és Emilia 5 ft. 25 kr.

Preng Mihályné ivén Győrött 74 ft. Nevezetesen: Preng Mihályné 10 ft. Perlaky-Dorner Emilia 5 ft. Fischer Mari 5 ft. Anwander Victoria 5 ft.

Dienstl-Kürthy Anna ivén Kolthán (Komárom) 35 ft. Nevezetesen: Dienstl-Kürthy Anna 10 ft.

Jaross-Szabadhegyi Ludovika ivén Kolthán 28 ft. Nevezetesen: Jaross-Szabadhegyi Ludovika 10 ft. Czigler-Sándor Vincenzia 5 ft. —

Ferenczy Alajosné sz. Moldovány Róza ivén Gyulán 97 ft. Ferenczy Róza 6 ft. Nuszbek Ceron 5 ft. Gyöngyösi Anna 5 ft. Bodoky Zsófia 5 ft. Geiszt Magdolna 5 ft. Tormássy Báthory Juliánna 5 ft.

Gróf Eltz Károlyné ivén Vukovárott 268 ft.

Pap Mórné sz. Karap Mária ivén 50 ft. Nevezetesen: Kálmán J. 25 ft. — Varró Sománé 10 ft. Pap Mórné 13 ft.

Polgár Jánosné ivén Kunhegyesen 32 ft.

B. Sennyey Lajosné sz. b. Vécsey Erzsébet (Zemplén) 50 ft.

Bezeredy Istvánné sz. Bezeredy Etelka ivén 49 ft. Nev.: Bezeredy-Végh Angyalka 25 ft. Széll-Bertha Julia 10 ft. Bezeredy-Bezeredy Etelka 10 ft.

Kiss Andrásné sz. b. Bernátfly Ida ivén Lugoson 116 ft. 25 kr. Nevezetesen: Kiss Ida 25 ft. Szende Franciska 5 ft. Fábry Franciska 5 ft. 25 kr. Gyika Berta 5 ft. Makay Laura 5 ft. Szende Béláné 5 ft. Piukovics Ágostonné 5 ft. Kiss Andorina 5 ft. Hány Mária 5 ft. Hány Rozália 5 ft. Patyánszky Mária 5 ft. B. Palok-Bernátfly Berta 5 ft. Popp Etelka 5 ft.

Jakabffy Kristófné sz. Arboth Luiza ivén Lugoson 90 ft. 50 kr. Nevezetesen: Jakabffy Kristófné 5 ft. Keszthelyi Krisztina 5 ft.

Ullmann Adolfné sz. Nemeshegyi Etelka ivén 6 arany és 76 ft. Nevezetesen: Ullmann Nemeshegyi Etelka 6 ar. Özv. Nemeshegyi szül. Gaál Jozefin 10 ft. Dumtsa Mária 5 ft. Vermes-Piskovics Gizella 5 ft. Wierzbicki-Roth Emilia 5 ft. Özvegy Takácsyné 5 ft. Fabiny-Beretvás Emilia 5 ft. Ullmann Vilmosné sz. Montbach 10 ft. Peláthy-Nemeshegyi Bertha 5 ft.

Tesléry-Malisch Jozefin ivén Nyitrán 62 ft. Nevezetesen: Láng-Tesléry Emilia 5 ft. Tesléry Mária 5 ft. Maroly Emilia 5 ft. Sztankovánszky Eliza 5 ft. Kubinyi-Seregély Mária 5 ft. Zilberger-Csaszka Mária 5 ft.

Nagy Lajosné sz. Kerek Eszter ivén K. Madarason 21 ft. Nevezetesen: Nagy-Kerek Eszter 6 ft. Méhes Pólya Erzsébet 5 ft. Berényi-Matolcsi Julianna 5 ft. Pap-Nagy Eszter 5 ft.

Pap Laura ivén Közép-Iszkázon 44 ft. — Nevezetesen: Pap

Laura 10 ft. Pap Amália 5 ft. Bárány Mátild 5 ft. — Bárány Hermina 5 ft. Kemény Lajosné 5 ft. Sarlay Károlyné 5 ft.

Szentgyörgyi Horváth Antalné sz. b. Orczy Sopronban 20 ft.

Kovács Pálné Győrött gy. 60 ft. Nevezetesen: Özvegy Bay Antalné 5 ft. Zmeskál Istvánné 5 ft. Szalay Ágostonné 5 ft. Takács Sándorné 5 ft. Szalacsy Lajosné 5 ft. Horváth Jánosné 5 ft. Fischer Györgyné 5 ft. Bezerédy Alojzia 5 ft.

Emich Gusztávné ivén Pesten 25 ft. Nev.: Emich Gusztávné 5 ft. Jurkovics Antonia 5 ft.

B. Váy-Bánhidyné Simándon (Arad) 20 ft.

Bozoky Sándorné ivén Kun-Szt. Mártonban 22 ft. Nevezetesen: Nagy Antalné 6 ft.

Laszkáry-Dacsó Amália ivén Pribélyen (Nógrád) 16 ft. Laszkáry Amália 15 ft.

Zákó-Domonkos Juliánna ivén Bajsán (Bács) 49 ft. Nevezetesen: Zákó-Domonkos Juliánna 20 ft. Vojnits-Zákó Berta 10 ft.

Jeszenszky Danóné ivén B. Gyarmaton 17 arany és 46 ft. Nevezetesen: Jeszenszky Danóné 1 ar. Unger Istvánné 5 ft. Kék Leopoldin 5 ft. Hrobonyi Luiza 1 ar. Hrobonyi Sarolta 1 ar. Csörföly-Kiss Anna 1 ar. Bodnár Amália 1 ar. Omászta Tobiné 1 ar. Höppner Lászlóné 1 ar. Höppner Gizella 1 ar. Svoky Paulin 1 ar. Svoky Czelesztin 1 ar. Dedinszky Gyuláné 1 ar. Gonda Ferenczné 1 ar. Hamar-Kenessey Mária 1 ar. Somoskőy Istvánné 1 ar. Anninger Anna 1 ar. Baintner Mária 5 ft. — Bérczy Lajosné 1 ar. Szudy Zsenni 5 ft. Gazdik-Thomka Hermin 5 ft. Iszákovics Mihályné 1 ar. Feistl Malvin 5 ft. Droba-Horváth Zsuzsánna 5 ft.

Pálffy Kamillá ivén Pápán 54 ft 10 kr. Nev.: Valaki 5 ft. Pálffy Kamilla 6 ft. — Nagy-Kovács Jusztina 5 ft.

Hegedüs-Halmay Ottilia ivén Jászkiséren 37 ft 50 kr.

Fülek-Szentiványi Mária ivén Szerencsen 69 ft 5 kr. Nev.: Zalay Izabella 5 ft. Csepy Katalin 5 ft. Oláh Mihályné 5 ft.

Péterffy-Malonyay Emilia ivén Hrabóczon (Zemplén) 3 ar. és 69 ft. Nev.: Péterffy-Malonyay Emilia 25 ft. Péterffy Ilona 2 ar.

Latinovics-Somsich Mária ivén 345 ft. Nev.: Rédl báróné sz. Széchenyi grófnő 50 ft. Rédl Klaudia bárónő 20 ft. Latinovics-Somsich Mária 50 ft. Latinovicsné sz. b. Geramb Etelka 30 ft. Latinovics-Latinovics Judit 20 ft. Latinovics gr. Attems Mária 20 ft. Latinovics-Vojnics Mária 10 ft. Latinovics Irma 10 ft. — Latinovics-Nagy Szidonia 6 ft. Latinovics Flóra 6 ft. Latinovics-Schweidl Anna 5 ft. Latinovics-Gábrya Anna 5 ft. Latinovics Eugenia 5 ft. Gregus-Latinovics Mária 10 ft. Kovács-Latinovics Eszter 5 ft. Vojnics-Koller Katalin 10 ft. Szucsics-Odry Luiza 5 ft. Vojnics Julia 5 ft. Pollermann-Radán Borbála 5 ft. Lederer Riza 5 ft. —

B. Rudnyánszky Anna ivén 1 ar. és 102 ft. Nev.: Bernrieder Teréz 10 ft. Rudnyánszky Anna 10 ft. Kurcz Györgyné 10 ft. Kurcz Lajosné

5 ft. B. Elterdi Mária 5 ft. Szeniczey Ferenczné 5 ft. Szeniczey Czeccilia 5 ft. Morávesik Andorné 5 ft. Kornis Miklósné 5 ft. Vigyázó-Rosty Róza 10 ft. Kornis Róza 10 ft. Nagy Jánosné 5 ft. Novák Forster Julia 1 ar.

Nagy Elekné ivén Pozsonyban 44 ft. Nev.: Boldizsár Ida 5 ft. Nagy Elekné 5 ft. Csenkey Karolina 5 ft.

Kondé-Nyáry Juliánna ivén Szerdahely-Ujfaluban 37 ft 10 kr. Nev.: Kondé-Nyáry Juliánna 5 ft. Takácsy Miklósné 5 ft.

Hanzeni-Deschan Zsófia ivén Temesváron 212 ft. Nev.: Andreovics-Thoich Anna 5 ft. Ferményi Mária 10 ft. Stojanovics Eulalia 5 ft. Betsuder Katalin 5 ft. Babusnik Katalin 5 ft. Kray Magdolna 5 ft. Morán Mária 5 ft. Luga Katalin 5 ft. Klammer Katalin 5 ft. Nebenfühl Mária 5 ft. Weidl Anna 10 ft. Oszwald Katalin 10 ft. Isitoch Emilia 5 ft. Láng Luiza 10 ft. Hartl Luiza 5 ft. Osztovics Vilma 5 ft. B. Lopresti-Eszterházy Szerafin 10 ft. Mész Luiza 5 ft. Lichtscheindl Dorottya 5 ft. Mikecz Irma 5 ft. Schalek Mária 5 ft. Marosfy Franciska 5 ft. Reizer Klementin 5 ft. Prenner Vilma és Irma 5 ft. Lichtscheindl Teréz 5 ft. Agora Katalin 5 ft. Bullner Mária 5 ft. Deschasz-Lazarovics Zsófia 20 ft.

Gróf Zichy Livia ivén 1930 ft. Nev.: Gróf Zichy Livia 20 ft. Gr. Waldstein Zichy Teréz 50 ft. Gróf Zichy-Demblin Mária 50 ft. Gr. Nákó-Gyertyánffy Berta 50 ft. Ögróf Pallavicini Alfonzné 50 ft. Herczeg Eszterházy Pálné, sz. Thurn-Taxis hercegnő 100 ft. Gr. Andrassy-Königsegg Franciska 50 ft. Gróf Apponyi-Sztáray Julia 50 ft. Gróf Festetics Albertné 50 ft. Gróf Almásy Mórinczné 20 ft. Gróf Sándorné sz. Metternich hgnő 50 ft. Gróf Festetics Györgyné sz. Erdődy grófnő 50 ft. Gróf Barkóczy Antonia 20 ft. Ponthon Leopoldin bárónő 100 ft. Gróf Eszterházy-Plettenberg Mária 50 ft. Dr. Alsasse Henni hercegnő 50 ft. Beöthyné 20 ft. Dr. Isola Azeglia bárónő 100 ft.

Csomor-Török Berta ivén 10 ft.

Bujánovics-Beniczky Julia ivén. Tóth-Izsépen 15 ft. Nev.: Bujánovics Julia 10 ft.

Bohus Julia ivén 40 ft. gy. Nev.: Simonyiné sz. gr. Königsegg Julia 20 ft. Bohus Julia 20 ft.

Birly Krisztina ivén 31 ft. 10 kr. Nev.: Birly Krisztina 5 ft. Gróf Erdődy Eliza 10 ft.

Vásárhelyi Jánosné ivén Aradon 13 ft. Nev.: Vásárhelyi Jánosné 10 ft.

Gróf Zichy-Kráy Irma Pozsonyban gy. 70 ft. Nev.: Gróf Zichy-Pálffy Luiza 50 ft. — Kráay-Wenkheim bárónő 20 ft.

Bacsák-Bartal Mária ivén Pozsonyban 240 ft. Nev.: Bacsák-Bartal Mária 10 ft. Kerekes-Ürményi Jozefin 10 ft. Hoditz Janka 5 ft.

Dobozy Dánielné ivén Tisza-Kesziben 14 ft. Nevezetesen: Dobozy Dánielné 10 ft.

Draskóczy né sz. b. Jeszenák Luiza ivén 167 ft. Nev.: Draskóczy-Jeszenák Luiza 40 ft. Draskóczy Izabella 5 ft. Draskóczy Klementina 5 ft. Draskóczy Ara 5 ft. Hamas-Szepessy Amália 20 ft. Hevessy-Sturman Katalin

20 ft. Szentmiklóssy Viktorné 10 ft. Draskóczy Lászlóné 20 ft. — Molnár-Abafy Erzsébet 20 ft. Fodor Mari 5 ft. Scitovszky-Okolicsányi Emilia 5 ft. Fodor Abafy Mária 10 ft.

Kállay-Blaskovits Amália ivén Pesten 100 ft. Nev.: Kállay-Blaskovits Amália 50 ft. Gyene-Zilai Amália 20 ft. Zuby Steöszel Mária 20 ft. N. N. 10 ft.

Hentaller-Batta Szilárda ivén 33 ft 30 kr. Nev.: Hentaller-Batta Szilárda 10 ft.

Bartal-Perczel Erzsébet ivén Faddon (Tolna) 55 ft 10 kr. Nev.: Bartal-Perczel Erzsébet 20 ft. — Perczel-Magyar Ludovika 10 ft. Perczel Berta 5 ft.

Gerenday Ambrusné ivén Pesten 52 ft. Nev.: Csergeő Ottilia 5 ft. Gerenday Ambrusné 5 ft. T. M. 5 ft. G. S.-né sz. R. S. A. 10 ft.

Eördögh-Csomortányi Amália ivén Jászberényben 239 ft. Nev.: Dosa-Szajoli, Fejér Erzsébet 50 ft. — Eördögh-Csomortányi Amália 50 ft. Eördögh Amália 25 ft. Eördögh Jánosné 5 ft. Salburg Luiza, sz. Gömörey grófnő 5 ft. Sismisné 5 ft. Ferenczy Viktoria 5 ft. Mercse-Levandovszky Mária 5 ft. Bartal Terka 5 ft. Elefánty Viktoria 5 ft. Özvegy Hadzsyné 5 ft. Hidassy-Csorba Ilona 5 ft.

Földváry Elekné sz. gr. Teleki Julia ivén Peteriben (Pest) 45 ft. Nev.: Özvegy gr. Teleki Samuné 10 ft. Földváry-Teleki Julia 10 ft. Mack-Sebastiani Regina 10 ft. Özvegy Tiszáné 10 ft.

Pilaszanovits-Horváth Irén ivén Baján: 70 ft. Nev.: Pilaszanovics-Horváth Irén 15 ft. Karácson-Pilaszanovics Julia 5 ft.

Luka Lajosné sz. Luka Mária, Nényén (Hont) 15 ft.

Gróf Cziráky Jánosné sz. gr. Dezasse Luiza Lovasberényben 100 ft.

Gr. Dessewffy Emilné sz. b. Wenkheim Paulina Pozsonyban 60 ft. Nev.: Gróf Desewffy Emilné 40 ft. Bárány Duka Péterné Ghika Anna 20 ft.

Bohus-Szőgyény Antonia ivén Világoson 260 ft. Nev.: Gamperl Pakozdy Marianna 10 ft. Aczél Sándorné 30 ft. Bohus-Szőgyény Antonia 40 ft. Semsey Klára 60 ft. B. Dercsényiné 50 ft. Liedemann-Riecke Róza 10 ft. Wodianer-Aczél Zsófia 100 ft.

Bittó Ilka ivén Győrött 1 arany 62 ft. Nev.: Pottyondy Teréz 2 ar. Balogh Katalin 5 ft. Bittó Lászlóné 5 ft. Zsigray grófnő 5 ft. Anyos Irma 5 ft. Bittó Ilka 10 ft.

Gr. Niczky Istvánné, sz. Tarnóczy Malvin Laszkáron 10 ft.

Marich-Kray Franciska bárónő ivén 150 ft. Nev.: Marich-Kray Franciska b. 20 ft. B. Splényi-Splényi Paulina 10 ft. B. Horváthné 5 ft. Tóth Teréz 5 ft. Baske Alojzia 5 ft. Bárené 5 ft. Névtelessé 10 ft. Rohonczy Istvánné 5 ft. F. K. 5 ft. Káthy Teréz 5 ft. Felmayer Julianna 5 ft. Reh Jánosné 5 ft. Theiller Anna és Teréz lánya 10 ft. Szepelt Zsófi 5 ft. Karl Erzsébet 5 ft.

Námesy Vilma 5 ft. Oberrecht Anna 15 ft. Schwanfelder Teréz 7 ft. Schwanfelder Borbála 71 ft. Vogl Irma 7 ft.

Wass-Gyulay grófnő ivén 180 ft. Nev.: Wass-Gyulay grófnő 20 ft. Traun-Bethlen grófnő 20 ft. Bartakovics-Palásty Mária 20 ft. Özvegy Tihanyi-Rhédei Borbála 20 ft. Gr. Bay-Lónyay Ida 10 ft. Bárczay-Sombory Anna 5 ft. Gr. Kornis Zsigmondné 5 ft. B. Jósika Miklósné 5 ft. B. Szentkereszty Lina 6 ft. Földváry Károlyné 5 ft. B. Gerliczy Vinczéné sz. Stan-
kovánszky 30 ft. Gr. Bánffyné sz. Bethlen 20 ft. Montbach-Wass grófné 5 ft.

Jancsovics-Wasmer Ida ivén Szarvason 40 ft. Nev.: Jancsovics-Wasmer Ida 10 ft. Berger-Wechsler Klára 5 ft.

Békássy Emilia ivén Kemenes-Högyészen 64 ft. Nev.: Békássy Emilia 10 ft. Gömbös Emma és — Petra 10 ft. Radó Ignáczné 10 ft. Vidos Mária 5 ft.

Ábrahamffy Ilona ivén Kossuthon (Pozsony.) — Nev.: Nákó Alexandrina 5 ft. Krascseries Ilka 5 ft. Ábrahamffy Ilona 5 ft.

Dobos Ferenczné sz. Ságghy Róza ivén Tornallyán 31 ft. Nev.: Dobos-Ságghy Róza 5 ft.

Ensel Linka ivén Pesten 105 ft. Nev.: Ensel Linka 5 ft. Jankovics Antonia 5 ft. Kubinyi Gabriella 5 ft. Eötvös Mária 10 ft. Kégl Julia 5 ft. Szentcsécsy Amália 5 ft. Thurn Éliza 5 ft. Hajdu Józsefné 5 ft.

Czárán Jánosné ivén Aradon 52 ft. Nev.: Kabdebó Károlyné 10 ft. Kabdebó Kálmánné 5 ft. Czárán Jánosné 10 ft.

Péchy Paulina ivén Pesten 31 ft. Nev.: Péchy Paulina 20 ft.

Rohonczy Lipótné ivén Pesten 40 ft. Nev.: Sauer Emilia 5 ft. Parcsetch-Ottlyk Erzsébet 5 ft. Nákó Anasztázia 5 ft. Rohonczy-Sziczányi Klára 15 ft.

Degré-Koller Ilma ivén Pesten 20 ft. Nev.: Degré-Koller Ilma 5 ft. Glac Jánosné 5 ft.

Zelenszky-Lovász Amália grófné ivén Uj-Aradon 108 ft. Nev.: Zelenszky-Lovász Amália grófné 50 ft. Izdenczy Mária 10 ft. Küttel-Lovak Beatrix 5 ft. Paulovics-Skarlato Zsófi 10 ft. Skarlato Mária 5 ft. N. N. 5 ft. Tötössy Mátild 5 ft.

Botka-Hertelendy Paulin ivén Karmacon (Zala) 49 ft. Nev.: Korány Franciska 5 ft. Botka-Hertelendy Paulin 10 ft. Rohrer Betty 5 ft.

Ozoroszky-Petes Mária ivén Jász Ladányban 20 ft.

Bánó-Jeszenszky Róza ivén Osztropatakon (Sáros) 90 ft 80 kr. Nev.: Bánó-Jeszenszky Riza 10 ft. — Az eperjesi jótékony nőegylet 12 ft.

Gyika Tivadarné ivén Temesváron 365 ft. Nev.: Gyika Jánosné 20 ft. Dadányi Sándorné 10 ft. Gyika Teréz 5 ft. Kiss Miklósné 40 ft. Damaszkín Antonia 10 ft. Janicsáry Ignáczné 50 ft. Dholuczky Istvánné 5 ft. Dániel Mari 5 ft. Beniczky Dénesné 5 ft. Kapdebo Nina 5 ft. Milosicz Róza 5 ft. Hruby Katalin 5 ft. B. Duka Miklósné 20 ft. Lazarovics Vazulné 20 ft. Damaszkín Györgyné 20 ft. Constantinovics Jenőné 10 ft. Nita Jánosné 20 ft. Gyika Manóné 10 ft. Gyika Olga 5 ft. Gyika Tivadarné 20 ft.

Szabó-Deák Ilona ivén Kohányon (Zemplén) 17 ft.

Ghiczy Antonia ivén Tatán 40 ft. Nev.: Ghiczy-Kandó Teréz 5 ft.
Milkovics-Zámory Mária 5 ft. Ghiczy-Laszlovszky Borbála 8 ft.

Özv. Jankovics Lajosné-Szabadhegyi Janka ivén Udvardon (Kom.) 93 ft. Nev.: Jankovics-Szabadhegyi Janka 5 ft. Plathy Mátild 5 ft. Váczy-Vimmer Magdolna 5 ft. Simonyi Vilma 5 ft.

Abaffy-Berzeviczy Teréz ivén A. Kubinban 165 ft 70 kr. Nev.: Abaffy-Berzeviczy Teréz 10 ft. Cziruly Zsófia 5 ft. Meskó Fanni 8 ft. Demián Zsófia 6 ft. Csillaghy-Ambrozy Anna 6 ft. Kubinyi-Ambrozy Apollonia 5 ft. Szmrecsányi Ambrozy Zsófia 5 ft. Nozdroviczky-Demián Zsófia 5 ft. Szűry-Bartakovics Lina 5 ft. Varrély Jusztina 6 ft.

Szokolay Hermin ivén Csokonyán (Somogy) 111 ft. Nev. Szokolay Hermin 10 ft. Szokolay Danielné 10 ft. Csallay Ilka 10 ft. Gaál Luiza 20 ft. Hanny Zsófia 5 ft.

Khuen Angelika Grofné sz. Izdenczy báróné Sívén-Nustáron (Slavoniában) 160 ft. Nev. gr. Khuen Angelika 20 ft.

Lázár Erzsébet ivén Orosházán 43 ft. Nev. Lázár Erzsébet 5 ft.

Imrédy-Bittó Julia ivén Somorján 441 ft. Nev. Imrédy-Bittó Julia 5 ft.

Péter Antalné ivén K. Kun-Halásról 77 ft. 8 kr. és 12 huszas. Nev. Kolosváry Istvánné 10 ft. Péter Antalné 10 ft.

Soós Krescentia ivén Baktán (Zala) 119 ft. 25 kr. 1 koronástallér, 12 huszas. Nev. Soós Krescentia 10 ft. Palló A. 5 ft. Horváthné 10 ft.

Almási Berzeviczy Zsófia ivén Gyöngyösön 20 ft. Nev. Almási Zsófia 5 ft. - Skultéty Malvin 10 ft. Gróf Vay Ida 5 ft.

Horváth Istvánné ivén. Pápán 40 ft. Nev. Kőri-Szabó Sándorné 5 ft. Horváth Istvánné 5 ft.

Hunkár-Végh Mária ivén Győrött 50 ft. Nev.: Zavaros Hermin 5 ft. Hippossich Ilona 5 ft. - Hunkár Mária 20 ft.

Purgly Emilia ivén Aradon 15 ft. Nev. Mittelmann Janka 5 ft. Purgly Emilia 10 ft.

Biró Klára ivén Aradon 48 ft. Nev. Kosztolányi Emilia 5 ft. Biró Klára 5 ft.

Dregánné. N. Kátáról 2 ft.

Kubinyi-Lasztkáry Emilia ivén Hontban 70 ft. Nev. Kubinyi-Lasztkári Emilia 10 ft. Kubinyi Krisztina 10 ft. Petróczy-Gosztonyi Poxelina 10 ft. Podmaniczky-Sréter Malvina 5 ft. Farkas Gizella 5 ft. Hanzély-Baloghi Julia 5 ft. Sréter-Hanzély Polin 5 ft. Koczán Józsefné 5 ft. Szodorai-Plathi Emilia 10 ft.

Fekete-Rutkay Amália ivén 88 ft. Nev. Fekete-Rutkay Amália 10 ft. gr. Vay Dánielné sz. b. Sennyey Amália 50 ft. Plachy-Ruttkay Mária 10 ft. Giczey Samuné 5 ft. Chotberg Armina 5 ft.

Szőgyény-Márich Mária ivén Bécsben 1 ar. 270 ft. Nev. Klementina, szász-coburg gothai sz. Orleans hercegnő 100 ft. gr. Schönbergné

sz. gr. Bolcza Anna 50 ft. Pálffy hercegnő 50 ft. Pálffy grófnő sz. Lobkovitz hercegnő 25 ft. gr. Török Bálintné sz. b. Révay Zsófia 25 ft. Szögyény-Marich Maria 20 ft. Szögyény Róza 1 ar.

Huszár Hermin ivén Tagyoson (Komárom) 10 ft. Nev. Kabos Minka 5 ft.

Beniczky-Ruttkay Mária ivén N.-Rákon (Turóc) 125 ft. Nev. Beniczky-Ruttkay Mária 10 ft. Rakovszky Maasburg Angelika 10 ft. Ujhelyi-Buday Emma 8 ft. Koncsek Mária 5 ft. Beniczky-Ruttkay Lotti 10 ft. Csepesányi Apollonia 5 ft. Ruttkay Lujza 5 ft. Ruttkay-Eördögh Anna 5 ft. Lehóczky-Zathureczky Zsófia 10 ft. Ujhelyi-Lehóczky Emma 10 ft. Csepesányi-Battisz Jozefin 5 ft.

Dokus-Rátkay Biri S.-A.-Ujhelyen 138 ft. Nev. Dokus-Rátkay Biri 5 ft. Dokus Margit 5 ft. 10 kr. Stepán-Horváth Henrika 5 ft. 25 kr. Beőr Mária 5 ft. Nyomárkay Berta 5 ft.

Rakovszki Mórné-Rakovszky Petronella ivén N.-Selmezen (Liptó) 37 ft. Nev. Kubinyi-Joob Julia 5 ft. Madocsány-Marczibány Teréz 5 ft. Andaházy-Madvetány Mária 5 ft. Rakovszky Petronella 10 ft.

Hollán-Békássy Antonia ivén Szombathelyen 77 ft. 50 kr. Nev. Hollán-Békássy Antonia 8 ft. Márffy Anna 5 ft. Horvát Klára 5 ft. Szalatkay István 5 ft.

Egressy Samuné szül. Halász Amália 10 ft.

Bárány Pálné B.-Boglárról 35 ft.

Kalmár-Dacsó Anna ivén Nyéken 2 ar., 3 ez., 85 ft. Nev. B.-Bakonyi Mária 1 ar. Kulcsár-Grác Anna 1 ar. Jankovics-Zsitvay Kornelia 5 ft. Horváth-Terstyánszky Mária 5 ft. Laszkáry-Zsemberg Petronella 5 ft. Hegedüs-Roosz Zsófia 5 ft. Kalmár-Dacsó Anna 10 ft.

Schulpe-Nyáry Mátild bárónő ivén T. Kanizsán 67 ft. Nev. Lukács-Pacsanczky Katalin 10 ft. Tallián-Schulpe Vilma 12 ft. Grienberger-Schulpe Berta 10 ft. Schulpe-Nyáry Matild 10 ft. Milassin-Huszágh Betti 5 ft. Komlóssy-Bousifel Jenny 5 ft. Fuchs Jozefin 5 ft.

Tóth-Barcsik Erzsébet ivén Jászfényszarun 22 ft.

Rosos-Izabella ivén a Sári pusztán (Veszprém) 31 ft. Nev. Rosos-Késmárky Jozefin 5 ft. Rosos Izabella 5 ft.

Békésy Klára ivén Szeghalmon, 1 huszas, 50 ft. 30 kr.

Jankovics-Tallián Róza Szöllös Győrökön 20 ft.

Konkoly-Thege Elekné ivén Ó-Gyulán (Kom.) 1 ar. 80 ft. Nev. Bossányi Rezsőné 10 ft. Sárkány Ferenczné 1 ar. Giczi Erzsébet 5 ft. Konkoly-Thege Lászlóné 30 ft. Konkoly-Thege Elekné 13 ft. Ghicz Ferenczné 5 ft.

Gróf Zichy Livia két ivén 150 ft. Nev. Nákó Anasztázia 5 ft. Erdődy-Oberndorf grófné 50 ft. Gr. Zichy Edmundné, sz. Odescalchy Paulina hercegnő 50 ft.

Hoblik-Simoncsics Mária ivén Pesten 54 ft. Nev. Hoblik-Simoncsics Mária 10 ft. öz. Simoncsics Jánosné szül. Palaczkay Anna 5 ft. Horváth

Józsefné szül. Pekáry Ilona 5 ft. Kléh Istvánné 10 ft. Dávid Bartoss Fanny 5 forint.

Sötér Kornélia ivén Magyar-Óváron 1 ar. 120 ft. 40 kr. Nev. Rozsy-Szücs Emma 5 ft. Major Teréz 10 ft. Kroner Lajosné 5 ft. Pintér Miklósné 5 ft. Szulezer Antalné 5 ft. Tóth Imréné 5 ft. Schiory Ferenczné 5 ft. Nedeczky Bella 5 ft. Kosztovics Istvánné 5 ft. Peck Augusztina 1 ar. Sötér Kornelia 5 ft.

Gaál-Igmándy Janka ivén Kapos-Mérőn (Somogy) 148 ft. Nev. Gaál Janka 20 ft.

Vásárhelyi Vilma ivén Csermén (Arad) 44 ft. Nev. Vásárhelyi Vilma 5 ft.

Justh Kálmánné sz. Beniczky Sarolta ivén 20 ft. Nev. Justh-Dikmann Janka 10 ft. Justh Kálmánné 10 ft.

Gróf Bethlen Józsefné Aszódon 25 ft.

Whitnal Harriet ivén Pesten 21 ft. Nev. Rutovszky Laura 13 ft.

Hg. Odescalchy Gyuláné ivén Pesten 130 ft. Nev. Hg. Odescalchy Gyuláné 25 ft. gr. Zichy Jánosné 50 ft. gr. Berényi Ferenczné 10 ft. gr. Almássy Kálmánné 25 ft. gr. Teleky Sándorné 20 ft.

Hendrey-Biró Éva ivén Aradon 13 ft.

Gaál Ilona ivén Galsán (Zala) 1 ar., 2 ft. Nev. Gaal Ilona 1 ar.

Végh Jánosné sz. Tomsich Zsafia Vereben (Fejér) 20 ft.

Sényi-Inkey Amália, Gizella, Amália, Alice, Ilona és Etelka leányai részéről 10 ft.

Buday Ignáczné ivén Udvariban (Szathmár) 28 ft. Nev. Rába-Schnee Teréz 5 ft. Buday Ignáczné 5 ft.

Latinovics-Bogor Irén ivén Baján 1 arany, 100 ft 50 kr. Nev.: Karácsony-Pilászanovics Julia 5 ft. Pilászanovics-Bogor Jolánta 5 ft. Latinovics Hermin 5 ft. Vojnics Katalin 5 ft. Latinovics-Bogor Irén 1 arany.

Papp Lajosné ivén Szegszárdon 2 arany, 204 ft. 42 kr. Nev.: Örfly Imréné 10 ft. Thodorovics Lajosné 10 ft. Kelemen Józsefné 5 ft. Csapó Janka 5 ft. Buday Józsefné s leányai Mária, Róza és Anna 12 ft. Kramolin Emilné 5 ft. Ágoston Károlyné s leányai Malvin és Gabriella 8 ft. Auerhammer Alajosné 5 ft. Késmárky Ignáczné 5 ft. Tóth Janka, Elvira és Aranka 10 ft. Balogh Honora 5 ft. Virsolyi Mária 7 ft. Papp Lajosné 2 arany.

Török Józsefné ivén Pesten 53 ft. Nev.: Török-Deésy Emma 10 ft. Gömörly Julia 15 ft. Batizfalvy Malvina 5 ft. Kis Janka 5 ft.

Szilassy Györgyné szül. Szilassy Borbála ivén 82 ft. Nev.: Szilassy Györgyné 40 ft. Puky-Bánó Rozália 5 ft. Puky-Kolossy Mátild 5 ft. Szilassy-Kenessy Kornélia 20 ft.

Botka Jánosné sz. Gaál Mátild ivén Zalából 30 ft. Nev.: Gaál Károlyné 5 ft. Botka Jánosné 5 ft. Bé. A. K. 5 ft.

Wodiáner Nina Bécsben 25 ft.

Karlovszky Zsigmondné sz. Sorsich Malvin ivén Pesten 13 ft. Nev.: Karlovszky Zsigmondné 10 ft. Rósa Lajosné sz. Sorsich Maxi-

miliana 10 ft. Barkassy Imrené szül. Tüköry Hermina 10 ft. Markusovszky Zsófia 5 ft. Saphir Eleonora 5 ft. Stephany-Rósa Fanny 10 ft. Duka-Szirmay Mária 10 ft. — Fuchs Karolina 5 ft. Fröhlich Irma 5 ft. Clark Mari 5 ft. Rónay Louiza 10 ft. Rónay Emilia 5 ft. Rónay Mária 5 ft. Rónay Boreza 5 ft.

Nikolics Péterné sz. Damaszkín Mária ivén Rudnán (Toronto) 80 ft. Nev.: Manasz Nykolics S. 10 ft. Nikolics Manasz Ágnes 10 ft. B. Milutinovics Eliza 5 ft. B. Duka Eliz 10 ft. Blumenkrón bárónő 5 ft. M. D. 5 ft. Gr. Schmettow Emilia 5 ft. Nikolics-Damaszkín Mária 20 ft.

Hegedüs-Nagy Luiza ivén Jákfán (Vas) 7 ar., 7 ft 70 kr. Nev.: Hegedüs-Nagy Luiza 1 ar. Nagy Etelka 1 ar. Haczky-Barcza Nina 2 arany Nagy-Horváth Fanny 1 ar. Bezerédy-Sümegehy Mária 1 ar. Szelestey Rozália 1 arany.

Spissich-Csontos Teréz ivén Vönöczkőn (Vas) 2 ar., és 27 ft 10 kr. Nev.: Spissich-Csontos Teréz 1 ar. Boda-Barcza Irma 1 ar. Boda Antonia 5 ft.

Jankovics-Kovács Ilona ivén Jászberényben 6 ar. 291 ft 11 kr. Nev.: Jankovics-Kovács Ilona 20 ft. Földváry-Földváry Rózsa 10 ft. Muhoray-Árvay Szida 10 ft. Horváth-Ágoston Erzsébet 5 ft. Tarnai-Beleznay Karolina 6 ft. Kaszab-Halmay Irma 5 ft. Schieszler-Semsey Irma 5 ft. Mengerinhausen Lidia 5 ft. Eördög Andrásné 5 ft. Földváry Lászlóné 5 ft. Eötvös Józsefné. Blau-Amtmann Regina 5 ft. Barcsik-Pirkler Alojzia 20 ft. Bathó-Seimis Franciska 5 ft. Koller Róza 1 ar. Markó Bella 1 ar. Markó Lenke 1 ar. Lepovniczky Pálné 1 ar. Vágó Antalné 1 ar. Balajthy Péterné 1 ar. Liptay Róza 5 ft.

Báró Vay Miklósné sz. b. Geymüller Katalin ivén Golopon (Zemplén) 107 ft. Nev.: B. Vay Miklósné 5 ft. özv. B. Vay Miklósné 5 ft.

Gr. Wenkheim Józsefné ivén Budán 54 ft. Nev.: Gr. Wenkheim Józsefné 40 ft. Német Antalné 5 ft. Német Józsefné 5 ft.

Özv. Horváth-Chernel Amália Sopronban 25 ft.

Jankovics-Sághy Paulina ivén Füzön (Komárom) 100 ft. Nev.: Jankovics-Sághy Paulina 20 ft. Petrich-Szombathelyi Emma 5 ft. Szalacsy Zsigmondné 20 ft.

Reusz Teréz ivén Pesten 87 ft. Nev.: Reusz Teréz 20 ft. Vocazik Nina 6 ft. Mandl Fanni 10 ft. Pohak Teréz 5 ft. — Kassovicz Rozália 5 ft. Adler Luiza 5 ft. Leopold Katalin 5 ft. Naschitz Mimi 5 ft. Schweiger Fanni 6 ft. Oesterreicher Sarolta 5 ft.

Czékus-Aranyhalmy Malvin ivén Makranczon 25 ft. — Nev.: Aranyhalmy-Szontagh Jozefin 10 ft. Czékus-Aranyhalmy Malvin 10 ft. Czékus Etelka 5 ft.

Gr. Somsich Józsefné szül. b. Schiller Amália ivén Grácban 70 ft. Nev.: gr. Somsich Józsefné 20 ft. Gróf Somsich Terézia 10 ft. gróf Erdödy-Racziuszka Teréz 20 ft. b. Wimpfen Kálmánné sz. Erős Mária 5 ft. Wimpfen Irma 5 ft. Wimpfen Anna 5 ft. Marziani Gina 5 ft.

Hubay-Brandetter Julia ivén Szolnokon 15 ft. Nev.: Hubay Julia 5 ft.

Szinyey-Jekelfalusy Valeria ivén Jernén (Sáros) 101 ft. Nev.: Szinyey-Jekelfalusy Valeria 25 ft. Ujházy Zsófia 15 ft. Ujházy Priessnitz Terez 15 ft. Priessnitz Anna 15 ft. Berzeviczy-Szinyey Amália 5 ft. Szmrecsányi Mária-Berzeviczy bárónő 5 ft. b. Mangersen Mariánna 5 ft. Máriássy-Szinyey Regina 5 ft. Ganczaugh Anna 10 ft.

Hajdu-Kenéz Sarolta ivén Turkeviben 24 ft.

Babocsay-Daruváry Sarolta ivén Kalocsán 78 ft. Nev.: Rezler Györgyné 5 ft. Mészáros-Szabadhegyi Polixena 5 ft. Szabó-Karácsonyi Anna 5 ft. Daruváry-Seeburger Erzsébet 5 ft. Wassalko-Kunst Fanni 5 ft. Babocsay-Daruváry Sarolta 5 ft. Szabó-Sibrik Emilia 5 ft.

Ivánka Zsigmondné sz. Rudnay Etel ivén Hontban 107 ft. Nev.: Ivánka-Rudnay Etel 10 ft. Rudnay Izabella 10 ft. Zmeskál-Kostolányi Mátild 5 ft. — Steinlein-Hellenbach Zsuzsánna 10 ft. Wiczek-Steinlein Malvina 5 ft. Sembery-Géczy Janka 10 ft. Karcsey Ida 5 ft. Szirmay Janka 5 ft. Pongrácz Róza 5 ft. b. Majthényi Kamilla 5 ft. b. Majthényi Sarolta 10 ft. Boronkay Mária 10 ft. Boronkay Kamilla 5 ft.

Varró-Várady Zsuzsánna Kardszagon 12 ft. Nev.: Varró-Várady Zsuzsánna 10 ft.

Gr. Batthányi Geizáné ivén 200 ft. Nev.: Gróf Batthányi Geizáné szül. Barthy Emma 20 ft. Csiszár Jánosné 10 ft. gr. Batthányi Lajosné 44 ft.

Hoicsy-Csernyus Ida ivén Budán 55 ft 90 kr. Nev.: Hoicsy-Csernyus Ida 10 ft.

Döry-Frigyesné sz. Boronkai Laura ivén Zombán (Tolna) 180 ft. Nev.: Döry Gyuláné sz. gr. Kornis Anna 20 ft. Döry Matild 5 ft. Döry Emma 5 ft. Döry Flóra 5 ft. Döry Klaudin 5 ft. Döry Agatha 5 ft. Döry Elvira 5 ft. Döry Berta 5 ft. Mühlens Tivadarné sz. Döry Irma 5 ft. Mühlens Julia 5 ft. Döry Irma 5 ft. Muray Szilárdka 5 ft. Döry Elekné 5 ft. Döry Erna 5 ft. b. Döry Ödönné Malenika Mária 20 ft. Döry Mária-Bernrieder 20 ft. b. Döry Lajosné sz. Semsey Etelka 10 ft. Döry Nunkovics Leopoldina 5 ft. Nagy Lajosné 5 ft. Döry Klára 5 ft. Lade Felicie Lyonból 5 ft. Döry Frigyesné sz. Boronkay Laura 5 ft.

Hertelendy-Bogyay Leontina ivén Somajon (Zala) 40 ft. Nev.: Hertelendy-Nedeczky Trézsi 10 ft. Hertelendy-Bogyay Leontina 8 ft.

Radvánszky-Szepessy Katalin ivén Radvánban (Zólyom) 133 ft. Nev.: Radvánszky Katalin 20 ft. Zolnay Józefin 5 ft. Justh Matild 5 ft. Hudoba Matild 5 ft. Stojan-Fluck Augusztá 10 ft. Szumrák Dánielné 5 ft. Matulay-Steinbach Lóra 5 ft. Lehoczky Ottilia 5 ft.

Friebeisz-Somsich Riza ivén Kurticzán (Arad) 58 ft 30 kr. Nev.: Friebeisz-Somsich Riza 10 ft. Mettler Regina 5 ft.

Jánkovich Gyuláné szül. Huszár Ilka ivén 52 ft. Nev.: Huszár-Ghiczy Zsófia 5 ft. Huszár Mári 5 ft. Egy magyar hölgy 5 ft. Jánkovich Gyuláné 5 ft.

Karácsonyi Lászlóné sz. Kiss Fánni ivén Torontál 74 ft.
Nev.: Karácsonyi-Kiss Fánni 40 ft.

Szewald Leontina ivén Aradon 19 ft. Nev.: Szewald Leontina 10 ft. Bittó Ágnes 5 ft.

Pantocsek-Pereszlenyi Irma ivén Nagy Szombatban 116 ft.
Nev.: Pantocsek Mária 10 ft. Przotter Betti 5 ft. Ostermeyer Krisztina 5 ft. Nadoricsek Mária 10 ft. Paulovics Mária 5 ft. Drachenhausen Ernestina 5 ft. Planer Adél 5 ft. — Weimann Ilona 10 ft. Szalovinyi Teréz 5 ft.

Gabovics Demeterné ivén Orosházán (Békés) 1 arany, 50 ft.
Nev.: Gabovicsné 5 ft. Oláh Miklósné 1 ar.

Petheő Ferenczné sz. Radics Mária ivén Csányon (Heves) 47 ft 14 kr. Nev.: Petheő Ferenczné 10 ft.

Lobmayer Józsefné ivén Debreczenben (128 ft.) Nev.: Kafka Károlyné 10 ft. Csonak Józsefné 5 ft. Dragota Anna 5 ft. Richl Janka 5 ft. Berghoffer Istvánné 5 ft. Farkas Ferenczné 5 ft. Lobmayer Józsefné 10 ft.

Fábián Gáborné ivén Aradon 92 ft. Nev.: Hollaki-Cserey Mária 10 ft. Hidegh Gizella 5 ft. Nagy-Kaszap Emilia 5 ft. Tavasz-Bertha Anna 10 ft. Cserepes-Hruby Amália 5 ft. Vajna-Konya Róza 5 ft. Rózsa-Fogarasy Mária 5 ft. Probst Szidonia 5 ft. Szentiványi Jánosné 5 ft. Egyed-Plathy Janka 5 ft. Fábián-Telbisz Franciska 5 ft.

Rosa Ferdinándné ivén Aradon 28 ft.

Kenessey Kálmánné ivén Nyéken (Fejér) 3 arany, 40 ft. Nev.: Kenessey Kálmánné 2 ar. Erős Józsefné 5 ft. Özveggy Bognár-Meszlényi Anna 5 ft. Meszlényi-Chernel Rozália 1 ar.

Csemiczky Sarolta ivén N. Sztraczin (Nógrád) 116 ft. Nev.: Csemiczky Sarolta 20 ft. Gróf Czebrian-Révay Rózsa 20 ft. Károlyi-Huszár Anna 10 ft. Szentiványi Farkasné 10 ft. Jankovich Vinczéné 6 ft. Tallián-Mihalovics Ilona 5 ft. Tihanyi Birinka 5 ft. Plachy-Ruttkay Mária 10 ft. Hanzély-Balogh Julia 5 ft. Dessewffy-Traitler Katalin 10 ft. Dessewffy Rózsa 5 ft. Dessewffy Ilona 5 ft. Szirmay Karolin 5 ft.

Szirmay Gabriella ivén Zemplén 24 ft. Nev. Szirmay Gabriella 10 frt.

Noszlopy-Puzdor Eleonora ivén Devecseren (Veszprém) 24 ft.
Nev. Özv. Puzdor Dánielné 10 ft. Noszlopy-Puzdor Eleonora 10 ft.

Hunkár-Kuncz Adél ivén Kisbéren (Komárom) 46 ft. Nev. Hunkár-Kuncz Adél 10 ft. Orosz-Argay-Lina 5 ft. Fiáth Mária 10 ft. Fiáth Ágnes 10. ft. Mile Luiza 5. ft.

Moravcsik Irma ivén Pozsonyban 106 ft. Nev. Marsovszky-Wachtler Karolin 30 ft. Marsovszky-Galgóczy Mária 20 ft. Kiesling-Schmidt Anna 5 ft. Moravcsik-Aich Irma 5 ft. Keripolszky-Rudnyánszky Berta 5 ft. Aich-Taxner Teréz 5 ft. Vízy Sándor 5 ft. Sommer-Schmidt Irma 5 ft. Prónay-Latkóczy Ottilia 5 ft. Kucsera-Pronay Matild 5 ft.

Udvarnokya-Bacsák Ilka Olgán (Pozsony) 119 ft. Nev. Udvar-

noky-Bacsák Ilka 5 ft. Hye Adrienne 10 ft. Zsigárdy Flóra 5 ft. Farkas-Farkas Albertin 5 ft.

Szinováczy-Kondé Alajka Somorján (Pozsony) 17 ft.

Pólya-Bánó Krisztina ivén Kecskeméten 213 ft. 50 kr. Nev. Kovács-Balin Mária. Turcsányi-Rudics Ágnes 5 ft. Bagó Lászlóné 5 ft. Kiss-Sárközy Emilia 5 ft.

Gozon Krisztina Halason 33 ft. Nev. Zseni-Márffy Judit 5 ft. Zseni-Gozon Krisztina 20 ft.

Sümeghi-Sellyey Magdolna ivén Söjtörön (Zala) 2 ar., 114 ft. Nev. Skublics-Darázs Jozefin 5 ft. Skublics-Tolnay Irén 5 ft. Baranyay-Tuboly Mária 1 ar. Baan-Demeczky Ilka 5 ft. Martonovics-György Vilva 5 ft. Dóry Fanni 10 ft. Tuboly Luiza 5 ft. Tieff-Bakos Szilárdka 5 ft. Sipos-Novoszil Tini 1 ar. Csertán Emilia 5 ft. Szabó-Sellyey Emilia 8 ft. Sümeghi-Sellyey Magdolna 10 ft.

Bartal-Olgayay Erzsébet ivén Szerdahelyen (Komárom) 1 ar., 43 ft. 24 kr. Nev. Bartal-Olgayay Erzsébet 5 ft.

Gróf Nádasdy-Forray Julia ivén Pesten 321 ft. Nev. gr. Nádasdy-Forray Julia 100 ft. gr. Bánffy Dénesné sz. Schilling Janka 100 ft. Lányi-Csáky Mária 5 ft. Markóvics-Török Klementina 21 ft. Ürményi-Almássy Teréz 10 ft. gr. Szapáry Ferenczné 25 ft. gr. Batthány Ferenczné sz. gr. Batthány Karolina 20 ft. özv. gr. Brunsvik Ferenczné 20 ft.

Egy honleány Csokonyán (Somogy) 5 ft.

Hamary-Ruysz Izabella ivén Tatán 18 ft. 30 kr.

Ilésy Györgyné ivén Kisujszállás (Nagy-Kunság) 61 ft. Nev. Ilésy Györgyné 10 ft. Balogh Sándorné 5 ft. Mihalovics Józsefné 5 ft. Kerek Károlyné 5 ft.

Borbély Paulina ivén Rimaszombatban 52 ft. Nev. Borbély Paulina 25 ft. Hajek Lina 5 ft.

Fialka Eugénia ivén Rozsnyón 65 ft. Nev. Fialka Eugénia 5 ft. Meskó Julia 5 ft.

Kubinyi Nagy Zsuzsánna ivén Rosnyón 40 ft. Nev. Kubinyi-Nagy Zsuzsánna 10 ft. Hamway Károlyné 5 ft. Sziklay Szerena 5 ft. Máriaassy-Szirmay Nina 5 ft. Darvas Apollonia 5 ft.

Deutsch-Steiniczer Teréz ivén Aradon 9 ft. 50 kr. Nev.: Deutsch-Steiniczer Teréz 5 ft.

Báró Révay-Tajnay Ilona Pesten 125 ft. Nev. gr. Sztáray-Waldstein Mária 15 ft. gr. Sztáray-Szirmay Alexandrina 20 ft. gr. Kinsky Iphigenia 20 ft. gr. Zichy-Kornis Anna 20 ft. Tajnay-Jeszenky Vilma 20 ft. Révai-Tajnay Ilona 10 ft. b. Révay Sarolta 10 ft.

Máriaassy-Fáy Petronella Pesten 50 ft.

Sánka-Stefánia ivén Aradon 21 ft. Nev. Bittó-Markovics Mária 10 ft. Sánka Stefánia 5 ft.

Báró Gerliczy-Stankovanszky Erzsébet ivén Budán 153 ft. Nev. b. Gerliczy-Stankovanszky Erzsébet 120 ft. Cz. B. 5 ft. I. E. 10 ft.

Orosz-Erzsébet ivén Littkén (Szabolcs) 144 ft. Nev. Orosz-Erős Erzsébet 10 ft. Erés-Orosz Karolina 5 ft. b. Horváth Eufemia 10 ft. Hrabovszky-Kállay Anguszta 10 ft. Farkas-Szomjossy Jozefin 5 ft. Farkas Julia 5 ft. Sánta-Kelemen Ilona 5 ft. b. Liphay-Horváth Karolin 5 ft. b. Horváth Ida 5 ft. Kállay-Vidovich Mária 5 ft. Kovács-Liphay Julia 5 ft. Somogyi Rudolfné 5 ft. Gnaut-Szomjossy Francziska 5 ft. Jármy-Kállay Zsuzsánna 5 ft. Ilosvay Bella 5 ft. Ilosvay-Ujhelyi Krisztina 5 ft. Szmrecsányi-Liptay Mária 5 ft. Mikecz-Isaak Borbála 5 ft.

Bogyay Ida ivén Sümeghen (Zala) 31 ft. Nev. Bogyay-Mihalovics Ida 10 ft. Osterhueber Amália 5 ft.

Bogyay Józsefné sz. Novák Szidonia és Tóth Samuné — sz. Olaj Teréz ivén Pécssett és Baranyában 3 arany, 1 tallér és 553 ft. 40 kr. Nev. Siskovics-Somsich Borbála 20 ft. Jeszenszky-Siskovics Ilka 2 ar. Eperjessy-Kracovich Zsófia 5 ft. Prandau bárónő 15 ft. K. Emma 10 ft. Bartosságh Károlyné 10 ft. Szemelics Sarolta 10 ft. Bézsán bárónő 10 ft. Bánfayné 5 ft. Szokoly Mária 5 ft. Sárközy-Zsoldos Ilka 10 ft. Szilágyi Jozefin 5 ft. Nagy Andrásné 5 ft. Haksch Jozefin 5 ft. Sauska Lipótné 5 ft. Böröndy-Meszlényi Klára 5 ft. Szontágh-Madarász Hermin 5 ft. Balasko Etelka 1 ar. Laczkovics Mária 5 ft. Antal Luiza 5 ft. Link Jozefin 5 ft. Ócskayné 5 ft. Svestics-Fiála Etelka 5 ft. Czvetkovicsné 5 ft. Bogyay Józsefné 5 ft. Tóth Sámuelné 5 ft.

Beniczky Ödönné sz. gr. Keglevich Stefin Czinkotán 145 ft. Nev. özv. Majthényi Pálné sz. Beniczki Mária 20 ft. Beniczky Ödönné 20 ft. Székely Alojzia 5 ft. Hörl Antalné 6 ft. Gyárfás-Kenez Borbála 5 ft. gr. Keglevich Gyulánő sz. b. Orczy Georgina 20 ft. b. Orczy Mária 10 ft. Semsey Albertné 10 ft.

Bolváry-Szabó Fanni ivén T.-Füreden 40 ft. Nev. Lipsey-Ján. Ludovika 5 ft. Lipsey Lajosné 5 ft. Okolicsányi-Széki Janka 5 ft.

Borosnyai Kamilla 2 ft.

Kürthy-Greguss Mária ivén Zomborban 117 ft. Nev. Kürthy-Greguss Mária 10 ft. Sárkány-Pilaszanovics Borbála 10 ft. Tomasics Etelka 5 ft. Athanaczkovics Erzsébet 8 ft. Esztergamy Borbála 10 ft. Ambrozovics Emilia 5 ft. Ambrozovics Eulália 5 ft. Szemző Sarolta 10 ft. Korics Eszter 10 ft. Trischler Anna 5 ft. Matyasovszky Lujza 5 ft. Ballán Etelka 10 ft. Alföldy Julia 5 ft.

Domahidy Károlyné és Gedeonné ivén Patyódon (Szathmár) 100 ft. Nev. Domahydy-Ujhelyi Zsófia 10 ft. Domahydy-Ujhelyi Teréz 10 ft. Domahydy-Kenessey Jozefa 10 ft. Csaba-Domahidy Karolina 10 ft. Domahydy-Ormos Mathild 10 ft. Domahydy-Ormos Ida 10 ft. Lubi-Domahidy Lujza 10 ft. Domahydy Jozefin 10 ft. Domahydy-Maróthy Amália 10 ft. Nagy-Domahidy Piroska 5 ft. Domahydy Etelka 5 ft.

Bessenyei-Hertelendy Antonia ivén (Mihályfán) 1 ar. 33 ft. Nev. Koller-Szily Izabella 5 ft. Szücs-Szily Vilma 5 ft. Hertelendy-Domaniczky Kornélia 1 ar. Osterhueber Amália 5 ft. Bessenyei-Hertelendy Antonia 10 ft.

Bogyay-Horváth Theréz ivén (Keszthelyen) 17 ft. Nev. Bogyay-Horváth Theréz. 10 ft.

Nedeczky Judit Hosszufalun (Zala) 10 ft.

Szabadhegyi-Nedeczky Ida ivén Balaton-Edericsen (Zala) 28 ft. 15 kr. Nev. Szabadhegyi-Nedeczky Ida 5 ft. Böröczffy-Csaplovics Karolina 5 ft.

Bérczy Károlyné ivén Pesten 52 ft. Nev. Bérczy Károlyné 5 ft. Frivaldszky Imréné 5 ft. Batha-Frivaldszky Szerafin 5 ft. Stipsics-Schäffer Katalin 5 ft. Majthényi-Podmaniczky Eliza 5 ft. Pajthényi Mária 5 ft. Verlerle-Turesányi Amália 5 ft. Pechata-Argay Anasztázia 5 ft.

Valics-Palotay Eulália Debreczenben 25 ft.

Szabadhegyi-Ferenczy Mária Nagy-Démen 68 ft. Nev. Szabadhegyi-Ferenczy Mária 10 ft.

A „Hölgyfutár“ egy Veszprém megyei előfizetőnjé 5 ft. 25 kr.

Talabér-Viz-Lendvay Mária ivén 47 ft. 40 kr. Nevezetesen: Talabér Mária 10 ft. 4 kr.

Báró Podmaniczky Árminné sz. gr. Keglevich Emma ivén Aszódon és Gyöngyösön 261 ft. Nev. Báró Podmaniczky Árminné 25 ft. özv. Bernát Miklósné 8 ft. gr. Leininger Erzsébet 5 ft. báró Beust Mária 5 ft. gróf Hunyady Lászlóné 10 ft. Majthényi-Beniczky Matild 10 ft. Prónay-Almásky Ilon 20 ft, báró Marburg Teréz 14 ft. gr. Königsseg-Csáky Gizella 25 ft. gr. Bolza-Tige Minka 25 ft. gr. Vosz-Szapáry Eliza 25 ft. báró Podmaniczky Armin 10 ft.

Steiger Alajosné ivén Nyiregyházán 34 ft. Nevezetesen: Kobilitz Ottilia 5 ft.

Daniel-Weisz Fanny ivén Pesten 20 ft. Nev. Weisz-Ráth Borbála 10 ft. Daniel Fanny 6 ft.

Zolyom városi hölgyek ivén 24 ft. 50 kr. Kalauz Berta 5 ft.

Zsoldos Ignáczné szül. Soós Erzsébet ivén Bécsben 20 ft.

Major-Világhy Julia ivén Árokszálláson 8 ft. 50 kr.

Véghelyi Imréné ivén Veszprémben 1 ar., 80 ft. Nev. Véghelyi Imréné 10 ft. Pap Dénesné 1 ar. Gál Lajosné 5 ft. Marton Józsefné 5 ft. Kolozsváry Sándornő 5 ft. Tallián Pálné 5 ft.

Návay-Almássy Anna ivén Makón 47 ft. Nev. Návay-Almássy Anna 10 ft. özv. Návay Károlyné 15 ft. Meskó Jánosné 5 ft. Dobsa Sámuelné 5 ft.

Lónyay-Kazinczy Ottilia ivén 44 ft. Nev. Horn Imréné 5 ft. Kenyeres Józsefné 5 ft. Lónyay-Kazinczy Ottilia 30 ft.

Jármay Menyhértné ivén Nyiregyházán 24 ft. Nev. Jármay Menyhértné 5 ft. Jarmy Jordanné 5 ft. Kállay Tivadarné 5 ft. Okolicsányi Lajosné 5 ft.

Lejtényi-Szalay Angyalka ivén Martonvásáron 1. tallér, és 52 ft. Nev. Lejtényi Angyalka 10 ft. Krieger Lujza 5 ft. Békésy Józsefné 5 ft. Lits-Aktár Etelka 5 ft.

Gencsy Fereczné ivén Balkányon (Szabolcsban) 62 ft. Nev. özv. Gencsy Fereczné 20 ft. özv. Gencsy Sámuelné 5 ft. Draveczky Matild 5 ft. Somosy Ignáczné 10 ft. Gencsy Károlyné 5 ft.

Brevendár Vilma és Sperlággh Pepi Ecskóról 4 ft.

Báró Vay Alajosné ivén Bánrévén 20 ft. Nev. báró Vay Alajosné 10 ft. gr. Serényi Lászlóné 10 ft.

Báró Földváry-Szita Alojza ivén Pesten 40 ft. Nev. Bajzáth sz. Tallian Sofia 10 ft. Görgey szül. Mihalovics Anna 5 ft. báró Földváry-Szita Alojzia 25 ft.

Báró Eötvös Józsefné sz. Rosty Ágnes ivén Pesten 75 ft. Nev. báró Eötvös Józsefné 20 ft. gr. Bolcza Mária 10 ft. gr. Bolcza Anna 5 ft. Rosty Anna gr. Amadené 10 ft. gr. Vass Zsuzsánna 5 ft.

Bonis-Gaal Luiza ivén Nagyfaluban (Szabolcs) 41 ft. Nev. Miklós-Máriássy Emilia 5 ft. Miklós Ida 5 ft. Lónyay-Elek Terézia 5 ft. Szemere Erzsébet 5 ft. Szomjas-Lónyay Lujza 5 ft. Zsoldos-Vay Vilma 5 ft. Bonis-Gaal Luiza 5 ft.

Gömöry-Ragályi Rózsa ivén (Brezsnóbányán) 27 ft. Nev. Gömöry-Ragályi Rózsa 10 ft. Tács Emilia 5 ft. Würsching Fanny 5 ft.

Muray-Döry Ilona ivén Petőházán 150 ft. Nev. Muray-Döry Ilona 100 ft. Ürményi Miksáné sz. gróf Festetics Borbála 50 ft.

Várady-Hegedüs Krisztina ivén M. Szigeten 259 ft 50 kr. Nev.: Özvegy Komáromy Julia 10 ft. B. Sztojka Gyuláné 10 ft. Mann-Báró Sztojka Klára 10 ft 50 kr. Mihály-Mann Julia 10 ft. Szaploneczay-Boronkay Zsófia 10 ft. Szaploneczay-Boronkay Krisztina 10 ft. Fejérváry-Berzeviczy Borbála 10 ft. Szepesy Emilia 10 ft. Báró Barkóczy Fereczné 5 ft. Beöthy Anczia 5 ft. Hatfaludy-Szaploneczay Zsuzsi 5 ft. Várady-Mihály Ilona 10 ft. Id. Pellionis Józsefné 10 ft. Szép Antalné 5 ft. Pataky Emilia 10 ft. Szaploneczay Sándorné 5 ft. Geitner Albertné 5 ft. Krammer Fereczné 5 ft. Szilágyi Istvánné 10 ft. Lövey Klára 5 ft. Kendrey Jánosné 5 ft. Várady Gáborné 10 ft. Horváth Károlyné 5 ft.

Markos-Povoszky Zsuzsanna ivén Ungvárról 106 ft. Markos-Povoszky Zsuzsánna 5 ft. Lyachovics Czeccilia 5 ft. Herchenrethern Ilka 5 ft. Telegdy-Lászlóffy Mária 5 ft. Hrabár Juliánna 5 ft. Hachl-Riterstil Andrásné 5 ft. Peller Paulina 5 ft. Polányi Istvánné 5 ft. Csonka Ignáczné 5 ft. Beniczky Mária 5 ft.

Gróf Erdődy Sándorné sz. Batthányi Lipolda 30 ft.

Deskó Iphigenia ivén Temesváron 4 ar. 71 ft. Nev.: Deskó-Janicsáry Mária 2 ar. Deskó Iphigenia 2 ar. Özvegy Gyertyánffy Julia 10 ft. Id. Gyertyánffy Dávidné 10 ft. Gyertyánffy Etelka 10 ft. Báró Hiller Julia 5 ft.

Gróf Majláth-Prandan Stephanie ivén 100 ft. Nev.: Báró Prandan Adél 20 ft. Cseh Riza 5 ft. — Dellimanics-Siskovics Zsuzsánna 10 ft. Pejachevich-Prandan Alwine grófné 15 ft. Majláth Prandan Stephanie 50 ft.

Czordá-Radány Etelka ivén Szabadkán 58 ft. Nev.: Czorda-

Radány Etelka 5 ft. Özv. Gyelmisné sz. Stinovics Czezil 10 ft. Özv. Vojnits-Latinovics Lóri 5 ft. Hipp-Radány Mária 5 ft. Nagy-Klein Mária 5 ft.

Fest Vilma és Görgey Klemma ivén. Iglón 309 ft. Nev.: Máriássy Kubinyi Luiza 10 ft. — Dundas-Palzmán Ida 5 ft. Bobory-Palzmán Laura 5 ft. Fest-Rájner Vilma 5 ft. Lühe Hermína 5 ft. Trangous Magdolna 5 ft. Prihradny Szidonia 10 ft. Trangous Zsuzsánna 5 ft. Nadler Laura 5 ft. Fantner Liza 5 ft. Fantner-Klein Eliza 5 ft. Máriássy-Spóner Valeria 5 ft. Máriássy-Jekelfalusy Constancia 5 ft. Jelenek-Almássy Jozéfa 5 ft. Probstner Mária 5 ft. Probstner Hermína 5 ft. Jekelfalusy Mária 5 ft. Malvieux Augusta 10 ft. Görgey-Kosztolányi Mária 10 ft. Radány-Máriássy Paula 5 ft. Berzeviczy Teréz 10 ft. Gróf Széchen-Csáky Natália 5 ft. Pfschmied-Probstner Inesz 5 ft. — Görgey-Szinyey Anna 10 ft. Görgey-Teőke Mária 5 ft. Görgey Klema 10 ft.

Aczél-Bohus Emilia 50 ft.

Ivánka-Mária ivén (Tápio Szelén) 36 ft. — Szilassy Johanna 5 ft. Trautmann-Heooss Kornélia 5 ft. — Szilassy-Ivánka Etelka 5 ft. Ivánka-Németh Mária 10 ft.

Beniczky Gyuláné sz. Ferdinándy 10 ft.

Somogyi Mária ivén Nagy Szombatban 45 ft. Somogyi Mária 5 ft.

Duka-Vedres Erzsébet N.-Szt. Miklóson több hölgy nevében 73 ft.

Bukovszky-Jekelfalusy Eleónora ivén Tállyán (30 ft.) Nev.: Báró Vay Miklósné 20 ft.

Bárá Uchtritzné sz. gr. Amadé-Dominika Marczalltón Veszprémben 100 ft. Nev.: Uchtritz-Amadé Dominika 50 ft. Fischer Sándorné 5 ft. Ferenczy Sándorné 5 ft. Kopácsy-Késmárky Mária 10 ft. Bognár-Kenesey Anna 5 ft.

Ujj Mihályné szül. Gerenday Krisztina ivén Kiskun Halason 5 ft.

Trefort-Rosti Ilona ivén Békésben 25 ft. Nev.: Trefort Ágostonné 10 ft. Gr. Csáky Petronella 10 ft.

Lenk Adolfné ivén Karczagon 18 ft 90 kr.

Özv. Szirmay Hugóné sz. Csoma Jozefin ivén Csanalosu (Zemplén) 27 ft. Nev.: Özv. Szirmay Hugóné 20 ft.

Horváth Stephanie ivén Vásárhelyen 73 ft. Nev.: Horváth Stephanie 5 ft. Dosico Alexandra 5 ft.

Jurkovics Lászlóné sz. Hegedüs Antonia ivén Pest 38 ft. Nev.: Hegedüs Mária Kornélia Bellaágh Józsefné 5 ft. Huszár Imréné-Miskey Krisztina 6 ft. Özv. Sántha Istvánné 5 ft.

Özv. Blaskovics-Almássy Bertalanné Szt. Márton 20 ft.

Kun Miklósné ivén Miskolczon 35 ft.

Kürthy-Péli Berta ivén Barsban 125 ft. Nev.: Pélyné-Szilassy Mária 5 ft. Haróczy Boldizsárné 5 ft. Kürthy-Péli Berta 10 ft. Szirányi Karolina 5 ft. Rainprecht-Hegyí Anna 10 ft. Rainprecht-Marsovsky Koszta 10 ft.

Endrődy-Ordódy Mária 5 ft. Kosztolányi Bencsik Georgina 10 ft. Gróf Migazzy-Marczibányi Antonia 12 ft. Foglár-Szabó Erzsi 10 ft. Welles Emilia 2 ft.

Matolay Ida ivén Zemplénben 124 ft. Gróf Andrásy-Szapáry Etelka 50 ft. Gróf Andrásy-Kendeffy Kata 20 ft. Gróf Andrásy-Pálffy Gabriella 20 ft. Boronkay Ilona 5 ft. Szemere Vilma 5 ft. Matolay Ida 20 ft.

Matolay-Nagy Ida ivén 1 kor. taller, 50 ft. Nev.: Gömör Szidonia 5 ft. Dudnevicz Czeczilia 5 ft. Nagy-Ujházy Paulina 5 ft. Naizer Teréz 5 ft. Matolay-Nagy Ida 10 ft.

Gróf Somsich Imréné ivén 6 ar. 586 ft 14 kr. Nev. Baan Gáspárné (gyűjtő) 5 ft. Gyulásky Jusztin és Piroska 5 ft. Gyurics Katalin és Farkas Luiza 5 ft. Bárány Hermin és Mátild 10 ft. Perlaky Zsófi 5 ft. Kovács Mária 5 ft. Nagy-Kacsokovics Mária (gyűjtő) 2 arany, Kacsokovics Sándorné 5 ft. Kacsokovics Ignáczné 5 ft. Kacsokovics Károlyné 5 ft. Jankovics Rózsa 25 ft. Özvegy Botka Jánosné 5 ft. Nagy Imréné 5 ft. Paiss-Stefanics Mária (gyűjtő) 5 ft. Bogyay Sándorné (gyűjtő) 10 ft. Mérey-Zaborszky Ilka (gyűjtő) 25 ft. Thassy-Pongrácz Klára 10 ft 50 kr. Mérey Józsefné (gyűjtő) 10 ft. Kapocsfy-Tebeli Luiza (gyűjtő) 5 ft. Csorba Mátild 5 ft. Folly Imréné 5 ft. Gaál Jola 5 ft. Folly Józsefné 5 ft. Kacsokovics Ignáczné 5 ft. Sárközy Laura (gyűjtő) 10 ft. Huszár-Sárközy Juliánna 5 ft. Gosztonyi Istvánné (gyűjtő) 5 ft. Gosztonyi Lajosné 5 ft. Gosztonyi Beatrix 10 ft. Kacsokovics Ida 5 ft. Majthényi Istvánné (gyűjtő) 1 ar. Csalay Etelka 5 ft. Folly Józsefné 5 ft. Vasdinnyey-Péry Lina 1 ar. Péry Sándorné 1 ar. Sárközy Dénesné 5 ft. Somsich Miklósné 30 ft. Özv. Botka Jánosné 30 ft. Gróf Somsich Imréné 40 ft.

Szalabéri Horváth-Földváry Kornélia ivén Kaszaházán (Zala) (1 ar., 48 ft 26 kr.) Nev.: Inkey László 10 ft. Inkey Kázmérné sz. gr. Berchtold Eleonóra 5 ft. Babos-Tiboly Ilka 1 ar. A zalaegerszegi lövelde 10 ft. Z. Horváth-Földváry Kornélia 5 ft.

Schäuffelen-Buosz Berta ivén B. Gyarmaton 12 ft. Nev.: Sch-Buosz Berta 10 ft.

Gróf Karácsonyi Guidóné ivén. Torontálban (136 ft.) Nev.: Gróf Karácsonyi Guidóné 100 ft. Burghardt István 6 ft.

Babarczy-Bérezey Vilma ivén Szegeden (91 ft 60 kr.)

Markovics-Török Klementina ivén Aradon 21 ft. Nev.: Balta Julia 5 ft. Markovics Klementin 5 ft.

Hollóssy-Vuchetich Emilia ivén Buziáson (Temes) 19 ft. Nev.: Hollóssy-Vuchetich Emilia 5 ft. Hollóssy Laura 5 ft.

Osztróluetzky-Podmániczky Magdolna ivén Pozsony 126 ft. Nev.: Osztróluetzky-Podmaniczky Magdolna 20 ft. Id. Bartal Györgyné 10 ft. Bacsák-Bartal Mária 5 ft. Bartal-Perczel Ilona 5 ft. Bartal Erzsébet 5 ft. Bacsák Janka 5 ft. Majthényi-Szelezky Mária 5 ft. Zichy Zsófia 5 ft. Gróf Teleky Krisztina 5 ft. — Gróf Nyáry Mária 5 ft. Báró Schmertzling-Jeszenszky Anna 5 ft. Gróf Pálffy Mária 5 ft. Gróf Nyáry-Szlávy Julia 5 ft.

Vladár-Boronkay Anna ivén Majorácson (Zemplén) 64 ft. 90 kr.

Nev.: Czibur-Sallér Juliánna 5 ft. Vladár-Boronkay Anna 20 ft. Boronkayné 5 ft. Dercényi Tekla 5 ft. Gyuresánszky-Czibur Erzsébet 5 ft.

Szabadhegyi Valburga ivén, Téthen (Győr) 30 ft.

Darvas-Péchy Katalin ivén Miskolczon 45 ft. Nev.: Péchy-Mészáros Albertin 10 ft. Darvas-Szepessy Malvin 5 ft. Radvánszky-Bárczay Sarolta 10 ft. Darvas-Péchy Katalin 5 ft.

Bárczay-Lónyay Piroska ivén Szikszó-Ujfalun (Abauj) 127 ft. Nev.: Bárczay Dánielné 5 ft. Kevier Ilka 6 ft. Koch Anna 5 ft. Kollmann Klementin 5 ft. Spielmann Emilia 5 ft. özv. Török Zsuzsánna 5 ft. — Török Emilia 5 ft. Bárczay-Lónyay Piroska 20 ft. Gróf Ráday-Bárczay Anna 10 ft. Bárczay Vilma 5 ft. Bárczay Panna 5 ft. Bárczay Albertné 5 ft.

Petrovay-Thuranszky Mária ivén Csaszlócson Ungm. 156 ft. Nev.: Petrovay-Thuranszky Mária 30 ft. Petrovay Malvina 20 ft. Kandó-Vladár Klára 30 ft. Kovácsi-Dolhús Zsuzsánna 25 ft. Nemes-Buday Anna 10 ft. Buday Kornélia 10 ft. Orosz-Nemes Amália 10 ft. Draveczky Janka 5 ft. Szirmay-Draveczky Amália 10 ft.

Bernát-Graefl Berta Sztrippán (Ungm.) 20 ft.

Szerdahelyi-Kubinyi Laura ivén Nyitra-Szerdahelyen, a gyűjtő 5 ft. Tóth-Dezső Judith 5 ft.

Özvegy Bay-Gáborné Csarodán. (Ungm.) 20 ft.

Műipartár.

A kiknek t. olvasóink közül Pesten vásárolni, vagy készíttetni valójuk van, azoknak következő czimeket jó lélekkel, de — mint az üzletvilágban mondani szokás — személyes felelősség nélkül ajánlhatjuk:

- Asztalosok :**
 Barna Josefa, kigyó-utca 6. sz.
 Czigler György, soroksári-utca Goldgraber, erzsébet-tér 1. sz.
 13. sz. Klausz Rósa, kristóf-tér 5. sz.
 Fekete Dániel, józsef-utca 10. sz. Müller K. a váci és zsidó-utca
 Gerna István, iskola-utca 4. sz. sarkán 1. sz.
 Kávay János, józsef-utca 15. sz.
- Czípészek :**
 Baumann, párizsi-utca.
 Detela, párizsi-utca.
 Fritz L. molnár-utca 4. sz.
 Hajék Antal, párizsi-utca.
 Kraushaar, dorottya-utca 4. sz.
 Purmann József, szervita-tér 7. sz.
- Czukrászok :**
 Balassovics Péter, lipót-utca 9. sz.
 Fischer K., szervita-tér 6. sz.
 Keresztes Simon, sebestyéntér 3. sz.
 Kugler Henrik, józsef-tér 12. sz.
- Esztergályosok :**
 Brichta Ferencz, sip-utca 7. sz.
 Swoboda Péter, fő-ut 4. sz.
 Walter Mihály dob-utca 25. sz.
- Ezüst- és aranyművesek. :**
 Herzberg S. hid-utca 1. sz.
 Laky Adolf, szervita-tér 6. sz.
 Patits Fer., nagy hid-utca 4. sz.
- Butorraktárak :**
 Feyerfeil F., béla-utca 3. sz.
 Frankl L., fürdő-utca 1. sz.
 Trescher József, régi színházépület.
- Csipkekötőnő :**
 Kukovics Mária, uri-utca 5. sz.
- Díszmű-készítők :** (papírból)
 Eisenbarth J. belváros, a zsidó- és Uri-utca sarkán 8. sz.
 Fodor István, kis-mező-utca 34. sz.
- Divatárusnők :**
 Fabinyi Anna, korona-utca 1. sz.
 Chrismár, váci-utca 7. sz.

Rappel Béla, uri-utca 3. sz.
Schletter Fer. dorottya-utca 5. sz.

Fény-képeszek: (photographok)

Heller József, kristóf-tér 2. sz.
Mayer Gy., nagy hid-utca 12. sz.
Simonyi J., váczy-utca 1. sz.
Tiedge, Kristóf-tér 5. sz.

Fésűsek:

Keller Károly, kigyó-utca 6. sz.
Zelenka Fer., korona-utca 2. sz.

Fehérneműek, himzéseik, csipkék sat.

Türsch Ferd., váczy-utca 19. alatt.
Ringauf, színház-tér 1. szám alatt.
Meinl, József-tér.

Fűszerárusok:

Bodanszky Zsig., nádor-utca 17. sz.
Eder Máttyás, váczy-utca 2. szám.
Gindele György, szentér 13. szám.
Gyarmathy Gy., szénapiacz 1. sz.
Koszgleba Ant. dorottya-utca 4. sz.
Merluzzi Máttyás, kerepesi ut 9. sz.
Thallmayer Béla, nádor-utca 7. sz.

Gyógyszertárak:

Jármay Gusztáv, Papnövelde-utca
1. sz.
Ivanovits Alajos, üllői-út 16. sz.
Török József, király-utca 8. sz.
Wagner Dániel váczy-ut 59. sz.

Himzetminták előnyomatása:

Schäffer Anna, régi színház-épület.
Schönfeld Mária, bálvány-utca 20.
Tyroler L. színház-tér 5. sz.

Játékszerek gyermekek számára:

Brunner Florián, váczy-utca 18. sz.
Krenner, nagy hid-utca 3. sz.
Rippel Kár., színház-tér régi színház-
épület.

Kárpitosok:

Appiano W., magyar-utca 37. sz.
Brubszky Frid., kis hid-utca 7. sz.
Ding Simon, arany kéz-utca 5. sz.
Hermann P., Zrinyi-utca 2. sz.

Kosárosok:

Preuer András, soroksári-utca 10.
szám.
Ruzits Márton, üllői-ut 22.

Könyvkötők:

Bóldog Lajos, váczy-utca 12. sz.
Holfelder János, uri-utca 6. sz.
Vollsack, uri-utca 6. sz.

Nap- és esernyők:

Ivanits, korona-utca 14. sz.
Ranzenberger P., váczy-utca 16. sz.
Winkelmann N. B., József-tér 14. sz.

Női szabók:

Aggházy, zsibárus-utca 2. szám.
Bentsik György, szép-utca 3. sz.
Berger Ign., felső dunasor 6. sz.
Incze József, váczy-utca 9. sz.
Kallinger József, Zrinyi-utca 2. sz.
Kapus, nádor-utca 5. sz.
Krausz, Dorottya-utca 7. sz.
Lukácsy F., hajó-utca 5. sz.

Órások:

Juventius Gusztáv, kigyó-utca 1. sz.

Rappel Károly, uri-utca 2. sz.
Seewald Máttyás, szentér 14.

Papírkereskedések:

Filtsó Sándor, nagyhid-utca 8. sz.
Kanitz S., nagyhid-utca 3. sz.
Sester Armin, hatvani-utca 1. sz.

Paplanyosok:

Eichhorn Terézia, kigyó-utca 2. sz.
Gradl F., kigyó-utca 1. sz.
Schuda Ján., ujjvilág-utca 20. sz.

Pecséttisztítók:

Braun Mihály, uri-utca 2. sz.
Szabó P., ujjvilág-utca 9. sz.
Szilágyi M. K., bálvány-utca 14. sz.

Porzellán kereskedések:

Lang Mihály, nagy hid-utca 2. sz.
Wanko Károly, Dorottya-utca 2. sz.

Ruhakelmét előnyösen kaphatni:

Böhm és Kányánál, József-tér 10. sz.
Alter Antal, vácsi-utca 10. sz.
Fischer János, bécsi-utca 2. sz.
Fröhlich, Kristóf-tér 3. szám.
Harrer és Schmollinger vácsi-utca
18. sz.
Klein Károly, vácsi-utca 6. sz.
Liedemann F., a város háztéren 6. sz.
Römer és Heckenast, vácsi-utca 4.

Selyemszövet festők:

Ramaseder J., régi posta-utca 9. sz.
Özv. Rupp Vilm. belv. duna-utca
3. szám.

Szalmakalapokat tisztítani:

Brunner Flórián, vácsi-utca 12. sz.

Szappanyosok:

Özv. Hutter József, vácsi-út 11. sz.
Röck Henrik, király-utca 17. sz.

Szoba-festők:

Bakschay J. Nádor-utca 20. sz.
Grünhut S. szerecsen-utca 13. sz.
Näther T. király-utca 46. sz.

Szőnyeg- és butorszöveteket.

Haas Philipp, nagyhid-utca 4. sz.
Fischer L. bécsi-utca 2. sz.
Klein Károly vácsi-utca 6. sz.

Szövetfestők: (kékre)

Plesch Henrik, hal-tér, 3. sz.

Tükör és csillár kereskedések:

Feldhoffer Imre, nádor-utca 7. sz.
Giergl Henrik, a kigyó- és párisi-
utca sarkán 1. sz.
Jegg János, Nádor-utca 6. sz.

Üvegesek.

Bollender János vácsi-utca 17. sz.
Forgó István, városház-utca 1. sz.
Schlick Eduard uri-utca 11. sz.

Vasárusok:

Csekeő Alajos, városháztér 2. sz.
Högl Cassian, vácsi-út 1 sz.
Jurenák Pál a hatvani-utca és
országut sarkán.

Virággyárak:

Claude Luiza, Ferencz-tér 5. sz.

Muritz Hermin, fürdő-utca 11 sz.

Naiss Sarolta, uri-utca 14. sz.

Vászonraktárak :

Aebly Adolf, szervita-tér 2. sz.

Hugmayer, városház-tér sarkán.

Kollarics Ferencz, „Ypsilantihoz“
váci-utca.

Mössmer József, uri-utca 10. sz.

Vegyes kereskedések, kesztyűk sat.:

Balitzky, váci-utca 16. sz.

Merese György, Ferencz-tér 1. sz.

Merese János, hatvani-utca.

Schneider Ferencz, Dorottya-utca
1. szám.

Zeneárosok :

Rózsavölgyi uri-utca 14. sz.

Treichlinger a váci és nagyhid-
utca sarkán.

Zongoratórák.

Beregszászy Lajos, nagy hid-utca
9. szám.

Balassovics Károly, Dorottya-utca
12. szám.

Rövid útmutatás

a gazdasszonyok naplóját illetőleg.

A „Napló“ célja: pontos tudomást szerezni magunknak a háztartási kiadásokról; mennyit adtunk ki a konyhára, mennyit ruházatra sat.

Mennyire szükséges az ilyen háztartási napló és annak pontos vezetése, azt minden jó gazdasszony tapasztalatból tudja. Csak is akkor tudjuk a háztartásra határozott összeget czélszerűen beosztani; csak és akkor tudjuk, mikor és mennyit szabad egyik másik házi szükségesre kiadni sat. szóval a takarékos, jó gazdasszonyra nézve a háztartási napló olyan nélkülözhetlen szükség, mint a szobára nézve az ablak, és épen azért szükségesnek tartom, annak mikénti használatát illetőleg egy kis felvilágosítással szolgálni.

Az e könyvhez csatolt „Napló“ két részre oszlik:

A **j e g y z e t t á r r a**; ez 24 vonalozott lapból áll: minden hónapra két lap. Ide jegyezzük be mindennapi kiadásainkat, egyenként, rend és osztályozás nélkül, csak azért, hogy el ne felejtjük.

Mínthogy azonban a naponkénti kiadások sokkal többneműek, sem-hogy e 24 lapnyi jegyzettár elégséges volna reá, szükséges, hogy a jó gazdasszony még egy másik, vastag, úgynevezett „**k o n y h a k ö n y v e t**“ tartson, a melybe a konyha-, éléskamra- sat. kiadásokat jegyezze; sőt elágazóbb és kiterjedtebb gazdaságnál több ilyen segédkönyv tartandó, mindenik kiadási ágra egy; a jegyzettár számára csak az úgynevezett belső **k i a d á s o k**, mint ruhára, bérekre, irodalomra sat. maradjanak; sőt

E két vagy, illetőleg több segédkönyv: és a „jegyzettár“ segítségével aztán könnyen tudhatjuk meg, mire mennyit adtunk ki mindennap. Csak össze kell állítanunk az egyes kisebb tételeket, külön a konyha-ruha sat. féle kiadásokat; ez kissé lassu munka, és különös figyelmet igényel, ne-hogy csak egy is kimaradjon az összeadásból, avagy olyan osztályba tévedjen, a hová nem tartozik; de a békességes türelem a női szivtulajdonok köze, tartozik.

Midőn pedig a segédkönyv- és jegyzetárból az egyes kiadásokat illő osztályozás mellett összeadtuk, akkor kerül a sor a jegyzettár után következő

Összlettárra; a melyben az év minden napjára külön-külön rovat van a legfőbb háztartási kiadásokra, a hová tehát csak az illető összeget kell bejegyeznünk.

Például, a konyhakönyv- és jegyzetárból kiderül, hogy

Január 1-jén: kiadtunk bérekre 28 frtot 40 krt.; irodalomra 12. ftot.

Január 2-kán: a konyhára 15 ft 75. különféle házi szükségletekre 2 ft. 19 kr.

Január 3-kán: konyhára 3 ft 2 kr., ruhára 13 ft.

Január 4-kén: konyhára 8 ft 1 kr., irodalomra 1 ft 5 kr.

Akkor e tételek ilyen módon lennének bevezetendők a jegyzettár januárhavi rovataiba :

JANUARIUS.

Kiadások.

Bevétel.

Nap	Konyhára		Ruhára		Bérekre		Különféle kiadások		Irodalomra		Hetiösszeadás		Kitől?	ft. kr	
	ft.	kr	ft.	kr	ft.	kr	ft.	kr	ft.	kr	ft.	kr		ft.	kr
1					28	40			12	—					
2	15	75					2	19							
3	3	2	13												
4	8	1							1	5					
6															
5															
7	26	78	13	—	28	40	2	19	13	5			83	42	

Igy megyen ez napról napra, hétről hétre; minden hét végén aztán az egyes napitételek összeadtnak és a „Heti öszlet“ rovatába iratnak; a mint a fentebbi példában látható; a hó végén pedig mind a négy-heti öszlet adatik össze, és megtudjuk, mennyit adtunk ki egyenkint egyes czikkekre és mennyit összesen az egész hóban.

Igy folytatjuk azt minden hóban, az év végén pedig összeadjuk mind a tizenkét hóbeli havi összegeket, és megtudjuk, mennyit adtunk ki ez évben.

Ebből áll a háztartási könyvvitel; én legalább így szoktam könyveimet vinni; azonban ha valamely év-gazdasszony czélszerűbben tudja a könyvet berendezni, ne sajnálja azt velem tudatni, hogy esztendőre — ha Isten addig éltet — olyan módon vehessem föl az „Évkönyv“-ben.

Az öszlettárban egy rovatot egészen betöltetlenül hagytam; azt minden nő olyan kiadások bejegyzésére használhatja, a melyre neki a betöltöttöken kívül leginkább szüksége van.

Külön rovatot nyitottam továbbá az irodalomra; minek tettem ezt? ezt minden magyar nő csak úgy tudja, mint magam; mert miként magam, úgy bizonyára minden magyar nő élvezte már azon édes lelki gyönyört, látván, hogy az irodalomra szánt összeg éven át legalább ötöd részét tette annak, a mit ruházatra költött!

A bevételt illetőleg, arra két rovatot nyitottam, a melyeket épen ilyen módon kell betölteni, mint a kiadási rovatokat, csak azon különbséggel, hogy a „kitől“ feliratu rovatba be lehet írni, kitől kaptuk a pénzt; elegendőnek tartottam csak két bevételi rovatot; mert a férjen, vagy szüléken kívül legfőlebb még a gazdaságból van a gazdasszonynak bevétele.

Tán nagyon is részletesen adtam elő e házikönyvek vezetési módját; de mikor a kiadások helyes beosztása a házirend és józan takarékoság legfőbb alapja, tisztelt olvasónőim pedig bizonyára helyeselni fogják azon ohajtásomat: vajha nem volna hazánkban gazdasszony, a ki naponkint pontosan számot ne adna magának kiadásairól; csak egy-egy negyed-órácskát forditson erre minden este, és rövid időn tapasztalandja, milyen szépen tudja majd beosztani heti vagy havi pénzét, hogyan tudja aránylag kicsi összeg mellett házát nyájassá, barátságossá tenni szeretettjeinek, és tapasztalandja végre, hogy mindig marad néhány forintja a lelki szükségek kielégítésére: irodalmi, művészeti és jótékony czélokra.

A t. Előfizetők névsora.*

A.

A b a :
Szücs Diéné.
A b o n y :
Rutkay Terka 5 p.*
A b a f a l u :
Özv. Abafy Jánosné.
Özv. Dióssy Antalné.
Molnár Viktorné.
A l - C s e r n á t :
Domokos László.**
A l c s u t h :
Marek Maria
A l a m o r :
Hankissné.
A l s ó - G á l d .
Incze Ilka** (gyűjtő.)
A l s ó D a b a s .
Halász Ambrusné (gyűjtő.)
Nády Róza.**
Szalay Ferencz
A r a d :
Darányi Mari**
Steiniczer Józsefné (gyűjtő.)
Steiniczer Paula.
Steiniczer Ilka.
Wallfisch Róza.
Zirzen Janka.
Szabó-Veréczy Julia (gy.)
Adler Anna.
Dr. Remetei Fülöp.
Czipszer Antal.
Cserepes Ferencznő.**
Ecker Alajos.
Fényes Károlynő.**
Gelber Józsefné.
Gábor László.
Klein Mihály.**
Krispin József.

Kutny Irma.**
Kutny Ágnes.
Mittelman Hermina.**
Náray Imre.**
Probszt Ferencz.
Popovits Helena.**
Szalgháry Szilárdné.
Tabajdy.
Vajna Róza.
Varjasy Mária.**
Vásárhelyi Ilona (gyűjtő).**
Purgly Teréz.**
Kendrey Fidél.**
Glacz Béla.**
Vásárhelyi Johanna.
Vörös Sándorné.**
Leona Julia (gyűjtő).**
Bettelheim könyvtáros.
5 példány.**
5 példány.*
A p á t i :
Cseh Károlin.
A l s ó - U c s a : (Erdély.)
Szabó Klára.

Á r p á s :
Magyar Anna.
A l s ó L e n d v a :
Dervarics Kálmán.

B.

B a j c s :
Váczy Mari.*
B á b o n y :
Laky Lóra.**
B á n t h o g y :
Tombor József.
B a l a t o n - F ü r e d .
Dugovich Pálnő (gyűjtő.)

Varga Lnő sz. Etényi Jóséfa.
Varga Sándornő.
Nagy Józsefnő.
Somogyi Lidia.
Magyar Adél.

B a l a t o n - C s e h i :
Bosnyák Károlina.

B á t a s z é k :
Horváth Vilma.**

B á c s f a :
Földes Győző.

B á t s i :
Imets Jóséfa.

B a t o n y a :
Dembszky Ferencz (gyűjtő.)
Dr. Balta.*

A . A .
Dudássy László.
Balta Géza.
Bázár Mari.**
Bartók Imre.
Jakabffy István.
Jakabffy Alajos.
Istfa Pál.

Fogarassy.
Groezska Mózes.
Georgievits Damascén.
Kallek Jánosné.**
Mészáros Lajosné.
Kövér Sándor.
Petrovits Leontin.
Schwimm János.
Steiner Kálmán.
Pandó Zsófia.**

B é c s :
Torkos Mihály.*
Kocsy-Horváth Sarolta.**
B é k é s .
Pándy István** (gyűjtő.)
Erdős Imre.

* Az egy csillaggal jegyzettek bekötött, a kettővel diszpéldányra fizettek elő. A t. előfizetők lakhelyek szerint közöltetnek; innen van, hogy sok gyűjtő mellett, különböző helyekről küldvén be előfizetőket, egy íven, kevesebb előfizető áll, mint amenyit valóban gyűjtött.

Békés - Csaba:

Kiss Mária** (gyűjtő.)

Szokoly Gyula.

Laczay József.**

Omaszta Sándor.

Bellatincz:

Árvay Janka** (gyűjtő.)

Koczeth Amália.**

Belfügged.

Gombás József.*

Schusztler Luiza.*

Besztercze. (Erdély.)

Dorgó Klára.

Berczel.

Kömmerling Gizella.

Bodok:

Gróf Berényi Ferenczné.**

Gróf Berényi Ferenczné.*

Bodva:

Balta Antalné.

Bodza:

Földes Mózes.

Böd:

Hegedüs Zerna.**

Boglár:

Bárány Hermína.**

Hochstädter Nanette.

Bárány Mátild.**

Szabó Mihálynő.

Bogyszló:

Gyurmán Andornő.*

Sarlai Julia.*

Bögte:

Horváth-Eörsy Amália.**

Borberék:

Székely Krisztina.**

Bukovetz:

Nagys. Deschán Achillné,**

sz. Lazarovics Zsófia.

Buzás - Bocsárd:

Gál Sándor.**

Brünn:

B. Apor Sándornő.**

Baja:

Pilaszanovits-Horváth Ir.**

Kunn-Gyulai grófnő.**

Karácson Irma.**

Sárvári Antalnő.

Balajthy Imréné.**

Reinboth Nándor.*

Buda:

Szabó Menyhértné.

Belényes:

Erdélyi Jánosnő.**

Bogáth:

Visy János.*

Böny:

Dorner Vilma.

Böhönye:

Moszesi Imréné.**

Zverina.**

Hampek.**

Beleg:

Vogronics Mária.**

Boldogfalva:

Varga Róza.

Boncznyires:

Leminyi Anna.**

C.**Czepléd:**

Ferenchich Berta.*

Czecze:

Tóth Kálmán.

Csenger:

Mauks Istvánnő.

Özv. Szuhányi Ferencznő.

Csehi:

Jaross Mórnő.**

Csepregh:

Bertalanffy Borbála (gyűjtő)**

Horváth-Goda Julcsa.*

Kissné-Lukácsy Fanni.*

Komjáthy János.*

Kunvich Nina.*

Szőke-Darázs Amália.*

Viclán Irma.*

Csetfalva:

Buday János.**

Abonyi Vilma.**

Csik - Sz. - Simon:

Eneles Miklós szül. Miske

Sófia.*

Csongrád:

Greslovics János (gyűjtő.)

Kádár Mária.

Meister Linka.

Draskovics-Mészáros Mari.

Baghy-Halmay Erzsébet.

Eder Istvánnő.

Marsovszky Imréné.

Blázsik Mártonné.

Missuray Jánosné.

Reményfy Jánosné.

Jerma Gusztávné.

Piroska Istvánné.

Kádár Péterné.

Pálffy Lászlóné.

Turcsányi Ignáczné.

Krigler Antalné.

Kovács Jánosné.

Gyeorgyádes Károlyné.

Tekulics Jánosné.

Szarka Mátyásné.

Hollay Mátyásné.

Szelhoffer Antalné.

Turcsányi Lajosné.

Fekete Péter.

Csököli:

Stefanics Endre, jegyző.

Mezey Zsuzsanna.

Curgó:

Kétli Irma (gyűjtő).**

Faragó Irm.

Pintér Fáni.*

Hajos Károlyné.

Szalmay József.

Csetnek:

Kirinyi Amália.

Csúz:

Petrich Emma.**

Csala:

Kégl-Körmeny Mária.

Csorna:

Neuherzen Ferencznő.

Zigelhoffer Luiza.

Szily Nina.

Csány:

Hevessy Jánosnő.

Petheő Ferencznő.

Harmos Ráfi.

Petheő Gejzáné.

Enricher Dávid.

Majzik Ödön.**

Demkő Bélla (gyűjtő).**

Haman Otto.

D.**Dános:**

Szilassy-Ivánka Etelka.**

Debrezen:

Kecskés Erzsike (gyűjtő).**

Szepessy Antalné.**

Molnár Györgynő.**

Moll Gusztávnő.**

Veres Lászlóné (gyűjtő.)

Kálmán Benő.**

Tóth István.

Órvényi Vilmosné.

Osterlamm Ernőné.

Tüdös Jánosné.

Csapó Lajosné.

Demsus (Erdély.)

Lukács-Puy Borbála.

Drégely-Palánk:

Losteiner Mihály.**

- D a l m á d :**
 Gróf Szapáry szület. Atzél
 Gabriclla.**
D e é s : (Erdély.)
 Peielle Ottoné.**
 Pataki Kata.**
D e v e c s e r :
 Hock Károlynő.
D é v a : (Erdély.)
 Várady Lászlóné.**
 Faragó Kata (gyűjtő).**
 Fekete Anna.**
 Borbath Berta.**
D i ó s - G y ő r :
 Mózer Bertalan.**
D o b o k a : (Erdély.)
 Farkas Mari (gyűjtő).**
D u b o k a :
 Zákó Olga.**
 Zákó Szidora.**
D u n a - S z e r d a h e l y .
 Nagy Lipótné (gyűjtő.)
 Prileszky Istvánné.
D. A p á t i :
 Cseh Fánni.
D i s k a :
 Nesnera Béláné.
D o r m á n d :
 Remenyik Apolló.
D o r o g h :
 Orosz Józsefa.
D u s e d :
 Középesy Ilona.**
D. K a r c s a :
 Bartal-Perczel Irma.
D ö m ö t t ö r i :
 Egervári Miklósnő.**
- E.**
E d e l é n y :
 Balassa Emilia.**
 Suhajda Szidonia.**
 Schmidt Vilma.**
E g e r :
 Matekovics Józsefnő (gy.)
 Nikl Aurel.
 Dombrády László.
 Andrásy Róza.
 Korponay Györgynő.
 Eisenmann Jánosnő.
 Szlammer Teréz.
 Vass Lajosnő.
 Irgalm. gyógyszertár.
 Gruber Berta.
 Szalay Antalnő.
 Szalay Jusztina.
- Bozik Jánosnő.
 Schill Mar.
 Makay Kornélia.**
 Steinhauzer Francziska.**
E g e r - L ő v ő :
 Török Sándor.
 Török Sándornő (gyűjtő).**
 Plank Mari.**
 Balek Bálint.
 Szász Mórnod.**
 Pillér József.
 Suttag János.
 Köllner Lőrincz.
E g y h á z a s M a r ó t h :
 Hobécsi Emilia.
E g y. L. M a r ó t h :
 Zmeskal-Kosztolányi Mat.**
E t r e - K a r c s a :
 Bartal Riza.
E n y i n g :
 Horváth Ignácznő (gyűj.)*
 Morócz Ferencznő.*
 Kenessey Lajosnő.*
 Koller Istvánnő.*
 Policzzer Francziska.*
 Balogh Antalnő.*
 Fodor Lászlónő.*
 Lippits Istvánnő.*
 Glocker Károlynő.*
 Pátzay Ferencznő.*
 Vangel Mihály.*
 Farkas Imre (gyűjtő.)
 Farkas-Kálmán Franciska.*
 Kohn Katalin.*
 Balogh Eleonora.*
 Trstjanszky Paula.*
E r d ő d :
 Papp Vincze.
 Cseh Jánosné.**
 Belbe Jánosné.**
 Novák Károlyné.**
 Válik Károlyné.**
E r d :
 Lits-Akter Etelka.**
É r - T a r c s á n :
 Katz Jenny.**
E s z t e r g a m :
 Tőkey Teréz (gyűjtő).**
 Tőkey Teréz 3 p.
 Faragó Lizinkő.
 Heidl Loiska.
 Heisman Loiska.
 Kollár Borcsa.
 Kakas Irma.
 Meier Mária.
 Pató Tinkő.
- Pisuth Teréz.
 Schönbeck Julia.
 Szigetközi Katinka.
 Tóth Erzsébet.
 Tőkey Anna.
 Tőkey Franciska.
E s z t e r g á r :
 Faiszy-Ányos Irma.**
 Ányos Gyula.**
E s z é k :
 Térey Pálnő.*
E p e r j e s :
 Pölt Szidonia.*
 Major Letitia.**
 Vida Ida.**
- F.**
F i n k e :
 Miklós Eugenia.**
F e l s ő - B e r k i f a l u :
 Nemes-Oszterhuber Regina.
F ő l d i á k :
 Návay Irma (gyűjtő).**
 Návay Paulin.**
 Blázsik Auróra.**
 Návay Janka.**
 Návay Fanny.**
F ü r g e d :
 Plosszer Józsefné.*
F ü r e d :
 Szöllösy Nina.**
F. N y é k :
 Laszkáry Ödön.
F o g a r a s :
 Herszényi Lászlónő (gy.)**
 Bruszt Lajosnő.
 Enyedyné.
 Herszényi Vilma.
 Rákossy Lina.
 Gyertyánosy Vilma.
 Panczel Károlynő (gyűjtő.)
F o k i p u s z t a :
 Ollé Károlynő.**
F ü t s :
 Frankner-Balogh Ida.
F ö v é n y :
 Persa Anna.
F a r m o s :
 Végh Imrénő.
F a r á d :
 Stancsics Sándor.
- G.**
G a l a n t h á n :
 Fehér Edéné (gyűjtő)
 Zsigárdy Imrénő.

Giczen:
 Czékus Clementine.**
Győr:
 Takáts Antonia.**
 Meringer Lipót.**
 Horváth Emília (gyűjtő.)
 Mersics Ignó sz. Kopácsy.**
 Tóth Antal.
 Farkasnő.
 Krisztinkovits Mária.**
 Hanibálné.
 Bauer Rezsőnő.**
 Pokorny.
 Orsonics.
 Sidhamer.
 Nitoinger Paulina.
 Morócz.
 Kolbe Lőrincz.
 Horváth Irma.**
 Kovács Gizella (gyűjtő.)
 Fischer Györgyné.
 Preng Etelka.**
 Falk Sándor.
 Schröcker Laci.
 Magvasy Mihály.
Görcsön:
 Holzinger Julia.**
Gura - Szádán
 Ágh István.*
Gyöngyös:
 Csató Ferencz (gyűjtő.)
 Darvas Agnes.
 Kovách Józsefnő—Mártonffy
 Borbála.
 Haynal Liza.*
 Wolf Leona.
Gyón:
 Halász Péterné.*
Györök:
 Hrabovszky Julia.**
 Markovits Klementina.**
 Major István.
 Fischer Róza.
 Gyergyó - Sz. Miklós.
 Demeter Doms.
 Demeter Róza.
Gyula:
 Müller Mari (gyűjtő.)**
 Moldovány Gyuláné (gy.)**
Géres:
 Miklossiné Csutó Róza.**
Guthor:
 Szinothnik-Farkas Czenczi.
Gyanafalva:
 Antalóczy Antal.

II.

Högyész:
 Békássy Emília.**
 Hávokinő sz. Kiss Therezia.
 Jankó Lina.
 Hold-Mező-Vásárhely:
 Vekerdy József (gyűjtő.)
 Bartha szül. Vajda Fanni.**
 Resnyák-Havas Klára.
 Dékány-Bankos Róza.
 Szabó-Borotvás Teréz.
 Deák Sándornő.
 Baranyi Péternő.
 Tóth Janka
 Krisztó Lajos.
 Ninsich György.
 Lukács Ferencz.
Halas:
 Zseny Mórné sz. Furó Vik-
 toria (gyűjtő.)
 Zseny Róza.**
 Péter Zsigmondné.**
 Péter Antalné.
 Vataányiné.**
 Nyul Ferenczné.
 Török Elekné.
 Vári Mészöly Eszti.**
Hajdu - Dorog:
 Galambosi-Kiss Sándor.**
Hajdusicza:
 Damaskin-Földváry Etel.**
Harczó:
 Hahn Paulin (gyűjtő.)
 Gálfalvy Anna.**
Hetye:
 Gothard Rózsa.**
Hollód:
 Popovits Nina.**
Hauva:
 Hamvai Károlynő.
H.
Inárts:
 Scheyer Sándor 4 p.**
Jákó:
 Madarász Emília (gyűjtő.)
 Horváth János.
 Csepcsány József.
 Özv. Noszlopy Antalné.
 Boné-Fodor Emma.
Jász - Apáti:
 Makó Eliza.**
Jászberény:
 Hentaller-Batta Szilárda (gy.)
 Freckay Józsa.

Ragány János.
 Teszary Ida.
 Muhoray-Áray Szida.
 Tácsman-Kovács Amália.
 Sismisné Erzsi.
 Kléger-Kovács Ilona.
 Dobay Alojza Blau.
 Hegedüs Lujza.
Jákfa:
 Hegedüs-Nagy Luiza.
Jenke:
 Ibrányi Lajosné.**
Jolsva:
 Zsello Wilhelmine.
 Greiner Angelika.
Igal:
 Komáromy Kristóf ügyv.
Ipolyság:
 Thuróczy Antonia.**
 Horváth Irma.**
 Radics Mihály.**
Ittebe:
 Issekutz Antal Lajos (gy.)**
 Issekutz Antal.*
Iházi:
 Fischer Sándorné.
Jóka:
 Takács Kálmán.
Ihász:
 Stetirn Janka.*
K.
Károly - Fehérvár:
 Reznek Otília.*
Kassa:
 Koralitzky-Varjon Mária.
 Klesztinszky László ügyvéd.
 Fedák-Zsombory Mária.
 Rozgonyi Bertalannő.**
 Massiczay Irma.**
Korpád:
 Viola Amália.**
Körmöcz:
 Ujlaky Ilma.**
Kustyán:
 Gerencsérnő.*
Káva:
 Paky György.*
Kis - Csulomja:
 Pajor-Egri Maria.*
Kis - Zombor:
 Bene József.*
Kovácsház:
 Lőrincz Amália.**
 Jakabffy Istvánné.**
 Hoffbauer Etelka.

Kenczesora:
 Soltészno.
Kis-Geresd:
 Hojás Gábor.*
Kende:
 Jamborszky Ilona.**
Kolostvár:
 Lala Fanny.**
 Valterflitt Ida.
 Stein János (gyűjtő.)
 8 példány.
 5 „ *
 3 „ **
 Holtzel Ignáczné.
 Benel Ferenczné.
 Pogácsnik Miksáné.
 Szentes Mártonné.
 Dózsa Istvánné.**
 Wagner Frigyesnő.**
 Vajna Sándorné.**
 Gyulay Pálné (gyűjtő.)
 Radnotfay Ágnes.
 Hirschfeld Eliza.
 Nagy Ilka.**
 Sámí Lászlóné.**
 Demjén László könyv. 5 p.*
 Kimizsy István 2 péld.
 Török Antalné.*
Krancserd:
 Középesy Gyula.
 Ifj. Istvánffy Pál.
Köszeg:
 Vurcemberger Mária.
K. Szentpál:
 Gróf Haller Lajos. 1 p. **
 Gróf Haller Lajos 1 p.*
Kötegyán:
 Jedlicska-Margitay Józsefa.*
Kelemér:
 Mocsáry Eszter 2 p.
Kifalud:
 Szemere Sándornő.
Kisfalud:
 Posfay Horváth Gabriella.**
 Körmeny Böske.*
K. Márton:
 Bozóky Lászlóné (gy.)**
 Fejcs Józsefa.**
 Simonyi László.
 Bozóky Györgynő.**
Kossuth:
 Ábrahámffy Ilona (gyűj.)**
 Pliszinszka K. T.**
 Horváth Paulina.**
 Bott Karolina.**
 Kracszenits Ilona.**

Kelemén:
 Hámos Gusztávnő.
Kerektó:
 Vizkelety Sofia.*
Kis-Gomba:
 Thulmon Josefa (gyűjtő.)**
 Thulmon Lora.*
 Gy. Gáal Pál.*
K. Korpád:
 Huszár Julianna.**
 Tallián Ilka.**
 Stoltz Ida.**
Kis-Várda:
 Farkas Julia (gyűjtő.)
 Kastal Istvánnő.
 Somogyi Rudolfné.
 Szomjassy Józsefné.
 Gnandt Piroska.
Kolta:
 Szombathelyi Antalnő.**
 Kürthy Antonia.**
 Oláh Emilia.**
 Özv. Jarossnő szül. Szabad-
 hegyi Luiza.**
 Hidasy Krisztina (gyűjtő.)
Kurtits:
 Glatz-Ebetzky Matild.*
Karász:
 Ferenczy Ida.
Kis-Lak:
 Szalay Andornő.
Kenyhez:
 Walther Ágoston (gyűjtő.)
 Teleky Péterné.
 Metzösy Ida.
 Patay Etelka.
Kis-Nyujtod:
 Szentiványi Ignác.
Kula:
 Bosnyák Gabriella.*
 Radány Julia.**
 Trencsényi Józsefnő (gyűj.)*
 Erba Laura.*
 Klacsány István.*
Kadarkut:
 Thulmon Emilia.
Korlath:
 Téglássy Andrásnő.
 Kubinyi Krisztina (gyűjtő.)
Kis-Ráthba:
 Nagyfejeő-Buday Paulina.**
Körmend:
 Dienes Lajos.*
Körtvélyfája:
 Özv. Herczeg Jánosnő gróf
 Lázár Klára 3 p.

Kecskemét:
 Gröber Jánosné (gyűjtő.)**
 Antal Péterné.
 Gyenes Etelka.*
 Fekete Erzsébet.**
 Mády Mari.*
 Miller Ferenc.*
 Klingert Róza.*
 Kollonics Ilona.**
 Millhoffer-Szalis Mari**
 Buza-Kiss Pálné.
 Firtling Erzsébet.
 Deák Lászlóné.**
 Kovács Lászlóné.**
 Fiktór József.**
 Tóth Istvánné.
 Szél Hermina.*
 Várgha Ágnes.*
 Kovács Józsefné.*
 Horváth Teréz.**
 Kubinyi Conrádné.
 Ferenczy Constantia.
 Decsy Nina.*
 Tóth Lászlóné.
 Hegedüs Biri.
 Fehér Károlyné.
 Farkas Mihályné.
 Sális Carolina.
 Fleischer.
 Ifj. Millhoffer Istvánné.
 Veroszta Károlyné.*
 Gröber Mátyásné.*
 Farkas Antalné.
 Hálik Károlyné.
 Herczeg Julianna.
 Jámbor Teréz.
 Magyar Antalnő.
 Pataky Klára.
 Bakonyi Teréz.
 Tatay Karolin.
Karánsebes:
 Hammerschmidt Betti.**
Kalocsa:
 Tavasz-Szartory Petroncl-
 la (gyűjtő.)**
 Csiszér-Ugróczy Ida.
 Möder-Schmidt Laura.
 Tóth Mari.
 Möder-Kopp Hermina.
 Rézler-Vass Mária.
 Ábrahámffy-Kelényi Janka
 Nyitray-Láng Emilia.*
 Ugróczy Paulina.
 Babocsay-Daruváry Sar.**
 Mészáros-Szabadhegyi Po-
 lixena.**

Kurvin:

Bíró Mária.**

Kaposvár:

Nöthig Károlyné.

Rully Teréz.

Gáspár Piroska.**

Németh Antonia.**

K. Kalocsa:

Simon János.**

Kiliti:

Gángol Etelka.

K. Kede:

Imre Györgyné.*

Körmend:

Gabler Ferencz.

Körös-Ladány:

Farkas Gáborué.**

L.**Laskár:**

Gróf Niczky Malvin.**

Tarnóczy Gusztáv.

Tarnóczy Béla.

Tarnóczy Kázmér.

Id. Majthényi Rudolf.

Majthényi József.

Majthényi Antal.

Majthényi Gyula.

Majthényi László.

Majthényi Béla.

Ifj. Majthényi Rudolf.

Majthényi Tivadar.

Brogyányi Vincze.

Brogyányi Jenő.

Rudnay László.

Detrich Jenő.

Ludomér:

Alkaly Irma.*

Lajthafalva:

Gróf Batthányi József.

Horváth Károly.

Lippa:

Posgay József.**

Léva

Lipthay Leona.**

L. Tomaj:

Ns. Hertelendy Károlynő.**

Láng:

Windisch Emma.

Lengyeltóti:

Perlaky József.

Kremsik Janka.

Schwartzné. A. M.

Lerchenfeld Ilka.

Lelle:

Gyulasy Sophia.*

Gyulasy Piroska.*

Szalay Józsa.*

Farkas Aloiz.

M.**Megyes:**

K. B.**

Margitta:

Ille János.

M. Vásárhely:

Nemes Evelin.

Szacsuvay Jánosné.**

Bodola Jánosné.

Mihályfa:

Schuster-Horváth Luiza.

M. Cséke:

Kádár Károlina.**

Mihálytelek:

Boross Károly.*

Milota:

Horváth Gábornő.**

Monostor:

Faltai Szabó Mária.

Iványi Luiza.

Miskolc:

Havas Sándornő (gyűjtő.)**

Groszschmid Gábor.

Bulharin Irma.

Vadnay Jánosné (gyűjtő.)

Fazekas Józsefné.

Laczi-Szabó Zsuzsanna.

Makó:

Pozsonyi Emma (gyűjtő.)

Késmárky Ersi.

Nagy Ida.

Farkas Antonia.**

Pók Imréné.

Zombory Teréz.

Cinpka Irma.

Eckhardté.**

Udvardy Mária.

Véghné.**

Urbanits Hermina.**

M. A.**

Vaszél-Gyénes Maria.**

Gyénes Ida (gyűjtő.)

Wilim Vilma.

Kovács Vilma.

Vitics Hermin.

N. N.

Nagy Elek.

Dukas György.

Tóth József.

Marczaltó:

Lengyel sz. Argay Borbála.

Concha Francziska.**

Mocs:

Riegler Ignácznő.**

Mácsa:

Csernovits Dionisia.**

Mező-Túr:

Kermeszky Gusztáv.

Midcsér:

Imre Ferenczné.*

Munkács:

Klinkárt Julia.**

M. Kászony:

Horthy Lászlóné szül. Kölcsey Róza.

M. Genes:

Károlyi Rozália.

Háczy-Pap Laura.**

M. Ujvár:

Bálint Béni.**

Ménés:

Stitzli Erzsébet (gyűjtő.)**

Gergely Emilia.**

Mikosd:

Mikos Gizella.**

M. Óvár:

Szulczer Irma.**

Magyar-Kerepes:

Bottkay Mari.*

Mócs:

Hosszú Józsefnő.

Winkler Frigyesnő.**

M. N.-Sombor (Erdély.)

Horváth Karolina.*

Martonos:

Hoós Julia (gyűjtő.)**

Mucsalos Kati.**

Koszyil M.*

Pichler Berta.**

Hoós Józsefa.**

Hoós Mária.**

Moór:

Dr. Soltész Miksa 3 péld.

Seidel Szilárda.

Mocsolád:

Bárány Antonia.

M. Kaján:

Kornis Druza.**

N.**N. Tálya:**

Toronyi Amália.

N. Láng:

Roszt Klára.

N. Bánya:

Czene Dániel (gyűjtő.)

Lajos Györgyné.

Szamosrévi Lenke.

- Nagy Lujza.
 Agrikola Adolfnő.
 Beregszászi Jánosnő.
 Kovásznai-Kovács Lőrincznő
 Dézsi Katalin.
 Marosfy Jakabné.
 Gelért Ferencznő.
 Bercesey-Péchy Mária.
 Seffer Jánosnő.
 Rajkovits Nándornő.
 Kovács Károlynő.
 Mendekoszkypé.
 Szendy Jánosnő.
 Veres Ilka.
 Kovács Betta.
 Vanicsek Kornélia.
 Rác Lajosnő.
 Kosutány Teréz.
 Almert Teréz.
 Spinéti Lóra.
 Szücs Sándornő.
 Liszkay Istvánnő.
 Pap Zsigmondnő.
 Prikonyi Ilona.
 Mora Gizella.
 Márton Jánosnő.
 Makray Ferencznő.
 Futó Mihálynő.
 Kovács Józsefnő.
 Oravec Ida.
 Thurman Antalné.
 Vass Betta.
 Szántó Florentina.
 Kőváry Jánosnő.
 Szabó Sámuelnő.
 Szirty Hermina.
 Schultz Alojzia.
 Szántó Györgynő.
 Darnai Mihálynő.
 Winnenberger Ferencznő.
 Bányay Mihálynő.
 Hámory Pálnő.
 Kerekes Margit.
 Petky Józsefnő.
 Csengery Róza.
 Cs. F.**
 Veress Anna.
 Világ Borbára.
 Oroszlány Dániel.
 M. L e n d y a :
 Kis Vilma.**
 N a g y v á r a d :
 Szokoly-Bohucsek M. (gy.)
 Borempovich Mihálynő.**
 Koszta Apollonia.**
 Győrffy Sándornő.**
- Kálmán Józsefnő.**
 Bopocsek Fánni.
 Juritskay Vilmosnő.
 Szilágyi Vilma.**
 Láner Irén.
 Keszlerffy Irén (gyűjtő).**
 Némethy Károlynő szül. Ró-
 zsahegyi Katalin.**
 N a g y - B a j o m :
 Gosztonyi Beatrix (gy.)**
 Keill R.**
 Gosztonyi Lajosné.**
 Bogyay Géza.
 Hertelendy Ilona.**
 Svastits József.**
 Nedeczky István.**
 Németh Bódi.**
 Nedeczky Jenő.**
 Kacsokovics-Gosztonyi Ida.**
 Thassy-Pongrácz Klára.**
 Gaál-Pongrácz Mátild.**
 Pataky Lajos.
 Szalay Ignác.**
 Mészely Giza.
 Boronkay.**
 N a g y - E n y e d :
 Csizér-Török Corn. (gy.)**
 Csizér Eugen.*
 Török Emanuel.
 Tóth Ferencznő, Thoroczkay
 Katalin.*
 Csernátóni Antalné.**
 Marton Józsefnő.**
 Nagy Károlyné, Petri Rozál.
 Zoltán Nina.**
 Enyedy Sándorné.
 Szabó Anna.*
 Herberger Ferencznő.
 Kovásznay Amália.**
 Czeiler Józsefnő.
 Fodor Miklósnő.
 Ludvig-Kapeller Amália
 (gyűjtő).*
 Toroczkay Kálmánő.**
 Ungerpek Netti.*
 Özv. Kiss Gergelynő.*
 Inczedy Sámuelnő szül. Mo-
 hai Kata.
 Özv. Csernátóni Antalné.
 Komáromi Antalné (gyűjtő.)
 Sengeriné-Székely Gizella.
 Révoli Lujza.*
 Boltán Anna.*
 Csiki Jánosnő.*
 Bodó Klára, VajnaIstvánnő.*
 Botz-Veres Amália.*
- Menakági Ágnes, Feketéné.
 Szabó Róza, Áts Fercznő.
 Vajna Ádám.
 Eördégh István (gyűjtő.)
 2 példány.*
 1 példány.
 N a g y s z o m b a t :
 Thuróczy Mária (gyűjtő.)**
 Báró Haustädter György.**
 Jablanczy Antonia.
 Fenyvessy Mór.*
 N a g y - B e r c z e l :
 Pongrácz Karolina.**
 N a g y - A b o n y :
 Hunyady-Talián Jozefa.**
 N a g y á g : (Erdély.)
 Reinisch Anna és Matild.**
 N y i r - B á t o r :
 Várady Ida (gyűjtő)
 Khudy-Linger Mari.
 N a g y - K á t a :
 Nyitranszky Fáni.*
 Meyon Alajosné.
 Lörentay Imre.
 N é m e t h - B o l y :
 de Rivó Luiza.**
 N a g y - B e c s k e r e k :
 Tichy Emma szül. Zoldy.**
 N a g y - S z e b e n :
 Szalántzi Emma.
 Szalántzi Mari.
 Ponori Sándor.
 Pausz Józsefnő.
 N. S z a l a t n y a :
 Ifj. Plathy György.
 Szilasy Paulina.
 Jaszik Paulina.
 N a g y - K a n i z s a :
 Faics Szidonia.
 Kossányi Vilma.
 N a g y - L é g h :
 Petőcz-Orosz Paula.
 N a g y - S o m k u t : (Erd.)
 Gróf Teleky Gizella.**
 N. K á r o l y :
 Walther Augusztá.
 N. T a r n a :
 Stahl Gábornő.**
 N a g y - S z ő l l ő s :
 Zohor Emilia.
 N a g y - V a r s á n y :
 Andics Laura.
 N y i t r a :
 Siegler M. könyvtáros.
 5 példány.**
 5 példány.*
 5 példány.

O.**Ó-Gyéres:**

Thury-Kornis Sussa (gyűj.)
 Orovicza: (Bánát.)
 Bibel Jánosné szül. Fülöp
 Julianna.**

Olgya:

Udvarnok-Bocsák Ilka.
 Olgyay Berta (gyűjtő.)
 Udvarnok Árpád.
 Tóth-Udvarnok Hermina.

Ótvös-Könyi:

Pete-Kölgyesy Nina.**
 Kölgyesy Josefa.**

Öcsény:

Örffy Jusztina.

Ölltő:

Orosz szül. Argay Károlin.

Oltsem:

T. Kelemen Róza.

P.**Pest:**

Adda Kornelia (gyűjtő.)
 Schwehalay Anna.
 Tabody József.**
 Tabody Váli.
 Kállay Julia.**
 Dr. Pollák Henrik.**
 Levinszky Sarolta.**
 Schulhof Sarolta (gy.)**
 Wohl Janka (gyűjtő.)
 Gr. Vass Ottilia.
 Gyapai Miklósné.
 Wurzbicki Emilia.
 Kiss Janka (gyűjtő.)*
 Gáspár Lajosné (gyűjtő.)**
 Fáy András.*
 Kozma Alexandra (gyűj.)**
 Csoma Sámuelné.
 Meczner Ferenczné.
 Barkassy Armina (gyűj.)**
 Barabás Henriette.**
 Balogh-László Anna.**
 Wagner Irma.**
 Halász Gidáné.**
 Tormay Etelka.**
 Tüköry Sándornő.**
 Gróf S. Andrásy.**
 Dr. Tóth Janka.**
 Kapczi Ilka.**
 Benne Irma.**
 Legránd Lenke (gyűjtő.)**
 Luczenbacher Jánosné.**
 Keller Jababné.**

Garay Emilia.**
 Gicsik Carolina.**
 Krajcsovicz Kornelia.
 Bohus Antonia.
 Bohus Julia.
 Benedicty Eszter.*
 Stotz Aranka.
 Noszlópy Szilárda.**
 Makk Albertné szül. Horthy
 Anna.**

Osterlamm.** 4 péld.
 Gróf Károlyi Palma grófnő.*
 Ensel Maria.**
 Reső Ensel Kálmán.**
 Balassa Josefín.*
 Torkos Emilia.*
 Balassa János.*
 Daruváry Laura.*
 Fluck Paulin.*
 Semelweisz Irma.*
 Szloboda Ferencz.*
 Hirschler Ignác.*
 Markusovszky Zsófia.*
 Térey-Torkos Ida.*
 Kovács Fány.*
 Darány Samu.*
 Török Emma.**
 Rétyné.
 Vida Bella.
 Király Teréz.
 Serédy Bella.**
 Bogdány.
 Reményi Kata (gyűjtő.)
 Károlyi-Beniczky Terézia.
 B. Fechtig Luby Karolina.
 Geibel H.**
 Kéller Lajos.*
 Khayll Antalné.**
 Bucsánszky Alajos 10 p.

Pél:

Lehner Károlynő.*

Palatka:

B. Inczédy Luiza.**

Petyén:

Beschnit Antonia.

Pethőfalva:

Fehér Gyuláné.

Párdány:

Bugarszky György.*

Stassik János.*

Tury István.

Berényi Miklós.*

Szladek János.

Tillmann János.

Veöreös Sándor.

N. N.*

Pozson:

Bczérédy Klotild.**
 Nákó Alexandrina.**
 Aich Emilia k. a. (gyűj.)**
 Pantotsek Irma.**
 Morovchich Gyuláné szül.
 Aich Irma.**
 Knapp Teréz.*

Paulis:

Décsy Eszter.*
 Schwarz Maria.*
 Rizel Róza.*
 Netichow Hermina (gyűj.)
 Schneider Nina.
 Rachovetz Ida.
 Netichow Emilia.
 Róza Szerena.
 Décsi Eszter.*
 Schwarz Mari.*
 Bazel Róza.*

Pápa:

Wojta Ersi.

Pákoz:

Szigethy Etelka.*

Pútnok:

Frank Adolf (gyűjtő.)

Poroszló:

Babocsay Erzs (gyűjtő.)
 Knezich Olga.
 Déli József.
 Práznovszky Lajos.
 Halassy Euphenia.
 Bota Janka.
 Répássy Luiza.

Pátká:

Szabó Lajos.
 Szeidel Antonia (gyűjtő.)
 Körmendy Lujza.

Paks:

Kornis Róza (gyűjtő.)**
 Szeniczey Czecília.**
 Garay Somu.**
 Tóth János.**

Pusztá-Kovácsi:

Vörös Anna.

Párátz:

Fodor Péternő szül. Köblös
 Susánna.**

Pankota:

Szathmáry Antonia.**
 Bodroghy Gizella.**
 Philimon Anna.**
 Fekete Gizella.**
 Pogáts Ida.**
 Csutak Borbála.**
 Issokutz-Richter Adel.**

- Csaczlinger Aspasia.**
 Dombas György.**
 Szilbereisz-Izsáky Mária.
 Szalinger-Szay Teréz.
 Künstler Amália.**
 Köpf Augusta.**
 Fronhoffer János.
 Potzingor Berta.
 Baskó Istvánnő.
 Drumár-Csorba L. (gy.)**
 Pé c s e t t :
 Naneth Julcsa.**
 Tóth Sámuelnő szül. Ólay
 Teréz.**
 Petrics :
 Pikety Gusztáv.
 P. L a d á n y :
 Szokolay Zsigmondnő.*
 P a l k o n y a :
 Rigó Pálné.*
 Dakovil Miklosnő.*
 P a c z é n :
 Báró Sennyey Lajosnő.
 P o r n ó n :
 Perniczky Lina.*
 P á t y o d :
 Özv. Domahidy Károly szül.
 Ujhelyi Sofia.*
- R.**
 R a d n a :
 Jakabffy Ágnes.**
 Mihajlovics Ottilia.**
 Lichtenstein Flóra.**
 Rasko Maria.**
 Bochdanovits Klára.**
 Feueregger Erzsébet.*
 R e g l a t i c z a :
 Pilaszanovits-Horváth Ilka.*
 Pilaszanovits-Bokor Jolán.**
 R a d a f a l v a :
 Balogh László.**
 R á t ó t h :
 Zelles Lászlónő.*
 R a p p :
 Kovács Károly.
- S.**
 S. A. U j h e l y :
 Neogrady Varjon Luiza.*
 Dókus-Rutkay Biri (gy.)**
 Bernát-Róth Róza.**
 Bánóczy Mária.
 S z a v á t :
 Katonay Gáborné.
 S z e n t P é t e r :
 Farkas Károlyné.**
- S z a k a s z :**
 Müller Jakob.
 S z a t h m á r :
 Böhm G.
 Cseresnyés Károlynő (gy.)**
 Kratzegh Jánosnő.**
 Hartmann Istvánnő.**
 Fráter Ágostonnő.**
 Máyer Ignácznő.**
 Ember Jakabné.**
 Lengyel Zatinő.**
 Lengyel Istvánnő.**
 Horváth Katalin.**
 Hellermann Jánosnő.**
 Magos Menyhért nő.**
 Bajnai Károlynő.**
 Nuricsán Imrénő.**
 Berki Hermin.**
 Baksa Istvánnő.**
 Lád Irma.**
 Petrovich Antal nő.**
 Magyar Jánosnő.**
 S z é k e s F e h é r v á r :
 Horváth Erzsé.**
 Orsonits Janka.
 König Mária.
 Mervei Gyula.
 Regensburger Mihály.
 Zlinszky Istvánnő.
 S z. U d v a r h e l y :
 Kovács Jánosnő.
 S z. U d v a r d :
 Sándor Gedeonnő.
 Henter Jánosné szül. Bűd-
 kúti Poli.**
 Fejérváry Lajosné szül. Ta-
 kács Borbála.**
 Pataky Pálné szül. Kiss Ka-
 talin (gyűjtő).**
 S o r o s t e y :
 Szakácsné.
 S z o m b a t h e l y :
 Hollánné-Békássy Toni.**
 Lukáts Luiza.**
 S z. S z á l d o b á g y :
 Imrik Karolin.**
 S z o m b a t s á g :
 Szilágyi Róza.**
 S z. M á r t o n :
 Szombath Antal.
 S z i n a :
 Krainik Evelina.
 S z e g e d :
 Szivessy József (gyűjtő).**
 Babarczy-Bérczy Vilma.**
 Bánhidy Teréz.*
- Ebner József.**
 Zsótér Andornő.**
 Frank Antal.*
 Pollák Jakab.*
 Felmayer Ferencznő.**
 Felmayer Antalné.**
 Felmayer Nina.**
 Fodor Istvánnő.**
 Felmayer Krisztina.**
 Lichtenberg Mórné.**
 Krona Albert.**
 S z t. J á n o s :
 Schöpflin Gyula gróf Zichy
 ellenőrje. 2 p.
 S a j ó - Ö r ö s :
 Melczer Gyuláné.**
 Melczer Jánosnő.**
 S z e d e r k é n y :
 Nyilas Susika (gyűjtő).**
 S z á s z :
 Bacsák Erzsé.
 Szilágyi Petöcz Emilia.
 Bacsák Julia.
 S z. G o t h á r d :
 Pözner Anna.**
 Szabadfy Julia.**
 Müller Mária.**
 Dr. Kolossa Ferencz.
 Murger Gyula.
 Schutz.
 Spergely Imre.
 Spergely Riza (gyűjtő).**
 S z ö l l ö s - G y ö r ö k :
 Pete-Kovács Mária (gyűjtő).**
 Fodor Alojzia.**
 S z ü g y :
 Fáy Hermin.*
 S z k u l j a :
 Fölkövy József.*
 S z é p l a k :
 Pócsy Erzsébet (gyűjtő).**
 S z é c s - K e r e s z t u r :
 Rojsek Tóni.
 S i a s s a :
 Kunszt Maria.*
 S z e p s i :
 Marsa Mária ügyvédnő.*
 S z a b a d s z á l l á s :
 Martinovits Jánosnő.*
 S z a m o s u j v á r :
 Özv. G. Tholdy Lőrincznő.*
 S z e p s i S z. G y ö r g y :
 T. Kovács Emilia.
 Demeter Rozália.
 S z k a c s á n :
 Sallay Hermin.****

- Szili - Sárkány:**
 Kolosváry Anna (gyűjtő.)**
 Csupor Mária.**
 Tóth Franciska.**
 Hincz Carolin.
 Zalka Jósika.
- Szalárd:**
 Vucskics Ágostonnő.
- Szany:**
 Borla Nina.
- Szabodka:**
 Dékics Izabella.**
 Oblath könyvtáros 10 péld.
- Szilas - Balhás:**
 Kéglí Amália.
- Szill:**
 Nagy Sandornő (gyűjtő.)
- Szegszárd:**
 Thodorovits Lajosnő szül.
 Schwarz Klem. (gyűj.)
 Fejős Janka
 Ágoston Károlyné.
 Szalacsy Jánosné.
 Ennyeter Frigyesné.
 Buday Józsefné.
 Danczinger Ivánné.
 Szépauner Jánosné.
 Örfi Imréné.
 Döme János.
 Gutter Ágoston.
 Buzás Júlia. 2 péld.
 Domsics Ilka és Antonia.
 Szalay Gusztó és Emma.
 Ágoston-Huszár Erzs. (gy.)
 Koprinay Sarolta.**
 Korchmáros Júlia.
 Pap-Fürdős Etelka.
 Ujfalusi József.
 Halmay Luiza.**
 Szinics Karolina.
 Simony Károlyné.
 Föglein.
 Szele - Csákány Mária.**
 Könczel Emelka.
 Hervert Júlia.
- Szt. András:**
 Kurcz Júlia.**
- Sz. Hubert:**
 Stróbl Mari.
- Szürte:**
 Kovács Károly.
- Szőkefalva:**
 Ujfalvy Lajos.*
 Sziondai pusztai:
 Gáll Franciska.**
- Szolnok:**
 Gombkötő Katalin.
 Sz. Ábrahám:
 Vass Miklósné (gyűjtő.)*
 Veress Zephi.*
 Szentiványi Jolán.
 Sz. Keresztur:
 Özv. Róth Jánosné.
 Sípek:
 Okolicsányi Pál.
 Balás Antal.
 Balás László.
- Selmecz:**
 Iverges Ágostonnő.*
- Sz. Somlyó:**
 Lázár Emma.**
 Szentmarjay.
 Koronkáné.
 Goger József.
 Fosztó Ferencz.
 Albachnő.
 Biró Pálnő.
 Teleczky.
 Genesi Sándor.*
- Sárköz - Ujlak:**
 Báró Vécsey Mária.
- Simontornya:**
 Szikora Jánosné.
- Stjavnitska:**
 Báró Révay II. sz. Tajnai.**
- Sümeg:**
 Hertelendy Györgyné.
 Milkovics Mária.*
- Sopron:**
 Horváth-Chernel Amália.**
 Báró Augustinetz Horváth
 Amey.**
 Horváth Molly.**
- Sőreg:**
 König Pál.
 Sirk Károlyné.
 Sz. L. Káta:
 Laszkovich-Ziska M. (gy.)
- Szerednye:**
 Szikszay Imre.
- Szőke Dénes:**
 Véssey Mártonnő.**
- Sz. Ivánva:**
 Szelestey Mária.
- Salomár:**
 Babos-Tuboty Ilka.*
- T.**
 Tóvis:
 Torök Lina.*
 Joksza Nándor.**
- Árkosy Lajosnő.***
Csehy Ferencznő.*
 Aszlány Kata.**
 Sáska Imre.**
 Baló Paulina.**
- Tapolca:**
 Göde Lajosné.
 Békesy Rezsőné.
 Zambler Izsáknő.*
- Tass:**
 Földváry József.**
 Ifj. Földváry Mihályné.**
- Terbeléd:**
 Jakabfalvy Hermin.**
 Beniczky Gyuláné.**
- Topolya:**
 Rudy-Szabó Klára.**
 Nikolsburger Károlyné.**
- Tihany:**
 Scherer Julianna.*
- Trencsin:**
 Kosztolányi Adolf.
 Tóthsoók:
 Sándor Mária.
- Tasszony:**
 Mayerhoffer Mórítz.
- Tisza - Tarján:**
 Latrán Lászlóné.*
- Tárnok:**
 Krimszky Földes Kornél.
 Tündérmajor:
 Czacher-Baur Johanna.
- Torda: (Erdély.)**
 Ferenczy Ignác.*
 Velits Samuné (gyűjtő).
 Kemény Borbála.
 M. Dandúr Izabella.
 Velits Györgyné.
 Pattantus Margit.
 Tót Samuné.
 Pukl Ignáczné.
- Tisza Sz. Miklós:**
 La Roche Ilka.*
- Tropvez:**
 Krauszok József.
 Tisza Sz. Miklós:
 Kirják-Szőllősy Janka (gy.)**
 Pilisi Lujza.**
 Serák Hermína.**
 Csete Antonia.*
 Széll Róza.
 Manschön Katalin.*
- Tass:**
 Ifj. Földváry Mihályné.**
 Végh Györgyné.
 Madarassy Károlyné.

Halász Janka.**
 Madarassy Krisztina.*
 Szép Etelka.*
 Földváry Endréné.*
 Halász-Földváry Maria.**
 Földváry Jolán.*
 Hajós Mari.*
 Papp Antalné.
 Homonnai Zsig.
 Toplicza:
 Kolbász Anikó.
 Tisza-Roff:
 Vanitsek Emilia.*
 Tamási-Tolna:
 Madarász-Simon Ida urh.
 Törtel:
 Beöthy Ilka.**
 Tót-Szerdahely:
 Halász Róza.**
 T. Ujlak:
 Szentpáli-Buday Clement.
 T. Tata:
 Hamary Izabella.
 Tinnye:
 Hegedüs Irma (gyűjtő.)
 Szabó-Andrássy Leopoldina.
 Setéth Károly.
 Horváth Cornélia.
 Szabó Sándor.
 Vásárhelyi Leonie.**
 Hegedüs Irma.
 Csefalvay Lujza.
 Miskey Róza.
 Seidl Hedvig.
 Tolna:
 Adlernő.
 T. Györgye:
 Papp Nina.
 Bedekovics Teréz.
 T. Szelle:
 Gerner Emilia.
 Temesvár:
 Krayér József.
 Cserményi Mari.
 Babusnik Ágoston.**
 Mécs Károly.**
 Lechner Mari.**
 Jeszenszky Etelka.
 Dholuczky Antonia.
 Geissner Fáni.**
 Siebenhaar.*
 Hartl Luiza.**
 Prech Emilia.*
 Láng Luiza.
 Ham László.
 Stokinger Ilka, (gyűjtő)**

Aranka.
 Bandl Antonia.
 Simon Julia.**
 Desko Iphigenia.
 Pesty Frigyes.**
 Strba Mátyás.
 Téth:
 Csemes Ida (gyűjtő.)*
 Tápio-Szele:
 Geszner Mihály.*

U.

Uj-Soové:
 Abrahám Berta k. a.**
 Ujfehértó:
 Erdődy Lajosnő. (gyűjtő.)
 László Alajosnő.**
 Erdődy Sándornő.
 Posgay Mórícznő.*
 Szunyoghy Mihálynő.*
 Básthy Dánielnő.*
 Szunyoghy Lajosnő.
 Szunyoghy Sándornő.*
 Leszkay Ferencz.*
 Molnár Julianna.*

Urad-Ujfalu:

Barcza Anna.
 Ungvár:
 Lám Nina.
 Boronkay-Csicsery Lila(gy.)
 Kovács János.
 Balogh József.
 Spéry Lipót.
 Herchenröther Imre.
 Kapdebó János.
 Pokorny Antal.
 Ruttner Antal.
 Bertram István.
 Bene Teréz.
 Ujlakynő.
 Kapdebo Simeon.
 Csicsery Mária.
 Kornstein János.
 Tarnóczy Ferencz.
 Pigay Istvánné.
 Szabadosné.
 Bánóczy-Lőrinczy Vilma.
 Walla-Dancs Susanna.
 Romzsanő.
 Papil Amália.
 Bruck Rézi.
 Fejérné
 Duchonné.
 Mondok János.
 Lyahovics Andor.
 Orosz-Nemes Amália.
 Kornfeld-Orosz Mária.

Dobrovolszkiné.
 Csicsery Gusztávnő.
 Dely Erzsébet.
 Szamovolszkiné.

V.

Veszprém:

Raszt Lujza.
 Makovényi Róza.
 Sárnpék Józsefnő született
 Petzek Karolina.
 Tóth Izabella.
 Kammerperg Antal.**
 Bezeredy Gyula.
 Csirke Ilona (gyűjtő.)
 Ányos Cornelia*
 Nedeczky Angusztal (gy.)**
 Dervárics Róza.**
 Bognár Irén.**
 Kenessey Móríc.
 Sztójánovics Julia.**
 Ferenczy Teréz.**
 Farkas Emilia (gyűjtő.)
 Simor Katalin.**
 Simor Mária.**
 Beke Aranka.**
 Sárnpék Józsefnő.**
 Ferenczy Joska.

Vizakna:

Timárné.
 Varasány:
 Vedres Istvánné.**
 Venter:
 Kardossnő.**
 Vjeszka:
 Platthy Jenő.
 Veszprém-Palota:
 Biró Rozália.**

Vetés:

Szerdahelyi Gusztáv.**
 V. Palota:
 Gruber Izabella. (gyűjtő.)*
 Patay Vilma.*
 Horváth Lídia.*
 Frischmann Teréz.*
 Asztaller Antonia.*

Vác:

Ferenczy Klára Kálmánné.
 Krenedics Mathild.
 Vác-Vecse:
 Rudnói-Rudnay Nina.*
 Ényi-Czigler Ida.*
 Vác-Hartyán:
 Gosztonyi Amália.**
 Vésse:
 Véssey Németh Lina (gy.)**

Szalay Sándornő.
 Véssey Borcsa.**
 V i n g a :
 Török Justina.(gyűjtő)**
 Reiner Julia.
 Karagagna Mari.
 Takács Antonia.
 Szmolay Ida.
 Feletar Nina.**
 Duptza Karolin.**
 Veres Jozefa.
 Varga Etelka.
 V ö n ö c z k :
 Spissich-Csontos Theresia
 (gyűjtő.)
 Marton Karolin.
 Z.
 Z á m o l y :
 Werner Anna.
 Z i l a h :
 Koronka Lajosnő.**

Z i r e z :
 Kiss Ernő.**
 Zsoldosné.**
 André Jánosné.**
 Z s o m b o l y a :
 Vaskövy Adolf.
 Z a l a - E g e r s z e g :
 Anisits Klára (gyűjtő.)
 Anisits Hermin.*
 Réfy Mari.*
 Tót Anna.*
 Konkoli Erzse.*
 Körmendy Lina.*
 Nagy Hermin.*
 Hajmásy Julcsa.*
 Hideg József.
 Pámer Antal.**
 Schroll Antalnő.**
 Flizár P.**
 Ruzicsnő.*
 Szabó Samuné.**
 Isoó Fer.

Koppány F.
 Bély Józsefnő.
 Z a l a t n a :
 Kerekes István. 2 p.
 Z s i b ó :
 T. Álgya Róza assz.
 Álgya Sándor.
 Z a d o n h á z a :
 Szehál Mária.**
 Z o m b o r :
 Virter Irma.**
 Z s o m b o l y a :
 Gesztessy Lóra.**
 Z á g r á b :
 Mikolay Máthild.
 Z a l a p a t a k a :
 Egerváry Emilia.**
 Nagy Pálnő.
 Z a l a - L ö v ö :
 Tuboty Jánosnő.**
 Zelles Sándornő.*
 Z s e m b e r :
 Benyovszky-Balog Melanic.

Nagy-Szőllös:
 (**Kémeri Gábornő.
 Buzáth Károlynő (gyűjtő.)**
 Both Vilmos.**
 Lathor Gábor.
 Kovács Mihály.
 P o h o r e l l a :
 Gömör-Ragályi Róza.

(* A t. gyűjtő akkor küldvén beivét, mikor a t. előfizetők névsora már sajtó alatt volt, (sept. 25.) e küldeményt csak legvégül iktathattuk. És csak is e folyvást érkező íveknek, — a miket ígéretemnél fogva nem volt szabad a névsorozatból kihagynom, — tulajdonítható, hogy a t. előfizetők két héttel később kapták meg példányaikat. A t. közönség nem reményelt szíves részvéte kénytetett a halogatásra. Fogadják érte legforróbb köszönetemet!

Zárszó.

Nem rekeszthetem be e könyvet, a nélkül, hogy forró köszönetet ne szavazzak mind szeretett irótársnőimnek, mind pedig tisztelt előfizetőimnek azon szives készségért, melylyel felszólításomat felkarolták, és azon nemes buzgóságért, melylyel e könyv szerkesztése-és kiállításában támogattak. Csak is nekik köszönhetem, hogy ez „Évkönyv“ már első folyamában is méltán igényt tarthat a közönség szives fogadtatására: tisztelt irótársnőim mintegy lelket öntöttek belé, olyan szépet, olyan gazdagot, a minővel maguk birnak; az irodalompartoló lelkes honleányok pedig képessé tettek, hogy a gazdag és szép lélek hozzá illő szép külsővel léphessen világba. Közel ezer ötszáz előfizető gyűlt be, és én csak úgy véltem méltólag viszonzozhatni e nem reménylett pártolást, hogy az egész összeget a könyv díszes kiállítására fordítottam. Mert nem pusztá könyvet szándékozom a közönségnek adni, hanem olyan állandó vállalatot megalapítani, a mely évről évre jobban közelítvén meg kitűzött célját, egyre növekedő gazdag, közhasznu és közérdekü tartalom és díszes kiállítás által évről évre nagyobb mértékben érdemelje ki czímét: a „magyar nők évkönyve!“

És a jelen könyv eleve is biztosítékul szolgálhat tisztelt honleányainknak, hogy e vállalat csakugyan évről évre jobban közelitendi meg kitűzött nemes feladatát. Mert minden szives készség mellett, melylyel szeretett irótársnőim részéről találkoztam, sok nehézséggel kellett megküzdennem, hogy azt létre hozzam. De ezek mind csak a kezdet nehézségei levén, most, hála az égnek! immár le vannak küzdve, ezentul az út többé kevésbbé egyengetve, csak törekedni kell előre, erélyesen, lelkesülten, és a bizton kitűzött cél bizton el is leszen érendő.

Arra pedig, hogy lelkesülve vagyok feladatomban iránt, elég annyit mondanom, hogy most, midőn e könyv kész, olyan nehezen esik megválnom tőle, mint midőn valamely kedves gyermek az anyai szivtől elszakad. Nem tudom, ha minden író úgy van-e a közönséggel, de én, a mikor dolgozom, mindig úgy érzem magam, mintha szeretett, kedves testvérektől volnék körülvéve, a kikhez szavaimat intézem; mindig magam előtt látom e kedveseket, velük örülök, velük könyezek, és mikor ké-

szen vagyok valamely munkával, úgy fáj a szívem, mintha e kedvesektől el kellene válnom!

De nem tart sokáig! Az isten, a ki melegen érző szívet adott, gondolatokat és erőt is lehel a szívbe, hogy nemes vágyait kielégíthesse. Csak is e különös istenáldásnak köszönhetni, hogy az olyan ember, a kiből az írás leküzdhetlen, visszafojthatlan lelki szükség, össze nem roskad a betüvetés nehéz foglalkozása alatt. Az egyik munka még nincsen is bevégezve, és már egy másíknak körvonalai bontakoznak ki azon csudás birodalom láthatárán, a melynek neve: lélek.

Azért két dologra bátorodom fölkérni tisztelt honleányaink szives készségét:

Az egyik az „Évkönyv“ jövő évi folyamát illeti, a melyet — mint mondám — olyan közhasznúvá és közérdekűvé szeretnék tenni, a mennyire csak lehet.

Erre pedig szükséges, hogy mélyen tisztelt honleányaink minél számos közleménnyel támogassanak; nevezetesen pedig olyanokkal, melyek a magyar nő házi és társadalmi körére hasznos befolyással lehetnek; ilyenek: kitünőbb honleányaink életrajzai (ha lehet képrajzzal) továbbá a nőegyletek, bölcsődék alapszabályai és működése, a háztartás körüli hasznos tapasztalatok, házi orvosságok, emberbaráti és honleányi nemes cselekedetek, szóval mindennemű közlemények, melyek a magyar nőre nézve hasznosak és utánzásra méltók.

Nem szükség, hogy e közlemények úgy legyenek kidolgozva, hogy azonnal ki lehessen nyomtatni; csak az adatok legyenek igazak, és a tárgy közlésre méltó; majd kidolgozom én, a mennyire tőlem kitelik.

A másik kérés pedig, melyet szeretve tisztelt honleányainkhoz intézek, az, hogy az általam megindított „Családi kör“-testvéri pártfogásuk alá vegyék; a tulsó lapon áll e lap programja; és ezúttal csak ennyit mondok: szerkesztői működésem alatt nem csak az fog örökké lelkem előtt lebegni, hogy az irodalomnak használjak, hanem egyszersmind az, hogy nő vagyok, a magyar nő, az első pályán; hogyan ne törekedném tehát lelkem minden erejéből arra, hogy elismerést vivjak ki, és a közönség pártolását — kiérdemljem!

A viszontlátásig tehát, legközelebb, a „Családi kör“-ben! —

Előfizetési fölhívás

A

„CSALÁDI KÖR“

czimű

UJ SZÉPIRODALMI LAPRA

hetenként két íven, színes boritékkal, divatképekkel, rajzokkal és ruhaszabási mintákkal.

Felelős szerkesztő:

E M I L I A.

Nem fogok nagy szavakat használni; különben sem szokásom, most pedig éppen ninesen szükség reá; mert a magyar hölgyekhez fordulok, azon hölgyekhez, a kiknek szívében a haza- és irodalomszeretet szent szikrája ég, olyan forrón, olyan lángolón, mint sehol és senkiben e nagy kerek világon! azon hölgyekhez, a kik a szép- és jó- és nemesért mindig lelkesülni tudnak, mindig áldozni készek.

Nem az tölti meg örömmel szívemet, hogy a birodalomban az első nő, a ki lapot szerkeszt: magyar; hanem az, hogy bő alkalmam nyílik, minden erőmet, egész életemet szeretve tisztelt testvéreim: a magyar hölgyek javára szentelhetni.

És a t. közönség rövid idő mulva meg fog győződni, hogy szavaim nem p u s z t a szavak, minőket oly gyakran olvashatni előfizetési felhívásokban. A t. közönség már eddig is tapasztalhatta, hogy nem tartozom a nyegle szélhajtók közé; az adott szó: szentség, tartja egyik közmondásunk, és mint eddig, ugy ezentul is mindig a legpontosabban váltom be ígéreteimet.

Olyan lapot szándékozom a magyar közönségnek adni, a melyről méltán

és igaz lélekkel el lehessen mondani, hogy a művelt magyar hölgyek közlönye; és csak azon ohajtásom van, hogy a közönség csak annyira pártolja lapomat, a mily mértékben hű maradok föltételemhez és a pártolást megérdemlem.

Nem csupán a magam erejében bizva, reménylem e megtisztelő pártolást kiérdemelni, hanem igen is reménylem és bizton hiszem azon szives készségnél fogva, a melylyel hazánk legkitünőbb írói és költői nagybecsű közreműködésükről biztosítottak, elannyira, hogy már is teljes biztonsággal ígérhetem tisztelt honleányainknak: nem lesz a „CSALÁDI KÖR“nek olyan száma, a melyben néhány kedvezésköltőjük vagy írójuk műveiből lelki gyönyört, szellemi élvezetet nem meritenének.

A lap belértékéről tehát hazánk kitünő tehetségei kezeskednek, és övéik az érdem, ha a magyar olvasó közönség tetszésével találkozik; én, mint szerkesztő, csak arra fogok ügyelni, hogy a lap méltólag viselje címét homlokán, hogy a magyar családi életnek, — a mely most csaknem annyit tesz, mint: a nemzeti életnek — hű visszatükrözője legyen, a családi erények éber őre, a nemzeti érzés ápolója, az örömök terjesztője, a bánat oszlatója, a vidám társaságok szivesen látott vendége, szomorú napokban résztvevő barátné, magános órákban vidám és tanulságos mulattató; de mindenek felett olyan lap, a mely pillanatra sem feledkezik meg arról, hogy olvasói leges-legnagyobb részt művelt magyarok és hölgyek, a magyar becsület, illedék és női önértnek dicső ősanjáinktól drága örökségül reánk szállt szent fogalmaival.

És a lap külsője is teljesen meg fog felelni belsejének; nagy negyedréti alakban fog megjelenni, **hetenként két íven**, és finom, színes borítékkal; a kiadók pedig — a kik már több ízben bebizonyították, mennyire készek a hazai irodalomnak áldozatok mellett is szolgálni, — mindent el fognak követni, hogy a csin- és izléshez szokott női szem kedvvel pihenjen rajta.

Ép annyi műgond- és izléssel lesznek kiállítva a színezett divatképek és műrajzok is. Minden számmal egy-egy képet vagy rajzot vesznek a t. előfizetők; ugyanis:

Havonként egy **színezett magyar divatképet**, a melyhez a ruhamintákat közvetlen Klein Luiza országosan ismert divatmű- terméből vendjük, és melyeknél különös figyelem lesz arra, hogy egyszersmind izletesen rajzolva is legyenek;

havonként egy himzés- vagy ruhaszabási mintát, és végre havonként két nevezetes arc- vagy tájképet, a szöveg mellett.

A lap beosztását illetőleg csak annyit mondhatok, hogy következő rovatok lesznek benne:

1. Beszélyek, humoristikai életképek, történelmi rajzok.
2. Költemények.
3. Társaséleti, szépészeti, természet- és földrajzi, valamint táj-és népismertetési czikkek. Ezek komoly tartalmuak ugyan; de én meg vagyok győződve, hogy a nő gyönyörrel mulat tanulságos olvasmányul, csak megfelelő izléssel és elevenséggel legyen írva.

4. Könyv- és színházismertetések, könnyü, vonzó modorban.
5. Közintézetek ismertetése, nevezetesen olyanoké, a melyekben a nő áldásos működése tűnik elő.
6. Egy hét története, vagy is fővárosi társaséleti szemle.
7. Mindenféléről; annyi apró hirt hozunk a bel- és külföldről, a mennyit csak lehet.
8. Társaséleti levelek a haza minden vidékéről; e végre különösen főkérem a vidék értelmiségét, tisztelje meg² lapomat becses közleményekkel.
9. Divatismertetések;
10. Szórejtvények, talányok, a mennyi épen szükséges lesz.
11. Hirdetések.

De nem e számszerinti rovatok, hanem a tapintatos, változatos összeállítás, és a mulattató és élénken- tanulságos tartalom határozzák meg a lap értékét, errenézve pedig csak azon egy ohajtásom van tisztelt honleányainkhoz: legyenek ők is hozzám annyi bizalommal, a mennyivel én az irodalompartólast illetőleg ő hozzájuk vagyok, és valóban nem fognak csalódní.

Mindezekon kívül lesz lapom boritékán különös rovat, ilyen czim alatt: **Megbízások tára**, a melyben a t. előfizetők értesítetni fognak mindennemű megbizásról, a melyekkel hozzám fordulni fognak; és föl is kérem őket, akárminő háztartási vagy divatczikkre lenne szükségük, csak forduljanak hozzám, és vagy megvásárlom számukra és elküldöm nekik, vagy értesitem, hogy és mikép juthatnak hozzá legjutányosabban és legbiztosabban. Már eddig is sokan fordultak hozzám vidéki barátneim közül ilyen ügyekben, és most csak azért örülök, hogy még többeknek fogok e tekintetben szolgálhatni.

A lap első száma f. é. október 14-kén, a többi pedig azontul rendszeren minden vasárnap fog megjelenni; a pontos szétküldésre nézve a legczélszerűbb intézkedések vannak téve.

Előfizetési díj: október 14-kétől december végeig, azaz harmadfél óra: két forint 50 kr.; j. é. marcius végeig: öt ft. 50 kr.; junius végeig: nyolcz ft. 50 kr. október 15-ig: 11 ft. 50 kr.; egész évre 12 ft. o. é.

Különös kedvezményül minden féléves előfizetőnek „Emilia összes beszélyei“ czim alatt két kötetnyi beszélyfüzér fog minden díj nélkül megküldetni. E beszélyfüzér j. é. február hóban kerülend ki sajtó alól, és bolti ára két uj ft. leend.

Gyűjtőknek szives köszönetem mellett minden nyolcz előfizető után tiszteletpéldánynyal, és illetőleg a főnebbi két kötetnyi beszélyfüzérrel szolgállok.

P e s t, september 13-kán 1860.

A beküldendő levelek és kéziratok czimezendők:

Emiliának

az ev. iskola épületében.

Az előfizetési pénzek czimezendők:

Engel és Mandello

nyomdatulajdonosoknak P e s t e n.
Takarék-pénztári épület.

1. A Magyar Akadémia...
 2. A Magyar Akadémia...
 3. A Magyar Akadémia...
 4. A Magyar Akadémia...
 5. A Magyar Akadémia...
 6. A Magyar Akadémia...
 7. A Magyar Akadémia...
 8. A Magyar Akadémia...
 9. A Magyar Akadémia...
 10. A Magyar Akadémia...
 11. A Magyar Akadémia...
 12. A Magyar Akadémia...
 13. A Magyar Akadémia...
 14. A Magyar Akadémia...
 15. A Magyar Akadémia...
 16. A Magyar Akadémia...
 17. A Magyar Akadémia...
 18. A Magyar Akadémia...
 19. A Magyar Akadémia...
 20. A Magyar Akadémia...
 21. A Magyar Akadémia...
 22. A Magyar Akadémia...
 23. A Magyar Akadémia...
 24. A Magyar Akadémia...
 25. A Magyar Akadémia...
 26. A Magyar Akadémia...
 27. A Magyar Akadémia...
 28. A Magyar Akadémia...
 29. A Magyar Akadémia...
 30. A Magyar Akadémia...
 31. A Magyar Akadémia...
 32. A Magyar Akadémia...
 33. A Magyar Akadémia...
 34. A Magyar Akadémia...
 35. A Magyar Akadémia...
 36. A Magyar Akadémia...
 37. A Magyar Akadémia...
 38. A Magyar Akadémia...
 39. A Magyar Akadémia...
 40. A Magyar Akadémia...
 41. A Magyar Akadémia...
 42. A Magyar Akadémia...
 43. A Magyar Akadémia...
 44. A Magyar Akadémia...
 45. A Magyar Akadémia...
 46. A Magyar Akadémia...
 47. A Magyar Akadémia...
 48. A Magyar Akadémia...
 49. A Magyar Akadémia...
 50. A Magyar Akadémia...

Magyar Akadémia...
 Budapest...
 1880...

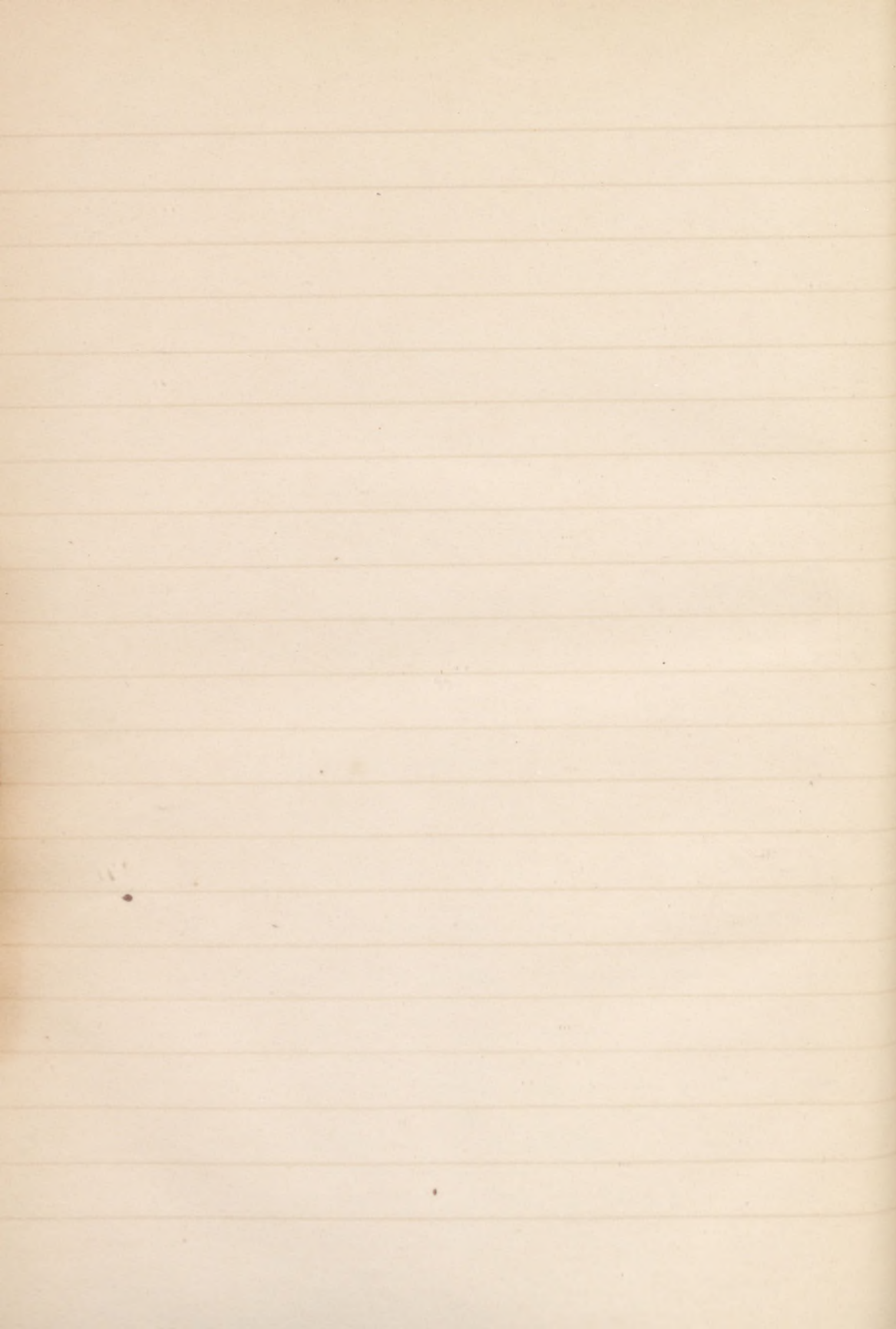

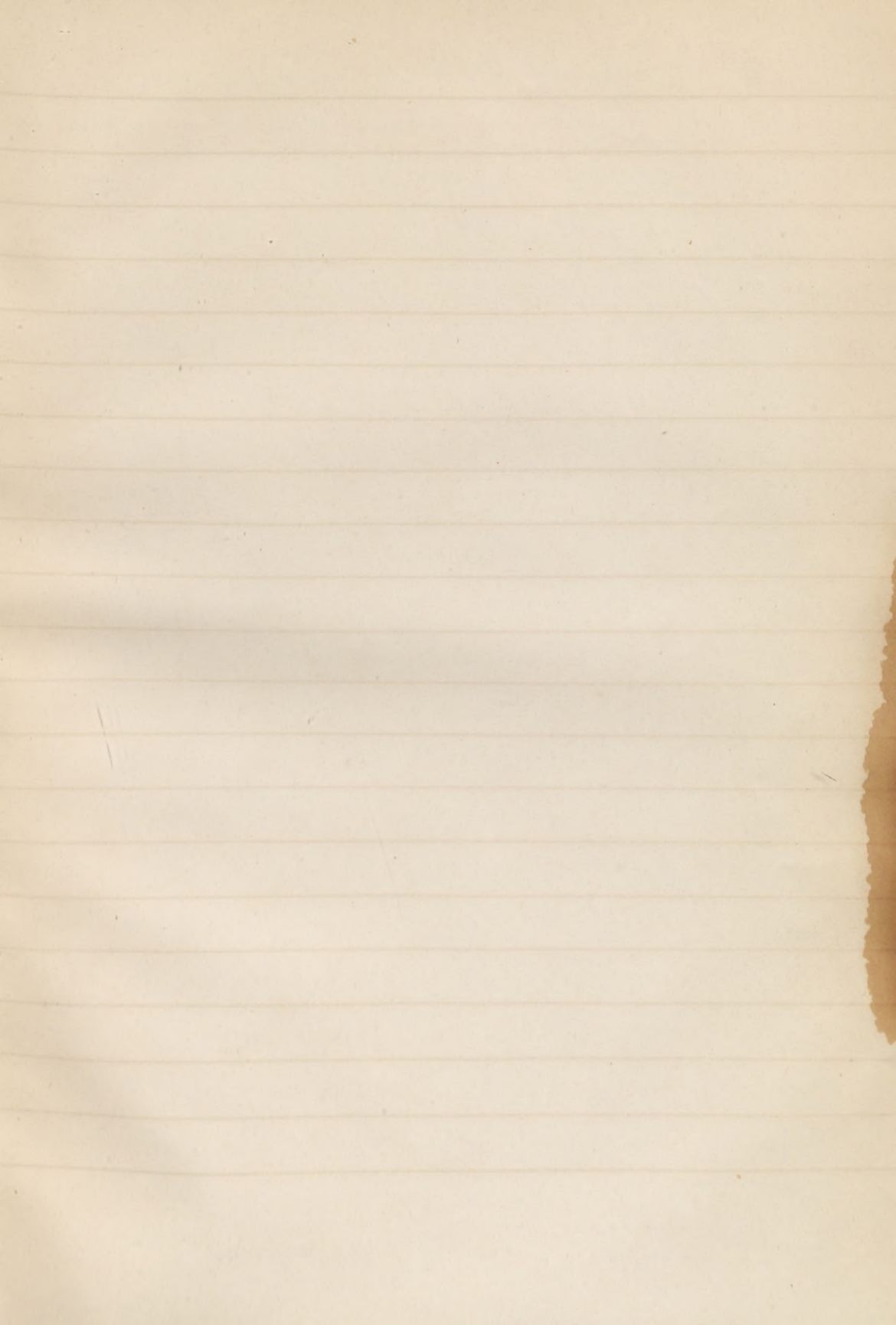

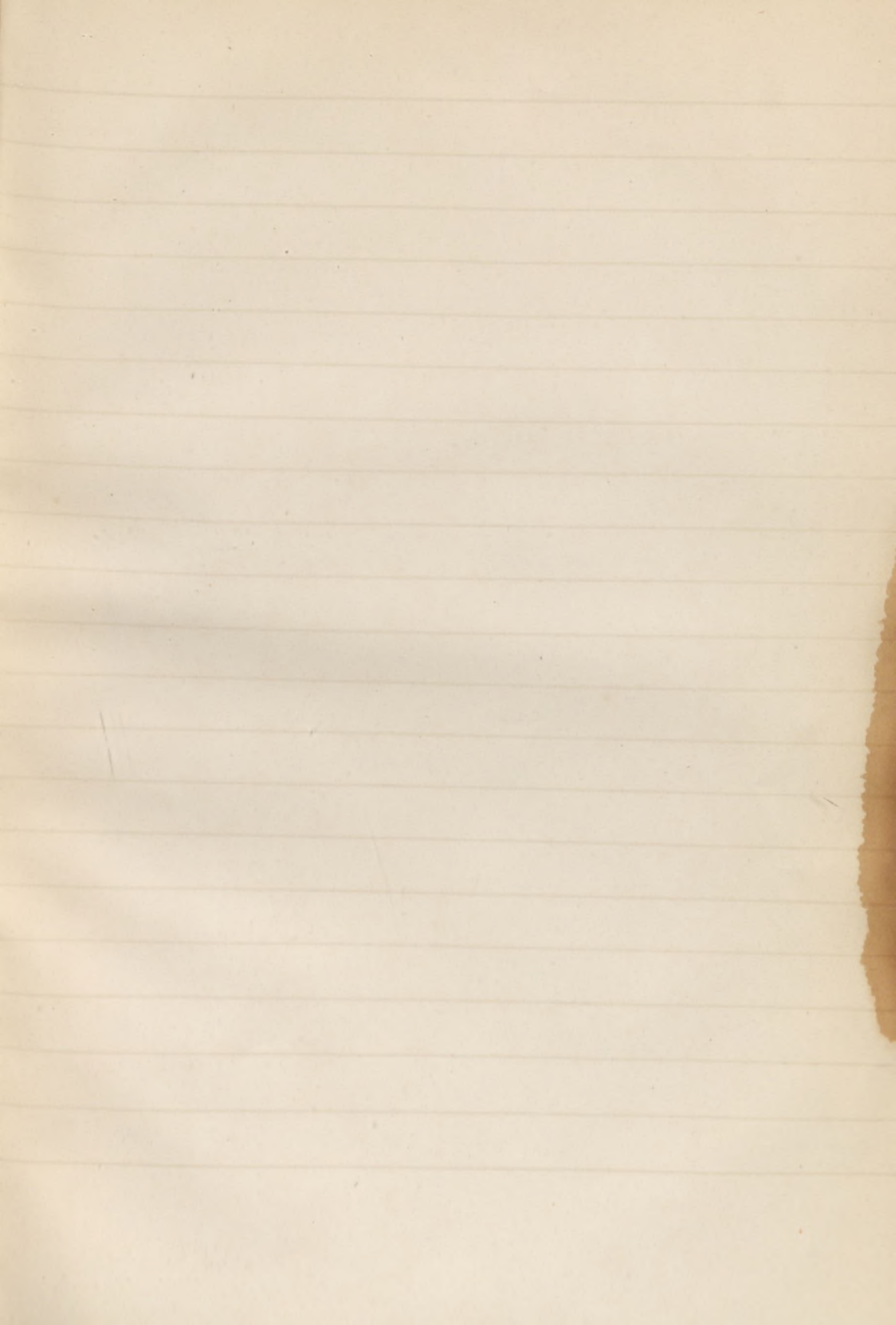

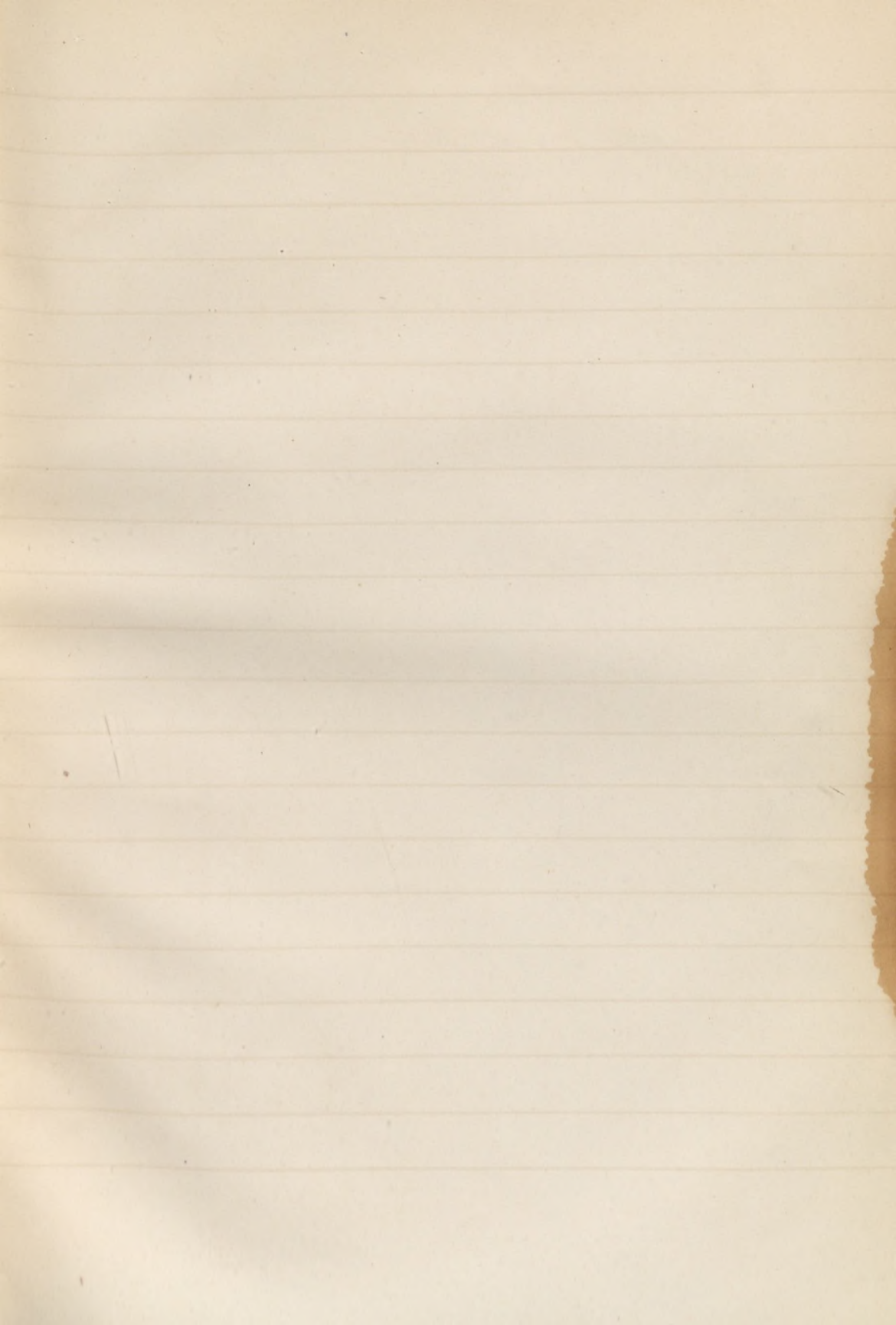

Házi ruha:

Hó	nap	
		Abrosz.
		Asztalkendő (nagy)
		Kávéskendő
		Asztalkendő. (kicsiny)
		Törülköző.
		Lepedő (alsó)
		Lepedő (felső)
		Párnahaj (nagy)
		Párnahaj (kicsiny)
		Nyárpaplan
		Dunyhahaj
		Ágytakaró
		Függöny
		Butor-takaró.
		Tányértörülő.
		Pohártörülő.
		Ezüsttörülő.
		Konyharuha.
		Lámpásruha.
		Portörülő.
		Össze- g

100

